

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA HISTORIE

PETR FOJTÍK

**OBEC A JEJÍ SAMOSPRÁVA
V OBDOBÍ PRVNÍ
ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY
NA PŘÍKLADU OBCE JESTŘABÍ**

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: PhDr. Karel Podolský

OLMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci zpracoval samostatně na základě citovaných pramenů a literatury.

V Olomouci 21. dubna 2010

.....

Děkuji pracovníkům Státního okresního archivu ve Zlíně, Státního okresního archivu v Uherském Hradišti a Moravského zemského archivu v Brně za vstřícnost a ochotu při zpřístupnění archiválií.

Děkuji taktéž Mgr. Janu Růžičkovi za četné podnětné rozhovory o tématu této diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	5
1. Historický vývoj obce Jestřabí.....	11
2. Samospráva obce a její fungování	15
2.1. Obec a samospráva	15
2.2. Obecní zřízení	16
2.4.1. Obecní zastupitelstvo	20
2.4.2. Obecní rada	22
2.4.3. Starosta obce a náměstek starosty.....	22
2.4.4. Obecní trestní senát.....	24
2.4.5. Obecní komise	24
2.4.6. Obecní úředníci a zřizenci	28
2.5. Dozorčí orgány	29
2.6. Administrativa a fungování obecní kanceláře	29
3. Volby do zastupitelstva obce a jejich analýza	33
3.1. Průběh obecních voleb	33
3.2. Výsledky komunálních voleb v letech 1919-1938 (podle jednotlivých voleb).....	36
3.3. Volby do obecního zastupitelstva podle získaných hlasů (celkový souhrn)	39
3.4. Složení obecních zastupitelstev podle politických stran (celkový souhrn)	41
3.5. Profilace politických stran a sociální skladba jejich členů (rozbor)	42
3.6. Personální složení zastupitelstev podle voleb (jména, věk)	45
3.7. Personální složení zastupitelstev podle voleb (délka mandátů, obsazení postů, personální kontinuita)	49
3.8. Personální složení zastupitelstev (souhrn údajů podle sociálního postavení, teritoriální mobility, vyznání, vzdělání a rodinných vazeb)	52
3.9. Personální mobilita mezi politickými stranami	54
4. Obecní hospodaření a majetek obce	57
4.1. Obecní hospodaření	57
4.1.1. Obecní výdaje	58
4.1.2. Obecní příjmy	58
4.1.2.1. Obecní majetek a výnos obecního majetku	58
4.1.2.2. Zisky obecních podniků, příspěvky a poplatky	63
4.1.2.3. Obecní přirážky.....	65
4.1.2.4. Obecní dávky	66
4.1.2.5. Příděly, zemské příspěvky, subvence, náhrady aj.	68
4.1.2.6. Úvěry a výpůjčky	69
4.2. Obecní rozpočet	72
4.2.1. Projednávání obecního rozpočtu.....	73
4.2.2. Hospodaření v běžném roce.....	73

4.2.3. Komunální rozpočty obce Jestřabí a jejich analýza.....	74
4.3. Obecní účty	78
4.3.1. Odpovědnost osob, kontrola a revize.....	78
5. Investiční akce	80
5.1. Tvorba komunální infrastruktury a obecní stavby.....	80
5.1.1. Obecní komunikace	80
5.1.2. Vodovod a kanalizace	81
5.1.3. Elektrifikace.....	82
5.1.4. Společné investiční projekty s okolními obcemi	83
5.2. Škola	84
5.2.1. Přístavba školy.....	85
5.3. Stavba kaple.....	97
6. Ochranné, sociální a zdravotní funkce obce	101
6.1. Domovské právo	101
6.2. Sociální péče	103
6.2.1. Chudinství.....	103
6.2.2. Chudinská podpora	105
6.2.3. Další formy sociální péče	107
6.3. Zdravotnictví.....	111
6.3.1. Zdravotní správa a povinnosti obce	111
6.3.2. Ošetřovací útraty a podpora v nemoci	111
7. Kauza: spor obce a občana.....	115
7.1. Změna hranic katastru obce	115
8. Spolky a živnosti.....	122
8.1. Spolky a jejich role	122
8.1.1. Spolky v obci Jestřabí.....	122
8.1.2. Společenské události a slavnosti.....	124
8.2. Živnosti	125
Závěr	128
Prameny a literatura	131
Seznam zkratk	
Summary	

Úvod

Odborná diskuze nad problematikou fungování obecních samospráv ve druhé polovině 19. a v první polovině 20. století je v posledních letech na vzestupu. V České republice se jí zabývá zejména okruh mladých historiků kolem Pavla Kladiwy a Lukáše Fasory z ostravské, resp. brněnské univerzity. Inspiračním zdrojem této tzv. „moravské školy“ jsou německá a rakouská historiografie, které se zabývají strukturálními dějinami industriální epochy. Zkoumají mechanismy nástupu občanské společnosti na lokální úrovni, přičemž analyzuje propojení politiky, společnosti, hospodářství a kultury v rámci mikrokosmu jednotlivých měst.¹ Cílem výzkumu je analyzovat sociální strukturu společenských komunit, složení a proměny jejich řídicích vrstev a propojit výsledky této analýzy s vývojem politické ústavy, stran, správního systému, hospodářských poměrů, sociálních vztahů a infrastruktury.² Důraz je kladen zejména na sociální aspekty vývoje a na kvantifikaci historických jevů jak v dynamicky se rozvíjejících průmyslových městech, tak v maloměstském konzervativním prostředí. Zájem historiků je dosud zaměřen spíše na výzkum samosprávy liberálního prostředí před první světovou válkou, otázky její kontinuity s obdobím meziválečného demokratického státu zůstávají badateli dosud víceméně opomíjeny.³

Tato práce má oproti výše naznačenému směru bádání a vytýčené metodice několik specifík. Za prvé, jestliže výše uvedené premisy platí spíše pro městské prostředí, pokusím se je v této diplomové práci do jisté míry aplikovat na konzervativní venkovskou komunitu s převažujícím agrárním charakterem. Za druhé, právě v této práci se budu věnovat meziválečnému období demokratického státu s republikánským zřízením. A konečně třetím specifíkem oproti metodologii „moravské školy“ bude to, že práce se posune do sféry legislativy a každodenní praxe fungování samosprávy. Cílem této práce je nahlédnout na proměnu, posun, vývoj či stagnaci společenské instituce – obce, obecní samosprávy a její fungování. Snad se mi podaří rozpoznat a interpretovat dobové (pro)jevy a společenské fenomény obecnějšího charakteru. Doufám, že cílem práce nebude jen pouhá kvantifikace zjištěných poznatků, ale také konkrétní, „zlidštěné“ poutavým příběhem.

Po zběžných informacích o vývoji sledované lokality následuje část diplomové práce, kde se zabývám mechanismy fungování, organizací, strukturou, pravomocemi a činností

¹ **Fasora, L. – Kladiwa, P.:** Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918. Dílčí výsledky výzkumu v České republice. In: **Fasora, L. – Hanuš, J. – Malíř, J. (eds.):** Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948. Brno 2006, s. 39-40.

² Tamtéž, s. 20.

³ **Fasora, L. – Hanuš, J. – Malíř, J. (eds.):** Úvodem. In: **Fasora, L. – Hanuš, J. – Malíř, J. (eds.):** Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948, s. 6.

samosprávy, které nám plasticky vystoupí z dobové legislativy a z běžného každodenního úřadování obce. V této souvislosti nás zajímá dvojí – samostatná a přenesená – působnost obce, její funkce, práva, povinnosti a vztahy mezi jejími orgány a zřizovanými institucemi. To vše na pozadí legislativy, která na počátku éry první republiky přinesla novou redefinici obecního zřízení a volebního řádu do obcí, zvláště demokratizaci delegačního principu. Na tomto místě nás bude zajímat politický život v obci – průběh jednotlivých voleb, jejich výsledky a analýza, role politických stran a jejich zaměření, dále personální analýza orgánů obecní samosprávy, jejich politická, sociální, personální či věková struktura, personální dis/kontinuita, teritoriální, mezigenerační, sociální či politická mobilita.

Hlavní náplní práce představitelů komunální samosprávy byla starost o obecní hospodaření a svěřený obecní majetek. V další části se tedy zabývám právě obecním hospodařením, výdajovými a příjmovými stránkami komunálního rozpočtu, systému a formě jeho financování, přičemž se snažím postihnout to, jaké tendence obecní hospodaření vykazovalo. Obec byla v této době uzavřenou účetní jednotkou a výnos z jejího vlastního hospodaření musel pokrýt zároveň její potřeby. S touto otázkou souvisí také to, jaký majetek obec vlastnila, jaký byl jeho charakter a s jakou účelností s ním představitelé obecní samosprávy dokázali zacházet. Indikátorem ekonomického rozvoje či stagnace obce ve sledovaném období byly investiční akce do potřebných staveb a komunální infrastruktury, na což se zaměříme v další části této práce.

Obec měla v minulosti mnohem více pravomocí, ale také povinností než je tomu dnes. Což si ukážeme v části, zabývající se ochrannými, sociálními a zdravotními funkcemi obce. Obec měla určité policejní pravomoci, existoval institut domovského práva a zastávala další role, zejména v sociální a zdravotní sféře. A to vše v době, kdy se teprve rodila síť státních sociálních institucí a rozšiřovala se zdravotnická péče. V textu se snažím postihnout to, jak se obec s těmito, oproti dnešku, zvýšenými nároky dokázala uspokojivě vypořádat a zda je byla schopna zvládnout ke spokojenosti občanů i státu.

Právě ve vztahu k občanům vystupovala obec jednak jako instituce samosprávná, která plnila přirozenou roli, kdy si občané spravovali své vlastní záležitosti sami v rámci samostatné působnosti a jednak vůči občanům vystupovala jakožto nejbližší státní instituce, na kterou stát delegoval část svých pravomocí v oblasti přenesené působnosti. Zde bylo obsaženo vše, co se dotýkalo bezprostředně zájmů obce a jejích občanů, každého jednotlivce v jeho každodenním hospodářském, politickém, kulturním, sociálním či společenském životě. Ptejme se tedy: jaký si vytvářel občan vztah ke své obci? Jaké zde fungovaly vazby? V jakém poměru byla práva a povinnosti občanů? Jaká byla ideální představa zákonodárce a jaká společenská realita? Tedy reálný každodenní život občana za první republiky. Ptejme

se po vazbách, právech a povinnostech, legislativě a realitě i ve vztahu mezi samosprávnou obcí a státem zastupovaným zejména okresní politickou správou.

Budeme se ptát také, zda a jaký vliv měly spolky ve sledované komunitě a na zdejší komunální politiku, po existenci personálních vazeb mezi spolky a politickými stranami. Výše zmíněné vede k úvaze, zda si na pozadí těchto jevů a projevů občana demokratického státu můžeme zodpovědět otázku týkající se jeho formování či „výchovy“ a do jaké míry se lidský jedinec stává aktivním aktérem občanské společnosti. To bezesporu platí pro městské prostředí před 1. světovou válkou. Ovšem platí totéž i pro prostředí venkovské obce, ve kterém se určité jevy a fenomény objevují vždy s určitým zpožděním, zda-li vůbec? Dále se dotkneme také hospodářské sféry života jednotlivců.

Bude nás zajímat také to, zda a do jaké míry se obecní samospráva v období první republiky potýkala s problémy novými a do jaké míry s problémy zděděnými z minulosti. V rámci komparace prvorepublikové obecní samosprávy se samosprávou předchozího liberálního období vynikne především demokratizace volebního systému a nástup politických stran do venkovské komunální sféry. Pokusíme se rovněž o srovnání v hospodářské oblasti. Zda se obec vyvíjela či naopak stagnovala. Jaké problémy se jí dařilo řešit a jaké naopak ne? To se pokouším postihnout na příkladu několika kauz jako byla několikerá neúspěšná jednání o novostavbě či přístavbě místní školy, změně hranic katastru obce, hospodaření obce se snahou o zajištění prostředků na běžný provoz a tvorbu infrastruktury. Které fenomény a tendence byly pro rozvoj obce určující? Jaký byl objem administrativy? Jak se proměňovala struktura a stabilita orgánů samosprávy? Ptejme se také po tom, na jaké úrovni byla samospráva před rokem 1918 a jaký nastal posun v průběhu první republiky? Jaké bylo další směřování obce? Její proměna, či vývoj? Tedy, jaký se nám vlastně naskytne celkový obraz společenské instituce – obce – jakožto výslednice sociálních, hospodářských, kulturních či politických struktur jedné společenské komunity?

Pro svou práci jsem použil literaturu, která se zabývá základními, především místopisnými údaji o obci Jestřabí.⁴ Dále přehledovou literaturu týkající se státní správy,

⁴ **Peřinka, F. V.:** Val.-Klobucký okres. Valašské Klobouky (2004), s. 161-162 - **Hosák, L. – Šrámek, R.:** Místní jména na Moravě a ve Slezsku I. A-L. Praha 1970. **Kukulka, J. – Zemek, M.:** Historický místopis Valašskokloboucka 1848-1960. Olomouc 1974, s. 94-97. **Bartoš, J. – Schulz, J. – Trapl, M.:** Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960 (okresy Uherské Hradiště, Uherský Brod, Hodonín, Kyjov). VIII. svazek. Ostrava 1982, s. 192. **Hrdina, Š.:** Dějiny ř. k. farního kostela ve Štítné nad Vláří. L. P. 1787-1987. Štítná nad Vláří 1987. **Pokluda, Z.:** Tvrze na Zlínsku. In: Zlínsko od minulosti k současnosti. Sv. 12. 1993, s. 115-240. **Kohoutek, J.:** Jestřabí. In: **Nekuda, V. (ed.):** Zlínsko. Brno 1995, s. 457. **Kubánek, P.:** Zlomky z historie obce Jestřabí. Štítná nad Vláří 1997. **Šurán, P. – Fojtík, P.:** Jestřabí 1503-2003. 500 let od první písemné zmínky. Jestřabí 2003. **Nečasová, K.:** Jestřabí. In: Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka. 1/2004. V. roč. Valašské Klobouky 2004, s. 21-27.

samosprávy a dobového kontextu.⁵ Naprosto nezbytné bylo se zabývat literaturou o obecní samosprávě a jejím fungování,⁶ která se v posledních letech poměrně rozhojňuje, vznikají monografie zabývající se jednotlivými sídly či práce komparační. Zásadní prací v tomto oboru je zejména metodologická studie Lukáše Fasory a Pavla Kladiwy *Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918*,⁷ která byla publikována ve sborníku „Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948“. Tento sborník nabízí celou řadu dalších podnětných dílčích studií. Autor této absolventské práce také již publikoval tématickou studii *Samospráva obce Jestřabí v letech 1850-1918* v muzejním periodiku *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*.⁸

Jedním ze základních předpokladů pro naplnění vytýčených úkolů bylo využití dobové literatury, resp. tištěných pramenů. Publikací, které podávají řadu informací týkajících se fungování obecní samosprávy v období první republiky, jejích orgánů, fungování, voleb, obecního hospodaření, sociální a zdravotní sféry atd. je *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*, která vyšla v roce 1931 pod redakcí právníka Jaroslava Flögela.⁹ V mnoha ohledech byl velkým pomocníkem také *Slovník veřejného práva československého*, zejména pak jeho čtvrtý svazek, který obsahuje rozsáhlou kapitolu o samosprávě.¹⁰ Další dva tituly mi byly nápomocny k dohledání nezbytných údajů.¹¹

Archivní prameny týkající se obecní samosprávy obce Jestřabí v období první republiky nalezneme zejména ve fondu Archiv obce Jestřabí 1828-1945, který je uložen v okresním archivu ve Zlíně-Klečůvce.¹² Zde se nacházejí archiválie, které vznikly působením obecního úřadu v Jestřabí. K práci jsem využil především protokolární knihy z jednání

⁵ **Janák, J.:** Dějiny správy v českých zemích v letech 1848-1918 se soupisy pramenů a literatury. Praha 1987. **Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.:** Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost. Praha 2005. **Bartoš, J. – Trapl, M.:** Dějiny Moravy. Díl 4. Svobodný stát a okupace. Brno 2004.

⁶ **Fasora, L.:** Svobodný občan ve svobodné obci? Občanské elity a obecní samospráva města Brna 1851-1914. Brno 2007. **Fasora, L. – Hanuš, J. – Malíř, J. (eds.):** Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948. Brno 2006. **Hlavačka, M.:** Zlatý věk české samosprávy. Samospráva a její vliv na hospodářský, sociální a intelektuální vývoj Čech 1862-1913. Praha 2006. **Kladiwa, P.:** Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1913, I. díl. Vývoj legislativy. Ostrava 2007. **Kladiwa, P. (ed.):** Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. Díl II. 1. svazek. Muži z radnice. Ostrava 2008. **Kladiwa, P. (ed.):** Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. Díl II. 2. svazek. Finance a infrastruktura. Ostrava 2009. **Kladiwa, P.:** Obecní výbor Moravské Ostravy 1850-1913. Komunální samospráva průmyslového města a její představitelé. Ostrava 2004. **Pokludová, A.:** Obecní rada Opavy 1850-1912. Komunální samospráva zemského hlavního města a její reprezentanti. Opava 2007.

⁷ **Fasora, L. Kladiwa, P.:** Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918. In: **Fasora, L. – Hanuš, J. – Malíř, J. (eds.):** Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948, s. 11-40.

⁸ **Fojtík, P.:** Samospráva obce Jestřabí v letech 1850-1918. In: *Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka*. 1/2007. VII. ročník. Valašské Klobouky 2007, s. 15-40.

⁹ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře. Praha 1931.

¹⁰ **Hácha, E. a kol. (ed.):** Slovník veřejného práva československého. Sv. IV. S-T. Brno 1938.

¹¹ **Weyr, F.:** Řád volení v obcích republiky Československé a novela k obecním zřízením. Brno 1919. **Chytil, A. (ed.):** Chytilův úplný adresář Československé republiky. Svazek I. Morava a Slezsko. Praha 1924.

¹² **Březíková, K.:** Archiv obce Jestřabí 1828-1945. Inventář. Státní okresní archiv Zlín 1999.

zastupitelstva obce¹³ a obecní rady,¹⁴ kde se nacházejí potřebné informace ke všem oblastem obecní samosprávy obsažené v této práci. Dále jsou v tomto fondu obsažena knihy o vyjádření obecní finanční komise,¹⁵ prodejů, pronájmů a prací,¹⁶ spisy týkající se obecních rozpočtů,¹⁷ domovského práva¹⁸ a cizích příslušníků.¹⁹

Mezi další využití archivní prameny náleží pamětní knihy, dvě školní²⁰ a jedna obecní kronika,²¹ uložené ve fondu Národní školy, resp. Místního národního výboru v Jestřabí. Z fondu farního úřadu ve Štítné spisy týkající se zřízení chudinského fondu v Jestřabí²² a stavby kultovní stavby – kaple.²³ Fond Archiv obce Štítná mi poskytl informace z jednání tamní obecní rady²⁴ a změny katastrů obcí.²⁵ Velké množství archivních materiálů vztahujících se k samosprávě obce Jestřabí se nalézají v okresním archivu v Uherském Hradišti ve fondu Okresního úřadu Uherský Brod 1850-1945. Tyto materiály se týkají obecních voleb,²⁶ předání obecní správy,²⁷ složení obecních zastupitelstev,²⁸ rozpočtů obce a výročních účtů,²⁹ dalších obecních záležitostí,³⁰ společenských organizací³¹ či živností.³² Ve fondu

¹³ **Státní okresní archiv Zlín (dále jen SOkA Zlín)**, Archiv obce Jestřabí 1828-1945 (dále jen AO Jestřabí), Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1. **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, č. př. 3/2007 (nezprac.).

¹⁴ **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2.

¹⁵ **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha o vyjádření obecní finanční komise 1928-1948, inv. č. 3.

¹⁶ **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Zápisní kniha prodejů, pronájmů, prací 1928-1941, inv. č. 4.

¹⁷ **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Hlavní obecní rozpočet, výroční účet obecní 1923-1945, inv. č. 14. **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Rozpočet místní školní rady, výroční účet školní 1925-1943, inv. č. 15. **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Vedlejší rozpočet a vedlejší účet samostatného chudinského fondu obecního 1925-1939, inv. č. 17.

¹⁸ **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Seznam vydaných domovských listů, vysvědčení a jiných průkazů 1930-1948, inv. č. 6. **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Domovské listy 1905-1944, inv. č. 43.

¹⁹ **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha cizích příslušníků 1922-1942, inv. č. 7.

²⁰ **SOkA Zlín**, Národní škola Jestřabí 1893-1953 (dále jen NŠk Jestřabí), Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102. **SOkA Zlín**, Základní devítiletá škola Jestřabí 1953-1971 (dále jen ZDŠ Jestřabí), Školní kronika Národní školy v Jestřabí 1936-1974, č. př. 4/2007 (nezprac.).

²¹ **SOkA Zlín**, Místní národní výbor Jestřabí 1945-1976 (dále jen MNV Jestřabí), Pamětní kniha obce Jestřabí 1924-1976, inv. č. 245.

²² **SOkA Zlín**, Farní úřad římskokatolický Štítná nad Vlárí 1787-1945 (dále jen FÚ Štítná nad Vlárí), Jestřabí 1892-1924, zřízení samostatného chudinského fondu, 1924 – odkazy pro chudinský fond v Jestřabí, inv. č. 101.

²³ **SOkA Zlín**, FÚ Štítná nad Vlárí, Kaple v Jestřabí: sbírky, postavení a zařízení kaple, povolení služeb Božích (1902-1929) – údržba kříže 1935, 1902-1935, inv. č. 13.

²⁴ **SOkA Zlín**, Archiv obce Štítná nad Vlárí 1828-1945 (dále jen AO Štítná nad Vlárí), Protokol obecní rady 1920-1933, inv. č. 4.

²⁵ **SOkA Zlín**, AO Štítná nad Vlárí, Změna hranic obce (obec Jestřabí požaduje kompenzaci za odhraničení pasekářů J. Fagulce, J. Strnada, Fr. Kostky), inv. č. 35.

²⁶ **Státní okresní archiv Uherské Hradiště (dále jen SOkA Uherské Hradiště)**, Okresní úřad Uherský Brod 1850-1945 (dále jen OkÚ Uherský Brod), Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843.

²⁷ **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Předání obecní správy po volbách 1923-1924, 1927-1928, inv. č. 674, kart. 851.

²⁸ **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

²⁹ **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní rozpočty Hrádek – Jestřabí 1922-1944, inv. č. 681, kart. 867. **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Výroční účty obcí Hřivínův Újezd – Jestřabí 1923-1944, inv. č. 682, kart. 902.

³⁰ **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1921-1923, inv. č. 612 L, kart. 707. **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1924-1925, 1927,

Okresní školní rady se nacházejí informace týkající se místní školy a jejího hmotného zabezpečení ze strany obce.³³ Také v Moravském zemském archivu v Brně ve fondu Moravského zemského výboru se nacházející spisy, které se týkají sledované obce. Jedná se o různá povolení zemského výboru, spisy týkající se majetku obce či obecní účty,³⁴ dále jsou zde obsaženy spisy sporu o hranice obce.³⁵ Mezi další, spíše alternativní prameny soukromé povahy, náleží zápisky místního písmáka Jaroslava Saňáka, který působil v obci od počátku 30. let. V této práci jsem využil dvě z jeho rukou i na psacím stroji psaných kronik, zvláště o záležitostech vztahujících se k fungování samosprávy (volby, investiční akce),³⁶ dále pamětní knihu místní skupiny Československého červeného kříže (zdravotnictví)³⁷ a soukromou matriku (personálie).³⁸

Každý z výše uvedených pramenů přispěl střípkem ke složení mozaiky obrazu fungování obecní samosprávy. Dohromady nám všechny tyto prameny přináší nejen informace o fungování obecní samosprávy, složení obecního zastupitelstva a obecní rady, volbách, stavu obecních financí a majetku obce atd., ale také obrázků společenských a hospodářských struktur v malé společenské komunitě vymezené obcí Jestřabí v jižním cípu Valašska.

inv. č. 612 L, kart. 708. **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1928, inv. č. 612 L, kart. 709.

³¹ **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Spolkový katastr 1920-1958, inv. č. 34, kart. 34. **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Spolkový katastr 1939-1958, inv. č. 35, kart. 35. **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Index ke spolkovému katastru 1920-1958, inv. č. 38, kart. 38. **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Spolky – dle spolkového katastru, inv. č. 703, kart. 945 a 948.

³² **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, živnostenské rejstříky obcí 1894-1950, inv. č. 77. **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, živnostenské rejstříky obcí 1919-1950, inv. č. 85.

³³ **SOkA Uherské Hradiště**, Okresní školní výbor Uherský Brod 1870-1948 (dále jen OŠR Uherský Brod), Jestřabí: obecná škola – dokumentace a plány jednotřídní školy, plány na rozšíření školy, výkaz o počtu žáků 1912-1932, inv. č. 210, kart. 162. **SOkA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Zprávy o obecných školách 1912-1946, inv. č. 140, kart. 138. **SOkA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Soupis závadných školních budov 1936, inv. č. 153, kart. 141.

³⁴ **Moravský zemský archiv v Brně (dále jen MZA)**, A9 Moravský zemský výbor v Brně (dále jen MZV) – obecní oddělení 1799-1929, Jestřabí, s. o. Val. Klobouky (1912 raz. obce, stížnost na odorávání a přivlastňování obec. pozemků r. 1908, žádost o přeměření pozemků a jejich užívání k prospěchu obce r. 1913), 1906-1914, 1922-1924, inv. č. 1597, sign. IV/791, kart. 283.

³⁵ **MZA**, A9 MZV – obecní oddělení 1799-1929, Jestřabí a Štítná, s. o. V. Klobouky – spory o hranice, změna obecních hranic, 1909-1916, 1919-1926, inv. č. 2991 (3016), sign. V/6b-29, kart. 569.

³⁶ **Sañák, J.:** Kronika Jestřabí. Svazek III. Rukopis, nedatováno, Kandidátní listiny pro volbu obecního zastupitelstva v r. 1938, s. 177. **Sañák, J.:** Kronika Jestřabí. Svazek IX. Strojopis, nedatováno, Vodovod v Jestřabí, s. 361 a Elektrizace v Jestřabí, s. 362.

³⁷ **Sañák, J.:** Pamětní kniha místní skupiny Československého červeného kříže v Jestřabí, Samaritánská služba (1936), s. 1-4.

³⁸ **Sañák, J.:** Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

1. Historický vývoj obce Jestřabí

Obec Jestřabí je příhraniční obcí ve východní části Zlínského kraje. Vesnice se nachází v biosférické rezervaci UNESCO Bílé Karpaty a Euroregionu Bílé-Biele Karpaty, zároveň náleží do etnografické oblasti Valašska.³⁹ Při posledním sčítání lidu ze dne 1. března 2001 bylo zjištěno, že zde trvale žije 318 osob, z toho 166 mužů a 152 žen. Celkem je zde 95 domů, z toho 77 je trvale obydlených.⁴⁰

Obec leží devět a půl kilometru jihozápadně od střediska regionu Valašských Klobouk a půldruhého kilometru západně od Štítné nad Vlárí. Je situována v údolí na pravém břehu řeky Vlára, v průměrné nadmořské výšce 336 m n.m. na 49°4'3,59'' severní šířky a 17°57'15,52'' východní zeměpisné délky. Základ půdorysu tvoří dvě ulice, jedna je podél silnice č. 495 vedoucí ze Slavičina do Brumova-Bylnice a druhá, starší, se táhne od místní kaple jižním směrem. Obydlí a hospodářské budovy jsou postaveny jak v údolí, tak částečně na svahu. Ze tří světových stran obklopují obec kopce. Na východě to je vrch Brálové, na jihu se nachází masív s dvěma vrcholy, Na nivách (513 m n.m.) a Doubrava (520 m n.m.), na západní straně se tyčí vrchol kopce Rovně (435 m n.m.). Severní strana zůstává otevřená, zde protéká řeka Vlára.⁴¹

Katastrální území obce Jestřabí nad Vlárí má rozlohu 389,46 ha. Sousedí s k.ú. Štítná nad Vlárí, Popov, Bohuslavice nad Vlárí, Rokytnice a Kochavec. Zemědělské pozemky mají rozlohu 284,17 ha (73 % katastru obce), lesní pozemky 66,24 ha (17 %), vodní plochy 3,88 ha (1 %), zastavěná plocha 5,27 ha (1,3 %) a ostatní plochy (silnice, neplodná půda) 29,90 ha (7,7 %). K obci Jestřabí náležela v minulosti osada Kochavec ležící 3 km jižně od Jestřabí na horním toku Kochaveckého potoka. Obec Jestřabí a osada Kochavec měly do roku 1996 společné katastrální území o rozloze 554 ha, tehdy byl Kochavec vyhlášen jako samostatné katastrální území, čemuž v roce 1976 předcházelo připojení osady Kochavec k obci Rokytnice.⁴²

Název obce je odvozen od slova „jestřáb“, neboť obyvatelé této manské osady sloužili jako příslušníci ozbrojené čeledi královského hradu Brumov. První písemnou zmínku o vsi Jestřabí nacházíme v listině krále Vladislava Jagellonského z roku 1503. Touto listinou král potvrdil dědičná vlastnická práva na hrad a panství brumovské uherským šlechticům bratrům

³⁹ Šuráň, P. – Fojtík, P.: Jestřabí 1503-2003, s. 4.

⁴⁰ Tamtéž, s. 11.

⁴¹ Peřínka, F. V.: Val.-Kloboucký okres, s. 161. Kohoutek, J.: Jestřabí, s. 457. Kukulka, J. – Zemek, M.: Historický místopis Valašskokloboucka 1848-1960, s. 94. Březíková, K.: Archiv obce Jestřabí 1828-1945 (1949), s. 2. Nečasová, K.: Jestřabí, s. 21. Kubánek, P.: Zlomky z historie obce Jestřabí, s. 3. Šuráň P. – Fojtík, P.: Jestřabí 1503-2003, s. 4.

⁴² Šuráň P. – Fojtík, P.: Jestřabí 1503-2003, s. 4.

Michalovi a Štěpánu Podmanickým z Podmanína, kteří práva k dědičné držbě získali od Jana Meziříčského z Lomnice. Brumovské panství, které bylo do té doby královským zbožím, se tímto aktem stalo dědičným šlechtickým majetkem. Mezi jinými statky se zde poprvé připomíná Jestřabí, které patřilo do systému manských vsí s tvrzí, jež byly vázány služební povinnostmi k brumovskému hradnímu pánu. Ves Jestřabí je nepochybně starší osadou, jejíž existence snad souvisí se vznikem královského hradu Brumova ve 13. století. Tvrz v Jestřabí je připomínána v letech 1518 a 1520, roku 1527 se zde připomíná jestřabský man Jan Flajha z Jestřabí, doložený již roku 1516 jako měšťan v (Uherském) Brodě.⁴³ Manství v Jestřabí zaniklo ještě v průběhu 16. století (snad po r. 1543), kdy Jan Flajha svůj manský statek opustil. Později již prameny o tvrzi či o manech v Jestřabí mlčí.⁴⁴

Ves Jestřabí vždy sdílela osudy brumovského panství a spolu s ním vždy měnila svého majitele, kterými např. byli již zmiňovaní Podmaničtí z Podmanína, páni z Lomnice, Řičanští Kavkové z Řičan, Apponyiové či Forgáčové. Podle závěti Ester Forgáčové (+1659) bylo brumovské panství rozděleno mezi jejích pět dcer na pět dílů, přičemž Jestřabí se stalo součástí prvního dílu, jehož majitelem byl po více než jedno století uherský rod Ilésházyů, následně baron Jindřich Šimon Sina.⁴⁵ V roce 1848 došlo ke zrušení vrchnostenské (patrimoniální) správy, prostřednictvím níž byly vyřizovány veškeré úřední i soudní záležitosti obce a jejích obyvatel. Obyvatelstvo po dlouhá staletí náleželo pod farnost Brumov. V letech 1784-1787 byl v sousední Štítné postaven nový římsko-katolického kostel, který se stal lokální kaplankou pro Štítnou, Popov a Jestřabí.⁴⁶ Církevní desátek přesto obyvatelé Jestřabí platili nadále brumovskému faráři, a to 7 kop rži, 7 kop ovsu, 22 slepic a 14 vozů dřeva.⁴⁷

V minulosti se vyskytovaly různé historické názvy obce Jestřabí jako ves *Gestrzebij* (1520), ves *Gestrzaby* (1575), ve vsi *Gestrzabij* (1579), ze vsi *Gestrzeby* (1580), *Jestržaby*, *Gestrzaby* (1671), *Gestržeby* (1718), *Jestrzabi* (1720), *Jestřabi*, *Jestřeby*, *Gestřeby* (1846), od roku 1872 je užíván současný název *Jestřabí*, do konce 19. století se souběžně objevuje i *Jestřaby*, v roce 1939 zase německý ekvivalent *Habichtsau*.⁴⁸ Na původní obecní pečeti z 18. století je zobrazen dravý pták – jestřáb, který střemhlav útočí na kořist, patrně králíka či zajíce.⁴⁹ Na obecních razítkách od počátku 20. století bývá vyobrazen sv. Jan

⁴³ **Pokluda, Z.:** Správní vývoj Zlínska do roku 1848. In: Zlínsko, s. 316, 344 a 347. **Pokluda, Z.:** Tvrze na Zlínsku, s. 120. **Kohoutek, J.:** Jestřabí, s. 457.

⁴⁴ **Pokluda, Z.:** Tvrze na Zlínsku, s. 118 a 120.

⁴⁵ **Pokluda, Z.:** Správní vývoj Zlínska do roku 1848, s. 344-346.

⁴⁶ Od září 1856 je štítnská lokální kaplanka samostatnou farností.

⁴⁷ **Peřinka, F. V.:** Val.-Klobucký okres, s. 161-162.

⁴⁸ **Hosák, L. – Šrámek, R.:** Místní jména na Moravě a ve Slezsku, s. 357. **Bartoš, J. – Schulz, J. – Trapl, M.:** Historický místopis Moravy a Slezska 1948-1960, s. 192.

⁴⁹ **Kohoutek, J.:** Jestřabí, s. 457. **Nečasová, K.:** Jestřabí, s. 21.

Nepomucký.⁵⁰ V roce 1850 se obec Jestřabí stává samostatnou obcí s vlastní samosprávou. V letech 1850-1855 a 1868-1949 náležela k politickému okresu (hejtmanství) Uherský Brod a v letech 1855-1868 a 1949-1960 k politickému okresu Valašské Klobouky. Po celé toto období náležela k soudnímu okresu Valašské Klobouky.

Obec Jestřabí byla v minulosti ryze zemědělskou a částečně pasteveckou obcí. Peřinka uvádí, že před rokem 1848 nebyly v obci statky, které by měly rozlohu svých pozemků jeden celý lán.⁵¹ Obyvatelé Jestřabí robotovali ze čtvrtlánu 105 dní v roce, výkup z roboty z čtvrtlánu činil 200 zlatých. Fojtství bylo dědičné na čtvrtlánu čp. 9.⁵² Neexistovala zde však prakticky žádná řemesla kromě těch, která byla nezbytně nutná pro obslužnost zdejších zemědělců, tedy jeden kovář a jeden kolář, s kterými se můžeme setkat již v Tereziánském katastru.⁵³ Před rokem 1848 obhospodařovala vrchnost ve vlastní režii také panský dvůr Kochavec, který ležel na jižním okraji katastru obce u samých hranic s Uhrami. Panský dvůr Kochavec je na místě dříve zaniklé stejnojmenné obce poprvé připomínán v roce 1750, jeho plocha tehdy obdělávaných pozemků činila 225 měřic.⁵⁴

Podle První lánové vizitace z roku 1656 bylo v Jestřabí 20 usedlostí. V roce 1670 Lánový rejstřík uvádí 23 usedlostí, z nichž byly dvě pusté. Tereziánský katastr z roku 1758 nás seznamuje, že v obci bylo 36 domů, z toho 14 celých gruntů, 7 podsedků a 10 podomků, kovářna a kolárna.⁵⁵ Podle indikační skici z roku 1828 bylo v Jestřabí 16 půlláníků, pět vlastníků třetiny lánu, devět čtvrtláníků a 24 domkářů.⁵⁶ Obec Jestřabí byla v minulosti vždy etnicky ryze českou obcí. V roce 1900 tu stálo 83 domů se 467 obyvateli, z nichž bylo 223 mužů a 244 žen, 448 Čechů a 7 Němců, 452 katolíků a 3 židé.⁵⁷ Katastr obce měl v této době rozlohu 572 ha, přičemž 557 ha činila hospodářská půda ve složení 368 ha polí, 57 ha luk, 80 ha pastvin, 49 ha lesů a 3 ha zahrad. Ve vesnici chovali hospodáři čtyři koně, 243 kusů skotu a 73 kusů vepřů. Toho roku byly v obci tři obchody se smíšeným zbožím, jeden kovář a jeden kolář.⁵⁸ Při posledním předválečném sčítání lidu v roce 1911 zde bylo šest řemeslníků,

⁵⁰ Peřinka, F. V.: Val.-Klobucký okres, s. 36.

⁵¹ Tzn. celý grunt, což je plocha cca 18-20 hektarů půdy.

⁵² Peřinka, F. V.: Val.-Klobucký okres, s. 162.

⁵³ MZA Brno, D4 309/I, Tereziánský katastr. Peřinka, F. V.: Val.-Klobucký okres, s. 161.

⁵⁴ Pokluda, Z.: Správní struktura Zlínska do roku 1848, s. 347. Pokluda, Z.: Historický vývoj, s. 174-175.

⁵⁵ Peřinka, F. V.: Val.-Klobucký okres, s. 161-162.

⁵⁶ MZA Brno, D9, Stablní katastr – indikační skica, 1828. Šuráň, P. – Fojtík, P.: Jestřabí 1503-2003, s. 15.

⁵⁷ Tabulka č. 1: Vývoj obyvatelstva v obci Jestřabí v letech 1790-1991 (do r. 1970 vč. Kochavce)

Rok	1790	1834	1850	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991
obyvatel	271	353	353	352	415	458	467	463	454	473	485	584	515	346	315
domů	40	56	x	66	71	79	83	x	90	91	102	107	118	91	x

In.: Bartoš, J. – Schulz, J. – Trapl, M.: Historický místopis Moravy a Slezska 1948-1960, s. 192. Kukulka, J.

– Zemek, M.: Historický místopis Valašskokloboucka 1848-1960, s. 94.

⁵⁸ Peřinka, F. V.: Val.-Klobucký okres, s. 161-162.

tři obchodníci, 40 rolníků a 49 domkařů.⁵⁹ „V měsíci únoru 1921 vykonáno bylo sčítání lidu. Ve obci bylo napočítáno celkem 454 obyvatel, a to v samé obci 356 a na pasekách 98“.⁶⁰ V 90 domech zde žilo 452 Čechů a dva lidé byli národnosti jiné, nájemci místního hostince židovského původu. V roce 1930 bylo v 89 zemědělských hospodářství, kovárna, hospoda a dva obchody. Napočteno bylo 473 obyvatel žijících v 91 domech, přičemž 468 lidí se hlásilo k římskokatolickému vyznání, jeden byl evangelík a čtyři bez vyznání.⁶¹

Chytilův úplný adresář Moravy a Slezska z roku 1924 nám zanechal podrobný popis obce Jestřabí.⁶² V obci žilo v té době 456 obyvatel, všichni národnosti české (resp. československé). Obec náležela do římskokatolické farnosti ve Štítné, pošta byla v Hrádku na Vláře, telegrafní úřad ve Slavičíně, nejbližší železniční stanice v Hrádku-Slavičíně a Bylnici-Brumově, nejbližší železniční zastávka v Popově. Obec Jestřabí vlastnila pouhých 3,52 ha polí, 0,64 ha luk, 36 ha pastvin a 55 ha lesa, dluhy obce činily 10 000 Kč, obecní přírážky ke státním daním za rok 1923 byly ve výši 3 000 Kč. Starostou obce byl v té době František Fojtík (čp. 6), jediným obecním zaměstnancem-sluhou Václav Šuráň (čp. 67), předsedou místního školního výboru rolník Matouš Šmotek (čp. 52), řídícím učitelem jedné třídy obecné školy František Dobiáš, učitelkou ženských ručních prací Marie Janíková. Dále je uveden abecední seznam rolníků vlastníků více než 5 ha půdy. Provozovatelem hostince byl v té době František Strnad (čp. 50), obchodu se smíšeným zbožím Marie Strnadová (čp. 50) a Josef Škubník (čp. 56), který obchodoval i s lihovinami. V obci působil také jeden kovář, Jan Sláma (čp. 39) a obuvník Josef Slaběňák (čp. 58). V obci fungoval jediný spolek Jednota sv. Jana Nepomuckého k zbudování kaple.

V letech 1893-1974 měla obec Jestřabí vlastní školu. K místním památkám patří kaple z roku 1927, která je zasvěcená Panně Marii Svatohostýnské. Jedná se o venkovskou sakrální stavbu napodobující novorománský sloh. Na návsi je vztyčen kamenný kříž z roku 1906.

⁵⁹ **SOKA Zlín**, NšK Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

⁶⁰ Tamtéž, nestr.

⁶¹ **Bartoš, J. – Schulz, J. – Trapl, M.:** Historický místopis Moravy a Slezska 1948-1960, s. 192.

⁶² **Chytil, A. (ed.):** Chytilův úplný adresář Moravy a Slezska, s. 690.

2. Samospráva obce a její fungování

2.1. Obec a samospráva

V období první republiky byla obec definována jako základní článek územní samosprávy. Právní úprava této obce byla obsažena v zákonech o obecním zřízení, v zákoně o volebním řádu do obcí, v zákonech o finančním hospodaření obcí atd.⁶³

Pojmu obec se užívalo v různém smyslu. Existovala obec místní či obec politická, která byla vytvořena obecními zřízeními po roce 1848. Dále obec katastrální, která byla (a je) územím vyměřeným pro ukládání pozemkové daně; ale také obec školní, farní, zdravotní, či chudinská. Nás bude zajímat obec místní (dále jen obec), která byla definována jako samosprávná korporace spojující občany k účelnému uspokojování společných místních potřeb a která jako veřejný úřad vykonávala část veřejné moci nad osobami a věcmi nalézajícími se na jejím území. Obec byla korporací s vlastním územím, občany (údy), úkoly (působností) soukromými i veřejnými (veřejná moc). Obec měla v soukromém i veřejném právu svou vlastní právní subjektivitu, byla předmětem právních vztahů, práv a závazků. Obec byla způsobilá k právním úkonům, jelikož mohla závazky zakládat, měnit a rušit, byla procesní stranou v soudním, správním a finančním řízení. Obec měla jako právnická osoba též občanská práva, svobody a povinnosti a to na základě ústavní listiny č. 121/1920 Sb. Obci příslušela svoboda majetková, domovní, právo spolkové a shromažďovací atd.⁶⁴

Jak byl pojem samosprávy v období první republiky definován? Má význam politický a právnický. V politickém slova smyslu se jedná o pouhý organizační princip státní správy. Právní pojem naopak značí, že určité záležitosti spravuje někdo jiný než stát, tedy veřejnoprávní svaz, který má právo na část veřejné správy. Je veřejnou správou od státu právně odvozenou, ale není správou státní. Samospráva se dělí na územní (teritoriální, místní) a zájmovou. Její podstata spočívá v tom, že např. obec je jakýmsi mikrokosmem státu: jde o universalitu působnosti a vrchnostenské moci, obci tedy podléhají všechny osoby a jejich prostřednictvím všechny věci na jejím území. Samospráva je příkladem decentralizace státní správy. Jejími výhodami jsou: místní a věcný svéráz, zvláštnost místních poměrů a potřeb, vyšší porozumění pro úkoly a potřeby veřejné správy, politické školení a výchova

⁶³ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 9.

⁶⁴ Tamtéž, s. 288-289.

občanů (škola demokracie), rozdělení odpovědnosti za veřejný život mezi stát a samosprávné svazy, vzrůst vědomí odpovědnosti a posílení státní myšlenky a občanské pospolitosti.⁶⁵

2.2. Obecní zřízení

Právo obce spravovat své vlastní věci poprvé upravovala kroměřížská ústava z roku 1849, která však nevstoupila v platnost. Mezi nezadatelná práva obce náležela svobodná volba zástupců, přijímání členů do obecního svazku, správa vlastních věcí, konání místní policie, veřejnost výsledků obecního hospodářství a veřejnost jednání. To vše se objevilo v tzv. Stadionově říšské ústavě č. 150/1849. Následně tuto problematiku upravuje první platná zákonná úprava: provizorní říšský zákon o obecním zřízení č. 170/1849 z 20. března 1849, který hovoří o tom, že „základem svobodného státu je svobodná obec“. Další fungování obecní samosprávy a volby do ní legislativně upravoval rámcový říšský obecní zákoník č. 18 z roku 1862, jímž se vymezovala základní pravidla pro uspořádání obecních záležitostí. Celá struktura státu měla mít komunální ráz (obec místní, okresní, krajská, zemská, státní). Obec byla dána pod dvojí dohled, vyšších obcí a státu. Byla uplatněna zásada uniformity obecního práva, tj. pro všechny obce stejné právo (s výjimkou statutárních měst). Na rámcový říšský obecní zákoník navazoval obecní a volební řád jednotlivých zemí, pro Moravu z roku 1864. V souvislosti se vznikem Československé republiky v roce 1918 došlo ke změně zákona o obecním zřízení, a to novelou č. 76/1919 Sb. ze dne 31. ledna 1919, kterým se měnila a doplňovala některá ustanovení dosavadních obecních zřízení. K obcím a jejich fungování se vztahovala celá řada dalších zákonů, jako např. volební řád č. 75/1919 Sb., zákon o obecním statku, obecních úřednících, obecních zřízencích, o převzetí zdravotně-policejní agendy, obecních financích, atd.⁶⁶

2.3. Složky obce: území, obyvatelstvo a veřejná moc

Základem obce se stala katastrální obec a to na základě stabilního katastru. Na území svého katastru vykonávala obec svou veřejnou moc nad osobami a věcmi se v obci nalézajícími. Tři složky tedy tvořily místní obec: území obce, osoby a veřejná moc.⁶⁷

⁶⁵ Hácha, E. a kol. (ed.): Slovník veřejného práva československého, s. 1. Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 489-490.

⁶⁶ Hácha, E. a kol. (ed.): Slovník veřejného práva československého, s. 2-3. Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 286-288.

⁶⁷ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 9 a 292-293.

Všechny osoby, které měly v obci domicil, tj. v obci bydlící (usedlická obec) si byly rovnoprávné. V obcích žily dvě skupiny osob, občané (údy obce) a přespolní (cizí). Občané obce se dělili dále na obecní příslušníky a společníky. Obecní příslušníci (Gemeindemitglieder) měli v obci domovské právo byli vázáni k obci právním poutem, měli právo na nerušený pobyt v obci a na chudinské zaopatření. Obecní příslušníci nemohli být z domovské obce vyhoštěni. I když se osoba s domovským právem v obci nezdržovala, byla příslušníkem této obce. Obecní společníci (Gemeindegenossen) neměli v obci domovské právo, avšak měli k ní určité reálné vztahy, tedy drželi zde nemovitost, měli zde předepsanou přímou daň ze živnosti, kterou zde provozovali či zde měli bydliště (nebo jedno z bydlišť), platili zde proto daň z příjmu. Obecním společníkem mohl být i právnický či sociální útvar (korporace, akciová společnost). Obecní zřízení občanům přiznávalo účast na právech a užitcích, ale i v povinnostech a obecních břemenech.

Za přespolní (cizí) byly považovány ostatní osoby, které se před rokem 1918 neměly právo účastnit obecního života (volební právo, hospodářství, mohly být vyhoštěny). Po vzniku republiky bylo zákonem č. 75/1919 Sb. přiznáno volební právo všem osobám s domicilem, to znamená těm, kteří v obci pobývali více než 3 měsíce. Podle zákona č. 329/1921 Sb. poplatníci a voliči měli právo připomínek či opravných prostředků proti obecnímu rozpočtu a obecním účtům. Za Rakouska byli privilegovaným stavem měšťané s měšťanským právem, domovská příslušnost se spojovala s občanstvím, měšťanům bylo vyhrazeno užívat fondy, fundace a ústavy. Změnou zákona za ČSR dle č. 304/1920 postačila příslušnost k obci. Moravský obecní řád přiznával každému v obci právo na policejní ochranu osoby, vlastnictví a na užívání obecních ústavů.

Čestnými občany byli obcí jmenováni ti, kteří se o ni zasloužili. K získání čestného občanství nebylo nutné domovské právo osoby v obci, podmínkou bylo státní občanství a zasloužilost. Pro udělení čestného občanství se vyslovovaly dvě třetiny všech členů obecního zastupitelstva. Čestní občané se za Rakouska stávali obvykle voliči I. sboru, za ČSR to byla již jen čestná funkce.⁶⁸

Veřejná moc se na území samosprávné obce dělila na dvojí působnost: samostatnou (neboli přirozenou) a přenesenou. Okruh obecní moci byl vyměřen zákonem. Obec se nacházela ve dvojím postavení. V okruhu samostatné působnosti příslušelo obci právo na část veřejné správy. V okruhu přenesené působnosti obec vystupovala jako orgán pověřený určitou pravomocí v oboru státní správy.

⁶⁸ **Hácha, E. a kol. (ed.):** Slovník veřejného práva československého, s. 6-7. **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 293-294.

Samostatná působnost vymezovala nevvrchnostenskou pravomoc obce. Týkala se zájmů hospodářských, kulturních a morálních. V rámci samostatné působnosti si mohla obec sama volně rozhodnout a konat opatření ve prospěch obce, které mohla vykonávat svými vlastními silami. Byl sledován prospěch obce, kterým byl zájem obecního celku, přičemž nezáleželo na tom, zda skutečně všichni členové obce měli z určité činnosti obce prospěch. Vrchnostenská pravomoc obce nešla za její hranice a účinky obecního počínu se projevovaly v mezích obecního území. Rozpočtovou položku bylo možné napadnout tehdy, pokud nebyla určena na úkol, který nepatřil do samostatné působnosti obce (korporační právo obce). Finančně slabá obec nebyla schopna vyvíjet určitou činnost, země proto byly povinny poskytovat dle zákona č. 169/1930 Sb. příspěvky finančně slabým obcím a okresům. Obec mohla hájit svou veřejnoprávní subjektivitu proti všem nezákonným zásahům, např. překročení dozorcího práva nadřízeného orgánu, a to u odvolací instance. Obec byla procesní stranou ve správním řízení na základě vlastnického a sousedského práva apod. Některé části samostatné působnosti obce byly závazné. Legislativní změny v rozsahu samostatné působnosti se uskutečnily na základě zákona č. 332/1920 Sb. a č. 236/1922 Sb. o převzetí výkonů zdravotně policejních a dalších legislativních úprav.⁶⁹

Do samostatné působnosti náleželo vše, co se bezprostředně týkalo zájmů obce: správa obecního jmění a majetku (budov, veřejných komunikací apod.), veřejného pořádku, ochrany osob a majetku (bezpečnostní policie), sociální a zdravotní péče, financování školství, stavebního dozoru, přijímání osob do svazku obce, chudinské péče a dalších pravomocí. Tedy vše, co náleželo mezi povinnosti a práva obce a zároveň bylo důležité pro chod obecního společenství.⁷⁰

Přenesená působnost byla zajišťována výkonem veřejných záležitostí přidělených obci státem delegačním principem, přičemž podléhala kontrole státní správy, vykonávána však byla na náklady obce. Povinností obce bylo dostát závazkům v účelu veřejné správy, obec rozhodovala ve věcech, které náležely státním úřadům (vystupovala zde tedy jako státní úřad). Přenesenou působnost vymezovaly již obecní zemské zákoníky z 60. let 19. století. Obstarával a vykonával ji starosta obce, patřil sem např. výkon trestního práva (trestní policejní pravomoc), přičemž obec byla povinna spolupůsobit při provádění zákona podle pokynů nadřízených úřadů. Přenesená působnost byla velmi rozmanitá a obce často finančně velmi zatěžovala, avšak stát se nemohl součinnosti s obcí ve veřejné správě zříct. Přenesená působnost (dále p. p.) byla povinností obce, kterou musela na své náklady obstarat, avšak

⁶⁹ Hácha, E. a kol. (ed.): Slovník veřejného práva československého, s. 13-14. Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 294-299.

⁷⁰ Fasora, L. – Kladiwa, P.: Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918, s. 15.

mohla odepřít i úkon, který nebyl obci uložen zákonem a podat odvolání. Obec tedy nebyla v oblasti p. p. vůči politickému úřadu naprosto podřízena, avšak byla k určitému úkonu povinna a musela přesně vyhovět zadání politického úřadu. Náklady spojené s výkonem p. p. hradily obce samy a nebyly oprávněny požadovat náhradu od státu (pouze bylo-li to výslovně ustanoveno). Obec hradila i to, co měla vykonat a nevykonala (liknavost obce), jako např. odepření nákladů na úkony p. p., pokud starosta porušil své povinnosti, byl zřízen jiný obecní orgán na náklady obce, který přenesenou pravomoc vykonával či okresní úřad provedl opatření na útraty obce (např. stálé voličské seznamy, údržba státních silnic atd.). Mezi přenesenou působností náležely např. záležitosti: civilní a trestní, vlastní politická správa, volební, živnostenské, zdravotní, sčítání lidu, občanský sňatek, zemědělství, sociální péče, komunikační záležitosti, vyhošťování a honění postrkem, policejní hlídka, v záležitosti přímých daní, pozemkové daně a dalších daní, kolků a poplatků, cla, odvodu vojska a evidence vojenských osob, železnice či statistické služby.⁷¹

2.4. Struktura orgánů obecní samosprávy, jejich složení a fungování

Veřejnou moc vykonávala obec svými orgány, řádnými nebo mimořádnými. Mezi řádné se řadilo: obecní zastupitelstvo, obecní rada, starosta obce, obecní komise, obecní trestní senát, obecní úředníci a zřízenci. Mezi mimořádné starostovi pomocníci, správce obecního lesa, vládní komisař nebo obecní správní komise.⁷²

V souvislosti se vznikem Československé republiky v roce 1918 byl změněn zákon o obecním zřízení. Zákonem č. 76/1919 Sb. ze dne 31. ledna 1919 došlo ke změně názvů orgánů obecní samosprávy. Pokud budeme na tyto orgány aplikovat tradiční dělbu moci, tak zákonodárny orgán obce, který schvaloval návrhy výkonného orgánu a pověřoval jej vykonáváním svých usnesení, byl přejmenován z dosavadního obecního výboru na obecní zastupitelstvo, které ze svého středu volilo orgán výkonný, obecní radu, dříve obecní představenstvo.⁷³ Funkce obecních orgánů byly vnímány jako čestné. Kompetence mezi jednotlivými orgány byla provedena tak, že obecní rada byla primárním orgánem. Zastupitelstvu byly vyhrazeny určité záležitosti uvedené v obecním zřízení a ve zvláštních

⁷¹ Hácha, E. a kol. (ed.): Slovník veřejného práva československého, s. 14-27. Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 299-301.

⁷² Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 9.

⁷³ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy v českých zemích, s. 376-377.

zákonech. Starosta měl vyhrazeny určité funkce, jako např. svolávání schůzí, zastupování obce navenek aj.⁷⁴

2.4.1. Obecní zastupitelstvo

Obecní zastupitelstvo (dále OZ) bylo voleno občany s aktivním volebním právem, počet jeho členů byl dán počtem obyvatel obce. V Jestřabí jakožto v obci do 500 obyvatel bylo po celé období první republiky 12členné zastupitelstvo. Délka mandátu člena OZ byla podle zákona č. 75/1919 z 31. ledna 1919 prodloužena ze tří let na čtyři roky, zákonem č. 122/1933 pak na šest let. Stávající obecní zastupitelstvo zůstávalo v činnosti do té doby, než bylo ustaveno po volbách zastupitelstvo nové či byl ustaven jiný náhradní orgán (správní komise). Zastupitelstvo bylo nadáno delegační mocí, ze své pravomoci přenášelo určité úkony na starostu obce. Úřad člena OZ byl vykonáván zdarma, jeho povinností bylo vykonávat jej řádně a ku prospěchu obce. Člen OZ měl právo požádat o svolání mimořádné schůze zastupitelstva, zařazení bodu do programu schůze, být pozván na schůzi řádně a včas. Dále právo a povinnost se účastnit schůzí, jednat a hlasovat, navrhnout vyloučení veřejnosti ze schůze, dotazovat se a nahlížet do protokolů, povinnost uhradit obci škodu za neuhrazené výdaje a nepořádek v obecním hospodářství atd.

Schůze OZ se uskutečňovala alespoň jednou za dva měsíce, svolával ji starosta nebo náměstek, jinak byla schůze nezákonná a usnesení z ní neplatná. Schůzi musel starosta svolat v okamžiku, kdy o to požádala čtvrtina členů OZ nebo okresní výbor. Svolat schůzi bylo nutné alespoň tři dny před jejím konáním, a to každého člena OZ jednotlivě a písemně s oznámením programu. Schůzi bylo nutné vyhlásit i veřejně v obci. Program schůze určoval starosta nebo zařazoval body do programu na základě písemné žádosti alespoň dvou členů OZ. Předmět jako obecní rozpočet, obecní účet, mimorozpočtový výdaj apod. musel být nejdříve projednán obecní radou a finanční komisí nebo i veřejně vyhlášen. Schůze OZ byly veřejné, výjimečně neveřejné. Při projednávání rozpočtu či obecních účtů musela být schůze veřejná vždy. Schůzi předsedal starosta, při jeho nepřítomnosti náměstek. Předsedající schůzi zahajoval, řídil ji, dbal na pořádek, dával hlasovat o návrzích apod. Pokud se nemohl člen OZ schůze zúčastnit, bylo jeho povinností se omluvit, aby mohl být za něj pozván náhradník. Zastupitelstvo bylo usnášeníschopné, pokud se jednání zúčastnila nadpoloviční většina jeho členů. Pokud bylo přítomných méně, bylo nutné svolat další schůzi. Hlasování bylo veřejné (ústně, povstáním), nebo hlasovacími lístky (volba obecní rady, jmenování zřízenců apod.).

⁷⁴ **Hácha, E. a kol. (ed.):** Slovník veřejného práva československého, s. 9. **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 299-301.

Usnesení bylo platné, když pro návrh hlasovala nadpoloviční většina přítomných členů. O usneseních zastupitelstva se sepsal protokol s podpisem starosty a dvou členů (verifikátorů).

Zastupitelstvo bylo v obecních věcech usnášejícím a dozíracím orgánem, nemělo moc výkonou. Působilo v oboru nařizovacím: výkon místní policie, vydávání pravidel o chudinském zaopatřování, aj. Dále pak v oboru rozhodovacím: o stížnostech na opatření učiněná obecní radou a starostou v samostatné působnosti. V oboru organizačním a správním: volba starosty, náměstka, obecní rady a členů obecních komisí, udělení domovského práva, atd. V oboru samostatné působnosti byly OZ vyhrazeny věci obecního hospodaření, užívání kmenového jmění a obecního statku, stanovení rozpočtu, vyřízení výročních účtů, rozhodnutí o poplatcích, dávkách, přirážkách, o nemovitém obecním majetku, atd. V oboru poradním: podávalo na žádost okresního úřadu dobrozdání. Vůle zastupitelstva se projevovala usnesením, někdy bylo zapotřebí souhlasu okresního výboru, výjimečně mohlo OZ rozhodovat místo obecní rady.⁷⁵

Z jednání a usnášení zastupitelstva, rady nebo komisí byl vyloučen ten člen, který mohl mít na určité záležitosti zvláštní veřejný či soukromý zájem. Takový člen, který se nacházel ve stavu podjatosti, nesměl být přítomen jednání a o věci hlasovat. Takový případ známe i ze sledované obce. Při projednávání záležitosti s odhraničením části katastru obce a jeho připojením ke katastru sousední obce se všech jednání obecního zastupitelstva týkajících se této kauzy nemohl zúčastnit a hlasovat starosta obce František Fojtík (čp. 6), který byl zetěm Josefa Fagulce, který vedl s obcí spor o hranice pozemků a katastrů obcí. Případ podjatosti se týkal také např. v prosinci 1935 dvou zastupitelů, kteří nebyli připuštěni z rodinných důvodů k hlasování v případě nedovoleného lámání kamene občany na obecním pozemku.⁷⁶

Obecní zastupitelstvo bylo nejvýznamnějším obecním orgánem. Na něj byla delegována moc v místních věcech, aby uplatňovalo pospolitou vůli shodující se s prospěchem veškeré obce. Úřad člena OZ byla čestnou funkcí, kde v ideálním případě musel osobní prospěch ustoupit veřejnému zájmu.

⁷⁵ **Hácha, E. a kol. (ed.):** Slovník veřejného práva československého, s. 7. **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 301-306.

⁷⁶ **SOKA Zlín, AO Jestřabí,** Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 1. prosince 1935.

2.4.2. Obecní rada

Obecní rada (dále OR) byla výkonným a správním orgánem obce, do kterého volilo obecní zastupitelstvo na ustavující schůzi členy ze svého středu. V obci Jestřabí se obecní rada skládala ze čtyř členů, starosty obce, náměstka starosty a dvou radních, čímž tvořila třetinu z 12členného obecního zastupitelstva. Členy rady se nemohly stát osoby blízké příbuzné, sešvagřené nebo manželé. Zvolený člen rady musel tuto volbu přijmout.⁷⁷

Obecním zřízením z roku 1919 byla posílena rozhodovací pravomoc celé obecní rady na úkor starosty, ta se napříště stala sborem, jenž se za předsednictví starosty usnášel o všech věcech, které nebyly vyhrazeny přímo starostovi nebo obecnímu zastupitelstvu. Schůzím obecní rady předsedal starosta obce, pokud nemohl, nahradil jej jeho náměstek. Schůze OR se konaly jednou týdně a byly vždy neveřejné. Jednání se dělo obdobě jako v zastupitelstvu, protokol o schůzích rady nebyl veřejný. Působnost obecní rady byla všeobecná, usnášela se o věcech, které nebyly podle zákona výslovně vyhrazeny zastupitelstvu, starostovi či jednotlivým obecním orgánům. Činnost obecní rady se týkala hlavně finančních záležitostí. OR zmocňovala starostu k výplatě výdajů, schvalovala dodatečné výdaje zaplacené starostou, navrhovala výdaje nové, projednávala rozpočty a obecní účty, trestala přestupky, dbala o zápis nemovitého majetku ve veřejných knihách, podávala stížnosti proti konečným rozhodnutím úřadů k nejvyššímu správnímu soudu, byla také místním úřadem stavebním.⁷⁸

2.4.3. Starosta obce a náměstek starosty

Starosta obce byl oproti zastupitelstvu a radě, které se scházely občas, stálým obecním orgánem. Starosta byl volen zastupitelstvem na jeho ustavující schůzi, nebo když se jeho místo v průběhu volebního období uprázdnilo.⁷⁹ Tato situace nastala ve sledované obci v průběhu první republiky dvakrát, v roce 1927 a 1935. V červenci 1935 rezignoval starosta obce Josef Šuráň (čp. 10) na svou funkci poté, co byl v květnu téhož roku zvolen za Československou stranu lidovou do okresního zastupitelstva v Uherském Brodě. Zastupitelstvo obce na své schůzi dne 21. července 1935 zvolilo nového starostu spolu s náměstkem. Volba měla následující průběh: „*Na návrh nejstaršího člena [volební] komise Josefa Bartoše přikročeno k volbě starosty a to aklamací, navrhuje člena Jana Hnilu čís. 70*

⁷⁷ Háchá, E. a kol. (ed.): Slovník veřejného práva československého, s. 7. Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 306-308.

⁷⁸ Háchá, E. a kol. (ed.): Slovník veřejného práva československého, s. 7. Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 306-308.

⁷⁹ Háchá, E. a kol. (ed.): Slovník veřejného práva československého, s. 7-8. Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 308-310.

jako starostu. Hnilo Jan návrh tento nepřijímá. Přikročeno k hlasování lístkami (...). Zvolen jest tedy Hnilo Jan jako starosta“, který získal osm hlasů z 12.⁸⁰ Náměstkem starosty byl opět zvolen Jan Marek (čp. 36), který získal hlasů sedm. Oba vykonávali své funkce do konce volebního období, které bylo zákonem č. 122/1933 Sb. o změnách řádu voleb v obcích prodlouženo na šest let.⁸¹

Náměstek, zástupce starosty nahrazoval v úřadě starostu při jeho zaneprázdněnosti, podjatosti či nemoci. V květnu 1933 požádal starosta obce Josef Šuráň (čp. 10) obecní zastupitelstvo o zproštění úřadu z důvodu špatného zdravotního stavu. Jeho žádost byla přijata a vedení úřadu bylo na neurčitou dobu předáno náměstkovi Janu Markovi (čp. 36).⁸² Starosta obce převzal opět úřad po těžké nemoci dne 1. prosince 1933.⁸³

Starosta připravoval všechny věci pro jednání zastupitelstva či rady a vykonával jejich usnesení. Schůze svolával, řídil a končil jednání, nechal hlasovat a dbal nad pořádkem. Měl také působnost správní a dozorcí. Pokud byl přesvědčen, že usnesení zastupitelstva překročilo meze své působnosti či odporovalo zákonům, nesměl jej vykonat a požádal okresní úřad o rozhodnutí. Úřad starosty byl dobově chápán jako nejvyšší demokratická občanská pocta, projev důvěry a přesvědčení občanů, že starosta rozumí jejich potřebám i celé obci a že je dovede a chce uplatňovat a hájit v zájmu občanů. Starosta měl být strážcem a ochráncem práva, klidu a spravedlnosti a jít příkladem občanům. Starosta jakožto nejvyšší obecní představitel zastupoval obec před úřady, jinými obcemi a osobami. Svým podpisem signoval veškeré listiny vycházející z obce. Starosta předsedal ze zákona různým obecním komisím (např. volební aj.). Měl pravomoc dobývat nezaplacené obecní poplatky, dávky a přírážky zabavením movitostí a jejich následnou dražbou.

Úkoly starosty v oblasti správy: řídil všechny práce uložené obecní radě, členové rady museli starostovi pomáhat a vykonávat práce podle jeho nařízení (referáty). Měl služební a disciplinární moc nad osobami ve službě obce. Spravoval obecní majetek v mezích usnesení zastupitelstva, připravoval obecní rozpočet pro následující kalendářní rok, předkládal zastupitelstvu řádně doložené obecní účty za rok předchozí, oznamoval berní správě výši povolených obecních přírážek atd. Dbal na zachování a výnos obecního majetku, hospodaření podle rozpočtu, vedení inventáře. Dále předepisoval, vybíral a dobýval obecní dávky a poplatky, dozíral na hospodaření obecních podniků a ústavů. Pečoval o potřeby chudých, staral se o místní policii bezpečnostní, dopravní, zdravotní aj. Vyvíjel činnost v oboru přenesené obecní působnosti ve věcech trestních, politické, vojenské či finanční správy.

⁸⁰ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 21. července 1935.

⁸¹ **Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.:** Dějiny správy v českých zemích, s. 376-377.

⁸² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 14. května 1933.

⁸³ Tamtéž, 1. ledna 1934.

Do roku 1933 nepotřeboval starosta ke své platnosti potvrzení. Na základě zákona č. 122/1933 Sb. vyžadovala volba starosty státní potvrzení (zemský úřad), pokud starosta nebyl potvrzen, byla nutná nová volba starosty i jeho náměstka obecním zastupitelstvem. Pokud zastupitelstvo starostu nezvolilo, bylo rozpuštěno. Funkce se starosta mohl vzdát podle zákona č. 125/1933 Sb. jen se souhlasem státního dozorčího úřadu, bylo tedy nutné, aby setrval v úřadu místní samosprávy, aby neohrozil řádný výkon veřejné správy.⁸⁴

2.4.4. Obecní trestní senát

Obecní trestní senát se skládal ze starosty a dvou členů obecní rady, vykonával trestní právo při přestupcích zákonů a nařízení v rámci samostatné působnosti v oboru místní policie.⁸⁵ V Jestřabí před trestní senát přistupovali viníci, kteří se nejčastěji provinili tím, že nedovoleně káceli stromy v obecním lese nebo pásli na cizím či obecním pozemku. Řízení trestního senátu probíhalo ústně. Viníkovi byla uložena zpravidla finanční sankce, jako tomu bylo v případě Ludvíka Wienera v dubnu 1931. Pachatel musel jednak zaplatit částku za skácené dřevo, jehož cenu určilo obecní zastupitelstvo.⁸⁶ A pak zaplatil i pokutu, polovina její výše náležela obecní pokladně či obecnému hajnému, který pachatele při činu dopadl nebo odhalil viníka přestupku, další polovinu odevzdal do pokladny chudinského fondu. Tato částka nepřesahovala výši 20 Kč, provinilec do obou pokladen zaplatil po 10 korunách.⁸⁷

2.4.5. Obecní komise

Obecní komise byly takové orgány, které zpravidla nerozhodovaly. Měly poradní funkci, připravovaly a dozíraly na některé obecní záležitosti. Některé komise byly závazné (obligatorní), jiné nikoli. Do těchto komisí mohli být voleni také ti, kdož nebyli členy obecního zastupitelstva. Pro členy komisí platila stejná ustanovení jako pro členy zastupitelstva či rady, tedy povinnost přijmout volbu a zastávat úřad, podjatost i odměna dietami.⁸⁸

Jednou ze závazně zřizovaných komisí byla komise finanční. Bylo nutné ji zřídit v každé obci, přičemž polovinu členů volilo zastupitelstvo a druhou ustanovoval na základě návrhů volebních skupin okresní úřad. Finanční komise se měla alespoň z poloviny skládat

⁸⁴ **Hácha, E. a kol. (ed.):** Slovník veřejného práva československého, s. 7-8. **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 308-310.

⁸⁵ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 311.

⁸⁶ **SOKA Zlín, AO Jestřabí,** Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 10. dubna 1931.

⁸⁷ **SOKA Zlín, AO Jestřabí,** Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 7. února 1932.

⁸⁸ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 310.

z nečlenů obecního zastupitelstva a mít ve svých řadách odborníky. Tato komise dohlížela na veškeré obecní hospodářství, zkoumala obecní rozpočty a účty před jejich vyložení na veřejnosti, vyjadřovala se k návrhům výdajů mimo rozpočet, k rozpočtovým příjmům, zkoumala plány a rozpočty nových podniků a zařízení, vyjadřovala se k mimořádné slevě daní, měla právo se odvolat s odkládacím účinkem proti jakémukoliv usnesení obecního zastupitelstva v oblasti financí a dozírala na veškeré hospodaření obecních orgánů.⁸⁹

Ve sledované obci probíhala volba finanční komise zpravidla podle stranického klíče a obvykle po vykonaných komunálních volbách, když byla komise zvolena na další období. Např. nově ustanovené obecní zastupitelstvo po komunálních volbách v roce 1919 zvolilo tři členy finanční komise a další tři byli jmenováni okresním úřadem.⁹⁰ Po komunálních volbách v roce 1938 byl do finanční komise zvolen bývalý starosta Josef Šuráň (čp. 10) za lidovce, Josef Baklík (čp. 33) za nepolitickou kandidátku a Karel Kováč (čp. 75) za sociální demokracii. Okresním úřadem byli jmenováni její další členové, tři lidovci, jeden z nepolitické kandidátky a jeden člen strany Rolníků a maloročníků.⁹¹

V hospodářské oblasti působilo v průběhu první republiky v obci Jestřabí několik dalších komisí. Např. v květnu 1919 zvolilo obecní zastupitelstvo čtyřčlennou hospodářskou radu. Tehdy byla zvolena i komise soupisná, do které byli zvoleni dva členové ze žňové komise a dva členové z hospodářské komise.⁹² Nově ustanovené obecní zastupitelstvo provedlo v srpnu 1919 volbu nové, tentokrát pětičlenné hospodářské rady.⁹³ V září byli zvoleni další dva členové hospodářské rady, kteří zastupovali spotřebitele.⁹⁴ V lednu 1924 byla zvolena dvoučlenná komise k šetření obecního majetku a k prohlížení ovocných stromů.⁹⁵ V srpnu 1919 byla zvolena tříčlenná místní komise pro dodávky jatečního dobytka.⁹⁶ V říjnu téhož roku obecní zastupitelstvo zvolilo místní obilní komisi a do okresní obilní komise delegovalo jednoho svého zástupce.⁹⁷ V dubnu 1920 byla ustanovena šestičlenná vyšetřovací soupisná komise.⁹⁸ V únoru 1921 proběhla na shromáždění občanů volba honebního výboru.⁹⁹ V červnu 1921 byl zvolen „*dohlédací orgán při ničení škůdců ovocných stromů*“.¹⁰⁰ Následně další komise hospodářského charakteru, regulační komise

⁸⁹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 310-311.

⁹⁰ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 5. července 1919.

⁹¹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 21. srpna 1938.

⁹² SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 21. května 1919.

⁹³ Tamtéž, 10. srpna 1919.

⁹⁴ Tamtéž, 17. září 1919.

⁹⁵ Tamtéž, 22. ledna 1925.

⁹⁶ Tamtéž, 10. srpna 1919.

⁹⁷ Tamtéž, 22. října 1919.

⁹⁸ Tamtéž, 25. dubna 1920.

⁹⁹ Tamtéž, 24. února 1921.

¹⁰⁰ Tamtéž, 29. června 1921.

pro rozvržení kontingentu.¹⁰¹ V červenci 1935 byla ustavena tříčlenná komise na přezkoumání soupisu osevních ploch u zemědělců nad 5 ha.¹⁰² V lednu 1936 ustavila obecní rada tři komise po dvou členech k soupisu dobytka za rok 1936.¹⁰³ Na základě nařízení okresního úřadu ustavila v březnu 1936 obecní rada dvoučlennou komisi pro soupis psů a koček.¹⁰⁴ V květnu 1936 byla ustavena pětičlenná komise k vyplnění osevní plochy v katastru obce státním statistickým úřadem a jednočlenná komise k statistickému soupisu ovocných stromů.¹⁰⁵ V červenci 1919, kdy se přehnal obcí ničivá povodeň, byl ustanoven mimořádný pětičlenný výbor pro zajištění povodňových škod.¹⁰⁶ V říjnu 1930 byla zvolena místní tříčlenná nouzová komise.¹⁰⁷

Povinnou komisí byla komise disciplinární pro obecní úředníky a zřízence. Ovšem v případě obce Jestřabí tomu tak nebylo, jelikož obec neměla vlastní úředníky, vyjma úřadujícího starosty a obecního pokladníka a pouze jednoho zřízence. Pro správu chudinských záležitostí zřizovala obec chudinskou komisi. Stravovací komise fungující počátkem 30. let 20. století měla na starosti rozdělování poukázek ze státní stravovací akce v době hospodářské krize.¹⁰⁸ Výbor volil také tříčlennou sirotčí radu, která se starala o sirotčí peníze. V oblasti zdravotnictví např. v lednu 1936 zvolilo zastupitelstvo místní výbor pro ochranné očkování dětí proti záškrtu. Devítičlenný výbor měl ve svých řadách obvodního lékaře Studeníka, řídícího učitele, starostu obce a další.¹⁰⁹

V oblasti školství hrála rozhodující roli Místní školní rada (dále MŠR), která byla veřejným úřadem a orgánem školní obce. MŠR byla volena obecním zastupitelstvem podle stranického klíče na tříleté funkční období. Zvolený člen MŠR byl povinen svou volbu přijmout. Byla složena z předsedy, ze zástupců školy a ze zástupců školní obce.¹¹⁰ V tomto konkrétním případě se skládala ze čtyř volených členů (vč. předsedy), pátým členem byl řídící učitel, přičemž k zastupování nepřítomných členů byli připraveni tři náhradníci. Např. v roce 1937 byli do MŠR zvoleni dva zástupci strany lidové Jan Tománek (čp. 42) a Jan Hnilo (čp. 70), dále republikán Josef Saňák (čp. 24) a sociální demokrat František Bureš (čp. 47), zástupcem školy byl tehdejší řídící učitel Vladimír Chalupa.¹¹¹ Předseda MŠR svolával a řídil schůze, pečoval o provádění usnesení, byl prostředníkem mezi MŠR a nadřízenými úřady

¹⁰¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 28. srpna 1921.

¹⁰² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 30. července 1935.

¹⁰³ Tamtéž, 3. ledna 1936.

¹⁰⁴ Tamtéž, 3. března 1936.

¹⁰⁵ Tamtéž, 14. května 1936.

¹⁰⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 21. července 1919.

¹⁰⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 5. října 1929.

¹⁰⁸ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 28. května 1933.

¹⁰⁹ Tamtéž, 9. ledna 1936.

¹¹⁰ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 606-607.

¹¹¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 28. října 1937.

a zastupoval MŠR navenek. MŠR měla za úkol spravovat místní školní fond, přechovávat cenné listiny patřící škole, pečovala o školní budovy, pozemky a učební pomůcky, vykonávala práce spojené s opatrováním věcných potřeb a práce uložené nadřízenými školními úřady, sestavovala rozpočty a výroční školní účty, vyhotovovala soupisy školní mládeže, vedla školní matriku, dohlížela na docházku a v neposlední řadě podporovala učitelstvo v jeho povolání. Řádné schůze MŠR se konaly jednou měsíčně, přičemž byly usnášeníschopné za přítomnosti většiny členů. Předseda měl hlasovací právo jen při rovnosti hlasů, měl povinnost zastavit usnesení odporující zákonům a nařízením nebo prospěchu školy, přičemž bylo zapotřebí si vyžádat rozhodnutí okresního školního výboru.¹¹² MŠR tedy hájila zájmy školy, a to i před samotnou obcí. Jednání s nadřízenými orgány, okresní či zemskou školní radou neobstarávala tedy obec, ale právě MŠR.¹¹³

V oblasti duchovních záležitostí byli zastupitelstvem v říjnu 1919 za obec Jestřabí zvoleni členové do kostelního konkurenčního výboru při farním kostele ve Štítné.¹¹⁴ V březnu 1921 byla ustavena tříčlenná skupina k vyjednávání stavby nové zvonice, do níž byli zvoleni starosta František Fojtík (čp. 6), radní Matouš Šmotek (čp. 52) a zastupitel František Sláma (čp. 29). Další čtveřice lidí byla zvolena pro organizaci sbírky na stavbu zvonice.¹¹⁵ Čtyřčlenná komise organizovala v roce 1936 sbírku na opravený kříž na návsi.¹¹⁶

Obecní zastupitelstvo volilo také komisi osvětovou, zpravidla čtyřčlennou, v roce 1920 byl jejím předsedou zvolen stávající starosta František Fojtík (čp. 6), jednatelem řídící učitel František Dobiáš.¹¹⁷ V únoru 1932 byla obecním zastupitelstvem zvolena tříčlenná knihovnická rada, vedením knihovny byl pověřen Jan Hýbl, který byl současně povinen účastnit se schůze okresního osvětového sboru.¹¹⁸

Obligatoční byla letopisecká komise. Např. v lednu 1924 byla obecním zastupitelstvem v Jestřabí zvolena tříčlenná komise k vedení pamětní knihy.¹¹⁹ V březnu 1935 byli do letopisecké komise zvoleni dva členové, Jan Šuráň (čp. 83) a Josef Sláma (čp. 29), kronikářem obce byl ustanoven řídící učitel Vladimír Chalupa a obecním matrikářem Josef Sláma.¹²⁰

Místní volební komise byla zřizována pro každý volební obvod na dobu tří let, ve sledované obci byla tato komise čtyřčlenná se dvěma náhradníky. Členy volební komise

¹¹² Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 606-607.

¹¹³ Více v kapitole 5.2.1. Přístavba školy, kde je popsáno jednání MŠR s úřady ohledně přístavby školní budovy.

¹¹⁴ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 19. října 1919.

¹¹⁵ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 13. března 1921.

¹¹⁶ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 3. ledna 1936.

¹¹⁷ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 8. dubna 1920.

¹¹⁸ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 7. února 1932.

¹¹⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 31. ledna 1924.

¹²⁰ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 3. března 1935.

jmenoval okresní úřad na základě návrhů politických stran zastoupených v obci. Komise měla na starosti především sestavování a vedení stálých voličských seznamů.¹²¹ Obecním zastupitelstvem byla volena také čtyřčlenná komise k sestavování seznamů osob způsobilých k porotčímu úřadu.¹²²

V oblasti bezpečnosti byl např. v listopadu 1919 ustanoven volbou obecního zastupitelstva policejní komisař pro obec (druhý radní Josef Bartoš čp. 11).¹²³ V dubnu 1936 byla obecní radou ustavena čtyřčlenná poplachová stráž civilní protiletectvé obrany (CPO) a osmičlenná požární policie CPO.¹²⁴

2.4.6. Obecní úředníci a zřizenci

Pro práce, které měla konat obecní rada v samostatné nebo přenesené působnosti, mohlo obecní zastupitelstvo ustanovit po provedeném konkurzním řízení zvláštní úředníky a zřizence, jejich počet, příjmy a výslužné.¹²⁵ Obec Jestřabí ve sledovaném období jmenovala obecního pokladníka (neboli hospodáře), který byl volen obecním zastupitelstvem, a to vždy na jeden kalendářní rok. Např. pro rok 1933 byl pokladníkem zvolen Jan Tománek (čp. 42), jemuž náležela odměna ve výši 200 Kč.¹²⁶ Pro řádné hospodaření v obecních lesích měla obec zvláštního lesního hospodáře, který prováděl odborný dohled nad obecními lesy a zároveň vedl hospodářský lesní plán.¹²⁷

Obecním zastupitelstvem byl jmenován obecní zřízenec na trvalé místo podle zákona č. 16/1920 Sb. Jeho služba byla stálým a výhradním povoláním, které musel konat po celou pracovní dobu, přičemž služební požitky tvořily převážnou většinu jeho veškerých příjmů.¹²⁸ Každoročně po Novém roce byla obnovována služba obecního zřízence, který byl „*obecním policajtem, hajníkem, zvoníčem a ponocným*“ v jedné osobě. Kupříkladu v roce 1932 byla tato funkce „*zachována*“ Janu Šuránovi (čp. 7). Tehdy mu náležel roční plat ve výši 1100 Kč. Avšak dosavadní praxe chození po masopustní koledě mu byla napříště zrušena.¹²⁹ Jakožto náhrada mu byl stanoven obnos 10 Kč, který měl dostávat za dopadení zloděje dřeva v obecních lesích. Do kompetence tohoto obecního zaměstnance náleželo „*hájení majetku*

¹²¹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 743.

¹²² SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 8. září 1920.

¹²³ Tamtéž, 17. listopadu 1919.

¹²⁴ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 23. dubna 1936.

¹²⁵ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 312.

¹²⁶ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 18. prosince 1932.

¹²⁷ Tamtéž, 28. listopadu 1937.

¹²⁸ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 312.

¹²⁹ V lednu 1936 nechává obecní zastupitelstvo na uvážení obecního policajta Jana Šuráně, zda bude chodit „*po koledě ve fašanky /v masopustu – pozn. autora/*“. In: SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 6. ledna 1936.

obce i jednotlivců“, po deštích odstraňoval bláto z obecních cest, vyhledával informace obecního úřadu určené občanům („*hlášení bubnem*“), byl zvoníkem v místní kapli s odměnou při zvonění „*umíráčkem*“ 5 Kč za zemřelého dospělého a 3 Kč za dítě. Tento jediný obecní zřízenec užíval kromě platu „*obecní rolíčko*“.¹³⁰

2.5. Dozorčí orgány

Jestliže zásadní záležitosti řešilo obecní zastupitelstvo, které práce řídilo a vykonávala je obecní rada a starosta, kontrolu prováděla finanční a další komise, sami občané, okresní výbor, okresní úřad a úřad zemský.

Občané mohli dozírat na nejdůležitější obecní záležitosti, jednalo se např. o rozpočty, účty, příspěvky, poplatky, dávky, usnesení o hospodaření s obecním majetkem, atd. Občané se mohli odvolat k okresnímu úřadu či výboru (obecní rozpočet), jakožto k dohlédacímu úřadu vyšší instance. Občané se mohli účastnit schůzí obecního zastupitelstva a měli právo nahlédnout do protokolu o jeho jednání. V oblasti samostatné působnosti obce vykonával dozor okresní výbor, v přenesené působnosti okresní úřad. Obec tedy podléhala dvojímu dozoru. Proti rozhodnutí okresního výboru bylo možné se odvolat k výboru zemskému. Okresní výbor dozíral na obecní kmenové jmění, schvaloval usnesení zastupitelstva o obecním majetku (prodej, koupě, pronájem apod.), obecní účty, přírážky, rozhodoval o odvolání občanů nebo finanční komise proti usnesení zastupitelstva o obecním rozpočtu, vykonával disciplinární moc nad členy obecní rady (udělení pořádkových pokut). Okresní úřad mohl zakázat vykonání usnesení zastupitelstva či nařízení rady, která překračovala meze své působnosti nebo odporující zákonu. Dále rozhodoval o odvoláních z usnesení zastupitelstva. Ve věcech přenesené působnosti mohl okresní úřad udělit starostovi, který porušil v tomto oboru své povinnosti pořádkovou pokutu. Zemský úřad mohl sesadit člena obecní rady, který se dopustil hrubého porušení svých povinností nebo je zanedbával. Zemský úřad mohl také rozpustit celé obecní zastupitelstvo (odvolání u ministerstva vnitra).¹³¹

2.6. Administrativa a fungování obecní kanceláře

V období první republiky prováděl úřadování v malých obcích sám starosta. Tak tomu bylo i v obci Jestřabí. Oproti svým předchůdcům z předválečného období již zpravidla ovládal komunikační kompetence na takové úrovni, aby byl schopen vést veškerou písemnou agendu.

¹³⁰ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 7. února 1932.

¹³¹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 313-314.

Výjimkou byl starosta obce v letech 1923-1927 Josef Marek (čp. 73), za něhož vedl písemnou agendu obecního úřadu jeho syn Josef.¹³² V průběhu první republiky administrativní agenda narůstala a plně starostu zaměstnávala. K usnadnění práce při vyřizování obecní agendy bylo zapotřebí knih, formulářů, razítek a psacích potřeb.

Pro úřadování bylo potřeba, aby měla obec k dispozici vhodně zařízené prostory, postačovala i jedna místnost. V této době užívala obec jako Obecní úřad a kancelář pronajatou místnost ve zdejší hostinci, jelikož dosud neměla vlastní prostory. Tuto místnost využívala obec nejen k vyřizování potřebné administrativy, ale také ke schůzím obecní rady, obecního zastupitelstva, komisí a k dalším úředním jednáním. Obec každoročně obnovovala s majitelem hostince nájemní smlouvu. Např. v roce 1928 zaplatila obec za pronájem místnosti hostinskému částku 150 Kč, přičemž poměrnou částku platila čtvrtletně, otop a osvětlení si zajišťovala na vlastní náklady.¹³³ Po letech zaběhnuté praxe bylo v prosinci 1936 přenecháno rozhodnutí o pronájmu místnosti v hostinském domě pro obecní kancelář na vůli starosty obce, který se měl rozhodnout, zda bude nadále úřadovat v kanceláři či u sebe doma.¹³⁴

Po provedených volbách přebíral nově zvolený a potvrzený starosta úřad od svého předchůdce. Tohoto aktu se obvykle účastnil úředník či delegát okresního úřadu za přítomnosti dosavadního a nově zvoleného starosty, dosavadního a nového pokladníka, dosavadního předsedy obecní finanční komise, dvou členů dosavadního a nového obecního zastupitelstva či rady a zapisovatele.¹³⁵ Z protokolu o předání obecní správy ze dne 31. října 1923 se dozvídáme o předání správy dosavadního vedení obce novému vedení po komunálních volbách na podzim 1923. V první řadě se jednalo o předání obecní pokladny s hotovostí 41 korun a 58 haléřů spolu s pokladními deníky nově zvolenému obecnímu pokladníkovi. Poté se provedl soupis majetku obce, cenných papírů, vkladů a hotovosti. Konkrétně se jednalo o předání nájemních a dražebních protokolů od roku 1912, používaných k pronájmu obecních pozemků, účtovacích listů obecních přírážek (leden-srpen 1923), knížky a pojištění obecních budov (pojištění školní budovy), knížky o obecních dlužích (s poznámkou že obecní dluhy jsou splaceny) a klíčů k obecní pokladně. Nové vedení obce převzalo obecní vkladní knížky a obecní členské podíly, přičemž z celkového obecního jmění byla v Občanské záložně ve Štítné uložena hotovost 89 Kč na tzv. kmenovém jmění. Tzv. výdajné jmění neboli závodní podíl ve výši 100 Kč byl uložen u stejného peněžního ústavu, dalších 20 Kč pak v Rolnické záložně ve Slavičíně. Z kmenového jmění vlastnila obec

¹³² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 27. listopadu 1923.

¹³³ Tamtéž, 8. ledna 1928.

¹³⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 26. prosince 1936.

¹³⁵ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 696-697.

v podobě cenných papírů 4 000 Kč, které byly upsány na válečné půjčky ještě z období světové války.¹³⁶ Poté byla provedena inventura věcí a zařízení obecního úřadu, razítek a tiskopisů, obecních spisů, formulářů, jednacích protokolů, dalších knih a obecních pomůcek.¹³⁷

Po komunálních volbách v červnu 1919 došlo k situaci, kdy nové obecní zastupitelstvo nebylo ochotno převzít od starého vedení obce obecní úřad. Bývalé obecní představenstvo z let 1912-1919 dostalo dvouměsíční lhůtu na to, aby byly doloženy a uzavřeny obecní účty z doby jeho úřadování.¹³⁸ Vzhledem k tomu, že se tak nestalo, obrátilo se nové vedení obce na vyšší úřady, okresní a zemský výbor.¹³⁹ Teprve v únoru 1920 bývalé obecní představenstvo tyto účty předložilo, avšak nebylo schopno je jakkoliv doložit. Stávající vedení obce proto požádalo zemský výbor o vyslání úředníka na přezkoumání účtů.¹⁴⁰ Ten se konečně v srpnu 1920 dostavil do obce a účty přezkoumal. Ovšem obecní finanční komise se postavila za bývalé vedení obce. Ve finanční komisi však zasedali právě členové bývalého vedení. Tímto byla celá záležitost předání obecní správy po více než roce ukončena.¹⁴¹

Obecní zastupitelstvo upravovalo úřadování obce. Vzhledem k tomu, že v této malé obci nebyl k dispozici úředník, volilo zastupitelstvo obecního pokladníka (hospodáře) ze svých řad. Zastupitelstvo obce také stanovovalo úřadujícímu starostovi obce úřední hodiny, platební dny pro přijímání a vyplácení peněz obecním pokladníkem, či instruovalo obecní zaměstnance v oboru jejich činnosti. Obecní úřad přijímal, vyřizoval a ukládal spisy došlé zvenčí, tedy od jiných úřadů či osob. Došlou a vyřízenou poštu zaznamenával úřadující starosta obce do podacího protokolu. Spisy byly ukládány do obecního archivu (spisovny), přičemž malá obec je ukládala vzestupně podle podacích čísel.¹⁴²

Obec vedla samozřejmě i další administrativní agendu. Na začátku první republiky vedla obec pouze protokolní knihu zápisů zastupitelstva (výboru) obce, kam svá jednání zapisovala i obecní rada a finanční komise.¹⁴³ Kromě toho se nám z období před rokem 1918 dochovaly už jen podací protokoly.¹⁴⁴ To se změnilo po komunálních volbách v roce 1927, kdy nové vedení obce zavedlo od počátku roku 1928 samostatnou protokolní knihu pro zápisy

¹³⁶ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Předání obecní správy po volbách 1923-1924, 1927-1928, inv. č. 674, kart. 851, Protokol sepsaný dne 31. října 1923 o předání obecní správy, obec Jestřabí.

¹³⁷ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 697.

¹³⁸ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 5. července 1919.

¹³⁹ Tamtéž, 8. září 1919.

¹⁴⁰ Tamtéž, 17. února 1920.

¹⁴¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 1. srpna 1920.

¹⁴² **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 697-699.

¹⁴³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1.

¹⁴⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Podací protokol 1913-1945, inv. č. 9-13.

ze schůzí zastupitelstva obce,¹⁴⁵ dále knihu zápisů obecní rady,¹⁴⁶ finanční komise¹⁴⁷ a také zápisní knihu prodejmů, pronájmů a prací.¹⁴⁸ Matriční kniha a ročníky sbírek zákonů a nařízení byly dány do vazby.¹⁴⁹

Od roku 1928 se nám dochovala také řada hlavních účetních knih.¹⁵⁰ K určitému nárůstu administrativy došlo již předtím, a to především v souvislosti s vedením účetního materiálu. Od roku 1923 máme dochovanou celou řadu pokladních deníků,¹⁵¹ dále se nám dochovaly mezi spisovým materiálem rozpočty – obce,¹⁵² místní školní rady,¹⁵³ školních potřeb¹⁵⁴ a obecního chudinského fondu.¹⁵⁵ Již v roce 1922 jakožto kniha evidence obyvatel byla zavedena kniha cizích příslušníků¹⁵⁶ a teprve od roku 1930 je k dispozici seznam vydaných domovských listů, vysvědčení a jiných průkazů.¹⁵⁷ Z tehdy běžně vedené obecní agendy se nám však ve sledované obci nedochovaly např. stálé voličské seznamy, matrika obyvatel či protokol o jednáních a nálezech obecního trestního senátu. Obecní úřad měl v období první republiky odebírat jeden výtisk Sbírek zákonů a nařízení, výtisk Zemského věstníku a výtisk Okresního věstníku, dále některý odborný časopis o obecní samosprávě a také odbornou literaturu pojednávající o obci a její samosprávě.¹⁵⁸

¹⁴⁵ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, č. př. 3/2007 (nezprac.).

¹⁴⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2.

¹⁴⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha o vyjádření obecní finanční komise 1928-1948, inv.č. 3.

¹⁴⁸ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápisní kniha prodejmů, pronájmů, prací 1928-1941, inv. č. 4.

¹⁴⁹ Do dnešních dnů se však nedochovaly. In: **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 18. ledna 1928.

¹⁵⁰ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Hlavní účetní kniha 1928-1945, inv. č. 21-33.

¹⁵¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Pokladní deník 1923-1945, inv. č. 34-38.

¹⁵² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Hlavní obecní rozpočet, výroční účet obecní 1923-1945, inv. č. 14.

¹⁵³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Rozpočet místní školní rady, výroční účet školní 1925-1943, inv. č. 15.

¹⁵⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Rozpočet školních potřeb 1933-1944, inv. č. 16.

¹⁵⁵ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Vedlejší rozpočet a vedlejší účet samostatného chudinského fondu obecního 1925-1939, inv. č. 17.

¹⁵⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha cizích příslušníků 1922-1942, inv. č. 7.

¹⁵⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Seznam vydaných domovských listů, vysvědčení a jiných průkazů 1930-1948, inv. č. 6.

¹⁵⁸ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 699.

3. Volby do zastupitelstva obce a jejich analýza

3.1. Průběh obecních voleb

Zásadní změnou oproti předchozímu období bylo, že volební právo zákonem č. 75 Sb. o řádu volení do obcí ze dne 31. ledna 1919 se stalo všeobecným, přímým, rovným a tajným. Do obecního zastupitelstva mohli volit všichni příslušníci československého státu, muži i ženy od věku 21 let, přičemž zvolený musel dosáhnout věku 26 let. Volilo se podle poměrného systému a voliči napříště vybírali své zástupce podle tzv. vázaných kandidátních listin politických stran zastoupených v obci. Volby na komunální úrovni tak jistě získaly patřičný politický náboj.¹⁵⁹

Bohužel nedostatek pramenů nám nedovoluje, abychom nahlédli na celkové společenské a politické klima v obci Jestřabí v období voleb, předvolebního boje či povolebních vyjednávání. To by bylo možné jedině tehdy, kdyby je reflektoval dobový tisk, zachovala se korespondence aktérů či by nám je přiblížil někdo ve svých pamětech. To v malé obci bohužel nemůžeme očekávat. Z pětice komunálních voleb, které se v průběhu první republiky konaly, se nám dochovaly podrobné informace pouze z těch posledních v červnu 1938. Na příkladu těchto voleb se můžeme přesvědčit o tom, kterak byla jejich organizace především administrativně náročná. Nejdříve okresní úřad obci s měsíčním předstihem dne 14. května úředně připomněl na základě výnosu ministerstva vnitra z předešlého dne, že je nutné vypsát volby do obecního zastupitelstva, a to na neděli 12. června 1938. Následně se rozeběhla intenzivní komunikace na úrovni obec-okres. Obec poté informovala okresní úřad o výsledcích předchozích komunálních voleb v roce 1931, o obdržení hlasech a mandátech stran. Dne 16. května obec vyvěsila veřejnou vyhlášku o vypsání komunálních voleb. Zde byly uvedeny informace o tom, že se do 12členného obecního zastupitelstva uskuteční volby podle zásady poměrného zastoupení na základě stálých voličských seznamů a také informace o předložení kandidátních listin. Vyhlášku o konání voleb uveřejnil také uherskobrodský okresní věstník. Okresní úřad den poté instruoval četnickou stanici v nedaleké Bylnici, aby zkontrolovala přímo v obci vyvěšení vyhlášky o konání komunálních voleb na všeobecně přístupném veřejném místě. Četnická stanice podala okresnímu úřadu po několika dnech oznámení, že vyhláška byla vyvěšena.¹⁶⁰

¹⁵⁹ Janák, J. – Hledíková, Z. – Dobeš, J.: Dějiny správy v českých zemích, s. 376-377.

¹⁶⁰ SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843, obec Jestřabí, 1938.

Obec následně obdržela pokyny a instrukce o přehledu lhůt a úkonů, které musí vykonat v souvislosti s přípravou a konáním obecních voleb. Obecní rada sdělila nadřízenému úřadu tři týdny před volbami konkrétní místo jejich konání. Volební místností se stala obecná škola. Místní komise kandidátních listin uskutečnila jednání o kandidátních listinách, ke kterému se dostavili zmocněnci čtyř volebních skupin. Všechny volební listiny byly komisí uznány, přičemž každá skupina musela předložit seznam kandidátů a podpisový petiční arch, na němž figuroval určitý počet voličů souhlasících s kandidátkou (10 a více). Obecní rada oznámila okresnímu úřadu výsledek jednání o kandidátních listinách. Přehled podaných kandidátních listin okresní úřad odeslal ministerstvu vnitra. Následně jednotlivé volební skupiny odeslaly okresnímu úřadu své návrhy na členy volební komise ze svých řad a jejich náhradníky. Okresní úřad navržené členy volební komise schválil. Okres instruoval zástupce dohlédacího úřadu. Necelý týden před volbami zaslal okresní úřad obci pokyny pro provedení samotných voleb. Následně vznesl dotaz na četnickou stanici v Bylnici ohledně povahy a poměru dvou nových kandidujících politických stran – rolnické a nepolitické, aby se přesvědčil jakého jsou tyto strany zaměření. Četnická stanice informovala okresní úřad, že na kandidátce č. 4, tedy rolnické strany, se nachází čtyři členové republikánské strany a čtyři členové strany lidové. Na kandidátce č. 1, tedy nepolitické, dva členové strany lidové, jeden republikán a jeden sociální demokrat.¹⁶¹

Ze zápisu o volbě do obecního zastupitelstva se dozvídáme o konání samotných voleb, které se uskutečnily v neděli 12. června 1938 v místní Obecné škole v Jestřabí. Na průběh voleb dohlížel zástupce dohlédacího úřadu, kterým byl řídící učitel místní školy Vladimír Chalupa. Dále byli přítomní čtyři členové volební komise, přičemž každý člen zastupoval svoji volební skupinu. Každá z těchto skupin delegovala ze svých řad po třech důvěrnících. Volební komise převzala od obecního úřadu dva stejnopisy stálých voličských seznamů, podle kterých kontrolovala příchozí voliče. Volby začaly v 8 hodin ráno a skončily v 11 hodin. Po uzavření volební místnosti bylo zjištěno, že z 254 zapsaných oprávněných voličů se voleb zúčastnilo 232 voličů, přičemž platných hlasů bylo 228. Z vloženého hlasovacího seznamu se dozvídáme o výsledcích voleb, tedy kolik která ze čtyř stran obdržela hlasů a jaký počet mandátů získala.¹⁶² Sdružená nepolitická a sociálně demokratická kandidátka získala celkem 94 hlasů a sdružená kandidátka lidovců a rolníků pak 134 hlasů. Z 228 odevzdaných kandidátek bylo voliči 194 nezměněných a 34 bylo označeno

¹⁶¹ **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843, obec Jestřabí, 1938.

¹⁶² 1. Nepolitická kandidátka získala 48 hlasů, 2. lidovecká 95 hlasů, 3. sociálně demokratická 46 a 4. rolnická 39. In: **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843, obec Jestřabí, Zápis o volbě obecního zastupitelstva v Jestřabí konané dne 12. června 1938.

přednostními, tedy preferenčními hlasy.¹⁶³ Obdržené hlasy byly následně přepočítány na mandáty členů obecního zastupitelstva, kterých bylo 12.¹⁶⁴ Následně byly mandáty přiřčeny konkrétním kandidátům, kteří zasedli do obecního zastupitelstva, stejným způsobem došlo k rozdělení míst pro náhradníky.¹⁶⁵

Po volbách vznesl okresní úřad na obecní radu požadavek, aby byli přezkoumáni voliči, kteří se nezúčastnili voleb, a aby byl vypracován jejich seznam s uvedením důvodu jejich neúčasti. Okres se obrátil také na četnickou stanici s tím, aby bylo zjištěno, zda byly zvoleny do obecního zastupitelstva volitelné osoby podle obecního volebního řádu ve znění vyhlášky ministerstva vnitra č. 123 z roku 1933. Odpověď četnické stanice byla negativní, tedy bez námitek vůči zvoleným osobám. Obec na základě výzvy okresního úřadu sdělila, že v osmidenní lhůtě nebyly podány proti volbě obecního zastupitelstva žádné námítky. Poté byla okresním úřadem svolána ustavující schůze obecního zastupitelstva, při níž měli jeho členové složit slib věrnosti Československé republice a měla být zvolena obecní rada. Krátce před ustavující schůzí poslal zvolený člen obecního zastupitelstva, Josef Šuráň (čp. 10), okresnímu úřadu rezignační dopis, který byl akceptován. Na jeho místo byl povolán náhradník Josef Bařinka (čp. 31).¹⁶⁶

Dne 5. července 1938 proběhla ustavující schůze obecního zastupitelstva při níž došlo k volbě starosty, náměstka a dvou radních. Schůze se zúčastnilo 11 členů zastupitelstva a jeden náhradník spolu se zástupcem dohlédacího úřadu. Schůzi řídil nejstarší člen zastupitelstva spolu s dalšími třemi členy volební komise zastupujícími své strany. Sdružená volební skupina nepolitická a sociální demokracie, jakožto menšina členů zastupitelstva, si před volbou starosty obce činila nárok na post náměstka starosty – volební komise jejich nárok uznala. Následně bylo přikročeno k volbě starosty, který byl volen sdruženou volební skupinou lidovou a rolnickou. Ze sedmi hlasů získal pět Josef Králík (čp. 43), byl tedy nadpoloviční většinou hlasů zvolen starostou obce. Na to druhá skupina nárokující si místo náměstka starosty zvolila všemi svými pěti hlasy Josefa Hýbla (čp. 2). Ve čtyřčlenné obecní radě měli kromě starosty a náměstka zasednout ještě dva radní, přičemž volební skupina lidová měla nárok na dva posty v tomto orgánu a volební skupina nepolitická a sociálně

¹⁶³ Přednostní hlasy podle stran: Nepolitická kandidátka 2, lidovecká 18, sociálně demokratická 4 a rolnická 10. In: **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843, obec Jestřabí, Zápis o volbě obecního zastupitelstva v Jestřabí konané dne 12. června 1938.

¹⁶⁴ Mandáty podle stran: Nepolitická kandidátka 3, lidovecká 5, sociálně demokratická 2 a rolnická 2. In: **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843, obec Jestřabí, Zápis o volbě obecního zastupitelstva v Jestřabí konané dne 12. června 1938.

¹⁶⁵ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843, obec Jestřabí, Zápis o volbě obecního zastupitelstva v Jestřabí konané dne 12. června 1938.

¹⁶⁶ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843, obec Jestřabí, 1938.

demokratická měla nárok také dva posty. Obě skupiny proto volily samostatně po jednom radním. Lidovci zvolili za svého radního Jana Tománka (čp. 42), který získal tři z pěti hlasů. Druhá volební skupina zvolila za svého radního Cyrila Prekopa (čp. 69), který získal všech pět možných hlasů. Proti volbě starosty, náměstka a radních nebyly podány žádné námitky.¹⁶⁷

Následně se okresní úřad obrátil na četnickou stanici v Bylnici, aby získala důvěrné informace o nově zvoleném starostovi, jako bylo bydliště, zaměstnání, narození, vzdělání, rodinné poměry, majetkové a výtěžkové poměry, politická příslušnost, občanská spolehlivost, zda se již v minulosti osvědčil v nějaké veřejné funkci a zda se dá od něj očekávat spořádaná správa obce. Četnická stanice tedy okresní úřad informovala, vyznění zprávy bylo pozitivní. Zemský úřad v Brně dne 23. července potvrdil volbu Josefa Králíka (čp. 43) starostou obce Jestřabí. Dne 2. srpna informoval nový starosta okresní úřad o tom, že převzal vedení obecního úřadu.¹⁶⁸

3.2. Výsledky komunálních voleb v letech 1919-1938 (podle jednotlivých voleb)

Poprvé se podle nového volebního řádu volilo do obecního zastupitelstva dne 15. června 1919. V těchto volbách kandidovala ve sledované obci dvě politická uskupení, která se pro tuto příležitost vytvořila. Střední zemědělce a domkaře zastupovala Strana maloročníků a domkařů (SMD), větší rolníky Strana rolníků v Jestřabí (SR). Podle sčítání lidu z roku 1910 bylo v obci 457 obyvatel, počet voličů zapsaných ve voličských seznamech byl 214, přičemž hlas ve volbách odevzdalo 186 voličů, účast byla 87 % (2 hlasy neplatné). Strana maloročníků a domkařů získala v prvních prvorepublikových komunálních volbách 117 hlasů, Strana rolníků v Jestřabí 67 hlasů. Podle § 19 volebního řádu do obcí čís. 75 Sb. z 31. ledna 1919 se volby uskutečnily podle zásady relativní většiny, jelikož obec měla méně než 700 obyvatel. Nenašla se ani potřebná desetina voličů, která by požádala obecní úřad o provedení volby podle zásady poměrného zastoupení.¹⁶⁹ Mandáty tedy byly rozděleny podle zásady relativní většiny: všech 12 mandátů obecního zastupitelstva připadlo vítězné Straně maloročníků a domkařů (SMD), která sama obsadila post starosty obce, náměstka starosty

¹⁶⁷ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843, obec Jestřabí, Zápis o volbě obecního starosty, náměstků a radních v Jestřabí konané dne 5. července 1938.

¹⁶⁸ Tamtéž, obec Jestřabí, 1938.

¹⁶⁹ **Weyr, F.:** Řád volení v obcích republiky Československé a novela k obecním zřízením, s. 59-60.

i obou radních, čímž byli do následujících voleb vyřazeni z rozhodování o obecních záležitostech velcí pozemkoví vlastníci.¹⁷⁰

Další komunální volby se uskutečnily o čtyři léta později. V září 1923 se o přízeň zdejších voličů stejně jako v minulých volbách ucházela Strana maloročníků a domkařů (SMD) a nově také zdejší odbočka Československé strany lidové (ČSL). Opět zvítězili maloročníci a domkaři se ziskem 119 hlasů, lidovci obdrželi hlasů 90. Tentokrát již byla křesla v obecním zastupitelstvu rozdělena podle poměrného zastoupení. Maloročníci a domkaři po přepočtu hlasů na mandáty obsadili v dvanáctičlenném obecním zastupitelstvu sedm míst, lidovci zbylých pět. Obě strany v následujícím období vládly obci společně, přičemž si rovnoměrně rozdělily posty ve čtyřčlenné obecní radě, významnější funkce však zastávali maloročníci a domkaři, kteří obsadili post starosty obce a prvního radního, lidovci post náměstka starosty a druhého radního.¹⁷¹

V říjnu 1927 došlo v řádném termínu k novým volbám do zastupitelstva obce Jestřabí. I tentokrát kandidovala dvě politická uskupení: Československá strana lidová (ČSL), která kandidovala už v roce 1923, a nově Republikánská strana zemědělského a maloročnického lidu na jedné kandidátce spolu s Domovinou (REP-D), ve kterou se transformovala dosavadní Strana maloročníků a domkařů (SMD).¹⁷² Komunální volby vyhrála strana lidová, která si oproti minulým volbám polepšila, když od voličů obdržela 122 hlasů, resp. sedm mandátů v dvanáctičlenném zastupitelstvu, na rozdíl od 104 hlasů, resp. pěti mandátů, které získali republikáni. Obě strany vytvořily i tentokrát obecní koalici a rozdělily si místa v čtyřčlenné

¹⁷⁰ **Tabulka č. 2: Výsledky komunálních voleb v roce 1919**

Č.	politická strana	počet hlasů	mandáty	starosta	náměstek	radní
1	Strana maloročníků a domkařů	117	12	1	1	2
2	Strana ročníků v Jestřabí	67	0	0	0	0
	Celkem	184	12	1	1	2

In: **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706.

¹⁷¹ **Tabulka č. 3: Výsledky komunálních voleb v roce 1923**

Č.	politická strana	počet hlasů	mandáty	starosta	náměstek	radní
1	Strana maloročníků a domkařů	119	7	1	0	1
2	Československá stran lidová	90	5	0	1	1
	Celkem	209	12	1	1	2

In: **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

¹⁷² O čemž nás přesvědčuje také školní kronika: **SOKA Zlín**, Nšk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

radě obce následujícím způsobem: starostenský post obsadili vítězní lidovci spolu s postem prvního radního, republikáni získali místa náměstka starosty a druhého radního.¹⁷³

„27. září 1931 provedeny byly volby do obecního zastupitelstva. O důvěru od občanů uchází se tentokrát 5 stran, počet to nebývalý, když vždy před tím byly strany jen 2.“¹⁷⁴ Ve dvou případech se jednalo spíše o dvě frakce (skupiny) jedné politické strany, v jednom případě šlo o osamostatněnou skupinu a v dalším případě o stranu novou, sociální demokracii, která se poprvé objevuje na politické mapě obce. „Voličů je 247, volilo 236 voličů, platných hlasů 231.“¹⁷⁵ Volební účast byla 96 %. Československá strana lidová – skupina rolníků (ČSL-R) získala 78 hlasů, tento volební výsledek jí přisoudil pět mandátů v dvanáctičlenném obecním zastupitelstvu; Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu (REP) získala 61 hlas, tedy tři mandáty; Československá strana lidová – skupina domkařů a dělníků (ČSL-DD) dosáhla 41 hlas, tedy dvou mandátů; Československá sociálně demokratická strana dělnická (ČSD) získala 32 hlasy, tedy dva mandáty a uskupení Rolnická strana „Domov“ dostala od voličů pouze 19 hlasů, které jí však nestačily na získání jediného mandátu v obecním zastupitelstvu. Jak již bylo v předcházejících letech zvykem, strany si i tentokrát rozdělily posty v obecní radě podle volebního výsledku a samosprávu obce vykonávaly společně. Starostou obce se stal člen vítězné strany lidové (skupina rolníci), náměstkem starosty člen strany republikánské, která obsadila druhou pozici. Strany, které získaly shodně po dvou křeslech, se podělily o posty radních, přičemž člen sociální demokracie získal významnější křeslo prvního radního na úkor lidovců-domkařů a dělníků.¹⁷⁶

¹⁷³ **Tabulka č. 4: Výsledky komunálních voleb v roce 1927**

Č.	politická strana	počet hlasů	mandáty	starosta	náměstek	radní
1	Československá stran lidová	122	7	1	0	1
2	Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu a Domovina	104	5	0	1	1
	Celkem	226	12	1	1	2

In: **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

¹⁷⁴ **SOkA Zlín**, NšK Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

¹⁷⁵ Tamtéž, nestr.

¹⁷⁶ **Tabulka č. 5: Výsledky komunálních voleb v roce 1931**

Č.	politická strana	počet hlasů	mandáty	starosta	náměstek	radní
1	Československá sociálně demokratická strana dělnická	32	2	0	0	1
2	Rolnická strana Domovina	19	0	0	0	0
3	Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu	61	3	0	1	0
4	Československá stran lidová – domkaři a dělníci	41	2	0	0	1
5	Československá stran lidová – rolníci	78	5	1	0	0
	Celkem	231	12	1	1	2

In: **SOkA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

Další volby se neuskutečnily po plánovaných čtyřech letech, ale mnohem později. Nejdříve došlo ke změně volebního řádu do obcí zákonem č. 122 Sb. z 12. července 1933, kdy bylo funkční období zastupitelstev prodlouženo na šest let. K volbám ovšem nedošlo ani v roce 1937, jelikož byly odloženy. Uskutečnily se teprve v červnu 1938. V těchto volbách byly v obci Jestřabí sestaveny čtyři kandidátky. První „Nepolitickou“ (NEP) kandidátku tvořil kvartet rolníků, druhou tucet rolníků a domkařů kandidujících za Československou stranu lidovou (ČSL), třetí sedm dělníků kandidujících za Československou sociálně demokratickou stranu dělnickou (ČSD) a čtvrtou kandidátku Rolníků, malorolníků a domkařů (RMD) zastupovalo osm rolníků, malorolníků a domkařů.¹⁷⁷ Nejvíce příznivců volilo již tradičně lidovce, kteří získali 95 hlasů, překvapením voleb byla Nepolitická kandidátka, která získala 48 hlasů, sociální demokraté si oproti minulým volbám polepšili na 46 hlasů a „Rolníci“ vyšli z voleb se ziskem 39 hlasů. Oproti dosavadní praxi, kdy se všechny strany, které se dostaly do zastupitelstva obce podílely na správě obce, došlo ke změně, jelikož Rolníci, malorolníci a domkaři nebyli přizváni ke koaliční spolupráci a zůstali v opozici. Post starosty obce získala tradičně nejsilnější strana v obci – lidovci, náměstkem starosty se stal kandidát nepolitické kandidátky, prvním radním lidovec a druhým radním sociální demokrat.¹⁷⁸

3.3. Volby do obecního zastupitelstva podle získaných hlasů (celkový souhrn)

Podívejme se na to, jaký úspěch měly politické strany v průběhu první republiky u občanů podle počtu získaných hlasů. Přízeň voličů u vítězné strany ve dvou po sobě následujících volbách Strany malorolníků a domkařů (SMD) se vyvíjela následujícím způsobem: v roce 1919 získala 117 hlasů, což činilo 64 % odevzdaných platných hlasů. Ve volbách o čtyři léta později sice získala SMD v absolutních číslech více hlasů – 119 – avšak relativně to znamenalo pokles na 57 %. Druhé politické uskupení kandidující v roce

¹⁷⁷ Saňák, J.: Kronika Jestřabí. Svazek III. Rukopis, nedatováno, Kandidátní listiny pro volbu obecního zastupitelstva v r. 1938, s. 177.

¹⁷⁸ Tabulka č. 6: Výsledky komunálních voleb v roce 1938

Č.	politická strana	počet hlasů	mandáty	starosta	náměstek	radní
1	Nepolitická	48	3	0	1	0
2	Československá stran lidová	95	5	1	0	1
3	Československá sociálně demokratická strana dělnická	46	2	0	0	1
4	Rolníků, malorolníků a domkařů	39	2	0	0	0
	Celkem	228	12	1	1	2

In: SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

1919, Strana rolníků v Jestřabí (SR), získalo 67 hlasů, tedy 36 % hlasů. Československá strana lidová (ČSL), kandidující poprvé v roce 1923, získala hlasů 90, resp. 43 % podíl hlasů. V roce 1927 získali lidovci již 122 hlasů s relativním ziskem 54 %. V následujících volbách v r. 1931 poklesl však jak absolutní (119 hlasů), tak relativní zisk strany (52 %), ovšem lidovci tehdy kandidovali ve dvou skupinách – rolníků, kteří získali 78 hlasů (34 %) a domkařů a dělníků s 41 hlasem (18 %). V roce 1938 strana lidová postavila opět jedinou kandidátku, která získala méně než sto hlasů – pouze 95 (42 % podíl), což byl nejhorší výsledek od roku 1923. Tím lidovci ztratili nadpoloviční většinu v obecním zastupitelstvu, ovšem neztratili vliv (dokázali si podržet post dvou radních). Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu spolu s Domovinou (REP-D) získala v roce 1927 od jestřabských voličů v bipolárním systému 104 hlasy (46 %). V roce 1931, kdy se místní politická scéna rozrostla na pět politických uskupení (resp. čtyři strany), republikáni získali pouze 61 hlasů (26 %) a nejvíce tak doplatili na vznik nových uskupení před volbami. V následujícím období odbočka této strany v obci úplně zanikla. Rolnická strana Domov (RSD), která kandidovala pouze v roce 1931, získala 19 hlasů (8 %). Sociální demokracie (ČSD), která se poprvé objevuje ve stejném roce, získává 32 hlasů (tedy 14 % podíl), v roce 1938 roste její zisk na 46 hlasů (20 %), což bylo jistě zapříčiněno stále rostoucím počtem dělníků v obci. V roce 1938, kdy se opět zásadním způsobem změnila politická mapa komunální politiky, velký podíl hlasů získává nově vzniklá Nepolitická kandidátka (NEP) – 48 hlasů (21 %), uskupení Rolníků, malorolníků a domkařů (RMD) 39 hlasů (17 %), která se snaží v politickém spektru marně zaplnit místo po zaniklých Republikánech.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Tabulka č. 7: Souhrn získaných hlasů politických stran v komunálních volbách (hlasů / % podíl)

politická strana/uskupení	1919	1923	1927	1931	1938
ČSD	x	x	x	32 / 14%	46 / 20%
ČSL	x	90 / 43%	122 / 54%	119 / 52%	95 / 42%
ČSL-DD	x	x	x	41 / 18%*	x
ČSL-R	x	x	x	78 / 34%*	x
NEP	x	x	x	x	48 / 21%
REP	x	x	x	61 / 26%	x
REP-D	x	x	104 / 46%*	x	x
RMD	x	x	x	x	39 / 17%
RSD	x	x	x	19 / 8%	x
SMD	117 / 64%	119 / 57%	x	x	x
SR	67 / 36%	x	x	x	x
celkem platných hlasů	184	209	226	231	228

In: SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

3.4. Složení obecních zastupitelstev podle politických stran (celkový souhrn)

Na politické mapě obce Jestřabí působilo v průběhu první Československé republiky celkem 11 politických uskupení, resp. osm politických stran. V 12členném zastupitelstvu si tato uskupení během pěti komunálních voleb v letech 1919, 1923, 1927, 1931 a 1938 rozdělila celkem 60 mandátů, pětkrát post starosty obce, pětkrát post náměstka starosty a 10 postů radních. V letech 1919, 1923 a 1927 kandidovaly proti sobě vždy pouze dvě strany (uskupení), v roce 1931 dokonce pět (ČSL postavila dvě kandidátky) a v roce 1938 to byly kandidátky čtyři.

Nejúspěšnější stranou byla v období let 1918 až 1938 Československá strana lidová (ČSL). A to i přesto, že na zdejší komunální kolbiště vstupuje teprve při obecních volbách v roce 1923. Je pravděpodobné, že se personálně zformovala ze Strany rolníků v Jestřabí (SR), která kandidovala v prvních komunálních volbách v roce 1919.¹⁸⁰ O čtyři roky později, kdy strana lidová získává pět mandátů sice ještě volby nevyhrává, přesto v koalici s vítěznou stranou deleguje do rady obce dva své členy, jimiž obsazuje post náměstka starosty a jednoho z radních. V následujících volbách v letech 1927 a 1931 získává po sedmi mandátech (ve druhém případě je rozdělena na dvě frakce, které získávají pět a dva mandáty), v roce 1938 pět mandátů, všechny tyto volby ovšem lidovci vyhrávají a obsazují tak třikrát za sebou post starosty obce a post radního. Jsou tedy nejúspěšnější politickou stranou v obci v prvorepublikovém dvacetiletí.

Druhou nejúspěšnější stranou je Strana maloročníků a domkařů (SMD), která kandidovala již v prvních popřevratových volbách v červnu 1919. Tehdy díky uplatnění většinového systému získala tato strana všech 12 míst v obecním zastupitelstvu a obsadila tak post starosty, náměstka starosty a obou radních. Volby vyhrála také v roce 1923, kdy získala sedm mandátů, čímž si zajistila post starosty a jednoho z radních, tehdy vstoupila do koalice s lidovci.

Strana maloročníků a domkařů se před dalšími komunálními volbami v roce 1927 pravděpodobně transformovala do Republikánské strany zemědělského a maloročníckého lidu a kandidovala spolu s uskupením Domovina (REP-D). Toto politické sdružení získalo ve volbách pět mandátů, které jí zajistily v obecní koalici posty náměstka starosty a jednoho radního. Republikáni (REP) v dalších volbách v roce 1931 kandidovali bez Domoviny se ziskem pouhých tří mandátů, čímž získali v obecním zastupitelstvu post náměstka starosty.

¹⁸⁰ Nevíme to jistě, jelikož nám není známo personální složení kandidátky Strany rolníků v Jestřabí v roce 1919.

Ve volbách v roce 1938 již tato strana nekandiduje, z politické mapy obce nenávratně mizí, její roli přebírají zbylé politické subjekty orientované agrárně a konzervativně.

Před volbami v roce 1931 začala na komunální úrovni působit další politická strana, Československá sociálně demokratická strana dělnická (ČSD), což jistě souviselo s tím, že se v obci zvyšoval podíl dělnictva, tedy narůstal počet občanů pracujících v továrnách v okolí. Ve volbách v letech 1931 a 1938 získala sociální demokracie shodně po dvou mandátech, což jí v obecní koalici vždy stačilo k zisku postu jednoho radního.

V roce 1938 kandidovala v komunálních volbách „Nepolitická“ (NEP) protestní strana bývalého lidoveckého starosty Jana Hnilo (čp. 70) a slavila u voličů relativní úspěch, když skončila ve volbách druhá, přičemž získala tři mandáty a obsadila post náměstka starosty. Nově vzniklá strana Rolníci, malorolníci a domkaři (RMD), kandidující v roce 1938, se podle všeho netransformovala ze strany republikánské, ale do jisté míry ji podle svého zaměření nahradila.¹⁸¹ Přestože „rolníci“ získali v obecním zastupitelstvu dva mandáty, nebyli přizváni k výkonné moci. Nezáskali tedy žádné zastoupení v obecní radě. Další dvě uskupení kandidující v průběhu první republiky ve zdejších komunálních volbách se nedostala ani do obecního zastupitelstva. Poprvé to byla Strana rolníků v Jestřábí (SR), kandidující v roce 1919. Ta i přestože získala relativní zisk hlasů (36 %), kvůli aplikaci většinového systému v zastupitelstvu nezasedla. Druhým takovým neúspěšným uskupením byla Rolnická strana Domovina (RSD) v roce 1931, která ve volbách propadla, když nezískala potřebný počet hlasů k zisku byť jediného mandátu.¹⁸²

3.5. Profilace politických stran a sociální skladba jejich členů (rozbor)

Pokud bychom chtěli dělit strany místní komunální sféry podle jejich zaměření, pravolevého spektra, dle stavovství strany či politického programu, byl by to celkem problém.

¹⁸¹ Viz kapitola 3.9. Personální mobilita mezi politickými stranami.

¹⁸² **Tabulka č. 8: Souhrn získaných mandátů v obecním zastupitelstvu a postů v obecní radě**

	politická strana/uskupení	mandáty	starosta	náměstek	radní	celkem
1	ČSL (vč. ČSL-R a ČSL-DD)	24	3	1	4	8
2	SMD	19	2	1	3	6
3	REP (vč. REP-D)	8	0	2	1	3
4	ČSD	4	0	0	2	2
5	NEP	3	0	1	0	1
6	RMD	2	0	0	0	0
7	SR	0	0	0	0	0
8	RSD	0	0	0	0	0
	rozděleno postů	60	5	5	10	20

In: SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřábí, inv. č. 675, kart. 851.

Nezachovaly se nám totiž žádné archivní materiály z působení těchto politických stran a uskupení ve sledované obci. Můžeme to odvodit jen podle názvu strany/uskupení a také povolání/sociální skladby jejich členů zasedajících v obecním zastupitelstvu, náhradníků a kandidátů.¹⁸³

V roce 1919 kandidovaly dvě strany zaměřené spíše konzervativně a agrárně, což je vzhledem k sociálnímu složení obyvatel obce s převažujícím způsobem obživy v zemědělské sféře pochopitelné. Jedna strana sdružovala velké a větší rolníky (SR) a druhá malorolníky a domkaře (SMD). Vzhledem k tomu, že vítězí malorolníci a domkaři, stává se oproti předpřevratovému období poprvé, kdy se do zdejšího zastupitelstva dostávají domkaři. A to spolu s malorolníky, kteří ovšem na rozdíl od domkařů v obecních výborech figurovali již před rokem 1918.¹⁸⁴ Díky změně delegačního principu do obecních zastupitelstev tak dochází k demokratizaci rozhodovacích procesů v jednotlivých obcích, což můžeme konkretizovat na následujícím: do 12členného obecního zastupitelstva byli kromě osmi (malo)rolníků ve zdejší obci zvoleni při prvních komunálních volbách v novém státě a za nového obecního zřízení dva domkaři, jeden dělník a jeden kovář. Tedy celá čtvrtina členů obecního zastupitelstva, která by za starého režimu podle tehdy platných zákonů neměla možnost spolurozhodovat o směřování obce. Rady obce se tato demokratizační změna příliš nedotkla, při její volbě bylo zvoleno spíše konzervativnější vedení, tedy všichni čtyři členové byli rolníci.¹⁸⁵

Ve volbách v roce 1923 kandidovali opět malorolníci a domkaři (SMD) zastupující sociálně slabší příslušníky komunity. Protivníkem jim tentokrát byla strana, která se namísto stavovsky profilovala konfesijně, jednalo se o Československou stranu lidovou (ČSL). Podle mého soudu tato konzervativní strana personálně navázala na účast Strany rolníků v Jestřabí (SR) v předchozích volbách. Pakliže bychom se podívali na složení členů obecního zastupitelstva po provedených volbách, zjistíme následující skutečnosti: stranu malorolníků a domkařů (SMD) zastupovalo pět rolníků, jeden domkař a jeden dělník; lidovce čtyři rolníci a jeden kovář. Obě strany měly mezi náhradníky pouze rolníky – SMD čtyři, lidovci tři. Dalo

¹⁸³ Saňák, J.: Kronika Jestřabí. Svazek III. Rukopis, nedatováno, Kandidátní listiny pro volbu obecního zastupitelstva v r. 1938, s. 177.

¹⁸⁴ Fojtík, Petr: Samospráva obce Jestřabí v letech 1850-1918, s. 15-40.

¹⁸⁵ Tabulka č. 9: Volby 1919: sociální skladba obecních zastupitelů podle politických stran

politická strana	rolníků	domkařů	dělníků	jiní	celkem	náhradníci
SMD	8	2	1	1 kovář	12	?
SR	0	0	0	0	0	0

In: Saňák, J.: Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

by se tedy říci, že v komunálních volbách v roce 1923 došlo k obratu konzervativním směrem. I do rady obce byli zvoleni jen rolníci.¹⁸⁶

Volebního klání v roce 1927 se účastnily opět dvě strany, dosavadní Československá strana lidová (ČSL), Stranu malorolníků a domkařů (SMD) nahradila Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu zaměřená na venkovský agrární lid, jež působila na celostátní úrovni. V Jestřabí kandidovala spolu s uskupením Domovina (REP-D). Do této strany přešla většina dosavadních členů bývalé SMD. V těchto volbách nastala změna v tom ohledu, že žádná z kandidujících stran nebyla profilována jednoznačně stavovsky. Za lidovce bylo do zastupitelstva zvoleno šest rolníků a jeden domkař (mezi náhradníky byli čtyři rolníci), republikány zastupovali tři rolníci, jeden domkař a jeden krejčí (dva rolníci a jeden dělník byli náhradníky). Tato změna se projevila i při volbě rady obce, kdy kromě dvou rolníků zastupujících lidovou stranu, jež obsadila post starosty a radního, byli do ní republikány delegováni krejčí, který se stal náměstkem starosty, a domkař jakožto radní.¹⁸⁷

Výraznou proměnou prošla místní politická scéna v roce 1931, kdy se k volbám přihlásilo pět politických uskupení. Voleb se již potřetí účastnila strana lidová, která se však nyní rozdělila na dvě volební skupiny, každá zastupující zájmy svého stavu – skupina rolníků (ČSL-R) a skupina domkařů a dělníků (ČSL-DD). Stejně jako v minulých volbách i tentokrát kandidovali agrárně zaměřeni republikáni (REP). Další agrární stranou byla Rolnická strana Domov (RSD), místní dělnictvo si naopak založilo pobočku sociální demokracie (ČSD). Za lidovce-rolníky se do zastupitelstva dostalo pět rolníků (mezi náhradníky byli tři rolníci), lidovci-domkaři a dělníci získali dva mandáty pro domkaře a krejčího (náhradník domkař). Republikány, kteří na zvýšení počtu kandidujících uskupení v obci nejvíce prodělali, napříště v zastupitelstvu zastupovali dva rolníci a tesař (náhradníci rolník a dělník). Rolnická strana Domov se do zastupitelstva neprobojovala. Sociální demokraté získali dva mandáty pro dva dělníky (náhradníkem byl zedník). Do čtyřčlenné rady obce byli zvoleni dva rolníci – starosta

¹⁸⁶ **Tabulka č. 10: Volby 1923: sociální skladba obecních zastupitelů podle politických stran**

politická strana	rolníků	domkařů	dělníků	jiní	celkem	náhradníci
SMD	5	1	1	0	7	4 rolníci
ČSL	4	0	0	1 kovář	5	3 rolníci

In: Saňák, J.: Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

¹⁸⁷ **Tabulka č. 11: Volby 1927: sociální skladba obecních zastupitelů podle politických stran**

politická strana	rolníků	domkařů	dělníků	jiní	celkem	náhradníci
REP-D	3	1	0	1 krejčí	5	2 rolníci, 1 dělník
ČSL	6	1	0	0	7	4 rolníci

In: Saňák, J.: Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

za lidovce-rolníky a náměstek starosty za republikány, radním byl zvolen domkař za lidovce-domkaře a druhého radního, který byl povoláním dělník delegovali sociální demokraté.¹⁸⁸

Zásadní změna komunální politické scény proběhla i v roce 1938. Z politických stran totiž na politické mapě obce zůstali jen lidovci (ČSL) a sociální demokraté (ČSD). Republikáni buď zanikli, nebo se transformovali do strany Rolníci, malorolníci a domkaři (RMD). Bývalý lidovecký starosta sestavil novou kandidátku, již lze těžko někam zařadit, jelikož nesla název „Nepolitická“. Podle zastávaných povolání zastupovali v zastupitelstvu vítězné lidovce tři rolníci, domkař a krejčí (mezi náhradníky byl rolník a mezi kandidáty ještě další čtyři rolníci, dělník a domkař). Sociální demokraté získali dva mandáty pro dělníka a zedníka (na kandidátce byli ještě tři dělníci a zedník). Rolníci, malorolníci a domkaři získali dva mandáty pro dva rolníky (na kandidátce ještě další čtyři rolníci, tesař a domkař). Nepolitickou kandidátku zastupovali v obecním zastupitelstvu tři rolníci (další kandidát byl také rolník). V radě obce strany obsadily svými lidmi posty následovně – poprvé se stalo, že domkař byl zvolen starostou obce, kterého navíc delegovala lidová strana. Nepolitická kandidátka obsadila post náměstka starosty rolníkem, jedním z radních byl lidovec ze stavu rolnického a druhým sociální demokrat ze stavu dělnického.¹⁸⁹

3.6. Personální složení zastupitelstev podle voleb (jména, věk)

První volby do zastupitelstva obce po vzniku Československé republiky, jak již bylo výše zmíněno, se konaly podle nového obecního zřízení dne 15. června 1919. Vyhrála je Strana malorolníků a domkařů (SMD) a vzhledem k uplatnění většinového systému obsadila svými lidmi kompletně celé 12členné zastupitelstvo obce Jestřabí. Do čtyřčlenné rady obce zvolila ze svého středu na post starosty obce rolníka Františka Fojtíka (čp. 6),

¹⁸⁸ **Tabulka č. 12: Volby 1931: sociální skladba obecních zastupitelů podle politických stran**

politická strana	rolníků	domkařů	dělníků	jiní	celkem	náhradníci
ČSD	0	0	2	0	2	1 zedník
REP	2	0	0	1 tesař	3	1 rolník, 1 dělník
ČSL-DD	0	1	0	1 krejčí	2	1 domkař
ČSL-R	5	0	0	0	5	3 rolníci
RSD	0	0	0	0	0	0

In: Saňák, J.: Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

¹⁸⁹ **Tabulka č. 13: Volby 1938: sociální skladba obecních zastupitelů podle politických stran**

politická strana	rolníků	domkařů	dělníků	jiní	celkem	náhradníci	kandidáti
ČSD	0	0	1	1 zedník	2	1	3 dělníci, 1 zedník
ČSL	3	1	0	1 krejčí	5	3, z toho 1 rolník	4 rolníci, 1 dělník, 1 domkař
NEP	3	0	0	0	3	1	1 rolník
RMD	2	0	0	0	2	1	4 rolníci, 1 tesař, 1 domkař

In: Saňák, J.: Kronika Jestřabí. Svazek III. Rukopis, nedatováno, Kandidátní listiny pro volbu obecního zastupitelstva v r. 1938, s. 177. Saňák, J.: Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

náměstkem starosty se stal rolník Jan Šuráň (čp. 83), radními rolník Matouš Šmotek (čp. 52) a rolník Josef Bartoš (čp. 11).¹⁹⁰ Mladému starostovi bylo v době nástupu do funkce 33 let, náměstkovi starosty 49 let, radním 36 a 50 let, průměrný věk rady obce byl 42 let. Celé obecní zastupitelstvo mělo v okamžiku svého zvolení průměrný věk jen o něco málo vyšší, 42,9 let.¹⁹¹

Po komunálních volbách uskutečněných dne 9. října 1923 si obě strany kandidující ve volbách rozdělily posty v obecní radě tak, že vítězná strana obsadila posty významnější: starostou obce se stal po volbě zastupitelstvem rolník Josef Marek (čp. 73) z vítězné Strany malorolníků a domkařů (SMD), jeho náměstkem lidovecký zastupitel rolník Josef Bureš (čp. 59), prvním radním rolník František Pindřák (čp. 86) z SMD a druhým radním rolník Josef Bartoš (čp. 11) ze strany lidové.¹⁹² Dne 21. června 1927, jen několik málo měsíců před koncem volebního období, se Josef Marek vzdal ze zdravotních důvodů funkce starosty obce, načež rezignoval i na mandát v obecním zastupitelstvu.¹⁹³ Kromě něj však tentýž den rezignoval na svou funkci také jeho náměstek Josef Bureš (čp. 59) zastupující lidovce, který ovšem v zastupitelstvu nadále setrval. Na to byla zastupiteli, při zachování výše zmíněného volebního klíče, ještě téhož dne provedena nová volba starosty i náměstka starosty, kterými se stali rolníci Jan Hýbl starší (čp. 2), resp. Jan Hnilo (čp. 70).¹⁹⁴ V době svého zvolení v roce 1923 mělo zastupitelstvo obce průměrný věk 45,6 roku, což byl nejvyšší věk nastupujícího zastupitelstva v obci za období první republiky. Starosta obce měl v době nástupu do funkce 57 let (jeho dočasný nástupce v roce 1927 byl 49letý), jeho náměstek 39 let, radní 40 a 54 let, průměrný věk celé rady byl 47,5 let, což byl taktéž vůbec nejvyšší věk obecní rady za prvorepublikové dvacetiletí.¹⁹⁵ Z uvedeného věkového průměru i z jiných ukazatelů je patrné, že zvolením zastupitelstva a rady obce došlo oproti volbám z roku 1919 k obratu konzervativním směrem, a to i přesto, že volby vyhrála stejná strana.

V pořadí třetí obecní volby se uskutečnily dne 16. října 1927, přičemž občané do zastupitelstva obce zvolili sedm členů Československé strany lidové (ČSL) a pět členů

¹⁹⁰ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

¹⁹¹ **Saňák, J.:** Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

¹⁹² **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

¹⁹³ Místní písmák Jaroslav Saňák zaznamenal výpověď bývalého starosty obce Josef Králíka (čp. 43) z let 1938-1945, jenž uvedl, že Josef Marek (čp. 73) nebyl schopen sám vykonávat administrativu, proto mu tajemníka dělal jeho syn Josef. V okamžiku, kdy mezi oběma propukl vážný konflikt a syn této práce zanechal, musel otec složit funkci starosty obce, jelikož nebyl schopen ji bez syna vykonávat. In: **Saňák, J.:** Kronika Jestřabí. Svazek IX. Strojopis, nedatováno, s. 358.

¹⁹⁴ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851. **SOKA Zlín**, NŠk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

¹⁹⁵ **Saňák, J.:** Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu a Domoviny (REP-D). Obě strany vytvořily koalici a rozdělily si pozice v radě obce následujícím způsobem: starostou se stal lidovecký zastupitel rolník Josef Šuráň (čp. 10). Republikáni získali místo náměstka starosty, kterým se stal poprvé ne-rolník, krejčí František Hlad'o (čp. 63). Prvním radním byl zvolen lidovec rolník Jan Hýbl (čp. 32). Druhým radním se stal člen republikánských zastupitelů a vůbec první domkař v radě obce, František Sláma (čp. 29). Po smrti lidoveckého radního Jana Hýbla (čp. 32) v únoru 1929 jej nahradil rolník Jan Tománek (čp. 42) z téže strany.¹⁹⁶ Průměrný věk zvoleného zastupitelstva oproti minulým volbám klesl na 38,1 roku, obecní rada měla průměrný věk 44,5 roku. Věkové složení rady bylo velmi heterogenní, starosta byl v okamžiku zvolení teprve 27letý (sic!), náměstek měl 36 let a radní 55 a 60 let. Po smrti nejstaršího člena rady Jana Hýbla (čp. 32) v roce 1929 jej nahradil teprve 29letý nově zvolený radní Jan Tománek (čp. 42).¹⁹⁷

Ve volbách konaných dne 27. září 1931 kandidovala pětice politických uskupení, přičemž občané zvolili svými hlasy do obecního zastupitelstva čtyři. Ty se podle tradičního klíče podělily o posty ve čtyřčlenné obecní radě: vítěznou stranu lidovou-skupinu rolníků reprezentoval starosta obce rolník Josef Šuráň (čp. 10), který jím byl zvolen již podruhé. Jeho náměstkem se stal rolník Jan Marek (čp. 36) za republikány; člen sociální demokracie František Bureš (čp. 47) byl vůbec prvním dělníkem, který byl zvolen v obci Jestřabí radním, druhým radním se stal Jan Hýbl, domkař (čp. 51) reprezentující lidovce-domkaře a dělníky. Tito představitelé obecní samosprávy kandidovali do zastupitelstva podle obecního zřízení z roku 1919, kterážto legislativní úprava uváděla, že volební období má délku čtyři léta. Tedy s předpokladem, že volební období započaté v roce 1931 skončí v roce 1935. Avšak v roce 1933 byla délka stávajícího volebního období prodloužena na šest let.

Již v červenci 1935 rezignoval na svůj starostenský post rolník Josef Šuráň (čp. 10), který rezignaci zdůvodnil svou volbou do okresního zastupitelstva politického okresu v Uherském Brodě za Československou stranu lidovou v květnu 1935.¹⁹⁸ Nadále však Josef Šuráň (čp. 10) zůstal členem obecního zastupitelstva obce Jestřabí. Na postu starosty obce jej

¹⁹⁶ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

¹⁹⁷ **Saňák, J.:** Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

¹⁹⁸ Dne 26. května 1935 byl starosta obce Jestřabí rolník Josef Šuráň (čp. 10) zvolen voliči uherskobrodského politického okresu do okresního zastupitelstva za Československou stranu lidovou na volební období 1935-1942. Ve 30členném zastupitelstvu se stal členem nejsilnější politické frakce, která získala 12 mandátů. Dne 13. července 1935 odstoupil z funkce starosty obce a stal se řadovým zastupitelem. Na ustavující schůzi okresního zastupitelstva konané dne 22. října 1935 v Uherském Brodě byl zvolen 11 hlasy za stranu lidovou náhradníkem okresního výboru. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Zápisy ze schůzí okresního zastupitelstva 1935-1942, inv. č. 780, kart. 1064.

nahradil jiný člen rolnické frakce lidové strany, Jan Hnilo (čp. 70).¹⁹⁹ Průměrný věk zastupitelstva zvoleného v komunálních volbách v roce 1931 byl vůbec nejnižší za celé období první republiky, a to 35,8 let. Věkový průměr rady obce byl dokonce ještě nižší, 33,5 let. Staronovému starostovi bylo v době opětovného zvolení 31 let, náměstkovi starosty 36 let a radním 29 a 38 let. Obecní rada měla s ohledem na dobovou praxi velmi nízký průměrný věk. Nově zvolenému starostovi v roce 1935 bylo 45 let.²⁰⁰

Další volební klání se konalo teprve po sedmi letech od posledních voleb dne 12. června 1938. Všechny čtyři kandidující strany dostaly své zástupce do zastupitelstva obce. Pět lidoveckých zástupců prosadilo za starostu svého kandidáta, poprvé v dějinách obce se jejím nejvyšším představitelem stal domkař, a to Josef Králík (čp. 43). Náměstkem starosty se stal rolník Josef Hýbl mladší (čp. 2), člen nepolitické kandidátky, která získala v zastupitelstvu tři mandáty. Prvním radním byl zvolen opět představitel vítězné lidovecké kandidátky rolník Jan Tománek (čp. 42). Sociální demokracii zastupoval v radě obce dělník Cyril Prekop (čp. 69). Na Rolníky, malorolníky a domkaře (RMD) nezbylo v obecní radě žádné místo, ačkoliv získali v zastupitelstvu dva mandáty stejně jako sociální demokraté, RMD však obdržela od voličů nejméně hlasů ze všech kandidujících stran, při přerozdělování postů na ni tedy zbyl „Černý Petr“. Dosavadní pravidlo uplatňované od voleb v roce 1923, že všechny strany zastoupené v obecním zastupitelstvu získaly vždy i křeslo v radě, tak vzalo za své.²⁰¹ Průměrný věk začínajícího zastupitelstva se oproti minulým volbám zvýšil na 39,8 let, obecní rada byla s průměrným věkem 35,5 let druhou nejmladší zvolenou radou v období první republiky. Starosta obce byl v době nástupu do funkce 39letý, jeho náměstek 32letý, radní měli 33 a 38 let.²⁰²

Někteří členové obecního zastupitelstva v Jestřábí, kteří v něm působili za první republiky, se ve zdejší komunální politice pohybovali již před převratem v roce 1918. Z členů obecních rad se jednalo o Jana Šuráně (čp. 83), který byl náměstkem starosty obce v letech 1919-1923 za Stranu malorolníků a domkařů (SMD), starostou obce byl již v období 1897-1900 a radním v letech 1909-1912. Josef Marek (čp. 73), zvolený v roce 1923 starostou obce za Stranu malorolníků a domkařů (SMD), byl členem obecního výboru již v letech 1912-1919. Jan Hýbl (čp. 32), který byl dlouholetým členem obecního výboru od roku 1897 a několikrát se stal radním a starostou obce Jestřábí, stanul v roce 1927 na postu prvního

¹⁹⁹ **SOka Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřábí, inv. č. 675, kart. 851.

²⁰⁰ **Saňák, J.:** Matrika obce Jestřábí a osady Kochavec.

²⁰¹ **SOka Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřábí, inv. č. 675, kart. 851.

²⁰² **Saňák, J.:** Matrika obce Jestřábí a osady Kochavec.

radního, který zastával za Československou stranu lidovou (ČSL) až do své smrti v roce 1929.²⁰³

3.7. Personální složení zastupitelstev podle voleb (délka mandátů, obsazení postů, personální kontinuita)

V pěti volebních obdobích mezi lety 1919-1938 (-1945) bylo ve 12členném zastupitelstvu obce Jestřabí rozděleno celkem 60 mandátů, z toho připadala třetina mandátů – tedy 20 – na členy obecní rady. Do obecního zastupitelstva bylo za toto období zvoleno celkem 39 mužů, někteří tedy opakovaně. Žádný z nich nebyl zvolen ve všech pěti volbách. Čtyřikrát byl zvolen pouze jeden muž, bývalý ruský legionář a krejčí František Hlad'o (čp. 63), který zasedal v zastupitelstvu dlouhých 22 let. Kuriózní je, že pokaždé za jiné volební uskupení. Třikrát bylo zvoleno pět mužů, Josef Bartoš (čp. 11) zasedal v zastupitelstvu 12 let, František Sláma (čp. 29) také 12 let, Jan Hnilo (čp. 70) 18 let, Josef Šuráň (čp. 10) 18 let a Jan Tománek (čp. 42) 18 let. Deset mužů bylo zvoleno dvakrát, 20 mužů jednou, třikrát se stalo, že náhradník postoupil na uvolněné místo obecního zastupitele.²⁰⁴

V obecní radě se na 20 postech vystřídal přesně 20 mužů. Pouze jediný muž zastával v průběhu první republiky v radě více postů, a to Jan Hnilo (čp. 70), který se stal v roce 1927 po rezignaci svého předchůdce na tři měsíce náměstkem starosty, mezi lety 1935-1938 vykonával funkci starosty obce, opět po rezignaci svého předchůdce. V průběhu volebního období došlo pouze ke čtyřem (resp. pěti) personálním změnám v obecní radě, ve dvou případech to byla rezignace starosty: jednou pro nemoc (1927), podruhé starosta rezignoval proto, že byl zvolen do okresního zastupitelstva (1935). Jednou došlo k rezignaci náměstka starosty (1927), jednou byl náměstek znovu zvolen na tento post (1935) a jednou došlo ke změně v radě obce po smrti radního (1929).²⁰⁵

Na starostenském postu se vystříдалo za dobu existence první Československé republiky celkem šest mužů, dvakrát byl nově ustaveným zastupitelstvem zvolen Josef Šuráň

²⁰³ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851. **Fojtík, P.:** Samospráva obce Jestřabí v letech 1850-1918, s. 21-25.

²⁰⁴ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

²⁰⁵ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

(čp. 10), který byl starostou 8 let, a jenž ve svém druhém volebním období rezignoval kvůli svému zvolení do okresního zastupitelstva (1935). Jednou byl starostou zvolen František Fojtík (čp. 6), který zastával tento post čtyři roky, Josef Marek (čp. 73) byl starostou také čtyři roky a Josef Králík (čp. 43) 7 let. Po rezignaci předchůdce zastával tuto funkci Josef Hýbl starší (čp. 2) na tři měsíce (1927) a Jan Hnilo (čp. 70) tři roky (1935).²⁰⁶

Na postu náměstka starosty obce Jestřabí se v období první Československé republiky vystřídal šest mužů. Nikdo nebyl zvolen náměstkem více než jednou. Jednou bylo nově ustaveným zastupitelstvem zvoleno pět mužů: Jan Šuráň (čp. 83) zastával tento post čtyři roky, Josef Bureš (čp. 59) čtyři roky, František Hlad'o (čp. 63) čtyři roky, Jan Marek (čp. 36) 7 let a Josef Hýbl mladší (čp. 2) 7 let. V jednom případě byl po rezignaci svého předchůdce zvolen Jan Hnilo (čp. 70) na dobu tří měsíců (1927).²⁰⁷

Ve čtyřčlenné obecní radě byla dvě místa vyhrazena obecním radním. V průběhu pěti volebních období tuto funkci vykonávalo 9 mužů. Dvakrát byl radním zvolen Josef Bartoš (čp. 11), který zastával tento post celkem po dobu 8 let a Jan Tománek (čp. 42) 9 let, který se stal poprvé radním uprostřed volebního období po smrti svého předchůdce (1929). Jednou byl obecním radním zvolen Matouš Šmotek (čp. 52), který jím byl po dobu čtyř let, František

²⁰⁶ **Tabulka č. 14: Post starosty obce Jestřabí za ČSR**

post starosty	strana	v letech	počet období
Fojtík František (čp. 6)	SMD	1919-1923	1
Marek Josef (čp. 73)	SMD	1923-1927	1
Hýbl Josef st. (čp. 2)	SMD	1927	1*
Šuráň Josef (čp. 10)	ČSL	1927-1931	
	ČSL-R	1931-1935	2*
Hnilo Jan (čp. 70)	ČSL-R	1935-1938	1*
Králík Josef (čp. 43)	ČSL	1938-1945	1
celkem 6 mužů			

In: **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

²⁰⁷ **Tabulka č. 15: Post náměstka starosty obce Jestřabí za ČSR**

post náměstka	strana	v letech	počet období
Šuráň Jan (čp. 83)	SMD	1919-1923	1
Bureš Josef (čp. 59)	ČSL	1923-1927	1
Hnilo Jan (čp. 70)	ČSL	1927	1*
Hlad'o František (čp. 63)	REP-D	1927-1931	1
Marek Jan (čp. 36)	REP	1931-1938	1
Hýbl Josef ml. (čp. 2)	NEP	1938-1945	1
celkem 6 mužů			

In: **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

Pindřák (čp. 86) čtyři roky, Jan Hýbl (čp. 32) byl radním dva roky (zemřel v průběhu volebního období), František Sláma (čp. 29) čtyři roky, František Bureš (čp. 47) 7 let, Jan Hýbl (čp. 51) 7 let a Cyril Prekop (čp. 69) také 7 let.²⁰⁸

Podívejme se nyní na personální kontinuitu či naopak diskontinuitu obsazení jednotlivých obecních zastupitelstev v letech 1919-1938 (-1945), která může být ukazatelem stability či naopak proměnlivosti této instituce. Obecně se dá říci, že personální stabilitu mezi jednotlivými volebními obdobími můžeme sledovat v klidných dobách, kdy dochází k postupné obměně členů jednotlivých obecních výborů. Je tím myšlena situace, kdy v nově zvoleném obecním zastupitelstvu zůstane většina členů z předešlého zastupitelstva a zároveň většina členů obecní rady. Pakliže hrozí krize, společenská komunita je jí zmítána, ohrožují ji sociální problémy, nespokojenost a podobně, dochází k častému střídání členů obecních zastupitelstev a rad. Ovšem tato teze nemusí pro období první republiky platit zcela, což bezpochyby souviselo s modelem delegačního principu, který upřednostňoval kandidátní listiny vázané na politická uskupení a strany, čímž byla na rozdíl od liberálního období před rokem 1918 více posílena role stran. Role jednotlivce byla díky novému způsobu delegace potlačena.

V prvních komunálních volbách po roce 1918 bylo 11 zvolených zastupitelů nových a jeden staronový (Jan Šuráň čp. 83). Prakticky kompletně byl nahrazen starý obecní výbor z let 1912-1919. Bezprostředně po vzniku republiky došlo v obecní samosprávě opravdu k velkému „personálnímu zemětřesení“. Po volbách v roce 1923 zůstalo v zastupitelstvu šest jeho dosavadních členů zvolených v roce 1919, čtyři byli noví a dva staronoví (Jan Hýbl čp. 32 a Josef Marek čp. 73 působící v obecní samosprávě již před rokem 1918). Po volbách v roce 1927 zůstalo v zastupitelstvu pouze pět dosavadních členů a sedm bylo zvoleno

²⁰⁸ **Tabulka č. 16: Post radního v obci Jestřabí za ČSR**

post radního	strana	v letech	počet období
Bartoš Josef (čp. 11)	SMD	1919-1923	
	ČSL	1923-1927	2
Šmotek Matouš (čp. 52)	SMD	1919-1923	1
Pindřák František (čp. 86)	SMD	1923-1927	1
Hýbl Jan (čp. 32)	ČSL	1927-1929	1*
Sláma František (čp. 29)	REP-D	1927-1931	1
Tománek Jan (čp. 42)	ČSL	1929-1931	
	ČSL	1938-1945	2*
Bureš František (čp. 47)	ČSD	1931-1938	1
Hýbl Jan (čp. 51)	ČSL-DD	1931-1938	1
Prekop Cyril (čp. 69)	ČSD	1938-1945	1
celkem 9 mužů			

In: **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

nových. Po volbách v roce 1931 zůstalo v zastupitelstvu pět dosavadních členů, šest bylo zvoleno poprvé a jeden staronový opět po čtyřech letech (Jan Hnilo čp. 70). Stejný poměr členů zastupitelstva byl zvolen i při volbách v roce 1938 – tedy pět dosavadních, šest nových a jeden staronový z roku 1927 (Josef Králík čp. 43).²⁰⁹

Z výše uvedeného je patrná otevřenost obecního zastupitelstva, kdy docházelo mezi jednotlivými funkčními obdobími k častému střídání členů – zpravidla polovina členů zůstávala a polovina se obměňovala. Za personální kontinuitu a ostatně také za kontinuitu správy lze považovat situaci při volbách v letech 1923, 1931 a 1938, kdy volby vyhrála stejná strana jako volby předešlé. Personální diskontinuitu lze vysledovat při volbách v letech 1919 a 1927, kdy došlo nejen k výraznější personální změně, ale také k tomu, že volby vyhrála jiná strana, což zároveň znamenalo změnu kurzu v obecní správě. Kupříkladu změna v roce 1927 se projevila kvalitativně ve změně způsobu řízení obce, v proměně zřizovaných obecních institucí (výborů, komisí) a především ve zlepšení vedení obecní administrativní agendy.

3.8. Personální složení zastupitelstev (souhrn údajů podle sociálního postavení, teritoriální mobility, vyznání, vzdělání a rodinných vazeb)

Sociální skladby členů obecního zastupitelstva jsme se již dotkli v souvislosti s působením jednotlivých politických uskupení na komunální úrovni a sociální skladbou jejich členů. Podívejme se nyní na souhrnná čísla: v průběhu pěti volebních období zasedl ve 12členném obecním zastupitelstvu celkem 41krát rolník (68,3 % podíl), šestkrát domkař (10 %), pětkrát dělník (8,3 %), osmkrát řemeslník (13,3 %), z toho čtyřikrát krejčí (6,6 %), dvakrát kovář (3,3 %), jednou tesař (1,6 %) a jednou zedník (1,6 %).²¹⁰ Z toho je patrné, že obec měla v období první republiky stále ještě převažující agrární charakter. To se projevilo i v obecní samosprávě, kde měli více než dvoutřetinové zastoupení rolníci. Nízký podíl ostatních sociálních vrstev v samosprávném orgánu obce odpovídal jejich zastoupení v místní populaci. V obecní radě byl poměr sociálních vrstev poněkud odlišný než

²⁰⁹ SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851.

²¹⁰ **Tabulka č. 17: Sociální skladba 12 členného zastupitelstva obce Jestřabí**

rok voleb	sociální postavení / povolání
1919	8 rolníků, 2 dělníci, 1 domkař, 1 kovář
1923	9 rolníků, 1 domkař, 1 kovář, 1 krejčí
1927	9 rolníků, 2 domkaři, 1 krejčí
1931	7 rolníků, 2 dělníci, 1 domkař, 1 krejčí, 1 tesař
1938	8 rolníků, 1 dělník, 1 domkař, 1 krejčí, 1 zedník

In: Saňák, J.: Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

v zastupitelstvu. V průběhu pěti voleb bylo z celkového počtu 20 členů obecní rady 14 rolníků (70 % podíl), tři domkaři (15 %), dva dělníci (10 %) a jeden řemeslník – krejčí (5 %). Je tedy zřejmé, že rolníci, domkaři i dělníci měli v průběhu první republiky v obecní radě větší zastoupení než řemeslníci, kteří zde byli navzdory svým ziskům při volbách do obecního zastupitelstva zastoupeni ze všech stavů nejméně.²¹¹

Na základě teritoriální mobility – tedy podle místa narození/domovské obce – bylo z 39 mužů zvolených do zastupitelstva obce Jestřabí 33 narozeno právě zde (84,5 %). Dva pocházeli ze sousední obce Štítná nad Vláří (5,1 %), po jednom ze sousedních obcí, z Popova (2,6 %) a Bohuslavic nad Vláří (2,6 %), jeden ze vzdálenějšího Újezdu u Valašských Klobouk (2,6 %) a jeden ze slovenské obce Tuchyňa u Pruského (2,6 %).²¹²

Všichni členové obecního zastupitelstva v období první republiky byli pravděpodobně římskokatolického vyznání. Jejich vzdělání bylo pravděpodobně pouze základní, tedy drtivá většina z nich navštěvovala obecnou školu v místě své domovské obce, především právě v obci Jestřabí. Pouze u řemeslníků se dá předpokládat, že získali ke svému řemeslu výuční listy, což se týkalo např. krejčího Františka Hlad' o (čp. 63), který se měl naučit šít v ruském zajetí za 1. světové války, po návratu do rodné obce složil tovaryšské zkoušky ve Valašských Kloboukách.²¹³ Muž, který svým nadáním, intelektem a schopnostmi převyšoval své současníky byl Josef Šuráň (čp. 10) – mladý starosta obce z let 1928-1935 a pozdější okresní zastupitel. Pravděpodobně ani Josef Šuráň neměl vyšší vzdělání než základní, o jeho vynikajících vyjadřovacích schopnostech se však můžeme přesvědčit na stránkách obecních úředních knih a z dokumentů z doby jeho úřadování. Podle všeho to byl velmi zdatný samouk. Další formou disciplinace byla armáda, několik mužů působících ve zdejší samosprávě se účastnilo bojů ve světové válce, František Hlad' o (čp. 63) dokonce působil v ruských legiích jakožto desátník 2. střeleckého pluku Jiřího z Poděbrad.²¹⁴

Pokud budeme sledovat rodinné vazby členů obecního zastupitelstva mezi sebou, mohou nám naznačit, jaké se vytvářely rodinné koalice, které ovládaly veřejný prostor.

²¹¹ **Tabulka č. 18: Sociální skladba čtyřčlenného obecního výboru v Jestřabí**

rok voleb	sociální skladba členů rady	starosta	náměstek	radní
1919	4 rolníci	rolník	rolník	2 rolníci
1923	4 rolníci	rolník	rolník	2 rolníci
1927	2 rolníci, 1 domkař, 1 krejčí	rolník	krejčí	rolník a domkař
1931	2 rolníci, 1 domkař, 1 dělník	rolník	rolník	domkař a dělník
1938	2 rolníci, 1 domkař, 1 dělník	domkař	rolník	rolník a dělník

In: **Saňák, J.:** Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

²¹² **Saňák, J.:** Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

²¹³ Sdělení jeho vnuka Jana Hlad' o z Čejkovic u Znojma, které má z ústního vyprávění svého dědečka Františka Hlad' o; email zaslaný dne 5. listopadu 2008.

²¹⁴ Potvrzení legionářem evidenčním úřadem kanceláře Československých legií Ministerstva národní obrany z 2. února 1937 č. 78265. Osobní archiv vnuka Jana Hlad' o, Čejkovice u Znojma.

Rolník Jan Šurán (čp. 83) /narozený v r. 1894/ byl synem rolníka Jana Šuráně (čp. 83) /*1870/, přičemž otec zasedal v zastupitelstvu obce v letech 1919-1927 za Stranu malorolníků a domkařů (SMD) a syn v letech 1927-1938 za stranu lidovou (ČSL). Domkař Jan Hýbl (čp. 51) /*1902/ byl synem rolníka Jana Hýbla (čp. 32) /*1867/, který byl dlouholetým členem obecního výboru před rokem 1918 a jenž zasedal v zastupitelstvu obce v letech 1923-1929 za lidovce, syn byl členem zastupitelstva v letech 1931-1938 za stejnou stranu. Rolník Josef Hýbl (čp. 2) /*1906/ byl synem rolníka Josefa Hýbla (čp. 2) /*1878/, otec zasedal v zastupitelstvu obce v letech 1919-1927 za SMD a syn od roku 1938 za nepolitickou kandidátku (NEP). Tesař Josef Sláma (čp. 29) /*1900/ byl synem domkaře Františka Slámy (čp. 29) /*1872/, otec byl členem obecního zastupitelstva po tři volební období v letech 1919-1927 za Stranu malorolníků a domkařů (SMD) a v letech 1927-1931 za Republikánskou stranu zemědělského a malorolnického lidu a Domovinu (REP-D), syn byl zastupitelem v letech 1931-1938 za republikány (REP). Domkař Josef Králík (čp. 43) /*1899/ a rolník František Králík (čp. 9) /*1897/ byli bratři, kteří v letech 1929-1931 byli členy jednoho zastupitelstva obce, oba za lidovce, Josef získal mandát ve volbách v roce 1927, František postoupil do obecního zastupitelstva z pozice náhradníka v roce 1929. Dělník Josef Hlad' o (čp. 38) /*1864/, který byl členem zastupitelstva v letech 1919-1923 za SMD, byl strýcem krejčího Františka Hlad' o (čp. 63) /*1891/, který byl členem obecního zastupitelstva po čtyři volební období v letech 1923-1945 za několik politických uskupení.²¹⁵ U obecních zastupitelů s opakujícím se příjmením nelze prokázat příbuznost, to by vyžadovalo hlubší genealogický výzkum. To se týká i těch, kteří mohli být spřízněni sešvagřením.²¹⁶

3.9. Personální mobilita mezi politickými stranami

Zajímavým fenoménem je mobilita mezi politickými stranami, tedy přestupy jednotlivců mezi stranami. Vzhledem k neexistenci vázaných kandidátních listin před rokem 1918 v prvních prvorepublikových volbách v roce 1919 k žádnému přestupu nedošlo. V roce 1923 byli dva bývalí zastupitelé ze Stranu malorolníků a domkařů (SMD) nově zvoleni do zastupitelstva obce za Československou stranu lidovou (ČSL). Jedná se o zastupitele kováře Jana Slámu (čp. 39) a bývalého radního rolníka Josef Bartoš (čp. 11), který byl za novou stranu zvolen opět obecním radním.

²¹⁵ SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851. Saňák, J.: Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

²¹⁶ Viz databáze členů obecního zastupitelstva Textová příloha č. 1 – Představitelé obecní samosprávy v letech 1919-1938 (1945): Bureš (vyskytuje se 2x), Hnilo (2x), Hýbl (3x), Krůžela (2x), Marek (3x), Šurán (4x).

Před volbami v roce 1927 přestoupili ze Strany maloročníků a domkařů (SMD) čtyři muži do Republikánské strany zemědělského a maloročnického lidu, která kandidovala společně s uskupením Domovina (REP-D). Spíše než o ojedinělé přestupy se zřejmě jednalo o transformaci jednoho politického uskupení ve druhé. Mezi těmi čtyřmi muži byli do zastupitelstva v roce 1927 zvoleni domkař František Sláma (čp. 29), který se stal za novou stranu radním; rolník František Pindřák (čp. 86), jenž byl radním naopak v předchozím volebním období za SMD; krejčí František Hlad'o (čp. 63), který se stal za novou stranu náměstkem starosty obce; bývalý zastupitel za SMD rolník Matouš Šmotek (čp. 52) zůstal za republikány pouze mezi náhradníky.

Před volbami v roce 1931 dochází ke čtyřem přestupům jednotlivců mezi stranami a to různými směry. Dva dosavadní členové strany lidové přestoupili k republikánům. Bývalý lidovecký zastupitel rolník Jan Marek (čp. 36) se po volbách stává za svou novou stranu náměstkem starosty obce; bývalý lidovecký náhradník rolník Josef Saňák (čp. 24) se stává za republikány zastupitelem. Opačným směrem zamířil dosavadní republikánský náměstek starosty krejčí František Hlad'o (čp. 63), který se následně stává zastupitelem za lidovce ze skupiny domkařů a dělníků (ČSL-DD). Od republikánů odešel v roce 1931 také dosavadní náhradník dělník František Bureš (čp. 47), který vstoupil do nově vzniklé sociální demokracie (ČSD), přičemž byl za tuto stranu zvolen radním.

V roce 1938 dochází k osmi případům přechodům mezi kandidátkami, tento zvýšený počet je dán tím, že tentokrát známe nejen členy obecního zastupitelstva a náhradníky, ale také kompletní kandidátky politických stran do komunálních voleb. Na kandidátce Rolníků, maloročníků a domkařů (RMD) se nacházeli čtyři členové republikánské strany a čtyři členové strany lidové. Nepolitická kandidátka (NEP) měla velmi heterogenní složení, když její dva kandidáti byli členové strany lidové, jeden byl republikán a jeden sociální demokrat.²¹⁷ Dosavadní lidovecký starosta obce rolník Jan Hnilo (čp. 70) založil novou Nepolitickou kandidátku, do jejíhož čela se postavil, po zvolení do OZ byl řadovým zastupitelem. Další dosavadní lidovecký zastupitel rolník Jan Šuráň mladší (čp. 83) kandidoval tentokrát na kandidátce RMD, avšak do zastupitelstva se nedostal. Naopak za lidovce kandidovali dva bývalí členové Strany maloročníků a domkařů (SMD), bývalý zastupitel za SMD z let 1919-1923 Josef Marek (čp. 30) se do zastupitelstva nedostal, jeho kolega náhradník z let 1923-1927, rolník Josef Hýbl (čp. 79) zvolen byl. Náhradník SMD ze stejných let, Josef Černíček (čp. 66), se objevil na kandidátce RMD, avšak ani tentokrát nebyl zvolen do obecního zastupitelstva. Ze dvou kandidátů RMD, kteří se rekrutovali z řad

²¹⁷ SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, Obecní volby 1928-1945, inv. č. 673, kart. 843, obec Jestřabí, 1938.

republikánů, byl náhradník z let 1927-1931, rolník Jan Hnilo (čp. 92) v těchto volbách do zastupitelstva zvolen, bývalý zastupitel z let 1931-1938, Josef Sláma (čp. 29) zůstal nezvolen. Další bývalý republikán, dosavadní náhradník dělník František Kováč (čp. 75) se v roce 1938 objevil naopak na kandidátce sociální demokracie.

Za celou prvorepublikovou éru jsme na základě neúplných informací zaznamenali celkem 18 přestupů mezi politickými subjekty působícími na komunální úrovni ve sledované obci, a to různými směry. To zřejmě souviselo nejen s politickou orientací, ale také s osobními sympatiemi či antipatiemi mezi jednotlivými členy těchto subjektů. Přechody mezi kandidátkami Strany malorolníků a domkařů (SMD), republikánů (REP-D či REP) a lidovců (ČSL, ČSL-R a ČSL-DD) se odehrávaly po celé období první republiky a je v celku pochopitelné, že k nim mezi těmito konzervativně a agrárně orientovanými stranami docházelo. Hromadný přestup čtyř bývalých zastupitelů za SMD jsme zaznamenali v roce 1927, což souviselo spíše s celkovou transformací tohoto politického uskupení v místní politickou organizaci republikánské strany. Překvapující je přechod dvou kandidátů od republikánů k sociální demokracii v letech 1931 a 1938. Zřejmým osobně motivovaným přechodem se jeví vytvoření nové tzv. „nepolitické“ kandidátky bývalého lidoveckého starosty obce, se kterou uspěl ve volbách s malým počtem kandidátů. Překvapivé je postupné „zmizení“ republikánských kandidátů, jakožto i „zmizení“ celé strany před volbami v roce 1938. Kandidátka Rolníků, malorolníků a domkařů (RMD) do sebe před volbami v roce 1938 absorbovala osm bývalých kandidátů a zastupitelů všech třech konzervativních agrárních stran působících v minulosti ve zdejší obci.²¹⁸

²¹⁸ **Tabulka č. 19: Personální mobilita mezi politickými stranami**

původní strana	rok	nová strana	počet	celkem přestupů	rok
SR	1923	nevíme kdo za SR v r. 1919 kandidoval	?		
SMD	1923	ČSL	2	2	1923
SMD	1927	REP	4	4	1927
ČSL	1931	REP	2		
REP	1931	ČSL	1		
REP	1931	ČSD	1	4	1931
ČSL	1938	NEP	1		
ČSL	1938	RMD	1		
SMD	1938	ČSL	2		
SMD	1938	RMD	1		
REP	1938	RMD	2		
REP	1938	ČSD	1	8	1938

In: **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Obecní záležitosti (1891-1928), 1918-1920, inv. č. 612 L, kart. 706. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Přehledy o složení obecních zastupitelstev 1923-1938, obec Jestřabí, inv. č. 675, kart. 851. **Saňák, J.:** Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

4. Obecní hospodaření a majetek obce

4.1. Obecní hospodaření

Obecní zřízení z 60. let 19. století vycházela z předpokladu, že výdaje obcí mají být kryty z výnosů jejich majetku, což platilo ještě v období první republiky. Systém nebyl nastaven tak, aby docházelo k přerozdělování finančních prostředků obcím vyššími státními orgány, ale obec tvořila na rozdíl od současnosti uzavřenou účetní jednotku. Pouhý výnos z obecního majetku však nebyl pro finanční potřeby obcí postačující. Docházelo k tomu, že obce hospodařily se schodkem, který byl dorovnáván různými poplatky, dávkami a nejčastěji přírážkami k přímým státním daním, jež obce vypisovaly svým občanům-poplatníkům. Postupem doby obce zatěžovaly své občany vyššími dávkami či přírážkami stále více. Již počátkem 20. století byl občan zatížen srovnatelnou daní ze strany státu i obce. Rostla nejen finanční zátěž obyvatelstva, ale také zadlužení obcí u peněžních ústavů.²¹⁹

Obecní finanční hospodaření bylo v období první republiky upraveno zákonem o obecním zřízení č. 76 Sb. ze dne 7. února 1919, třemi finančními novelami a dalšími zvláštními zákony. Obec byla v oblasti hospodářství samostatnou hospodářskou i právní jednotkou, která měla zvláštní veřejné úkoly povinné i dobrovolné. Zajišťovala obyvatelstvu lepší uspokojení jeho společenských, hmotných i nehmotných potřeb, které se rozšiřovaly a vyžadovaly rostoucí náklady. Bylo tedy nutné, aby si obec účelně a promyšleně obstarávala své příjmy. Stálou starostí obecních představitelů bylo opatřit prostředky na obecní výdaje. Bylo nezbytné, aby výdaje na vybírání dávek a poplatků, na provoz ústavů a podniků atd. nepřekročily hranici úměrného zatížení výnosu. Obecní příjmy se tedy musely řídit podle předem zjištěných výdajů, přičemž obec neměla nadměrně zatěžovat své poplatníky. Obec přesto zajišťovala dostatek svých příjmů pro své veřejné účely tak, že ukládala svým obyvatelům veřejné nucené platy, poplatky, příspěvky, dávky a přírážky. Obec mohla svým občanům uložit též nucené služby ruční nebo potahem. Bylo též žádoucí, aby si obec na investice do nákladných zařízení prospívající jejím občanům vzala dlouhodobou výpůjčku (úvěr, hypotéku). To vše se dělo se souhlasem nadřízených kontrolních orgánů, tedy okresního a zemského výboru.²²⁰

²¹⁹ Janák, J.: Dějiny správy v českých zemích v letech 1848-1918 se soupisy pramenů a literatury. Praha 1987, s. 236-237.

²²⁰ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 134-136.

4.1.1. Obecní výdaje

Jako veřejný úřad musela obec plnit povinné a dobrovolné úkoly. V rámci povinných úkolů se musela starat mj. o svůj majetek, řádné vybírání dávek, poplatků, příspěvků apod., vyúčtování přídelů, správu, místní policii bezpečnostní, silniční, potravní a tržní atd., o chudé, obecní silnice, obecnou školu atd. V rámci dobrovolných úkolů mohla obec nad rámec zákonných povinností uspokojovat zájmy svého obyvatelstva tím, že lépe upravovala cesty, zřizovala vodovody, kanalizaci, elektrifikaci hřiště apod. Dále mohla podporovat soukromá zařízení, která byla pro obec a její obyvatelstvo prospěšná po stránce hospodářské, sociální, mravní či kulturní. Dobrovolná činnost byla možná jedině tehdy, když měla obec dostatek (nadbytek) financí, které byly hlavní podmínkou rozvoje obce.²²¹

4.1.2. Obecní příjmy

Obec si zajišťovala příjmy jako soukromý hospodář, tedy ze svého majetku, z podniků, ústavů, fondů, darů, smluv, dědictví, odkazů aj. (soukromohospodářské příjmy). Další příjmy si obec zajišťovala jako veřejný svazek vybavený vlastní berní pravomocí, mohla tedy ukládat na svém území nucené platy, přijímala veřejné platy od jiných svazků pro své účely jako např. přídelů, dotace, subvence, náhrady apod. (veřejnohospodářské příjmy).²²²

4.1.2.1. Obecní majetek a výnos obecního majetku

Vše co obci náleželo, tedy hmotné i nehmotné věci, tvořilo její vlastnictví. Jednalo se o obecní jmění a obecní statek. Výnos z obecního jmění byl určen na úhradu obecních výdajů, přičemž žádný občan si nemohl činit nárok na užívání nebo požívání těchto věcí. Veškerý užitek z těchto věcí náležel obci, z něj se hradily obecní potřeby a výdaje. V případě obecního statku ve vlastnictví obce se jednalo o věci, které sloužily k používání každé osoby v obci nebo k používání občanů. Obecní statek používaný výhradně občany byl přeměněn zákonem č. 421/1919 Sb. na kmenové obecní jmění zrušením užívacích práv občanů. Statek sloužící všem osobám v obci k veřejnému užívání se přeměnil na veřejný obecní statek, náležely také nemovitosti v soukromém vlastnictví, ale podrobené veřejnému užívání. Jednalo se o veřejné silnice a cesty, veřejná prostranství (např. náves), mosty, studny, potoky a další věci podléhající veřejnému užívání. Výnos veřejného obecního statku byl nepatrný, jednalo se

²²¹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 136.

²²² Tamtéž, s. 136.

např. o pronájmy tohoto majetku k soukromým účelům (např. pronájmy zahrádek před domy).

Jednou z příjmových složek obecního rozpočtu byl výnos z obecního majetku. Obec mohla ve vlastní režii provozovat hospodářství, lesy, pily, pozemky, budovy, trhy, hostinské živnosti aj. Pokud měla obec majetku hodně, mohla mít také vysoké příjmy. Menší obce jakou je i obec Jestřabí, měly pochopitelně obecního majetku mnohem méně, v tomto případě prakticky jen lesy a pozemky. Tento majetek byl pronajímán občanům („*propachtován*“) a obecním příjmem tedy bylo „*pachtovné*“. Obec byla povinna vést inventární seznamy svého majetku, především z důvodu jeho řádného spravování a hospodářského výnosu. Zvláštní zřetel byl v tomto ohledu věnován obecním lesům. Obec mohla použít řádného výnosu svého majetku pouze k úhradě řádného rozpočtu běžného roku. Případné použití přebytků schvaloval okresní výbor. Mimořádný výnos obecního majetku mohla obec použít nejprve k úhradě výdajů mimořádného rozpočtu, k navýšení hodnoty kmenového jmění a především ke splácení svých dluhů. Nebylo možné rozdělit případné přebytky z obecního hospodaření mezi občany obce.²²³

„*Pachtování*“ pozemků

Obec Jestřabí každoročně zjara „*pachtovala*“ obecní role, louky a „*pasinky*“ svým občanům. Role byly pronajímány na období tří let, louky a pasinky na jeden rok. V roce 1925 byla za volné pasení hovězího dobytka, koz a ovcí na obecních „*pasinkoch*“ stanovena částka 20 korun za rok. Platba za pasení byla rozdělena na dvě poloviny, první část poplatníci zaplatili v červnu, druhou v listopadu. Ve smlouvě mezi obcí a nájemcem byla klauzule o tom, že obec nehradí ze svých prostředků případné „*živelné pohromy*“ na pronajatých pozemcích.²²⁴ V roce 1932 byly poplatky za užívání pastvin následující: 1 ks hovězího dobytka 17 Kč za rok, za kozu 16 Kč za rok, za jednu husu 50 haléřů za rok. Každý měl povinnost hlásit obecnímu úřadu před vyhnáním kolik kusů dobytka, koz či drůbeže bude v daném roce pást.²²⁵

Počátkem 30. let obec uplatňovala na své jednotlivé dlužníky z řad poplatníků takovou sankci, kdy byly z „*pachtování*“ vyloučeny ty osoby u nichž hrozilo, že budou jejich pohledávky nedobytné. Tito občané měli zakázáno pást na „*pachtovaných*“ obecních pozemcích, jako sankce se také proti těmto dlužníkům uplatňovalo zapovězení výhodného

²²³ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 137-138 a 706-708.

²²⁴ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 7. března 1925.

²²⁵ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 3. dubna 1932.

prodeje dřeva z obecního lesa. Na obecních pozemcích, které byly určeny k volnému pasení bylo dlužníkům pást dovoleno.²²⁶ V roce 1933 došlo ke „*stanovení pachtovného a pastervního řádu*“, kdy dosavadní způsob volného pasení na obecních „*pasinkoch*“ byl zrušen a napříště byly pronajímány jednotlivé díly obecních „*pasinků*“ veřejnou dražbou, přičemž předlužení a méně majetní občané nebyli k pasení vůbec připuštěni nebo museli mít za sebe ručitele.²²⁷ V následujícím roce se obec navrátila k původní praxi, tedy k volnému pasení za určitý poplatek. O tom, jakou formou bude obec Jestřabí pronájem obecních „*pasinků*“ a luk provozovat, se vedla nadále diskuze. Na jaře 1938 obecní zastupitelstvo hlasovalo o této záležitosti tak, že osm členů zastupitelstva bylo pro pachtování veřejnou dražbou a tři pro volné pasení.²²⁸ Obec Jestřabí taktéž pronajímala jednotlivým občanům ovocné stromy, kupříkladu v srpnu 1936 pronajala ve veřejné dražbě švestky v trati „Na drahách“ za cenu 10 Kč a „Pod Lány“ za 24 Kč.²²⁹ Obec také pronajímala obecní sklepy, jako např. na podzim 1924 nebo 1933, kdy byl pronajat sklep v trati „Struhačka“.²³⁰

Hospodaření v obecních lesích

Dalším zdrojem zisku obce Jestřabí v prvorepublikové éře bylo hospodaření v obecních lesích ve vlastní režii. Obec si opatřovala finanční prostředky tím, že kácela a prodávala dřevo ze svého lesa jednotlivcům či firmám, prodávala dřevo palivové i stavební. Prodej se zpravidla realizoval tak, že dřevo bylo prodáno konkrétnímu zájemci (jednotlivci, firmě) nebo veřejnou dražbou jednotlivcům, především občanům vlastní obce „*za hotové placení*“. Kácení dřeva si obstaral zpravidla odběratel sám, v tom případě mu bylo prodáno dřevo tzv. „*na stojato*“, případně obec zajistila kácení dřeva sama z řad svých občanů, k tomu především angažovala nezaměstnané nebo dlužníky obce.

Obec prodávala větší množství dřeva tehdy, když se jí nedostávalo finančních prostředků, snažila se splatit úvěr nebo potřebovala získat finance na potřebnou investici. Tak tomu bylo kupříkladu i v roce 1922, kdy obec nutně potřebovala investiční prostředky na výstavbu nové zděné kaple, které nebyly zahrnuty v obecním rozpočtu na tento rok. Proto prodala firmě Juříček a Langr z Uherského Brodu 310 kmenů bukového dřeva po 17 korunách a 70 kmenů dubového dřeva po 25 korunách. Obec dostala dopředu zálohu ve výši 6 000

²²⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 5. května 1932. **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 20. března 1934.

²²⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 12. března 1933.

²²⁸ Tamtéž, 27. března 1938.

²²⁹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 18. srpna 1936.

²³⁰ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 8. září 1924. **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 15. října 1933.

Kč,²³¹ přičemž celkem jí bylo vyplaceno 13 156 Kč v hotovosti, které následně použila na stavbu kaple.²³² Dalším takovým případem byl prodej dřeva z obecního lesa „Důbrava“ mlynáři Hofmanovi z Rokytnice, který se realizoval na jaře 1936, kdy obec prodala 80 m² za cenu 43 Kč za m², přičemž dřevo samotné bylo za částku 28 m², dovoz za cenu 15 m². Obec skácela dřevo na vlastní náklady a následně jej předala v místě jejich pokácení formanům, kteří jej převezli kupci. Mlynář Hofman dřevo podle smlouvy zaplatil ve dvou splátkách, při ujednání první polovinu ceny, po předání dřeva druhou, tedy vždy po 1 720 korunách.²³³

V únoru 1936 nabídla firma Doležálek obci odkup borového dřeva z obecního lesa, obec však vzhledem k nízké cenové nabídce prodej zamítla.²³⁴ Následně se obecní zastupitelstvo na svém zasedání usneslo, že dřevo z obecních lesů bude napříště přednostně určeno pro vlastní občany obce, nikoliv pro kupce.²³⁵ Vyskytly se i případy, kdy občané žádali obec o poskytnutí dřeva zdarma, což byl v březnu 1934 případ sousedů Aloise Králíka (čp. 20) a Josefa Šuráně (čp. 21), kteří jej chtěli použít na úpravu společné studny, obecní zastupitelstvo jim však nevyhovělo.²³⁶ Obec také dodávala na své vlastní náklady dřevo na otop z obecního lesa do místní školy.²³⁷

Obec se několik let bránila pořízení lesního hospodářského plánu. Nakonec na jaře 1932 přece jen svolila a zadala jej vypracovat, což bylo nutné u výměry obecní lesní půdy přesahující 50 ha. Úkolu se ujal ing. Jaroslav Šubrt ze Vsetína.²³⁸ Odborný dohled nad obecními lesy měl lesní hospodář ze Slavičína, který zároveň lesní hospodářský plán vedl.²³⁹ Plán byl každoročně počátkem roku po dílčích úpravách znovu obnovován a schvalován, což např. pro rok 1935 provedl ing. Šubrt za odměnu ve výši 1 000 Kč.²⁴⁰ Pokácené stromy v obecním lese byly nahrazovány novou výsadbou, jako tomu bylo např. v roce 1931, kdy obec nechala vysázet 2 500 kusů smrkových sazenic.²⁴¹ V roce 1937 jednalo zastupitelstvo o změně lesního plánu, přičemž bylo rozhodnuto, že se jeho změna neuskuteční, ale bude se realizovat až v roce 1942, na který bylo naplánováno, že se upraví lesní plán pro kácení lesa.²⁴²

²³¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 8. ledna 1922.

²³² Tamtéž, 17. září 1922.

²³³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 3. května 1936.

²³⁴ Tamtéž, 25. února 1936.

²³⁵ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 1. března 1936.

²³⁶ Tamtéž, 15. března 1934.

²³⁷ Tamtéž, 1. března 1931.

²³⁸ Tamtéž, 17. dubna a 5. května 1932.

²³⁹ Tamtéž, 28. listopadu 1937.

²⁴⁰ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 11. ledna 1935.

²⁴¹ Tamtéž, 17. dubna 1931.

²⁴² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 19. března 1936.

V roce 1928 vyjádřila obec Jestřabí své stanovisko k lesní reformě. Obecní zastupitelstvo se usneslo, že zakoupí od velkostatku seč, která se nacházela jako enkláva v místní části „Kochavec“.²⁴³ V roce 1932 došlo v rámci lesní pozemkové reformy k parcelaci lesních pozemků velkostatku, avšak obec nedostala z těchto lesů žádný příděl, proto se zastupitelstvo usneslo, že se zástupci obce informují u lesní správy v Brumově „*zda by lesní kulturu nacházející se na katastru zdejší obce prodala z volné ruky*“.²⁴⁴

Obec každoročně na podzim rozdělovala za úplatu mezi jednotlivé hospodáře – domkáře, rolníky a pasekáře – listí z obecních lesů, které sloužilo jako stelivo do chlévů pro dobytek. Zpravidla bylo prodáváno odhadem ceny, jako tomu bylo na podzim 1932.²⁴⁵ Např. v roce 1934 zaplatili rolníci za stelivo obci souhrnem 550 Kč a domkáři celkem 450 Kč.²⁴⁶ Stelivo si mohli občané z lesů odvážet teprve po zaplacení, pokud se tak nestalo, hrozil jim ze strany obce finanční postih.²⁴⁷ Když se nepodařilo stelivo rozprodat zdejšími občanům, bylo rozprodáno lidem z okolních obcí.²⁴⁸

Obec také pronajímala honitbu v obecních lesích, a to formou veřejné dražby. V prosinci 1918 se do dražby přihlásili čtyři zájemci, honitba byla vydražena zájemci s nejvyšší nabídkou. Na období pěti let, tedy od 1. ledna 1919 do 31. prosince 1924 ji získal Vincenc Kovařík z Rokytnice za částku 260 korun.²⁴⁹

Obecní lom

Obec měla k dispozici také malý obecní lom. Lámala zde kámen pro vlastní potřebu anebo povolovala lámání kamene soukromníkům.²⁵⁰ V roce 1935 se dostala obec do sporu se svými občany, kterým bylo zakázáno napříště lámat kámen na obecním pozemku „Na Čupku“, kde jej lámali bez svolení obecního úřadu.²⁵¹ Vyskytl se i případ, kdy žádost k lámání kamene v trati „Kosovec“ podal občan jiné obce, tato žádost ovšem byla zamítnuta.²⁵²

²⁴³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 23. ledna 1928.

²⁴⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 4. prosince 1932.

²⁴⁵ Tamtéž, 16. října 1932.

²⁴⁶ Tamtéž, 1. listopadu 1934.

²⁴⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 10. listopadu 1935.

²⁴⁸ Tamtéž, 12. listopadu 1935.

²⁴⁹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 11. prosince 1918.

²⁵⁰ Tamtéž, 9. dubna 1933.

²⁵¹ Tamtéž, 1. prosince 1935.

²⁵² Tamtéž, 3. června 1937.

Další výnosy obce

Výnosy obecních ústavů a fondů bylo možné využít zase jen k úhradě potřeb těchto ústavů a fondů. Tyto obecní ústavy nesměřovaly k docílení zisku, ale sloužily především veřejnosti. Jednalo se např. o kanalizaci, vodovod, obecní chudobinec apod. V obci Jestřabí však v období první republiky nenacházíme žádný obecní ústav. Obecní fondy byly věnovány určitému veřejnému účelu. Ve sledované obci se jednalo o chudinský fond, který byl jakožto právnická osoba zvláštním samostatným fondem, který měl své příjmy a svůj vlastní rozpočet. Přebytky fondu zůstávaly ve vlastnictví fondu, schodek rozpočtu naopak musela obec hradit ze svého hlavního rozpočtu.²⁵³

Jedním z nejdůležitějších úkolů obecní samosprávy bylo zachování a rozmnožování obecního majetku. Prodej obecního majetku byl tedy vnímán jako nežádoucí forma obstarávání obecních finančních prostředků. Avšak přesto obec v několika málo případech prodávala svůj majetek, zejména do soukromých rukou. Obec prodávala pozemky na stavby obytných domů, hospodářských budov či některé zemědělské pozemky. Např. v dubnu 1937 obecní zastupitelstvo rozhodlo o prodeji pozemků ke stavbě dvou domků a zemědělského pozemku.²⁵⁴ V roce 1934 zase obec prodala dva pozemky na zřízení zahrádek před domy.²⁵⁵ V květnu 1932 navrhl František Pind'ák (čp. 86) obci výměnu pozemků, když požadoval pozemek v trati „Bořotov“ za cenu 7 000 Kč/ha a nabídl za něj část pozemku v trati „Stružinec“ v ceně 3 000 Kč/ha. Obecní rada vyslala jednoho člena obecní rady a jednoho člena finanční komise na ona místa k šetření a předložila návrh na výměnu pozemků zastupitelstvu a finanční komisi.²⁵⁶ Racionálním kalkulem byl v roce 1936 pro obec prodej pozemku v trati „Bořotov“ za cenu 4 000 Kč manželům Šuráňovým (čp. 83), kterýžto prodej byl výhodnější než úroky z mnohaletého pronájmu pozemku.²⁵⁷ V květnu 1937 prodala veřejný pozemek pod domem čp. 23, který byl zabaven manželům Ovesným v exekuci a jenž koupil Josef Saňák (čp. 24).²⁵⁸

4.1.2.2. Zisky obecních podniků, příspěvky a poplatky

Obec Jestřabí vzhledem ke své velikosti neprovozovala ve sledovaném období žádný obecní podnik. Jelikož měla minimální zisky z hospodaření ve vlastní režii, ukládala svým

²⁵³ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 138.

²⁵⁴ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 16. prosince 1934.

²⁵⁵ Tamtéž, 27. května 1934.

²⁵⁶ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 22. května 1932.

²⁵⁷ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 26. prosince 1936.

²⁵⁸ Tamtéž, 17. května 1937.

občanům, tedy poplatníkům, speciální obecní platy – příspěvky a poplatky. Poplatník byl povinen jako majitel pozemku, domu či živnosti v obci zaplatit např. poplatek stavební, domovský, z obecního úřadování apod. Obec byla nucena se v případě vypsání příspěvku či poplatku občanům obrátit s žádostí na okresní úřad.²⁵⁹

Do této kategorie mohly v případě obce Jestřabí náležet pouze příspěvky občanů-chovatelů krav za chov obecního býka. Obecní býk byl chován jakožto plemeník pro potřeby reprodukce hovězího dobytka v obci. Starosta měl povinnost každoročně pořídit soupis hospodářských zvířat, zemský úřad pak ustanovoval komisi pro chov těchto zvířat, která určovala počet plemenných obecních býků podle počtu plemenných krav v obci.²⁶⁰ Okresní úřad ustanovoval pro jednotlivé obce v okrese prohlášení dobytka.²⁶¹ Obecní býk musel mít licenční listinu zřízenou u okresní komise pro chov hospodářských zvířat ve Valašských Kloboukách, rodokmen každého býka sestavoval zootechnický ústav v Brně.²⁶²

Obecní býky chovala buď sama obec nebo jednotliví chovatelé, či chovatelská organizace. V obci Jestřabí byl ustanovený chovatel, pro kterého obec každoročně kupovala nového býka. Náklady na chov nesla obec, která je následně rozepisovala mezi jednotlivé majitele krav, pro rok 1931 byl stanoven příspěvek/poplatek na býka ve výši 40 Kč z každé krávy.²⁶³ V roce 1934 se vyskytla potíž, když byli napomínáni chovatelé krav neplaticí obci poplatky určené na pokrytí nákladů za chov obecního býka,²⁶⁴ v srpnu 1934 byli upomínáni živnostenskou záložnou v Bojkovicích, že nezaplatili poplatky za léta 1931 a 1932.²⁶⁵

Na rok 1932 uzavřela obec smlouvu s hospodářem Tomášem Vašíčkem (čp. 73) za roční poplatek 2 000 korun za býka, přičemž se mu „*chovné*“ vyplácelo zpětně za půl roku. Jako přídavek dostal do užívání „*louku obecníci*“, mohl zdarma pást svůj dobytek na „*obecních pasínkách*“ či hrabat listí z obecního lesa a použít jej jako stelivo pro dobytek.²⁶⁶ Později obec chovala býky dva, v roce 1934 koupila jednoho býka pro chovatele Tomáše Vašíčka (čp. 73) a druhého chovatele pro Josefa Hýbla (čp. 32).²⁶⁷ Povinností chovatele bylo vydávat potvrzenky o připuštění krávy a vést připouštěcí rejstřík, dále musel chovatel býka řádně krmit, udržovat čistotu a každé jeho onemocnění hlásit neprodleně obecnímu úřadu. Pro chov obecního býka byla zastupitelstvem volena čtyřčlenná

²⁵⁹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 139.

²⁶⁰ Tamtéž, s. 224-225.

²⁶¹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 16. října 1932.

²⁶² Tamtéž, 20. srpna 1933.

²⁶³ Tamtéž, 16. října 1932.

²⁶⁴ Tamtéž, 9. února 1934.

²⁶⁵ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 12. srpna 1934

²⁶⁶ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 20. prosince 1931.

²⁶⁷ Tamtéž, 22. července 1934.

komise s dvěma náhradníky. V prosinci 1936 zamítlo zastupitelstvo žádost na zřízení chovatelského družstva obecních plemenných býků.²⁶⁸

4.1.2.3. Obecní přirážky

Obec mohla k získání dalších prostředků využívat možnosti vypsání obecních přirážek. Obecní zastupitelstvo se mohlo usnést na vybírání obecních přirážek tehdy, když nestačily jiné obecní příjmy k úhradě rozpočtu obce. Jednalo se o nucené obecní dávky daňové povahy, které ukládala obec poplatníkovi a jenž sloužily k úhradě výdajů obecního rozpočtu. Od obecních dávek se lišily tím, že tvořily přídavek státní daně, ke které se přirážely podle procentuálního poměru. Podle zákona č. 329/1921 ve znění zákona č. 77/1927 Sb. a č. 169/1930 Sb. šlo o přirážky k přímým státním daním, k daním spotřebním a přirážku k státnímu poplatku z převodu nemovitosti mezi žijícími osobami. Obecní přirážku k přímým státním daním bylo možné vypsát k domovní dani, ke všeobecné výdělkové dani, k zvláštní dani výdělkové, k rentové dani, k dani z vyššího služného.²⁶⁹ Obecní přirážku k státním spotřebním daním bylo možné vybírat jen s povolením zemského výboru. Tato přirážka postihovala pouze spotřebu v obci. Týkala se daně nápojové z vína, moštu a jiných šťáv. Přirážka k státnímu poplatku z převodu nemovitosti se týkala pouze prodeje nebo koupě nemovitosti ležící na území obce mezi žijícími osobami. Tato přirážka činila 10 % státního poplatku, předepisoval ji starosta obce a vybíraly ji obecní orgány.²⁷⁰

Usnesení o obecních přirážkách muselo obecní zastupitelstvo učinit pouze ve veřejné schůzi za přítomnosti alespoň dvou třetin členů OZ a nadpoloviční většinou všech přítomných. Usnesení o obecních přirážkách pak bylo nutné po dobu 14 dnů veřejně vyhlásit, přičemž každý volič či poplatník mohl v této době proti rozhodnutí zastupitelstva podat odvolání. Usnesení zastupitelstva o vybírání obecní přirážky do 150 % nepotřebovalo vyššího schválení, přirážku do 250 % povoloval okresní výbor, nad 250 % pak výbor zemský. Pokud žádala obec o příspěvek zemského výboru, povoloval obecní přirážku zemský výbor vždy. Výpočet obecní přirážky, předpis a jejich výběr prováděly berní úřady, obec tak mohla učinit jen v případě přirážky k pozemkové dani. Splatnost přirážek občany byla rovnoměrně rozložena na čtyři splátky, a to vždy na začátku každého kvartálu. Finanční úřad obci vyplácel platby přirážek měsíčně.²⁷¹

²⁶⁸ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 26. prosince 1936.

²⁶⁹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 140-141.

²⁷⁰ Tamtéž, s. 143-144.

²⁷¹ Tamtéž, s. 141-143.

Vzhledem k tomu, že po celé období první republiky hospodařila obec Jestřabí s rozpočtovým schodkem, vypisovala každoročně přírážku ke státním daním, aby tím sanovala schodek svého rozpočtu. V průběhu 20. let 20. století měla přírážka vypisovaná obcí ke státním daním kolísavou tendenci. Nejvyšší hodnoty dosáhla v roce 1924, kdy byla vypsána ve výši 230 %, nejnižší byla v roce 1928, kdy byla pouze ve výši 58 %. V průběhu 30. let zaznamenala velký nárůst, jestliže pro rok 1930 byla vypsána ve výši 75 %, tak v letech 1933-1935 dosáhla maximální hranice povolované okresním výborem, tedy 250 %. V absolutních číslech se jednalo o částky, které se pohybovaly mezi cca 1 200 Kč a cca 1 800 Kč. Zpravidla však samotná obecní přírážka nestačila k pokrytí celého schodku rozpočtu obce, proto získávala obec do svých příjmů prostředky z dalších zdrojů, jako např. z příspěvků a poplatků, obecních dávek, úvěrů a výpůjček.²⁷²

4.1.2.4. Obecní dávky

Obecní dávky byly takové platy, které vybírala obec od poplatníků jako veřejný svazek podle zákona v rámci vlastní berní pravomoci k úhradě všeobecných obecních výdajů. Byly to tedy určité obecní daně, nucené platy. Tyto dávky se lišily od státních daní, od dávek zemských, okresních a jiných veřejných svazků. Obecní dávky se dělily na přímé a nepřímé, mohly být vybírány jako přírážky ke státním daním nebo samostatně. Samostatné dávky spotřební postihovaly pouze spotřebu v obci a podléhaly povolení zemského výboru, jednalo se např. o dávky z masa či nápojů. Dále se jednalo o dávky ze zábav a z přírůstku hodnoty nemovitostí. Jinými dávkami byly např. dávka z nájemného, z používaných místností či přechodného ubytování, ze psů, z dovolených her atd.²⁷³ Obec Jestřabí dostávala od berního úřadu přiděl z přírůstku hodnoty nemovitostí každého půl roku, např. ve druhé polovině roku 1933 tato částka činila 271 Kč.²⁷⁴ V lednu 1936 podali rolníci Josef Marek a Tomáš Vašíček žádost k zemskému výběrčímu úřadu v Brně o proplacení dávky z přírůstku hodnoty, přičemž obecní rada potvrdila, že napříště nemá platit tuto dávku Josef Marek, který se z obce již před lety odstěhoval, ale Tomáš Vašíček, který usedlost čp. 73 od Marka koupil.²⁷⁵ Přiděl dávky z přidané hodnoty pro obec za druhé pololetí roku 1932 činil 3 263 Kč a 70 h.²⁷⁶ Veškeré zábavy pořádané místní osvětovou komisí podléhaly obecní dávce ze zábav.²⁷⁷

²⁷² Viz tabulka č. 20 v kapitole 4.2.3. Komunální rozpočty obce Jestřabí a jejich analýza: Hlavní obecní rozpočet v letech (1919) 1923-1938. In: **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Hlavní obecní rozpočet, výroční účet obecní 1923-1945, inv. č. 14. **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1.

²⁷³ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 67-68.

²⁷⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 10. května 1934.

²⁷⁵ Tamtéž, 3. ledna 1935.

²⁷⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 9. dubna 1933.

²⁷⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 8. února 1934.

Obecní zastupitelstvo se usnášelo na výběru obecních dávek tehdy, když nestačily jiné příjmy a stanovilo pravidla jejich výběru. Návrh připravoval starosta, po projednání obecní radou a finanční komisí jej schvalovalo obecní zastupitelstvo. Proti jejich výměru se mohl poplatník obce odvolat k okresnímu úřadu. Dávku vybíral starosta obecními orgány, pokud ji poplatník nezaplatil, byl pod pohrůžkou exekuce upozorněn na její uhrazení, pokud se tak nestalo ani poté, došlo k zabavení a následně prodeji movitých věcí dlužníka v dražbě. Okresní výbor dohlížel na správné použití dávky obcí.²⁷⁸ Docházelo k situacím, kdy poplatníci obce nebyli schopni dostát svým povinnostem, tedy platit, příspěvky a poplatky své obci. Kupříkladu v listopadu 1919 podala obec Jestřabí žalobu na dlužníky, tedy poplatníky obce, kteří nebyli schopni uhradit obci své finanční závazky.²⁷⁹ Častěji než kdy jindy v první polovině 30. let, tedy v době hospodářské krize, žádali občané, kteří se dostali do finančních problémů, obec o slevy na dávkách. Obec přistoupila na to, že dávky nejprve snižovala či dokonce promíjela, přestože se tím připravovala o vlastní finanční zdroje. Později však vzhledem ke zhoršujícímu se stavu obecní pokladny změnila postoj, a to tak, že začala dávky opět od dlužníků důsledně vymáhat a podávala na ně soudní žaloby. Pakliže dlužníci patřičné prostředky neměli, byl jim exekuvován majetek.²⁸⁰

Obecní zastupitelstvo počátkem roku 1932 stanovilo úroky dlužníkům obce z minulých let do roku 1930 ve výši 10 %.²⁸¹ V lednu 1932 obecní rada předvolala a napomenula dlužníky obce z minulých let.²⁸² Vzhledem k tomu, že rostl počet dlužníků, přistoupila obec v roce 1933 k „vymáhání dluhu skrze advokáta“.²⁸³ K zastupování obce byli zvoleni dva členové obecního zastupitelstva, kteří měli oprávnění podepsat advokátovi plnou moc.²⁸⁴ Následně se obec dohodla se svými dlužníky na splátkovém kalendáři.²⁸⁵ Obecní poplatníci nebyli schopni zejména v roce 1934 pokrýt ze svých poplatků běžné výdaje obce, proto byla obec nucena výpadky ve svém rozpočtu hradit z výpůjček u peněžních ústavů.²⁸⁶ Dlužníci byli využíváni k obecním pracím, čímž se umazával jejich dluh u obce, jednalo se např. kácení stromů v obecních lesích,²⁸⁷ dovoz dřeva do školy²⁸⁸ nebo práce při úpravách obecních silnic atd. V říjnu 1936 vyzvalo obecní zastupitelstvo po vyslechnutí zprávy

²⁷⁸ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 93-95.

²⁷⁹ SOkA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 5. července 1919.

²⁸⁰ SOkA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, zápisy z první poloviny 30. let 20. století.

²⁸¹ Tamtéž, 22. ledna 1932.

²⁸² SOkA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 17. ledna 1932.

²⁸³ SOkA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 29. listopadu 1933.

²⁸⁴ Tamtéž, 4. února 1934.

²⁸⁵ Tamtéž, 21. ledna 1934.

²⁸⁶ Tamtéž, 29. června 1934.

²⁸⁷ Tamtéž, 4. února 1934.

²⁸⁸ Tamtéž, 29. června 1934.

o finančním stavu obce dlužníky k tomu, aby dodržovali vůči obci své finanční závazky, načež bude obec moci „dostát svým povinnostem“.²⁸⁹ Na jaře 1938 byli někteří dlužníci po letech opět připuštěni k pronájmu luk a pastvin.²⁹⁰

4.1.2.5. Příděly, zemské příspěvky, subvence, náhrady aj.

Obcím se přidělovala podle zákona č. 77/1927 Sb. celá domovní daň předepsaná v obci, pokud obec vybírala 150 % obecních přírážek v předcházejícím roce. Finanční úřad ji poskytoval obci čtvrtletně.²⁹¹

Na základě zákona č. 77/1927 Sb. byly zřízeny zvláštní vyrovnávací fondy spravované zemskými výbory, do nichž plynuly určité příděly státních daní, zejména daně z obratu. Tyto fondy nahrazovaly vyšší obecní a školní přírážky, které byly omezeny zavedením horního stropu. Zemský výbor poskytoval obcím, které vykazovaly takový rozpočtový schodek, že jej nebylo možné pokrýt ani maximální možnou obecní přírážkou, obecními dávkami a poplatky, příspěvky na úhradu schodku. Avšak vyrovnávací fondy nepostačovaly, proto byly zákonem č. 169/1930 Sb. zrušeny. Tyto fondy byly nahrazeny příděly, zejména z daní z obratu, daně přepychové a z výnosu zvýšené daně z piva, které měly země dispozici, aby poskytovaly příspěvky finančně slabým obcím podle stejné zásady jako u vyrovnávacích fondů. Obce žádající o zemský příspěvek musely své rozpočty předložit do 30. listopadu před rozpočtovým rokem. Finanční úřady poskytovaly příděly ve čtvrtletních lhůtách.²⁹²

Země poskytovaly také zvláštní příspěvky, neboli subvence pro mimořádné úkoly jakými byly stavby škol, kanalizace, vodovody, elektrifikace, cesty apod. Bylo to nutné zvláště v situacích, kdy samotná obec neměla k dispozici dostatek financí. Okres měl také povinnost přispět obci subvencí, která byla přetížena výdaji v oblasti chudinství či požární policie, stavbu silnic či zřizování telefonů.²⁹³ Obec Jestřabí v období první republiky žádnou subvenci na investiční akci nezískala. Pouze v souvislosti s nerealizovanou přístavbou či novostavbou školní budovy tuto možnost obecní zastupitelstvo či místní školní rada několikrát projednávaly. V roce 1931 dokonce o udělení subvence zemským úřadem obec požádala, avšak přesto stavbu nakonec odvolala.²⁹⁴

Ministerstva zemědělství, veřejných prací, školství či zdravotnictví také udělovala ve svém oboru různé subvence obcím. Zvláštní subvenci udělovalo ministerstvo sociální péče

²⁸⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 11. října 1936.

²⁹⁰ Tamtéž, 17. dubna 1938.

²⁹¹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 144.

²⁹² Tamtéž, s. 144-145.

²⁹³ Tamtéž, s. 145-146.

²⁹⁴ Více v kapitole 5.2.1. Přístavba školy.

pro nouzové práce nezaměstnaných.²⁹⁵ Těto možnosti obec Jestřabí v období hospodářské krize využívala a organizovala nouzové práce pro nezaměstnané spoluobčany. V letech 1932 až 1936 obec opakovaně požádala ministerstvo sociální péče o příspěvek, který zpravidla činil 5000 Kč. Tuto subvenci obec každoročně získávala, čímž snižovala náklady na opravy z vlastních zdrojů, jednalo se především o opravu veřejných cest, čištění lesních kultur, regulaci potoka atd.²⁹⁶

Obec se domáhala náhrady za ošetření chudého příslušníka cizí obce, za finanční škodu zaviněnou obecními funkcionáři v obecní správě, náhrady za hnance, přípřeže, rozmnožování kandidátních listin atd.²⁹⁷

4.1.2.6. Úvěry a výpůjčky

Obce si často obstarávaly finanční prostředky v rámci úvěrů, zvláště dlouhodobých, k jejichž právní účinnosti bylo zapotřebí schválení nadřízeného samosprávného orgánu. Pro obecní dluhy nebyla před rokem 1918 stanovena horní hranice, finanční schopnosti obcí ohrožoval jejich další růst i po vzniku republiky. Obce si braly úvěry u zemských úvěrových ústavů, okresních hospodářských záložen a dalších ústavů. Předlužené obce byly v dalším půjčování omezeny několika podmínkami. K uzavření i přechodné obecní výpůjčky bylo nutné schválení okresního výboru, ve výjimečných případech výboru zemského.²⁹⁸

Obec Jestřabí se po celé prvorepublikové dvacetiletí potýkala s finančními problémy, prakticky stále byla zadlužena u finančních institucí. Na počátku první republiky měla obec dluh ve výši 4 000 Kč, přičemž se jednalo o prostředky, které obec v průběhu světové války poskytla státu jako půjčku (tzv. rakouská válečná půjčka). V říjnu 1920 upsala obec na IV. československou státní půjčku dluh ze stavby školy z roku 1893, který v této době činil stále ještě 5 600 Kč. Finanční příjmy měla obec nepatrné, přičemž obecní dluhy umořovala obecní přirážkou k přímým státním daním. Proto nemohla obec státu půjčit na další požadovanou státní půjčku částku 3 000 Kč. Majetek obce v roce 1920 byl vyčíslen na pouhých 22 000 Kč.²⁹⁹ Finanční situace obce byla tíživá. Při sestavování rozpočtu na rok 1921 obecní zastupitelstvo konstatovalo, že obec Jestřabí je schopna platit pouze úroky ze svých dluhů, nikoliv však samotný úvěr.³⁰⁰ V lednu 1922 se uskutečnila veřejná schůze občanů, na které byl stanoven způsob umoření obecních dluhů. Bylo rozhodnuto o prodeji dřeva z obecních

²⁹⁵ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 145-146.

²⁹⁶ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, z let 1932-1936.

²⁹⁷ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 146.

²⁹⁸ Tamtéž, s. 146-148.

²⁹⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 24. října 1920.

³⁰⁰ Tamtéž, 23. ledna 1921.

lesů, resp. že bude provedena prořezávka stromů, které se prodají. Následně obec uzavřela smlouvu s dřevařskou společností Juříček a Langr z Uherského Brodu na odkup dřeva z obecních lesů.³⁰¹

V roce 1922 si obec Jestřabí vypůjčila k zaplacení stavby nové kaple částku 14 000 Kč z Občanské záložny ve Štítné, přičemž dluh měl být splacen do tří let, a to právě prodejem dřeva z obecních lesů.³⁰² V srpnu 1925 si obec vypůjčila dalších 1 500 Kč v Občanské záložně ve Slavičíně, což zahrnula do rozpočtu obce jako mimořádný výdaj s tím, že tyto prostředky použila na vyhotovení mapy a parcelního protokolu.³⁰³ V následujících letech byl stav obecních financí poměrně uspokojivý, obec postupně splácela svůj dluh v Občanské záložně.

Počátkem roku 1932 měla obec akutní nedostatek vlastních finančních prostředků. Proto se obrátila na finanční ústavy v regionu s žádostí o výpůjčku – na Rolnickou záložnu ve Slavičíně a na Městskou spořitelnu ve Valašských Kloboukách, kde žádala o půjčku ve výši 5 000 korun, což odůvodňovala výdaji na školu a dalšími nutnými obecními výdaji.³⁰⁴ Následně obecní zastupitelstvo projednávalo výpůjčku 5 000 Kč na opravu školy z obecního kmenového jmění uloženého v Občanské záložně ve Štítné s úmyslem tyto peníze do dvou let splatit.³⁰⁵ Počátkem roku 1933 si obec opět podala k okresnímu výboru žádost o povolení krátkodobé výpůjčky 5 000 Kč u městské spořitelny ve Valašských Kloboukách. Argumentovala tím, že tyto finance nutně potřebuje na školu a na další obecní výdaje, prostředky si údajně nemohla obstarat z toho důvodu, že poplatníci obce neměli z důvodu finanční tísně prostředky a „nemohli své povinnosti obce vyrovnati“.³⁰⁶ Výpůjčka na vrub aktivních nedoplatků měla být splacena do tří let.³⁰⁷ V květnu 1933 podala obec žádost k okresnímu výboru o povolení výpůjčky z kmenového jmění uloženého v Občanské záložně ve Štítné ve výši 4 000 Kč, o čemž se zastupitelstvo usneslo již v dubnu předešlého roku. Půjčka měla být obcí splacena prozatímní směnečnou výpůjčkou u městské spořitelny ve Valašských Kloboukách do osmi let po 500 korunách ročně.³⁰⁸ V červnu 1933 vnesla obec dotaz na okresní úřad, zda by mohla prodat část obecního nemovitého majetku „na ukojení věřitelů obce“, tedy že si vypůjčí prostředky z kmenového jmění uloženého v Občanské záložně ve Štítné, které bylo získáno prodejem obecních pozemků „tudíž

³⁰¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 8. ledna 1922.

³⁰² Tamtéž, 8. září a z 8. prosince 1922.

³⁰³ Tamtéž, 15. srpna 1925.

³⁰⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 22. ledna 1932.

³⁰⁵ Tamtéž, 3. dubna 1932.

³⁰⁶ Tamtéž, 12. února 1933.

³⁰⁷ Tamtéž, 12. února 1933.

³⁰⁸ Tamtéž, 14. května 1933.

je jakousi částí nemovitého majetku obce vzhledem k tomu, že obec zbytečných částí pozemků nemá“. Situace došla tak daleko, že si obec v krajní nouzi vypůjčila 600 Kč v hotovosti od Františka Lysáka z Bohuslavic na osobní ručení členů obecní rady, jelikož bylo nezbytně nutné zaplatit dluh v této výši panu Havlíčkovi z Valašských Klobouk.³⁰⁹ Na podzim 1933 bylo na zaplacení dluhů obce nakonec použito prostředků z kmenového jmění obce.³¹⁰

V únoru 1934 obec z důvodu stále trvajících finančních tísně prodala větší množství stavebního dřeva panu Fuksovi z Rokytnice, aby tak vyrovnala své pohledávky a předešla soudní exekuci.³¹¹ V dubnu 1934 prodloužila obec prozatímní výpůjčku u městské spořitelny ve Valašských Kloboukách se splátkou 200 Kč.³¹² V červnu 1934 obec opět požádala okresní úřad o dodatečné povolení výpůjčky 3 900 Kč, přičemž ji mínila změnit z krátkodobé na dlouhodobou. Obec opět argumentovala výdaji na opravu školy a dalšími nutnými výdaji. Podle zápisu v protokolární knize obecního zastupitelstva šla tato výpůjčka na vrub obecních poplatníků, kteří nezaplatili obci své pohledávky.³¹³ Nadále však obec nebyla schopna plnit své finanční závazky. V prosinci 1934 dospěla situace tak daleko, že obec byla nucena místo vyrovnání dluhu u Rolnické záložny v Uherském Brodě předat této finanční instituci do zástavy svého obecního býka.³¹⁴

Na jaře 1935 městská spořitelna ve Valašských Kloboukách vypověděla obci půjčku. O povolení zálohy ve výši 4 000 Kč musela obec žádat finanční ředitelství v Brně.³¹⁵ Obec měla mezi svými věřiteli nejen finanční instituce, ale také movité soukromníky. V září 1935 se na obec obrátil rolník Josef Hýbl (čp. 32) se svou pohledávkou, obec jej však požádala o posečkání.³¹⁶ Prodej dřeva jakožto krytí pohledávek dlužníků obce se objevil znovu na sklonku roku 1935.³¹⁷ V červnu 1936 si obec zapůjčila na státní půjčku (dluhopis) na obranu státu ze svého kmenového jmění 500 Kč a upsala tuto částku v městské spořitelně ve Valašských Kloboukách.³¹⁸

³⁰⁹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 15. června 1933.

³¹⁰ Tamtéž, 29. listopadu 1933.

³¹¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 9. února 1934.

³¹² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 8. dubna 1934.

³¹³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 29. června 1934.

³¹⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 12. prosince 1934.

³¹⁵ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 14. dubna 1934.

³¹⁶ Tamtéž, 22. září 1935.

³¹⁷ Tamtéž, 22. prosince 1935.

³¹⁸ Tamtéž, 26. června 1936.

4.2. Obecní rozpočet

Obec se měla snažit docílit rovnováhy mezi výdaji a příjmy, aby tak dokázala plnit své veřejné úkoly a neohrozila své poplatníky. Bylo nutné, aby obec sestavila rozpočet na následující rok, podle plánu průběžně řádně hospodařila a poté zjistila výsledek hospodaření a provedla kontrolu, tedy sestavila účetní uzávěrku za předchozí rok. O všech příjmech a výdajích obce, obecních a obcí spravovaných podniků, ústavů a fondů se každoročně sestavoval jednotný rozpočet pro nejbližší správní rok.³¹⁹

Rozpočet se dělil na řádný a mimořádný. Mezi příjmy řádného rozpočtu náležely výnosy obecního jmění, obecních ústavů a fondů, výnosy obecních podniků, příspěvky, výnos z obecních poplatků a dávek, státní přiděly a další příjmy. Naproti tomu výdaje řádného rozpočtu byly nutné k zachování obecního jmění, k úhradě služebných požitků obecního personálu, k chodu obecní správy, k pravidelnému plnění úkolů uložených obci zákonem, úkolů dobrovolných či činností ve veřejném zájmu nebo také k umořování obecních dluhů.

Mezi mimořádné příjmy obecního rozpočtu náležely mimořádné příjmy z obecního jmění, příjem za prodaný obecní majetek, výnos půjček, výnos mimořádných příspěvků, poplatků a dávek vypsanych k mimořádným úhradám a další příjmy. Výdaje mimořádného rozpočtu byly očekávané, nahodilé či dočasné, zvláště k nabytí nového obecního majetku a k trvalému zvýšení hodnoty dosavadního.³²⁰

Součástí obecního rozpočtu byly také rozpočty vedlejší, přičemž sledovaná obec vyhotovovala v období první republiky pouze rozpočet chudinského fondu a rozpočet školní obce, který obsahoval jen věcné výdaje. Obecní rozpočet se na Moravě dělil do 13 hlav (kapitol). Obec v něm dávala prostředky na ústřední správu, obecní jmění, výdělečné podniky, přirážky, dávky a příspěvky, státní přiděly, bezpečnost, zdravotnictví, komunikace, zemědělství, sociální péči, školství, či dluhy. V těchto kapitolách měla i zisky. Místní školní rada sestavovala do konce měsíce září školní rozpočet na následující kalendářní rok, který byl zahrnut do obecního rozpočtu. Úroky a splátky obecních dluhů tvořily vždy položku řádného rozpočtu.³²¹

³¹⁹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 148.

³²⁰ Tamtéž, s. 148-149.

³²¹ Tamtéž, s. 149-150.

4.2.1. Projednávání obecního rozpočtu

Obecní starosta byl povinen každoročně nejpozději počátkem října připravit obecní rozpočet pro následující rok o všech výdajích a příjmech obce, podniků, obecních ústavů a fondů. Rozpočet se sestavoval tak, že se porovnal položky již schváleného rozpočtu s výsledky účtu za rok předchozí. Následně starosta rozvrhl potřebu a úhradu v jednotlivých hlavách rozpočtu, které sečetl. Součty se porovnal, čímž se dospělo k výsledku řádného hospodaření, tedy zda bude obec v následujícím roce mít vyrovnaný rozpočet nebo zda bude hospodařit s přebytkem či se schodkem. Totéž učinil starosta i u rozpočtu mimořádného. O úhradě schodku rozpočtu se usnášelo obecní zastupitelstvo, zpravidla současně při usnášení o rozpočtu.³²²

Starosta předložil rozpočet obecní radě, aby jej projednala a schválila. Poté jej předložil starosta obecní finanční komisi. Na 14 dnů byl rozpočet vyložen k veřejnému nahlížení a připomínkování. Nejpozději koncem měsíce října byl předložen obecnímu zastupitelstvu, při jehož zasedání muselo být přítomno nejméně dvě třetiny členů, v případě obce Jestřabí tedy alespoň 8 z 12. Pokud byl schválen zastupitelstvem rozpočet se schodkem, bylo nutné schválit také, jakým způsobem se schodek uhradí – obecními přírážkami ke státním daním, dalšími obecními poplatky a dávkami, případně žádostí o příspěvek ze zemských prostředků. Na 14 dní byl schválený návrh rozpočtu veřejně vyvěšen, přičemž každý poplatník se mohl proti usnesení zastupitelstva odvolat. Pokud bylo podáno odvolání, byly vypsány obecní přírážky či žádala-li obec o příspěvek, bylo nutné předložit rozpočet s přílohami a usneseními okresnímu úřadu. O odvoláních proti usnesení zastupitelstva o rozpočtu rozhodoval okresní výbor.³²³

4.2.2. Hospodaření v běžném roce

Hlavní zásadou bylo, aby hospodaření obce bylo vedeno v mezích rozpočtu. Nebylo tedy možné vydat finanční prostředky na neschválenou položku, také nebylo možné vydat více prostředků na položku než bylo stanoveno v rozpočtu. Proto přesuny mezi úhradovými položkami, jako např. z úhrady za komunikace dát přebytek na chudinství, vyžadovaly schválení okresního výboru. Naprosto nepřípustné bylo hradit výdaje řádného rozpočtu mimořádnými příjmy (např. platy obecních zaměstnanců půjčkou). V rámci právoplatně stanoveného rozpočtu poukazoval starosta prostředky podle usnesení výkonného orgánu, tedy

³²² Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 151-152.

³²³ Tamtéž, s. 152-156.

obecní rady. Pouze v naléhavých případech mohl starosta sám z vlastní zodpovědnosti poukázat nutná vydání, avšak bylo nutné je dodatečně předložit obecní radě ke schválení při následující schůzi. Pokud nebyl rozpočet ještě právoplatně stanoven, hospodařila obec pouze v rámci posledního právoplatného rozpočtu. Pro mimořádné a investiční výdaje platilo, že pokud byly obsaženy v rozpočtu, byly hrazeny výpůjčkami. Pokud v něm tyto výdaje obsaženy nebyly, nebylo ani možné je činit.³²⁴

Nejdůležitějšími účetními knihami byly peněžní deníky a deníky materiální, do kterých se chronologicky zapisovaly jednotlivé příjmy a výdaje. Dále hlavní peněžní knihy a hlavní materiální knihy (inventáře), kam se zapisovalo movité a nemovité obecní jmění. Položky musely být doloženy pokladními doklady (stvrzenkami, účty apod.). Pro každý samostatný fond, podnik nebo ústav bylo nutné vést pokladní deník a hlavní knihu. Starosta se průběžně přesvědčoval o stavu pokladen a obecního jmění. V malých obcích, jakou je Jestřabí, otevíral starosta obecní pokladnu pouze společně s pokladníkem. Pokud neměla obec úředníka, jak tomu bylo i ve sledovaném případě, vedl knihy a pokladnu jeden z členů obecního zastupitelstva, zvolený pokladník. Ten úřadoval společně se starostou obce.³²⁵

4.2.3. Komunální rozpočty obce Jestřabí a jejich analýza

Hlavní obecní rozpočet

Obecní výdaje měly v obci Jestřabí v průběhu první republiky rostoucí tendenci. Z dochovaných údajů je patrné, že jestliže v roce 1923 činily výdaje hlavního obecního rozpočtu bezmála 12 000 Kč, v roce 1931 to byl již takřka dvojnásobek, v roce 1935 bezmála trojnásobek a v roce 1938 dokonce šestinásobek oproti rozpočtu z roku 1923. Příjmová stránka obecního rozpočtu po celou tuto dobu „pokulhávala“ za výdaji. V celém meziválečném dvacetiletí vykazoval obecní rozpočet deficit, žádný z rozpočtů nebyl vyrovnaný, natož aby skončil s rozpočtovým přebytkem. V roce 1923 činily příjmy bezmála 11 000 Kč, ještě v roce 1936 byly příjmy ve srovnání s nárůstem výdajů pouze dvojnásobné, v následujícím roce již trojnásobné a v roce 1938 dokonce čtyřikrát vyšší oproti roku 1923.

Schodek rozpočtu se ve 20. letech v absolutních číslech pohyboval zpravidla mezi jedním a dvěma tisíci korunami, v letech 1924 a 1926 výjimečně dosahoval výše bezmála

³²⁴ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 156-157.

³²⁵ Tamtéž, s. 158.

tři tisíce korun. Největší rozdíl příjmů a výdajů v průběhu 20. let vykazoval rozpočet v roce 1926, kdy činil 2 872 Kč, poměrně tedy 17 %. Nejnižší v roce 1925, kdy byl rozdíl příjmů a výdajů pouhých 36 Kč, avšak tento rozpočet byl později navýšen mimořádným výdajem ve výši 1 660 Kč. Vzhledem k tomu, že obecní výdaje v průběhu 30. let 20. století dále narůstaly a příjmy nerostly takovým tempem jako výdaje, rozdíl nadále narůstal. Jestliže ještě v roce 1930 tento rozdíl činil v absolutních číslech cca 1 400 Kč (poměrně pak 7,4 %), o tři léta později přesahoval již částku 4 600 Kč (18,6 %), na sklonku první republiky pak činil rozdíl mezi příjmy a výdaji již neuvěřitelných více než 21 000 Kč, což bylo 35,3 % rozpočtu. Obecní přírážky ke státním daním zpravidla kopírovaly rozdíly příjmů a výdajů, když rostl rozdíl, rostly i přírážky. Ty však zpravidla nestačily k pokrytí celého schodku hlavního rozpočtu obce, proto získávala obec do svých příjmů prostředky z dalších zdrojů, jako např. z příspěvků a poplatků, obecních dávek, úvěrů a výpůjček atd.³²⁶

³²⁶ **Tabulka č. 20: Hlavní obecní rozpočet v letech (1919) 1923-1938**

Rok	Výdaje (Kč)	Příjmy (Kč)	Schodek (Kč)	Přirážka (%)	Přirážka (Kč)
1919	-	-	-	-	-
1920	-	-	-1240	100	-
1921	-	-	-2028	170	-
1922	-	-	1428	115	-
1923	11842	10897	-945	76	1235
1924	12844	10106	-2738	230	1188
1925*	10835	10871	-36	140	1187,86
1926	16843	13971	-2872	241	1187,88
1927	11353	10308	-1045	86	1213,94
1928	14224	13221	-1003	58	1746,61
1929	21029	19448	-1581	91	1754
1930	18863	17470	-1393	75	1744,20
1931	22865	19882	-2983	170	1780,25
1932	22694	20020	-2674	150	1795,50
1933	24968	20330	-4638	250	1858
1934	23661	19108	-4553	250	1810,70
1935	27030	22505	-4525	250	1810,20
1936	25995	22007	-3988	220	1782,55
1937	48215,70	30978,75	-17236,95	-	-
1938	61269,65	39633,35	-21636	-	-

In: **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Hlavní obecní rozpočet, výroční účet obecní 1923-1945, inv. č. 14. **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1.

* Mimořádný rozpočet v roce 1925: 1660 Kč.

Školní rozpočet

Kromě hlavního obecního rozpočtu vyhotovovala obec také rozpočet místní školy, kterým se hradily výhradně jeho hmotné potřeby. Tento rozpočet každoročně sestavovala místní školní rada (MŠR), která byla na obci nezávislým orgánem. Výdaje se týkaly věcných školních potřeb, jako např. zřízení a udržování školní budovy, školního bytu, hospodářských místností, nájmu, otopu, osvětlení a úklidu, udržování školních zahrádek a cvičišť, školního zařízení a dalších věcí potřebných pro vyučování. Vyhotovený rozpočet MŠR postoupila obci. Ta byla povinna zařadit školní rozpočet do rozpočtu obecního a uhradit jej. Obecní rada měla právo školní rozpočet upravit, finanční komise a občané jej mohli připomínkovat, schvalovalo jej obecní zastupitelstvo. V období první republiky se již nevybírala žádná zvláštní školní přírůžka. O odvoláních proti rozpočtu rozhodoval okresní výbor po slyšení okresního školního výboru.³²⁷

Do příjmové stránky rozpočtu školy v Jestřabí nepřicházely žádné prostředky, vykazovala tedy permanentně nulu. Výdajová stránka (rovnající se schodku rozpočtu) kolísala, nicméně v průběhu doby postupně narůstala, nejvyšší byla počátkem 30. let 20. století, což souviselo s připravovanou přestavbou školy, nezbytnými přípravnými investicemi a nakonec s opravou školní budovy, ovšem ne v takovém rozsahu jak bylo původně plánováno, ale jen omezeném. Nejnižší byl školní rozpočet v roce 1923, kdy jeho výše činila 2 612 Kč, nejvyšší v roce 1936 kdy rozpočet činil 6 830 Kč, běžně se rozpočet pohyboval okolo 4 000 Kč.³²⁸

³²⁷ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 607-609.

³²⁸ Tabulka č. 21: Rozpočet místní školní rady v letech (1919) 1923-1938

Rok	Příjmy (Kč)	Výdaje (Kč)
1923	0	2612
1924	0	3234
1925	0	2904,10
1926	0	6254
1927	0	3299
1928	0	3199
1929	0	4660
1930	0	3833
1931	0	6187
1932	0	6588
1933	0	4542
1934	0	3136
1935	0	6830
1936	0	4200
1937	0	4140
1938	0	3570

In: SOKA Zlín, AO Jestřabí, Hlavní obecní rozpočet, výroční účet obecní 1923-1945, inv. č. 14. SOKA Zlín, AO Jestřabí, Rozpočet místní školní rady, výroční účet školní 1925-1943, inv. č. 15.

Rozpočet obecního chudinského fondu

Základním kapitálem samostatného obecního chudinského fondu obce Jestřabí krátce se po jeho vzniku v listopadu 1923 stalo 100 korun z obecní pokladny, dále na něj byla převedena také IV. československá státní půjčka v hodnotě 4 000 korun.³²⁹ V okamžiku schválení obecního chudinského fondu moravským zemským výborem v Brně byly příjmy plynoucí dosud do farního chudinského fondu napříště přesunuty do nově vytvořeného obecního fondu.³³⁰

Příjmová stránka tohoto vedlejšího obecního rozpočtu byla nepatrná, plynuly do něj pouze některé poplatky a příspěvky, v neposlední řadě pak finanční sankce na základě verdiktů obecního trestního senátu (z krádeže dřeva v obecních lesích, nedovolené pasení na obecním pozemku apod.). Příjem se pohyboval běžně mezi 120-150 Kč, koncem 20. let výjimečně dosahoval k 500 korunám. Výdaje tohoto obecního chudinského fondu, který byl součástí obecního rozpočtu, byly mnohem vyšší. Od počátečního vkladu ve výši 100 Kč, přes postupně narůstající částku až k nejvyšší částce 3 720 Kč v roce 1934,³³¹ kdy se zpožděním tvrdě dopadala na obyvatele obce Jestřabí hospodářská krize a kdy byla obec nucena vynakládat na sociální (chudinskou) oblast vyšší prostředky než bylo před krizí, ale i po ní obvyklé.³³²

³²⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 27. listopadu 1923.

³³⁰ SOKA Zlín, FÚ Štítná nad Vláří, Jestřabí 1892-1924, zřízení samostatného chudinského fondu, 1924 – odkazy pro chudinský fond v Jestřabí, inv. č. 101.

³³¹ Tabulka č. 22: Rozpočet obecního chudinského fondu v letech 1924-1938

Rok	Schodek (Kč)	Výdaje (Kč)	Příjmy (Kč)
1924	-	100	0
1925	-279	478	199
1926	-100	-	-
1927	-150	650	500
1928	-370	-	-
1929	-750	1200	450
1930	-1000	1450	450
1931	-1740	2090	350
1932	-2180	2300	120
1933	-2940	3060	120
1934	-3600	3720	120
1935	-2070	2220	150
1936	-3190	3270	80
1937	-2006	2070	64
1938	-2570	2436	134

In: SOKA Zlín, AO Jestřabí, Hlavní obecní rozpočet, výroční účet obecní 1923-1945, inv. č. 14. SOKA Zlín, AO Jestřabí, Vedlejší rozpočet a vedlejší účet samostatného chudinského fondu obecního 1925-1939, inv. č. 17.

³³² Více v kapitole 6.2. Sociální péče.

4.3. Obecní účty

Nejpozději koncem března po skončení správního roku bylo nutné účetně uzavřít knihy a starosta obce musel veškeré doložené účty po projednání v obecní radě a vyjádření finanční komise na 14 dnů veřejně vyložit, načež byly předloženy ke schválení obecnímu zastupitelstvu. Rozhodnutí zastupitelstva se v obci veřejně vyhlásilo s tím, že kdokoliv z občanů mohl proti tomuto rozhodnutí podat odvolání. Nakonec byly účty celkové uzávěrky předloženy k revizi okresnímu úřadu. Ta se skládala z účtu peněžního hospodaření, řádného i mimořádného, skutečného i průběžného hospodaření. Dále z účtu inventárního obecního jmění. Pak bylo nutné stanovit účet hospodaření, čímž se sledovaly ztráty či zisk obecního hospodaření. Nakonec byl sestaven rozsah aktiv a pasiv, tedy čisté obecní jmění.³³³

4.3.1. Odpovědnost osob, kontrola a revize

Obecní starosta byl zodpovědný ze svého úředního jednání v oblasti samostatné působnosti obci, v přenesené vládě. Členové obecní rady byli odpovědní obci. O náhradě škody rozhodoval dozorčí okresní výbor, o výši náhrady rozhodoval soud. Obec se mohla také domáhat soudně náhrady škody.³³⁴

Kontrolu obecního hospodaření prováděli sami poplatníci obce, každý poplatník se navíc mohl odvolat k okresnímu úřadu. Další formou kontroly byla kontrola vnitřní, tedy starostu kontrolovala obecní rada, tu zase obecní zastupitelstvo. Tato situace v obci Jestřabí nastala počátkem roku 1928, kdy obecní rada vyzvala Josefa Marka (čp. 73), bývalého starostu obce z let 1923-1927, a jeho syna Josefa k tomu, aby uhradili schodek obecního rozpočtu, jehož prostředky užívali k osobnímu prospěchu.³³⁵

Zvláštním kontrolním orgánem byla obecní finanční komise, která se ve věcech obecního hospodaření mohla odvolat s odkládacím účinkem ze všech usnesení obecního zastupitelstva. Finanční komisi musely být předloženy obecní rozpočty a účty před usnesením zastupitelstva a veřejným vyložením. Tato komise musela podat své vyjádření. Dále v rámci instanční kontroly, která postihovala nezákonnost usnesení zastupitelstva v hospodářské oblasti, ale také účelnost a finanční přiměřenost, byl přímý dozorčí zákrok z moci úřední v zájmu zachování kmenového jmění obce. Toto právo náleželo okresnímu, případně zemskému výboru. Úřad dohlížel také na použití účelu obecních výpůjček, řádnou platbu

³³³ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 159.

³³⁴ Tamtéž, s. 159-160.

³³⁵ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 18. ledna 1928.

úroků a splátek z výpůjček z výnosu přírážek a zemského příspěvku a přihlížel k tomu, aby výnosu obecních poplatků a dávek bylo použito k účelům, ke kterým byly určeny. Schvalování obecních rozpočtů a účtů bylo taktéž zvláštním druhem práva dozorčího.³³⁶

V červnu 1919 si nově zvolené obecní zastupitelstvo obce Jestřabí vymínilo, že obecní úřad nepřevzme do té doby, než budou uzavřeny obecní účty od roku 1912 do první poloviny roku 1919, a dalo předchozímu obecnímu výboru lhůtu dvou měsíců, do níž musí být dány do pořádku účty z jeho sedmiletého působení.³³⁷ To se však v dvouměsíční lhůtě nestalo a nové obecní zastupitelstvo se v této věci počátkem září 1919 obrátilo na vyšší úřady, okresní a zemský výbor.³³⁸ Teprve v únoru 1920 bývalé představenstvo obce konečně předložilo obecní účty stávajícímu obecnímu zastupitelstvu ke schválení, to je však neschválilo, neboť účty nebyly nikterak doloženy. Obec tedy požádala zemský výbor v Brně o vyslání úředníka za účelem přezkoumání účtů z let 1912-1919.³³⁹ V dubnu 1920 obecní zastupitelstvo projednávalo návrh k zaslání těchto neschválených obecních účtů na zemský výbor.³⁴⁰ Konečně v srpnu téhož roku přijel do obce úředník od zemského výboru, který provedl revizi těchto účtů.³⁴¹ V červenci 1921 obecní zastupitelstvo jednalo opět o nezaplacení těchto obecních účtů s tím, že podalo žalobu na Jana Hýbla, Jana Bureše a Jana Strnada, kteří stáli v čele obce do roku 1919 a byli tedy za zmíněné nesrovnalosti v obecním hospodaření zodpovědní.³⁴² V prosinci 1921 obec požádala moravský zemský výbor o to, aby jí byly navráceny obecní účty z let 1912-1918 a z první poloviny roku 1919, s tím, že jich je v obci potřeba, jelikož „rádo by představenstvo obce k pořádku přišlo“.³⁴³

³³⁶ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 160-161.

³³⁷ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 5. července 1919.

³³⁸ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 8. září 1919.

³³⁹ Tamtéž, 17. února 1920.

³⁴⁰ Tamtéž, 25. dubna 1920.

³⁴¹ Členové stávající obecní finanční komise však byli jmenováni z řad členů bývalého obecního výboru. SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 1. srpna 1920.

³⁴² Tamtéž, 28. července 1921.

³⁴³ Tamtéž, 11. prosince 1921.

5. Investiční akce

5.1. Tvorba komunální infrastruktury a obecní stavby

V období první republiky se na valašském venkově hovořilo o budování takové komunální infrastruktury, která byla v této době již běžná ve velkých městech: dlážděné ulice, silnice a veřejná prostranství, kanalizace, vodovodu či elektrifikace. I když se o podobných projektech v obci Jestřabí v průběhu tohoto dvacetiletí uvažovalo, k jejich realizaci zde nedošlo. Tyto civilizační „vymoženosti“, které odstraňovaly dlouhodobé místní problémy, se v obcích regionu sice začaly objevovat ve 30. letech 20. století, ve sledované obci však až po roce 1945.

5.1.1. Obecní komunikace

Silniční právo bylo v období první republiky značně roztržštěné. Silnice se rozdělovaly na veřejné a neveřejné, mezi veřejné náležely silnice erární a neerární. Materiální zabezpečení erárních neboli státních silnic nesl na svých bedrech stát. Silnice neerární se dělily na Moravě na silnice okresní I. a II. třídy a na silnice a cesty obecní. Náklady na stavbu a udržování okresních silnic nesl okres a obecních obec, přičemž silnice musela být řádně postavena a udržována v řádném a sjízdném stavu.³⁴⁴ Např. v roce 1931 požádala obec Jestřabí okresní úřad o úpravu a uválcování okresní silnice procházející obcí s tím, že je „ostrá a neschůdná v důsledku velké frekvence automobilů, špatně se jde i jede“.³⁴⁵

Obecními silnicemi byly komunikace, které sloužily k obecnému obchodu a zprostředkovávaly spojení uvnitř místní obce nebo se sousedními obcemi. Pro udržení místní infrastruktury v Jestřabí bylo velmi důležité udržovat polní obecní cestu přes vesnici a spojovací cestu do místní části osady Kochavec ve sjízdném stavu. Na její údržbu bylo nutné každoročně zvláště v jarních měsících vynakládat nemalé prostředky, což znamenalo, že investice do této komunikace byly velkou zátěží pro obecní rozpočet. Obecní cesta byla destruována blátem a vodou z potoka, který tekł podél cesty a zvláště v době jarního tání se vyléval ze svého koryta. Běžnou údržbu obecní cesty prováděl celoročně obecní zřízenec, ve výjimečných případech zorganizovala obecní samospráva opravu občany tzv. „spořádky“ (či „zpořádky“), kdy se každý občan musel zapojit zdarma do práce pro obec. S tím se setkáváme např. na jaře 1924, kdy občané opravovali tuto obecní cestu, která vedla

³⁴⁴ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 490-496.

³⁴⁵ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 29. června 1931.

od místní zvonice „*hore dědinú*“ a pokračovala dále do osady Kochavec.³⁴⁶ K opravě obecní cesty přes obec a do osady Kochavec došlo i na jaře 1931, kdy byl navezen kámen pro zpevnění silnice a vyčištěny příkopy.³⁴⁷ Pro udržení obecní cesty v provozuschopném stavu bylo nutné, aby obec prováděla také čištění potoka tekoucího podél této cesty, což se dělo zpravidla v období, kdy byl nízký stav vodní hladiny, tedy na konci léta.³⁴⁸ V první polovině 30. let, tedy v době hospodářské krize, obec každoročně žádala ministerstvo sociální péče o příspěvek na opravu obecních cest, aby tak mohla zapojit do těchto prací nezaměstnané občany.³⁴⁹

5.1.2. Vodovod a kanalizace

Obec vystupovala jako vlastník vodních děl, zřizovatel obecního vodovodu, podnikatel při říčních úpravách nebo jako zastávce veřejného zájmu při vodoprávním řízení. Zásobování občanů vodou bylo bráno jako veřejnoprávní úkol obecní samosprávy.³⁵⁰ Ve sledované obci bylo toto zásobování v období první republiky zajišťováno soustavou soukromých a obecních studní nebo těch, které budovali a udržovali soukromníci společně s obcí. To byl i případ studny s pumpou v místní části „Čupek“, kterou na jaře 1932 opravila obec jakožto zřizovatel školy, která tuto studnu využívala, spolu s jejími okolními soukromými uživateli.³⁵¹ Obec dohlížela i na provoz, bezpečnost a hygienu studní v obci: v létě 1928 upravila veřejné studny podle hygienických podmínek.³⁵² Na jaře 1933 vyzvala uživatele studny u stodoly J. Slámy k tomu, aby ji do týdne opravili, jinak by bylo nutné ji z bezpečnostních důvodů uzavřít. Uživatelé se proto zavázali k její opravě.³⁵³

Zřízení vodovodu nebylo absolutně závaznou povinností obce, ta se mohla volně rozhodnout pro jeho výstavbu. Na programu jednání obecního zastupitelstva se otázka zřízení vodovodu společně s kanalizací obce objevuje poprvé v roce 1937. V červnu tohoto roku zaslal zemský úřad v Brně obci dotazník o přehledu vodovodních a stokových staveb v obci. V srpnu zastupitelstvo projednalo přípis zemského úřadu v Brně, který navrhoval, aby obec Jestřabí podala žádost na zřízení vodovodu a kanalizace. Mělo být provedeno místní šetření, přičemž byly stanoveny podmínky pro vypracování projektu.³⁵⁴ Komise ke stavbě vodovodu

³⁴⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 10. dubna 1924.

³⁴⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 3. května 1931.

³⁴⁸ Tamtéž, 3. září 1931.

³⁴⁹ Tamtéž, 20. března 1932.

³⁵⁰ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 709 a 713.

³⁵¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 5. května 1932.

³⁵² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 1. července 1928.

³⁵³ Tamtéž, 17. dubna 1933.

³⁵⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 8. srpna 1937.

se sešla v lednu 1938.³⁵⁵ V červnu obec upravila přejezdy přes potok tekoucí vesnicí, kam byly umístěny roury.³⁵⁶ Práce pro stavbu vodovodu probíhaly v dalších letech, avšak v důsledku válečných událostí zůstalo jen u přípravy rozpočtu a projektu stavby. Vodovod byl nakonec postaven v letech 1946-1947.³⁵⁷

Úprava kanalizace mohla být provedena soustavou žump nebo veřejnou kanalizací, na kterou se jednotlivé domácnosti připojily odvodním potrubím. Náklady na stavbu žump a domovních přípojek hradili majitelé objektů, zřízení hlavních stok bylo povinností obce.³⁵⁸ I když byl projekt kanalizace v obci Jestřabí projednáván společně s vodovodem, jeho realizace začala postupně probíhat až v poválečných desetiletích po etapách. V září 1934 odpověděla obecní rada záporně na dotaz okresního úřadu na dostatek vody v obci pro případ hašení ohně. S tím, že do budoucna uvažovala o zřízení vodních nádrží v obci pro tento účel.³⁵⁹

5.1.3. Elektrifikace

V období první republiky docházelo na celém území státu k soustavné elektrifikaci, kterou prováděly Elektrárenské svazy, v nichž byly sdruženy okresy, ale i obce a družstva, kapitálovým vlastníkem byly také jednotlivé země a stát. Primární vedení vysokého napětí stavěly Elektrárenské svazy, náklady na zbudování transformačních stanic, sekundárního rozvodu nízkého napětí po obcích s přípojkami do domácností měly na starosti obce či elektrárenská družstva v obcích. Družstevní forma byla výhodná v situacích, kdy obec byla finančně slabá, jinak se měla obec sama postarat o opatření elektrické energie, která sloužila obci jako celku a proto byli poplatníci povinni přispívat na její zavedení formou obecních přirážek. Stát podporoval soustavnou elektrifikaci venkova a to zejména v horských a v ekonomicky zaostalých oblastech, jako byl i region Valašskokloboucka. Místní elektrárenská družstva a venkovské obce mohly žádat o poskytnutí státního příspěvku na vybudování elektrifikace.³⁶⁰

Možnost „*elektrisace obce*“ projednávalo obecní zastupitelstvo poprvé na své schůzi v září 1932, avšak vzhledem k nedostatku obecních financí byl tento projednávaný bod programu prozatím odložen.³⁶¹ Znovu se na pořadu jednání zastupitelstva objevil o dva roky

³⁵⁵ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 16. ledna 1937.

³⁵⁶ Tamtéž, 29. června 1938.

³⁵⁷ Saňák, J.: Kronika Jestřabí. Svazek IX. Strojopis, nedatováno, s. 361.

³⁵⁸ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 253-254.

³⁵⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 16. září 1934

³⁶⁰ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 123-125.

³⁶¹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 2. září 1932.

později, kdy se záležitost elektrifikace obce Jestřabí objevila také na schůzi starostenského sboru ve Valašských Kloboukách, který však vzhledem k finančním těžkostem doporučil, že „nelze v dohledné době na elektrisaci zdejší obce pomýšleti“.³⁶² Na dalších schůzích obecního zastupitelstva se až do konce první republiky možnost elektrifikování obce již neobjevila. Byla naplánována a připravena až v následujících letech, tedy v průběhu války. Bezprostředně po jejím skončení došlo k realizaci stavby, která byla provedena a předána do užívání v podzimních měsících roku 1945.³⁶³

Podobně dopadly úvahy o zavedení telefonních přístrojů do obce. Na podzim 1936 projednávalo obecní zastupitelstvo v rámci akce zavedení telefonů do všech obcí uherskobrodského okresu realizaci přípojky do obce Jestřabí. Zastupitelstvo však své rozhodnutí odložilo, resp. nechalo celou věc otevřenou s tím, že se obec v budoucnosti rozhodne podle výše nákladů.³⁶⁴ V roce 1944 nechal na svůj osobní účet zřídit první telefon v obci obchodník Jaroslav Saňák (čp. 50) nákladem 40 000 Kč.³⁶⁵

5.1.4. Společné investiční projekty s okolními obcemi

Obec Jestřabí se také podílela na společných investičních projektech s okolními obcemi a to zejména s obcemi Štítná nad Vláří a Popov. Např. v roce 1932 dodala na projektovanou vlakovou čekárnu v Popově, kde byla pro tyto obce společná vlaková stanice, dřevo z obecních lesů.³⁶⁶

Veřejným zájmem byla také regulace řek a potoků. V srpnu 1933 reagovala obecní rada kladně na výměr okresního úřadu na regulaci řeky Vlárky a potoka Rokytenky.³⁶⁷ Již v roce 1932 projednávalo obecní zastupitelstvo návrh úpravy katastru obce podle navrženého plánu úpravy toku potoka Rokytenky, který měl být zregulován Vodním družstvem v Rokytnici. Úprava katastru se týkala hranic obcí Jestřabí, Rokytnice a Divnice. Obec Jestřabí odstoupila Rokytnici 1 422 m² a Divnicím 350 m², celkem tedy 1 772 m², z toho bylo veřejného majetku 230 m², ostatní pozemky náležely soukromým vlastníkům z jmenovaných obcí.³⁶⁸ V následujících letech probíhala regulace toku potoka Rokytenky. K návrhu změny hranic katastrů zmíněných obcí se zastupitelstvo obce Jestřabí vrátilo po dokončení realizace regulace hraničního potoka v lednu 1935 a navrženou změnu

³⁶² SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 11. října 1934.

³⁶³ Saňák, J.: Kronika Jestřabí. Svazek IX. Strojopis, nedatováno, Elektrizace v Jestřabí, s. 362.

³⁶⁴ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 11. října 1936.

³⁶⁵ Saňák, J.: Kronika Jestřabí. Svazek IX. Strojopis, nedatováno, Telefonní přípojka, s. 270.

³⁶⁶ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 3. dubna 1932.

³⁶⁷ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 13. srpna 1933.

³⁶⁸ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 4. prosince 1932.

jednohlasně schválilo. Náklady na změnu hranic katastrů neslo Vodní družstvo Rokytnice.³⁶⁹ Okresní úřad ovšem s navrhovanou změnou nesouhlasil a navrhl jiné řešení změny hranic katastru obcí. S návrhem okresního úřadu však obecní zastupitelé z Jestřabí nesouhlasili a opakovaně setrvali na svém původním usnesení o změně hranic obcí Rokytnice, Divnice a Jestřabí.³⁷⁰ Obecní zastupitelstvo odsouhlasilo navržené řešení okresního úřadu o změně hranic mezi obcemi teprve v říjnu 1937.³⁷¹

V prosinci 1934 navrhla státní stavební správa regulaci hraničního potoka mezi obcemi Štítná a Jestřabí ve Valentově, což však obecní zastupitelstvo zamítlo s tím, že obec nemá na tuto investici dostatečné finanční prostředky.³⁷² V říjnu 1936 požádala sousední obec Bohuslavice nad Vlárí obec Jestřabí o 50 % náhradu za postavení mostu přes řeku Vlárú. To však obec Jestřabí zamítla. Důvody, které ji k tomuto postoji vedly, byly následující: obec na most nikdy nic nehradila, most sama nepotřebuje, potřebují jej majitelé pozemků v katastru obce Bohuslavic, kde platí daně a přírážky, i když bydlí v obci Jestřabí.³⁷³ Obec v průběhu první republiky přispívala ze svého rozpočtu melioračnímu svazu, setkáváme se s tím např. v roce 1928, kdy uhradila příspěvek za léta 1926-1928.³⁷⁴

5.2. Škola

Školský zákon č. 62 ř. z. z 14. května 1869, novelizovaný zákonem č. 53. ř. z. ze 2. května 1883, který byl změněn zejména zákonem č. 226 Sb. ze 13. července 1922 upravoval rámcově poměry v národním školství. Dále poměry upravovala celá řada dalších zákonů jednotlivých zemí, které se zabývaly otázkami dozoru ke školám, zřizováním národních škol či postavením učitelstva. Školy byly zřizovány v místech, obcích a osadách, kde v obvodu jedné hodiny chůze (4 km) žilo nejméně 40 školou povinných dětí. Každá veřejná obecná škola tedy měla určitý školní obvod, který se zpravidla kryl s hranicemi místní obce. Povinnost zřídit školu měla především místní obec. Pokud neměly místní obce či školní okresy dostatek finančních prostředků na jejich zbudování, měla na ně přispívat i země formou subvence čili dotace (zemský úřad) nebo i stát (ministerstvo školství ze státního rozpočtu). O subvenci žádala místní školní rada u okresního školního výboru. Stavba a vybavení škol se řídily pravidly o vlastnostech školních budov a jejich vybavení. Zájmy školy hájila místní školní rada (MŠR), která byla volena obecním zastupitelstvem jakožto

³⁶⁹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 14. ledna 1935.

³⁷⁰ Tamtéž, 8. března a 8. listopadu 1936.

³⁷¹ Tamtéž, 3. října 1937.

³⁷² Tamtéž, 16. prosince 1934.

³⁷³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 25. října 1936.

³⁷⁴ Tamtéž, 8. září 1928.

orgán školní obce. MŠR zajišťovala jednání s nadřízenými orgány, okresní či zemskou školní radou, které neobstarávala obec, ale právě MŠR.³⁷⁵

5.2.1. Přístavba školy

Geneze: škola v Jestřabí v rakouské éře³⁷⁶

Na základě školských zákonů ze sklonku 60. let 19. století došlo k tomu, že materiálním zajištění škol byly pověřeny obce, personální záležitosti přešly pod státní dohled, respektive pod kompetenci nově zřízených okresních školních rad (OŠR).³⁷⁷ V této době docházely děti z Jestřabí do školy ve Štítné. Poprvé počátkem 70. let se začalo uvažovat o zřízení samostatné školy ve zdejší obci. V červnu 1874 rozhodla zemská školní rada v Brně (ZŠR) o „*vyškolení*“ obce Jestřabí ze štítnského školního obvodu a zřízení samostatné školy.³⁷⁸ Stavba školní budovy znamenala pro obecní pokladnu velmi náročnou investici, která několikanásobně převyšovala roční rozpočet obce. Přesto byl vypracován plán novostavby školní budovy. Avšak nakonec ze stavby právě vzhledem k naprostému nedostatku obecních finančních zdrojů sešlo.³⁷⁹

O zřízení nové školy v Jestřabí se začalo opět jednat v roce 1890.³⁸⁰ Zemská školní rada v Brně povolila vyškolení obce Jestřabí s tím, že zde bude zřízena „*veřejná jednotřídní národní škola s českou vyučovací řečí, s bytem pro učitele, zahradou pro učitele a školní zahradou*“.³⁸¹ Náklady na výstavbu školy, která byla realizována v letech 1892-1893 a otevřena na podzim roku 1893, činily 6 780 zlatých a 10 krejcarů. Vlivem nedostatku peněz v hotovosti si však musela obec vzít v sirotčí pokladně ve Valašských Kloboukách půjčku ve výši 3 000 zlatých. Další 1 450 zlatých si obec vypůjčila v záložně ve Slavičíně, od Moravského zemského výboru v Brně pak získala subvenci ve výši 1 000 zlatých.³⁸² Z vlastních prostředků vložila do výstavby 1 330 zlatých. Stavba školy v Jestřabí byla na místní poměry podnikem velkých rozměrů. Stala se tak největší investiční akcí obecní samosprávy před rokem 1918. Její výstavba zatížila obecní pokladnu na následujících 30 let.

³⁷⁵ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 603-607.

³⁷⁶ Stať vychází ze studie: Fojtík, P.: Samospráva obce Jestřabí v letech 1850-1918, s. 29-34.

³⁷⁷ Hlavačka, M.: Zlatý věk české samosprávy, s. 90-95.

³⁷⁸ SOKA Uherské Hradiště, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, jednání o vyškolení obce Jestřabí, dopis okresního hejtmána obci z 10. března 1875.

³⁷⁹ Tamtéž, dopis obecního představeného Františka Šuraně okresní školní radě z 1. dubna 1875.

³⁸⁰ Tamtéž, dopis představenstva obce OŠR z 23. března 1890.

³⁸¹ Tamtéž, dopis OŠR obci ze 7. července 1890.

³⁸² SOKA Zlín, NŠk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

Již 15 let po otevření školy, tedy v roce 1908, se z důvodu nárůstu počtu školou povinných dětí rozeběhla mnohaletá a komplikovaná jednání o přístavbě stávající školní budovy. V jednání došlo k několika zvrátům a obstrukcím, ať už ze strany obecních představitelů, vlastníků půdy, kteří nechtěli prodat pozemky potřebné na přístavbu školy, či pro nesouhlasné petice občanů, apod. V roce 1911 byly vyhotoveny plány a rozpočet přístavby stavitelem, které však nebyly nikdy realizovány.³⁸³ Obec pod nátlakem nadřízených úřadů střídavě souhlasila a zase odkládala či dokonce odvolávala přístavbu školy, když opakovaně poukazovala na špatnou situaci obecních financí, které navíc stále zatěžoval dluh ze stavby školy z počátku 90. let 19. století.³⁸⁴ Rozpočet přístavby byl v roce 1911 vypočítán na 22 917 korun a 56 haléřů, přičemž výše dluhu ze stavby školy z roku 1893 činila stále ještě 8 000 korun.³⁸⁵

Žádost obce o zemskou subvenci nebyla vyslyšena, což byl mj. jeden z důvodů, proč obec stavbu nadále doslova sabotovala. Okresní školní rada tedy nařídila obci začít neprodleně stavět, pakliže by tak neučinila, měla být stavba zadána z moci úřední okresním úřadem.³⁸⁶ V roce 1913 došlo k dalšímu taktickému úhybnému manévru obce, když zamýšlela stávající školní budovu prodat a postavit novou školu na jiném místě, k čemuž však následně nedošlo.³⁸⁷ Okresní školní rada opakovaně obci nařizovala započít se stavbou, s tím, že pokud by tak obec neučinila, měla být stavba zadána z moci úřední. K přístavbě však ani tentokrát nedošlo a následně veškerá jednání ustala.³⁸⁸ Bezmála o dva roky později, v prosinci 1915, předseda místní školní rady informoval okresní školní radu, že poté, co vypukla světová válka, přestaly veškeré přípravy stavby a navíc chyběla i potřebná pracovní síla. Plány a rozpočet však byly připraveny. Dále předseda MŠR psal, že učebny byly sice přeplněné, avšak docházelo k postupnému úbytku dětí, a vyjádřil se v tom smyslu, že „*snad z přístavby i po válce sejde*“.³⁸⁹ V březnu 1917 došlo k dalšímu jednání mezi obcí a okresní školní radou s tím výsledkem, že byla po bezmála desetiletém jednání plném zvrátů přístavba školní budovy odvolána. Hlavním argumentem bylo to, že během uplynulých pěti let došlo ke snížení počtu žáků.³⁹⁰

³⁸³ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis obce OŠR z 30. listopadu 1911.

³⁸⁴ Tamtéž, dopis obce OŠR z 11. února 1912.

³⁸⁵ Tamtéž, dopis obce ZŠR ze 4. května 1912.

³⁸⁶ Tamtéž, dopis správce školy a předsedy místní školní rady OŠR z 1. prosince 1912.

³⁸⁷ Tamtéž, dopis předsedy místní školní rady OŠR z 19. ledna 1913.

³⁸⁸ Tamtéž, dopis OŠR obci a MŠR z 19. února 1914 a reakce předsedy MŠR z 23. února 1914.

³⁸⁹ Tamtéž, dopis předsedy místní školní rady OŠR z 29. prosince 1915.

³⁹⁰ **SOKA Zlín**, NŠk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr. **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, inv. č. 1, Kniha protokolní, 18. března 1917. **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, „stabilizace“ pobočky – pokles dětí, dopis obce OŠR z 18. března 1917.

Jak je zřejmé, na sklonku habsburské monarchie bylo školství a především výdaje na jeho hmotné zajištění pro obecní samosprávu jednou z největších zátěží. Bylo nutné investovat nejen do provozu školy a platu personálu, což příjmy ze školného nemohly zdaleka pokrýt, ale i do výstavby nových školních budov, jejichž budování zatížilo obecní rozpočty na několik desítek let dopředu.³⁹¹

Škola za první republiky

Noční múra v podobě přístavby školy se opět objevila bezprostředně po skončení světové války počátkem roku 1919. Tehdy podal stavitel Antonín Strážnický u okresního soudu ve Valašských Kloboukách žalobu na obec Jestřabí, která mu doposud dlužila za vyhotovení plánů a za rozpočet na přístavbu školní budovy z roku 1912 částku ve výši 539 korun a 50 haléřů.³⁹² Po projednání kauzy nařídil okresní soud obci, aby zaplatila staviteli Strážnickému dlužnou částku, včetně soudních výloh.³⁹³

Počátkem školního roku 1920/1921 nastoupilo do školy v Jestřabí 100 žáků, což byl po několika letech výjimečně vysoký počet dětí rovnající se počtům předválečným. Je zajímavé, že v souvislosti s touto skutečností se tentokrát jednání o přístavbě školy nerozeběhla. Tehdejší řídící učitel František Dobiáš, působící v obci od roku 1908, který byl u předchozích nikam nevedoucích jednání se zřejmě po těchto zkušenostech do další iniciativy nepouštěl a na prosazování přístavby v nových podmínkách zcela rezignoval. Soustředil se zcela na výuku, jelikož zde neučil ani druhý učitel, jak bylo již v předválečné době obvyklé, a až do konce svého zdejšího působení v roce 1924 učil všechny děti sám.³⁹⁴

V prosinci 1922 financovala obec drobnou opravu na školním majetku, kdy byla stará šindelová střecha na hospodářské budově nahrazena novou krytinou, přičemž byl opraven i plot kolem školního dvora a zahrady, staré „*cinkové žlaby vodní*“ neboli okapy byly nahrazeny novými.³⁹⁵ Teprve v roce 1923, po 30 letech od zahájení školní výuky v obecné škole v Jestřabí, byl zaplacen celý dluh na její stavbu ve výši 7 000 Kč.³⁹⁶

Otázka přístavby školní budovy v Jestřabí se opět otevřela až na podzim 1924, zřejmě v souvislosti s nástupem nové učitelky Věnceslavy Tomkové, jakožto prozatímní učitelky na místní školu. Dne 15. listopadu 1924 navštívila zdejší školu komise složená z předsedy

³⁹¹ Fasora, L. – Kladiwa, P.: Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918, s. 36.

³⁹² SOKA Uherské Hradiště, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis okresního soudu ve Valašských Kloboukách OŠR z 5. února 1919 s prosbou o zaslání spisů týkajících se přístavby školy v Jestřabí.

³⁹³ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní, inv. č. 1, 13. března 1919.

³⁹⁴ SOKA Zlín, NŠK Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

³⁹⁵ Tamtéž, inv. č. 102, nestr.

³⁹⁶ Tamtéž, inv. č. 102, nestr.

okresního školního výboru, okresního lékaře a okresního stavebního komisaře³⁹⁷ „za účelem zjištění nedostatků školních místností a zajištění návrhu na odstranění těchže“.³⁹⁸ Komise seznala, že jednotřídní školní budova fungovala od roku 1911 s dvoutřídní pobočkou, tedy s učebními osnovami pro dvě třídy. Ve školním roce 1924/1925 navštěvovalo školu celkem 69 dětí. Třída měla plošné rozměry 9,85x7,50 m a výšku 3,80 m. Podle komise školní třída i byt správce školy byly vyhovující, škola však neměla kabinet, scházela druhá učebna, záchody byly špatné, malý dvůr se nedal použít pro tělocvik. Dále konstatovala, že o rozšíření školní budovy z jednotřídní na dvoutřídní se jednalo již od roku 1909, přičemž projekt přístavby školy byl schválen bývalým okresním hejtmanstvím v Uherském Brodě již 20. září 1912 čj. 3 065. Dále komise uznala, že projekt z roku 1912 nebyl na soudobé poměry dostatečně úsporný, s ohledem na malý školský zákon byl předimenzovaný. Proto bylo navrženo, aby „druhá učirna byla získána nadstavbou dosavadní učirny a přístavbou schodiště na dvoře, jakož i rozšířením školní chodby“.³⁹⁹ Dále mělo podle komise dojít ke zrušení dosavadních záchodů a ke zřízení nových (jeden pisoár, čtyři sedadlové), ve škole bylo nutné zřídit kabinet, pokoj pro svobodného učitele a případně cvičnou kuchyň. „Dále též uznala nezbytným rozšíření dvora o část parcel (...) v šířce asi 20 m, kde by se zřídilo letní tělocvičiště, neboť dosavadní je tuze malé.“⁴⁰⁰ Komise doporučila přítomnému předsedovi místní školní rady (MŠR), aby vzal na vědomí závěry komisionálního řízení a seznámil s nimi místní školní radu a obecní samosprávu, která měla nechat co nejdříve zhotovit projekt a rozpočet rozšíření školní budovy s žádostí o stavební povolení.⁴⁰¹

Výnosem okresní školní rady z 24. listopadu 1924 bylo místní školní radě uloženo, aby do 10. prosince zvážila a sdělila výsledek jednání o přístavbě školní budovy s obcí a správou školy. Přičemž bylo MŠR přislíbeno, že nemajetná obec, jakou Jestřabí bylo, si mohla nechat bezplatně vyhotovit plány a rozpočet přístavby u technického oddělení zemské politické správy. Dále okresní školní výbor pohrozil, že pokud by místní činitelé celou záležitost protahovali, jak tomu bylo v minulosti, nadřízený úřad by byl nucen přistoupit k tomu, aby učinil potřebná opatření sám, avšak na náklady obce.⁴⁰² Obec ovšem stejně jako v předchozích letech vytasila s tradiční argumentací o chudobě obce a neúrodném roce, resp. s tím že „obec nemá ještě dostatečných prostředků k přístavbě druhé třídy, bylo

³⁹⁷ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, koncept zápisu komisionálního jednání představitelů okresní správy v obecné škole v Jestřabí z 15. listopadu 1924.

³⁹⁸ **SOKA Zlín**, NŠk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

³⁹⁹ Tamtéž, inv. č. 102, nestr.

⁴⁰⁰ Tamtéž, inv. č. 102, nestr.

⁴⁰¹ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, koncept zápisu komisionálního jednání představitelů okresní správy v obecné škole v Jestřabí z 15. listopadu 1924.

⁴⁰² Tamtéž, dopis OŠR MŠR z 24. listopadu 1924.

žádáno, by bylo jim poshověno“.⁴⁰³ O odkladu přístavby školy s druhou učebnou, bytem pro svobodného učitele, rozšíření tělocvičičiště a dalších úpravách bylo obecním zastupitelstvem rozhodnuto na zasedání dne 3. prosince 1924.⁴⁰⁴

Okresní školní rada (OŠR) však nehodlala své úsilí jen tak lehce vzdát a svou odpověď obci opřela o argumentaci, že hospodářské poměry obce jsou jí dobře známy, neměla by tím však trpět školní výchova. Děti by pak byly hůře připraveny do života. Měly by dostat lepší vzdělání v materiálně dobře vybavené škole. Bída by neměla být pohnutkou k nečinnosti, ale naopak k hledání nových a lepších cest, přičemž nejdůležitější je právě vzdělání. OŠR neměla v úmyslu nutit obec do něčeho, co by bylo nad její síly. Avšak trvala alespoň na zahájení přípravných prací, tedy podání žádosti o bezplatné vyhotovení projektu a rozpočtu přístavby školy s žádostí o subvenci. OŠR usuzovala, že by to nemělo obec nikterak významně zatížit a není tedy důvod k žádnému odkladu, a vyzvala obec, aby na její výše zmíněné doporučení do konce roku 1924 přistoupila. S dovětkem, že pokud by se tak nestalo, byl by nadřízený úřad nucen zadat vyhotovení plánů a rozpočtu z moci úřední, avšak na náklady obce.⁴⁰⁵ Obec se tedy zavázala, že na přípravě přístavby školy bude nadále pracovat, což dokladovala tím, že již připravuje stavební materiál (kámen, cihly atd.).⁴⁰⁶

V celém následujícím roce se ohledně přístavby školy nic nedělo. Nejen že se nedozvídáme, zda probíhaly přípravné práce, ale utichla zřejmě i veškerá jednání ohledně celé záležitosti. To pravděpodobně souviselo s příchodem nového prozatímního školního správce Stanislava Janečka a jeho postojem k realizaci přístavby školy. Na podzim 1925 se obecní zastupitelstvo usneslo „provést řádnou opravu školy a jejího zařízení a ostatního příslušenství. Co možno opravit ještě do zimy (...) a ostatní zjara r. 1926“.⁴⁰⁷ Jednalo se však jen o drobné opravy, které výrazně nepřesahovaly běžná obecní vydání na potřeby školy. Teprve v lednu 1927 se dozvídáme, že obec opět požádala nadřízený orgán o „poshovění s přístavbou školy“, a to z důvodu zadlužení občanů.⁴⁰⁸

Další kolo jednání o přístavbě školy začalo v roce 1928. Z odpovědi MŠR nadřízenému orgánu se dozvídáme, že zřídit přístavbou druhou třídu zdejší školy, postavit hromosvod, pořídit lékárníčku a šicí stroj je nemožné a žádá opět o „poshovění“. Předseda MŠR dále uvedl, že si občané obce přejí od nového školního roku změnu na postech

⁴⁰³ **SOKA Zlín**, Nšk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

⁴⁰⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, inv. č. 1, Kniha protokolní, 3. prosince 1924. **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis obce OŠR z 5. prosince 1924.

⁴⁰⁵ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis OŠR MŠR z 17. prosince 1924.

⁴⁰⁶ Tamtéž, dopis obce OŠR z 27. prosince 1924.

⁴⁰⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, inv. č. 1, Kniha protokolní, 11. října 1925.

⁴⁰⁸ Tamtéž, 25. ledna 1927.

učitelů,⁴⁰⁹ s tím, aby se napříště jednalo o řádné římské katolíky, přičemž byl předseda MŠR přesvědčen, že po splnění tohoto požadavku by obec zařídila vše, i nemožné (sic!).⁴¹⁰ Odpověď OŠR na tento dopis byla velmi ostrá. Nařídila, aby MŠR „bezodkladně opatřila školní budovu bleskosvodem“, jinak za případnou škodu ponese zodpovědnost předseda MŠR. Podle OŠR schází dobrá vůle, přičemž MŠR má odpovědnost se starat o potřeby školy, což činí pro děti. OŠR reagovala na výtku o náboženství učitelů: řídicí učitel je římský katolík, navíc je definitivně ustanoven zemskou školní radou a nemůže být proto ze svého místa odstraněn bez závažných příčin, učitelský čekatel má být koncem školního roku přeložen na jiné místo.⁴¹¹ Předseda MŠR kontroval tím, že bleskosvod bude na školní budovu opatřen teprve až při realizaci přístavby školní budovy.⁴¹² Reakce OŠR na sebe opět nenechala dlouho čekat. Ve své odpovědi zcela jednoznačně instruovala MŠR ve smyslu realizace přístavby školy a opatření bleskosvodu. MŠR měla požádat o komisionální jednání za účelem zemské, případně státní subvence, přičemž bylo nutné předložit schválené plány a rozpočet stavby s patřičnými povoleními.⁴¹³

Jednání, nikoliv však realizace přístavby školy, pokračovala i v roce následujícím. Ze strany MŠR se opakovaly žádosti o odklad přístavby.⁴¹⁴ Na společné schůzi obecního zastupitelstva a MŠR dne 2. února 1929 byla sepsána žádost k OŠR, aby byla přístavba školy odložena s odůvodněním, že jedna učirna je postačující vzhledem k finanční tísní obce. Finanční potenci doložila obec výší obecních přírážek, které vynesou ročně obnos 4 000 korun, což podle ní nestačilo ani ke krytí nejnutnějších výdajů. A jelikož MŠR nezařadilo výdaj na hromosvod do rozpočtu na rok 1929, nebylo možné jej pořídít.⁴¹⁵ Reakce OŠR však byla jednoznačná: uvedla, že zřízení hromosvodu bylo nařízeno již v únoru 1928 a proto znovu nařídila, aby byl do konce května 1929 na školu instalován. Argumentovala tím, že i chudší obce než je Jestřabí jsou schopné pro školu „potřebné zařídit“ a nevidí tedy žádné závažné důvody, proč by to nebylo možné i zde.⁴¹⁶ Dalším výnosem OŠR nařídila MŠR opatřit hromosvod do čtyř neděl, pokud by se tak nestalo, obstarala by OŠR hromosvod sama, ovšem na náklady školní obce.⁴¹⁷ MŠR se tedy uvolila, že hromosvod na školu opatří, ovšem za předpokladu, že svolí i obecní zastupitelstvo, které dosud nesouhlasilo se zvyšováním

⁴⁰⁹ Definitivním řídicím učitelem byl od školního roku 1926/1927 Vladimír Chalupa, učitelským čekatelem Antonín Jiříček.

⁴¹⁰ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis MŠR OŠR z 27. května 1928.

⁴¹¹ Tamtéž, dopis OŠR MŠR z 13. června 1928.

⁴¹² Tamtéž, dopis MŠR OŠR z 17. září 1928.

⁴¹³ Tamtéž, dopis MŠR OŠR z 4. října 1928.

⁴¹⁴ Tamtéž, dopis MŠR OŠR z 22. ledna 1929.

⁴¹⁵ Tamtéž, dopis obecního zastupitelstva a MŠR OŠR z 2. února 1929.

⁴¹⁶ Tamtéž, dopis OŠR MŠR z 20. února 1929.

⁴¹⁷ Tamtéž, dopis OŠR MŠR z 18. března 1929.

pojistné částky na školní budovu do konce pojistné doby.⁴¹⁸ Elektrotechnický závod Jaroslava Váchy v Uherském Brodě⁴¹⁹ konečně na jaře 1930 hromosvod, „*kterého již bylo nutně zapotřebí, neboť škola byla tím bez ochrany*“, nainstaloval,⁴²⁰ což záhy nový předseda MŠR sdělil nadřízenému orgánu.⁴²¹ OŠR upozornila v červnu 1930 MŠR na to, aby nechala vyhotovit u stavebního oddělení okresního úřadu v Uherském Hradišti vysvědčení na přezkoušení hromosvodu. O měsíc později tuto záležitost OŠR urgovala a uložila obci pokutu s tím, že vysvědčení musí být do 31. srpna zhotoveno.⁴²²

Komplikované jednání o zřízení hromosvodu se stalo předzvěstí dalších intenzivních jednání o přístavbě školy, která se znovu rozeběhla v polovině roku 1930. V následujících měsících probíhala čilá komunikace mezi obcí, místní, okresní a zemskou školní radou. Dne 27. června 1930 rozhodlo obecní zastupitelstvo na svém zasedání o zadání plánu a rozpočtu na přístavbu školy.⁴²³ Téhož dne sepsala MŠR žádost k zemské školní radě do Brna o udělení subvence na přístavbu školy. Odůvodnila ji tím, že jednotřídní školu je potřeba rozšířit na dvoutřídní. Ve školním roce 1929/1930 navštěvovalo školu 66 dětí, přičemž byl očekáván přírůstek až ke stu dětí školou povinných. Vyučování zde probíhalo po celý týden bez volného dne, a to dopoledne i odpoledne již od sedmé hodiny ranní až do 17. či 18. hodiny. Děti pasekářů z osady Kochavec musely docházet pěšky do školy až hodinu. Odpolední vyučování končilo v zimním období za tmy, škola byla bez elektrického osvětlení, což pokládala MŠR za zdraví škodlivé. Učitel vyučoval soustavně 5 až 6 hodin najednou bez odpočinku. MŠR ve své žádosti dále uvedla, že zde schází další učebna, místnost ředitelny, kabinet, školní kuchyně, dílna pro ruční práce, byt resp. pokoj pro druhého učitele (bylo však možné, aby bydlel i v pronájmu jinde ve vesnici). MŠR spatřovala řešení v přístavbě školní budovy.⁴²⁴

Dále pisatelé uvedli, že náklady na přístavbu budou činit pravděpodobně částku 120 000 korun, kterou by však samotná obec nebyla schopna obstarat. Její tehdejší daňová základna činila pouhých 1 755 korun, s tím, že z přírůstků k přímým státním daním by ani nestačily pokrýt úroky z obnosu, natož jiné obecní potřeby. Což pisatelé doložili na rozpočtu obce za předchozí rok, kdy výdaje činily 18 863 Kč, příjmy však jen 17 470 Kč, školní

⁴¹⁸ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis MŠR OŠR z 13. dubna 1929.

⁴¹⁹ Tamtéž, dopis MŠR OŠR z 19. července 1930.

⁴²⁰ **SOKA Zlín**, NŠk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

⁴²¹ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis OŠR MŠR z 25. června a 23. července 1930.

⁴²² Tamtéž, dopis MŠR OŠR z 8. června 1930.

⁴²³ **SOKA Zlín**, **AO Jestřabí**, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 27. června 1930.

⁴²⁴ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, žádost MŠR o subvenci k ZŠR z 27. června 1930.

rozpočet pak 3 833 Kč. Dále MŠR ve svém dopise uvedla, že obec se již jen tak ztěží udržuje ve finanční rovnováze a pokud by převzala veškeré náklady na přístavbu školy, jistě by ji to ekonomicky zlikvidovalo. „*Ke krytí výloh slouží jen přírážky z nepatrné daňové základny a výnos z kmenového jmění obce*“,⁴²⁵ který činí 8 000 korun. „*Obec podniká jen to, co je nutně potřebí a proto nemá žádných dluhů. Velkých dluhů dělati nemůže, neboť by jich později nesnesla*“.⁴²⁶ Situace obce tedy nebyla růžová, ovšem představitelé MŠR si byli vědomi, že přístavbu školy je nutné realizovat a subvence je na její stavbu je nezbytná. MŠR vyjádřila přesvědčení, že zemská školní rada zváží všechny okolnosti a vyjde obci vstříc „*udělením subvence v takové výši, abychom bez obav do budoucna mohli přikročiti k přístavbě školy*“.⁴²⁷

Zemská školní rada záhy instruovala OŠR, jak v této věci dále postupovat.⁴²⁸ Obec musela k žádosti o přístavbu školy přiložit rozpočet a plány (pokud jej dosud nemá, tak alespoň náčrt), výkaz movitého i nemovitého majetku obce, pozemkový arch obce, výšku obecních přírážek za poslední tři roky a ověřený opis obecních účtů za poslední tři roky.⁴²⁹ V červenci 1930 se v Jestřabí objevila komise složená z okresního hejtmána a předsedy okresního školního výboru, školního inspektora, stavebního rady a přisedícího zemského výboru.⁴³⁰ I když se jednání o přístavbě školy s iniciativou vycházející ze samotné obce znovu rozeběhla, záležitost nadále nepostupovala příliš rychle a opět se objevily problémy, zvláště na místní úrovni. Na podzim 1930 žádaly nadřízené orgány místní samosprávu o urychlení jednání.⁴³¹ MŠR odpověděla, že počítá se stavbou úplně nové školní budovy a hledá pro ni v obci vhodné místo,⁴³² o koupi pozemku rozhodlo na svém zasedání dne 22. listopadu 1930 obecní zastupitelstvo.⁴³³ Mezitím v průběhu podzimu 1930 vypracoval stejně jako v roce 1912 stavitel Antonín Strážnický ze Slavičína plány a rozpočet (pří)stavby školy.⁴³⁴

Jednání se v průběhu následující zimy zastavila v bodě hledání vhodného stavebního místa pro novostavbu školy.⁴³⁵ Počátkem března 1931 vybídla OŠR místní školní radu

⁴²⁵ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, žádost MŠR o subvenci k ZŠR z 27. června 1930.

⁴²⁶ Tamtéž, žádost MŠR o subvenci k ZŠR z 27. června 1930.

⁴²⁷ Tamtéž, žádost MŠR o subvenci k ZŠR z 27. června 1930.

⁴²⁸ Tamtéž, dopis ZŠR OŠR z 15. července 1930.

⁴²⁹ Tamtéž, dopis OŠR obci z 22. července 1930.

⁴³⁰ **SOKA Zlín**, NŠk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

⁴³¹ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis ZŠR OŠR z 31. října 1930 a dopis OŠR obci a MŠR z 15. listopadu 1930.

⁴³² Tamtéž, dopis MŠR OŠR z 27. listopadu 1930.

⁴³³ **SOKA Zlín**, **AO Jestřabí**, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 22. listopadu 1930.

⁴³⁴ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, plány na přístavbu školy z roku 1930, viz obrazová příloha Obr. č. 7-9.

⁴³⁵ Tamtéž, dopis OŠR ZŠR z 27. února 1931.

k urychlení rozhodnutí o novostavbě.⁴³⁶ Nadřízené orgány začaly na jaře 1931 opět tlačit na obec, ZŠR instruovalo v této záležitosti OŠR, aby místní činitelé konečně rozhodli o vhodném místě k novostavbě školy, zajistili staveniště, požádali o svolání komise, zajistili projektovou stavbu, plánek a popis okolí, jenž vyhotoví přezkoušený projektant oddělení zemského úřadu. Obecní zastupitelstvo mělo projednat stavební náklady a postarat se o dostatečné finanční zajištění.⁴³⁷ Zastupitelstvo záhy jednalo o svolání komise za účelem kolaudace místa pro stavbu nové školy na obecním pozemku.⁴³⁸ Vzhledem k tomu, že se věci stále nepohnuly kupředu, v dubnu nařídila OŠR, aby bylo o stavebním místě rozhodnuto neprodleně do osmi dnů.⁴³⁹ MŠR odpověděla, že se společně s obecním zastupitelstvem rozhodlo postavit novou školní budovu, ovšem uvedla, že navrhované místo není pro novostavbu školy vhodné a jiné místo dosud nebylo vybráno.⁴⁴⁰ Na to OŠR reagovala tak, že vzala tuto skutečnost na vědomí, avšak obec měla co nejdříve požádat o komisionální jednání, aby mohla být podána žádost o subvenci,⁴⁴¹ což se také záhy stalo.⁴⁴² OŠR ji svolala na počátek června 1931.⁴⁴³

Komise svolaná na 6. června 1931 měla za úkol ohledat místa pro novostavbu školní budovy v Jestřabí. Zúčastnil se jí rada politické správy, okresní školní inspektor, vrchní stavební komisař, okresní technik, řídící učitel, předseda MŠR a starosta obce. V úvahu připadala tři místa.⁴⁴⁴ První bylo umístěno u okresní silnice na periferii obce, s dobrou přístupností, dobrým podložím, kde by se vyjímala účelná jednopatrová budova, s dostatkem pitné vody a s průčelím budovy odvráceným od silnice. Druhé místo, umístěné na kopci nad obcí, bylo shledáno taktéž jako způsobilé pro stavbu, se stejnými výhodami jako staveniště první, s tím rozdílem, že průčelí budovy by bylo obrácena k silnici. Třetí místo připadající v úvahu pro novostavbu školy bylo nalezeno také na kopci nad obcí, avšak níže než místo druhé, v lokalitě s řídkou zástavbou domů. Jako nejlepší místo pro novostavbu školy bylo shledáno místo druhé,⁴⁴⁵ potom třetí a nakonec první. Komise navrhovala jednopatrovou

⁴³⁶ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis OŠR MŠR z 3. a 14. března 1931.

⁴³⁷ Tamtéž, dopis ZŠR OŠR z 6. března 1931.

⁴³⁸ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 15. března 1931.

⁴³⁹ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis OŠR MŠR z 13. dubna 1931.

⁴⁴⁰ Tamtéž, dopis MŠR OŠR z 22. dubna 1931.

⁴⁴¹ Tamtéž, dopis OŠR MŠR z 25. dubna 1931.

⁴⁴² Tamtéž, dopis MŠR OŠR z 19. května 1931.

⁴⁴³ Tamtéž, dopis OŠR zaslaný MŠR, obecnímu zastupitelstvu a technickému referátu okresního úřadu z 30. května 1931.

⁴⁴⁴ 1. část pozemkové parcely č. 359/1, spolu s p. č. 361 a 362 – 2. část poz. parc. č. 167 a 175 – 3. poz. parc. 170. In: **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, komisionální jednání o novostavbě školy z 6. června 1931.

⁴⁴⁵ „Jako nejzpůsobilější uznáno místo Horní Újezdek v kopci nad Jestřabím směrem ke Štítné“. In: **SOKA Zlín**, NŠk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

budovu částečně či celkově podsklepenou. Doporučila, aby byly náčrtky ve formátu 1:200 před vypracováním projektu předloženy OŠR.⁴⁴⁶ Následně OŠR všechna tři případná místa pro novostavbu schválila.⁴⁴⁷

Ovšem v celé slibně se vyvíjející záležitosti nastal opět nečekaný zvrat. Již necelý měsíc po komisionálním jednání psal předseda MŠR zemské školní radě, že se obecní zastupitelstvo na svém zasedání konaném dne 29. června 1931 usneslo o odkladu stavby školy a MŠR ji v tomto rozhodnutí záhy následovalo. MŠR argumentovalo ve svém dopise OŠR právě probíhající velkou finanční krizí, že by bylo vhodné odročit stavbu na dobu, kdy budou příznivější finanční poměry.⁴⁴⁸ Zemská školní rada na to reagovala tak, že instruovala OŠR, aby bylo vyhověno výnosu ze dne 6. března 1931, tedy aby obec Jestřabí co nejdříve dostala subvenci na stavbu školní budovy.⁴⁴⁹ OŠR ovšem ZŠR odpověděla, že na základě přiložené žádosti hodlá MŠR stavbu školní budovy přesto odložit a nemůže tedy být onomu výnosu vyhověno.⁴⁵⁰ Slibně rozeběhnutá jednání o přístavbě školy či dokonce stavbě nové školní budovy probíhající v letech 1930 a 1931 tedy opět ustala. V září 1931 tak obec alespoň překryla střechu stávající školy.⁴⁵¹

Na jaře 1932 byli starosta obce a předseda MŠR předvoláni k osobnímu jednání k okresní školní radě v Uherském Brodě. Jednání, natož realizace stavby školy, se však nikam neposunula. Přesto si právě tehdy obec vypůjčila 5 000 Kč u městské spořitelny ve Valašských Kloboukách, což odůvodňovala výdaji na školu a dalšími obecními výdaji.⁴⁵² Následně si na opravu školy vypůjčila dalších 5 000 Kč z obecního kmenového jmění uloženého v Občanské záložně ve Štítné s úmyslem tyto peníze do dvou let splatit.⁴⁵³ Starosta obce žádal o odložení stavby na rok 1933, ale ani tehdy ke stavbě či přístavbě školy nedošlo.⁴⁵⁴

Dozvukem nerealizované přístavby školy bylo to, že stavitel Antonín Strážnický předložil počátkem roku 1934 obci dosud nezaplacený účet za zhotovení plánu a rozpočtu z roku 1930, obecní rada se však jednomyslně rozhodla „účet zaslat zpět s odůvodněním,

⁴⁴⁶ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, komisionální jednání o novostavbě školy z 6. června 1931.

⁴⁴⁷ Tamtéž, dopis OŠR MŠR z 19. června 1931.

⁴⁴⁸ Tamtéž, dopis MŠR ZŠR z 3. července 1931. Obecní zastupitelstvo vzalo na vědomí kolaudaci místa, ovšem doporučilo podat žádost o odložení stavby nové školy k zemské školní radě v důsledku finanční krize. In: **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 29. června 1931.

⁴⁴⁹ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis ZŠR OŠR z 22. července 1931.

⁴⁵⁰ Tamtéž, dopis OŠR ZŠR z 25. září 1931.

⁴⁵¹ **SOKA Zlín**, NŠK Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

⁴⁵² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 22. ledna 1932.

⁴⁵³ Tamtéž, 3. dubna 1932.

⁴⁵⁴ **SOKA Uherské Hradiště**, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162, dopis OŠR MŠR z 28. května 1932 a odpověď z 30. května 1932.

že obec účet tento neuznává a nepřijímá“.⁴⁵⁵ Obec se v této záležitosti obrátila na okresní úřad v Uherském Brodě a na technické oddělení ústředí moravských obcí v Brně. Okresní úřad doporučil obci obrátit se na okresního soudního radu ve Valašských Kloboukách a urovnat tuto záležitost dohodou. Ústředí moravských obcí po prozkoumání rozpočtu a účtů doporučilo „věc“ urovnat dohodou.⁴⁵⁶ Rada obce vyslala ke staviteli Strážnickému člena obecní rady a člena MŠR za účelem zjištění stavitelova mínění a ve snaze pokusit se záležitost vyřídit ke spokojenosti obou stran.⁴⁵⁷ Stavitel byl ochoten přistoupit na to, že obec vyrovná účet v celkové výši 4 900 Kč, přičemž do konce roku 1934 by zaplatila 1 000 Kč, zbytek později, až bude mít volné finanční prostředky. Navíc měla obec dodat staviteli Strážnickému bukové dřevo z obecního lesa v hodnotě 1 000 Kč,⁴⁵⁸ ten se naopak zavázal úpravě plánů a rozpočtu stavby.⁴⁵⁹ Stále se tedy počítalo s tím, že k realizaci stavby přece jen dojde. V květnu 1936 obecní zastupitelstvo jednohlasně schválilo návrh na zřízení obvodní měšťanské školy v sousední Štítné nad Vláří, která byla plánována v místní části Březová u silnice mezi obcemi Štítná a Popov. Obecní představitelé se zavázali, že obec s těmito obcemi ponese společně náklady na vybudování a provoz školy. Podle daňové základny měla na obec Jestřabí připadat jedna třetina stavebních nákladů.⁴⁶⁰ Na jaře 1937 se jednalo o zřízení lidové pokračovací školy ve Štítné.⁴⁶¹ Také tento projekt zůstal jen na papíře a k jeho realizaci nedošlo.

Naprostou rezignaci nad záležitostí se stavbou či přístavbou školní budovy lze cítit ze zápisů řídicího učitele Vladimíra Chalupy ve školní kronice: „... ku stavbě školy není možno nikoho pohnouti (...) aby alespoň nynější budova byla dána do takového pořádku, aby alespoň částečně vyhovovala. Snad dočkáme se toho od nového obecního zastupitelstva“, píše před komunálními volbami v roce 1931. Avšak ani rok po volbách nebyla situace jiná, „vyučování děje se stále stejným způsobem (...) neboť přes veškeré domluvy není možno docílit přístavby školy“.⁴⁶² Ani v dalších letech se nedělo na tomto poli nic zásadního. Správce školy se proto snažil alespoň o drobné krůčky. V květnu 1933 spolu s MŠR žádal obec o zřízení „tělocvičště“ pro školní mládež na obecním pozemku za domkem Josefa

⁴⁵⁵ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 28. února 1934. Stejně tak rozhodlo na svém zasedání dne 25. března 1934 i zastupitelstvo obce. In: **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 25. března 1934.

⁴⁵⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 5. a 8. dubna 1934. **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 22. dubna 1934.

⁴⁵⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 15. dubna 1934.

⁴⁵⁸ Dřevo bylo dodáno staviteli na počátku následujícího vegetačního období v březnu 1935. In: **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 3. března 1935.

⁴⁵⁹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 22. dubna 1934.

⁴⁶⁰ Tamtéž, 17. května 1936.

⁴⁶¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 30. dubna 1937.

⁴⁶² **SOKA Zlín**, NšK Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

Hlad'o z bývalé obecní školky a části louky zvané „*Obecnice*“.⁴⁶³ Mezi správcem školy Vladimírem Chalupou a obcí panovaly zřejmě dlouhodobě napjaté vztahy, o čemž se můžeme přesvědčit na příkladu z prosince 1937. Obecní zastupitelstvo nehodlalo upravit chodník ke studánce na vodu, jelikož byl na soukromých pozemcích, opravu vrat do školního dvora odložila až na jaro, busta prezidenta Beneše se měla dát do pořádku společně s hákem na obraz až o prázdninách, ne ve školním roce. „*Jestli pan řídící nebude s tímto spokojen, a bude proti občanům postupovat zákonitě, dle toho zařídí se obec, postaví se mu dřevník pro dříví, které si sám musí opatřiti a ve škole bude topiti najatá topička.*“⁴⁶⁴

V roce 1936 okresní školní rada v Uherském Brodě nechala na popud denního tisku provést soupis závadných školních budov. Mezi nimi byla zařazena i škola v Jestřabí, která sice nepatřila mezi devět nejvíce nevyhovujících škol v okrese, přesto náležela do druhé kategorie 12 závadných škol. Důvody žalostného stavu školních budov a jejich materiálního vybavení byly spatřovány především v nemajetnosti obcí, chudobě obyvatelstva či nesnázích obecního hospodářství. Správce školy Vladimír Chalupa do dotazníku zasláném OŠR uvedl, že jako největší závadu na školní budově postavené v roce 1893 spatřuje nedostatek učebních místností, kdy musí postačovat pro výuku pouze jedna třída, přičemž výuka probíhala provizorně jako ve dvoutřídní škole. Dále řídící učitel uvedl, že zde chybí školní kabinet, dílna pro ruční práce a školní kuchyně. V učební místnosti je špatná podlaha, lavice a nedostatečné osvětlení. Nutnou opravu vyžadoval sklep, záchody a hospodářské budovy. Řídící učitel přičítal tyto problémy váhavosti obecních činitelů a špatným společenským poměrům. Soudil, že náprava by byla možná tehdy, pokud by okresní úřad tlačil více na obec a podporoval správce školy.⁴⁶⁵

Od počátku 30. let 20. století se počet dětí docházející za základním vzděláním do školy v Jestřabí rapidně zvýšil. Jestliže ještě na začátku školního roku 1929/1930 zde bylo zapsáno celkem 66 žáků, ve školním roce 1932/1933 to bylo již 97 žáků a v roce 1935/1936 dokonce již 113 žáků. Vysoký počet žactva přesahující sto dětí se udržel až do konce desetiletí. A čím víc dětí ve škole bylo, tím víc učitelé pociťovali neúnosnost situace, z prostorových, organizačních i hygienických důvodů. Obecní samospráva však nebyla schopna potřebné materiální vybavení pro zdejší školu se svých skromných prostředků zajistit. Přístavba či novostavba školy proto nebyla do konce existence první republiky ve zdejší obci realizována. Také v období první republiky, stejně jako v předcházejícím období, bylo školství pro obecní samosprávu jednou z největších finančních zátěží, která

⁴⁶³ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 14. května 1933.

⁴⁶⁴ Tamtéž, 23. prosince 1937.

⁴⁶⁵ SOKA Uherské Hradiště, OŠR Uherský Brod, Soupis závadných školních budov 1936, inv. č. 153, kart. 141.

se oprávněně obávala nejen obrovského zatížení rozpočtu obce na mnoho desetiletí dopředu, ale naprosté neschopnosti splácet úvěr či hypotéku ze svých skromných příjmů, které sestávaly ze skromného hospodaření ve vlastní režii, případně z přírážek k přímým státním daním a obecních dávek. Navíc tehdejší dotační tituly nebyly schopny pokrýt většinu nákladů, tak jak je tomu v současnosti.

Dlouho řešený a stále nevyřešený problém nedostatečné kapacity obecné školy v Jestřabí se objevoval i dlouho v poválečném období. Již v roce 1945 se okresní úřad rozhodl realizovat do tří let plán výstavby nových škol v okrese. Mezi obcemi, kterých se to mělo týkat, byla zařazena i obec Jestřabí, kde by bylo nutné realizovat onu stále znovu a znovu projednávanou a nerealizovanou druhou učebnu. Ani tentokrát ovšem nebylo dosaženo kýženého výsledku.⁴⁶⁶ V dalších letech se provizorně vyučovalo v různých prostorách (např. v sále kulturního domu). Přístavba školní budovy byla s konečnou platností vyřešena až o několik desítek let později, a to v roce 1962, kdy byla postavena bytovka pro učitele a dosavadní učitelský byt v budově školy byl adaptován na druhou učebnu.⁴⁶⁷

Jak vidno, problém obecního školství, kterému jsme se věnovali nejen v éře první republiky, ale s přesahy jsme nahlédli i do období předcházejícího i následujícího, byl dlouhou dobu neřešitelný. Argumenty všech zainteresovaných stran se nám zdají opodstatněné, chápeme důvody obecní samosprávy (či samospráv obecně), která bojovala s nedostatkem financí, ale také důvody nadřazených státních orgánů, kterým šlo o to, aby obce vytvořily pro výuku kvalitní materiální zázemí a všestranně ji podporovaly.

5.3. Stavba kaple

Kultovními náklady se zpravidla zajišťovaly potřeby kultu, církevní budovy, duchovní správa, bohoslužebná zařízení, platy duchovních a zřízců církve. V prvorepublikové judikatuře i právní praxi převládal názor, že místní obce nejsou oprávněny poskytovat finanční prostředky na kultovní účely, tedy zejména na zřizování a udržování budov a jejich vybavení pro duchovní správu. Tyto potřeby měla hradit vlastním jměním pouze farní obec, která se obvykle skládala z několika obcí místních. Místní obec sice byla zbavena hmotného břemene, ale nebyla zproštěna povinností zastupovat jménem farní obce katolíky sídlící ve farním obvodu. Záležitosti katolické farní obce tedy obstarávala jednotlivá obecní zastupitelstva místních obcí, která vystupovala a jednala za farní obec, přičemž se usnášela o příspěvcích a jejich úhradě. Stavební náklady, které tedy nebylo možné uhradit

⁴⁶⁶ SOKA Uherské Hradiště, OŠR Uherský Brod, Zprávy o obecných školách 1912-1946, inv. č. 140, kart. 138.

⁴⁶⁷ SOKA Zlín, MNV Jestřabí, Pamětní kniha obce Jestřabí 1924-1976, inv. č. 245.

ze zvláštních titulů ani z kostelního jmění, bylo nutné hradit příspěvky patrona (tzv. konkurencí), kterým byla zpravidla místní obec, dále příspěvky od příslušníků farní obce (farníků). Patron kostela obvykle hradil výlohy na stavební materiál a řemeslnické práce, farníci nesli jednu třetinu nákladů nebo byli přizváni k nádenickým pracím a poskytli povozy, což bylo také možné nahradit finanční hotovostí. Kultovní záležitosti nenáležely do samostatné působnosti obce a proto je nebylo možné zahrnout do obecního rozpočtu, avšak podle své povahy byly závazky veřejnoprávními. V případě nedostatku potřebných financí mohla být rozepsána přírážka ke státním daním mezi farníky, jejíž platba byla pro farníky povinností, avšak ani ona nemohla být předmětem rozpočtu místní obce.⁴⁶⁸ Obec Jestřabí a její obyvatelé, kteří byli příslušníky římskokatolické farnosti ve Štítné, se podíleli na vydáních týkajících se tamního farního kostela. Kupříkladu v roce 1920 byla na střeše kostela vyměněna krytina.⁴⁶⁹ Moravským specifíkem byla povinnost zřizování konkurenčních kostelních výborů, kterým příslušelo obstarávání záležitostí katolických farních obcí. Členové kostelních konkurenčních výborů byli voleni obecními zastupitelstvy, např. v říjnu 1919 byli za obec Jestřabí zvoleni členové tohoto výboru při farním kostele ve Štítné.⁴⁷⁰

Obec mohla mít po domluvě s farností a na základě usnesení obecního zastupitelstva zřízení i zvláštní fond se závazkem udržovat sakrální stavbu (např. kapli) a její vnitřní vybavení z běžných příjmů obce či z obecních přírážek ke státním daním. Tato sakrální stavba sice byla ve vlastnictví obce, avšak obec ji věnovala k bohoslužebným úkonům, ke kterým byla vysvěcena katolickou církví. Jednalo se o tzv. dispoziční právo církevních orgánů, které nevyplývalo z vlastnického práva, nebylo tedy právem soukromým, ale veřejným. Obec tedy mohla tento majetek užívat jen v mezích původního věnování stavby účelům katolické bohoslužby.⁴⁷¹ Tak tomu bylo i v případě zbudování kaple v obci Jestřabí.

Již na podzim 1902 vznikla „*Jednota sv. Jana Nepomuckého v Jestřabí*“, která si vytýčila za úkol vybudování kaple v obci. Do „Jednoty“ vstoupili jednotliví občané se závazkem, že každoročně složí do pokladny určitou částku. Kromě tohoto způsobu získávání peněz byly prováděny různé sbírky v obci, ve farnosti, na jiných místech, ale i mezi krajaney žijícími v USA. V lednu 1915 bylo více než 1 200 korun „Jednoty“, které byly uloženy v Občanské záložně ve Štítné, upsáno na válečnou půjčku.⁴⁷²

Po vzniku Československa v roce 1918 opět touha po výstavbě nové kaple ožila. V listopadu 1921 poslali krajané z USA na její stavbu 16 130 korun. Na jaře 1922 se občané

⁴⁶⁸ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 27-31.

⁴⁶⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 22. března 1920.

⁴⁷⁰ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 19. října 1919.

⁴⁷¹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 39-40.

⁴⁷² SOKA Zlín, FÚ Štítná nad Vláří, Kaple v Jestřabí: sbírky, postavení a zařízení kaple, povolení služeb Božích, inv. č. 13. Hrdina, Š.: Dějiny ř. k. farního kostela ve Štítná nad Vláří. L. P. 1787-1987, s. 14.

na veřejné schůzi usnesli, že bude postavena nová zděná zvonice a to na místě staré dřevěné, která již hrozila sesunutím. Bylo rozhodnuto, že se stavba uskuteční ještě téhož roku. Jelikož však nebyla stavba kaple zahrnuta do rozpočtu na rok 1922, obec rozhodla zajistit potřebné prostředky z prodeje dřeva z obecních lesů, což byl jediný možný zdroj jejích příjmů ve vlastní režii. Dalších 14 000 Kč k zaplacení stavitele a řemeslníků si obec vypůjčila z Občanské záložny ve Štítné, přičemž dluh měl být splacen do tří let, a to právě prodejem dřeva z obecních lesů.⁴⁷³ Brzy nato podepsala obec smlouvu s Josefem Šuránem, zástupcem firmy Juříček a Langr z Uherského Brodu o odprodeji dřeva této firmě, přičemž záhy jí bylo vyplaceno 13 156 Kč v hotovosti, které použila na stavbu kaple.⁴⁷⁴

Na jaře 1923 měla obec v záložně dluh 9 000 Kč. Jelikož dlužila staviteli 3 000 Kč a obchodníku se železem 1 000 Kč,⁴⁷⁵ zajistila si obec další prostředky tím, že občanům ukládala složit do obecní pokladny určitou částku, a to poměrně podle výměry jimi vlastněných pozemků.⁴⁷⁶ Již v roce 1921 byl prodán místní hostinec a daň z přidané hodnoty připadla obci, která tento obnos investovala též do výstavby kaple. Další prostředky byly získávány sbírkami mezi občany, krajané žijící v USA opět zaslali částku ve výši 800 Kč, která byla využita na zaplacení maleb na věži. Na vnitřní vybavení kaple zaslal obnos ze sbírek mezi krajany v USA místní rodák František Šuráň (čp. 10). Oltář v hodnotě 2 300 Kč zhotovil umělecký závod kostelních sochařských a řezbářských prací J. Proseckého z Brna. Jako osobní dar jej věnoval duchovní správce, farář P. Alois Filip. Na oltáři byla umístěna „ve dřevě řezaná a polychromovaná“ 130 cm vysoká socha Panny Marie Svatohostýnské v náručí držící malého Ježíše v hodnotě 1 800 Kč.⁴⁷⁷ Kaple byla dostavěna v roce 1927, celkové náklady na její výstavbu činily 40 000 korun. Bylo rozhodnuto, že do budoucna se opravy a údržba budou financovat ze jmění „*Jednoty sv. Jana Nepomuckého*“.

Obec věnovala na stavbu kaple pozemek, který byl zaknihován na katastrálním úřadě jako veřejný majetek. V pozemkové knize bylo uvedeno, pro jaký účel byla stavba postavena: „*kaple Panny Marie Svatohostýnské na parc č. 1702/1 stojící jest věnována a určena výhradně k účelu bohoslužebným dle obřadu církve římsko-katolické s vyloučením jakéhokoliv jiného účelu*“.⁴⁷⁸ Arcibiskupská konzistoř v Olomouci vydala dne 13. července 1927

⁴⁷³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 8. září a 8. prosince 1922.

⁴⁷⁴ Tamtéž, 17. září 1922.

⁴⁷⁵ Tamtéž, 18. dubna 1923.

⁴⁷⁶ Tamtéž, 22. dubna 1923.

⁴⁷⁷ **SOKA Zlín**, FÚ Štítná nad Vláří, Kaple v Jestřabí: sbírky, postavení a zařízení kaple, povolení služeb Božích, inv. č. 13.

⁴⁷⁸ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 17. července 1925.

„povolení služeb Božích v kapli v Jestřabí“.⁴⁷⁹ Svěcení kaple proběhlo dne 15. srpna 1927 na svátek Nanebevzetí Panny Marie, přičemž byla zasvěcena Neposkvrněné Panně Marii Svatohostýnské.⁴⁸⁰

⁴⁷⁹ **SOka Zlín**, FÚ Štítná nad Vláří, Kaple v Jestřabí: sbírky, postavení a zařízení kaple, povolení služeb Božích, inv. č. 13.

⁴⁸⁰ Tamtéž.

6. Ochranné, sociální a zdravotní funkce obce

6.1. Domovské právo

Domovské právo úzce souviselo s příslušností osoby k obci. Podle zákona č. 18/1862 ř. z. a jeho pozdějších novel musel mít každý československý státní občan domovské právo v jediné místní obci. Na základě tohoto zákona byla fyzická osoba s domovským právem obecním příslušníkem a tedy i občanem (údem, členem) obce. Tento občan měl nárok na nerušený trvalý pobyt v obci a na případné chudinské zaopatření.

Domovské právo v obci bylo možné získat několika způsoby: narozením, sňatkem (u žen), přijetím do domovského svazku obce, nastoupením úřadu, příkázáním okresního úřadu (bezdomovci) nebo na základě § 14 ústavního zákona č. 236/1920. Děti narozené v manželství nabývaly domovského práva v té obci, v níž měl otec v době jejich narození toto právo. Nemanželské děti získávaly domovské právo v obci, ve které jej měla při porodu jejich matka. Ženy získávaly domovské právo provdáním v té obci, ve které měl domovské právo jejich manžel. Manželka tak sňatkem pozbyla svého samostatného domovského práva a následovala v tomto právu svého manžela.⁴⁸¹ Po manželovi a otci získaly v obci Jestřabí domovské právo rozvedená žena a její dítě, kterým byl v listopadu 1936 udělen obcí domovský list, ačkoliv žily jinde.⁴⁸² Jiným případem bylo nepřiznání domovského práva provdané Františce Dropové z Bratislavy, rozené Žalkové z Jestřabí.⁴⁸³

Přijetí osoby do domovského svazku obce se dělo výslovným prohlášením obce bez jakýchkoliv omezení a podmínek. Osobu do svazku obce přijímalo obecní zastupitelstvo, a to buď dobrovolně nebo povinně. Přijetí bylo dobrovolné tehdy, když žadatel neměl vůči obci právní nárok na jeho udělení.⁴⁸⁴ To byl případ rodin Cyrila Prekopa (čp. 69) a Josefa Kohoutka (čp. 77), které byly v únoru 1938 po krátkém pobytu v obci přijaty do svazku obce.⁴⁸⁵ Povinné bylo toto právo tehdy, když na něj měl žadatel nárok na základě nepřetržitého a dobrovolného více než desetiletého pobytu v obci po dosažení svéprávnosti (tedy po 21. roku života), přičemž nesměl být po tuto dobu na obtíž veřejnému chudinskému zaopatření. Nárok na uplatnění tohoto tzv. vydrženého domovského práva mohla vznést oprávněná osoba, její nástupci v domovském právu (rodinní příslušníci), dosavadní domovská obec nebo okresní úřad příkázáním. Obec musela o této žádosti rozhodnout do šesti měsíců

⁴⁸¹ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 98-101.

⁴⁸² SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 2. listopadu 1936.

⁴⁸³ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 8. srpna 1936.

⁴⁸⁴ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 101.

⁴⁸⁵ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 27. února 1938.

od jejího podání, pokud se tak nestalo, přešlo toto rozhodování na okresní úřad, který zároveň rozhodoval o odvoláních.⁴⁸⁶ Teprve po více než 20 letech nepřetržitého života v obci bylo přijato do svazku obce několik rodin rodu Tarabusů, kteří již v roce 1909 zakoupili v osadě Kochavec bývalý panský dvůr.⁴⁸⁷ Ondřeji Satinovi, který se zde přistěhoval společně s Tarabusovými, se tohoto práva dostalo ještě o dva roky později.⁴⁸⁸ Naopak v červnu 1936 obec nepřijala do domovského svazku Josefa Machalu, a to z toho důvodu, že se v obci zdržoval jen dočasně, nikoli trvale.⁴⁸⁹ Jiný případ byla záležitost domovské příslušnosti J. Strnky žijícího ve Slavičíně, který měl domovské právo v Jestřabí, avšak Slavičín jej nechtěl do svého svazku přijmout. V červenci 1933 postoupila obecní rada v Jestřabí tuto záležitost okresnímu úřadu v Uherském Brodě.⁴⁹⁰ Jana Žalka s rodinou odmítla obec Štítná přijmout do svazku své obce, přesto že ji o to obecní rada v Jestřabí opakovaně žádala. Jan Žalek žil v této obci již více než 30 let.⁴⁹¹

Domovské právo získávali v obci definitivně také ustanovení úředníci a zřizenci – v případě obce Jestřabí se jednalo pouze o definitivně ustanoveného učitele. Bezdomovci byli okresním úřadem přikázáni k určité obci. Při změnách v domovském právu následovaly nesvéprávné manželské děti své rodiče, nemanželské matku. Svěprávné děti zůstaly příslušné v té obci, ve které byly příslušné při dosažení svéprávnosti. Domovské právo zanikalo získáním tohoto práva v jiné obci, či smrtí osoby. Smrtí rodičů však nezanikalo toto právo u dětí, nebylo ani možné se práva vzdát. Pokud někdo ztratil československé státní občanství, pozbyl tím i domovského práva, v téže obci jej mohl opět nabýt v okamžiku, kdy získal československé státní občanství.⁴⁹² To byl případ Jana Fojtíka, kdy obecní zastupitelstvo v Jestřabí nevyhovělo žádosti obce Štítná o jeho přijetí do domovského svazku obce, přičemž své rozhodnutí odložilo do doby než bylo zjištěno, zda je jmenovaný občanem USA.⁴⁹³ Přesně tak se postupovalo i v záležitosti Josefa Hýbla, amerického občana, avšak rodáka z Jestřabí

čp. 32, kterému bylo obcí přislíbeno domovské právo i „s těmi kdož jej v domovském právu následují (...) s podmínkou když jemu uděleno bude československé státní občanství“.⁴⁹⁴

⁴⁸⁶ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 102.

⁴⁸⁷ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 20. prosince 1931.

⁴⁸⁸ Tamtéž, 30. července 1933.

⁴⁸⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 28. června 1936.

⁴⁹⁰ Tamtéž, 12. července 1933.

⁴⁹¹ Tamtéž, 1. května 1928.

⁴⁹² Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 103-106.

⁴⁹³ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 25. března 1934.

⁴⁹⁴ Tamtéž, 30. května 1935.

Obec vedla matriku svých příslušníků, kterým osvědčovala domovské právo vydáním domovského listu.⁴⁹⁵

6.2. Sociální péče

6.2.1. Chudinství

Ve sledovaném období bylo vnímáno, že nejdůležitějším zdrojem péče o osobu vyžadující pomoc je vlastní rodina. Pokud byla tato péče nedostatečná, nastupovala povinnost veřejnoprávních orgánů, samosprávných i státních. Vedle nich působila také soukromá dobročinnost. V rámci sociální péče bylo důležité postavení a úkoly místní obce. V oblasti samostatné působnosti bylo obci uloženo „*pečovati o chudé a obecní ústavy dobročinné*“. Chudinství bylo jen částí sociální péče, avšak pro činnost obce bylo částí velmi důležitou.⁴⁹⁶

Veřejná chudinská péče byla svěřena obecními zřízeními z 60. let 19. století místní obci, před tím náležela do správy farností. Byla součástí domovského práva určité osoby, která mohla při sociálních potížích žádat po své domovské obci zaopatření. Kromě této veřejné chudinské péče existovala i soukromá péče o chudé, kterou zprostředkovali jednotlivci, spolky a sdružení provozující ústavy a nadace. Pokud však tyto organizace v obci neexistovaly nebo neměly dostatek prostředků, bylo povinností obce poskytovat pomoc sociálně slabých osobám, které v ní měly domovské právo. Každá osoba přijatá do domovského svazku získávala zároveň také nárok na případnou chudinskou péči. Na rozdíl od ostatních zemí nesla obec na Moravě na svých bedrech chudinské břemeno sama, bez pomoci vyšších svazků. Obec měla také povinnost v případě náhlé potřeby poskytnout nutnou podporu přespolním chudým, přičemž pak od domovské obce žádala náhradu.

Za „*chudého*“ byl považován ten, kdo byl domovským příslušníkem obce, který neměl takový majetek nebo příjmy, aby mohl uspokojit nezbytně nutné životní potřeby. Chudý byl osobou nemajetnou, neschopnou nebo nemohoucí si opatřit příjmy (zaměstnání) pro sebe a svou rodinu na výživu, bydlení, osvětlení a otop, na výchovu dětí a na léčení (dopravu do i z nemocnice hradila domovská obec). Nárok na chudinské zaopatření uplatňovala chudá osoba nebo osoba jiná, která o to požádala u starosty obce nebo u člena chudinské komise. Chudinské zaopatření počínalo dnem podání žádosti, a to trvalo po dobu, kdy byla osoba chudá. Při změně majetkových či výdělkových poměrů bylo možné podporu snížit nebo zastavit.

⁴⁹⁵ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 106.

⁴⁹⁶ Tamtéž, s. 508-510.

Veřejná chudinská péče byla povinností obce vůči jejím chudým příslušníkům, chudý měl na chudinské zaopatření ve své domovské obci nárok, který mohl vymáhat odvoláním u okresního nebo zemského úřadu. O způsobu chudinského zaopatření rozhodovala obec. Podpora mohla být buď peněžitá, nebo naturální, tzn. ve věcech, které chudý potřeboval (uhlí, dříví, šaty, mouka aj.), mohla být dočasná či trvalá. Některé obce měly pro své chudé obecní chudobince, což se ovšem netýkalo obce Jestřabí. Okresy pečovaly o nemocné chudé v okresních nemocnicích. V některých venkovských obcích se uplatňoval zvyk zaopatřit chudého „*střídou*“, tedy střídavě u hospodářů, kteří mu poskytovali nocleh. Tento archaický zvyk, který již v období první republiky neodpovídal platnému právu, se v obci Jestřabí stále ještě uplatňoval.

Obec chudinské povinnosti vykonávala buď přímo svým zastupitelstvem nebo zvláštní chudinskou komisí, což byl i případ obce Jestřabí. Dozor nad obcemi v této oblasti vykonával okresní úřad. Obec se mohla domáhat skrze soud náhrady nákladů na zaopatření chudého na těch, kteří byli podle občanského práva povinni chudého zaopatřit. Domovská obec mohla již předem učinit opatření proti zchudnutí příslušníka, pokud lehkovážně promrhával jmění, když oznámila jeho jednání okresnímu soudu, který mohl dát této osobě opatrovníka (kurátora) a zbavit jej volné dispozice s majetkem. Nárok na chudinské zaopatření neměla pojištěná osoba samostatně hospodařící či pojištěný zaměstnanec.

Náklady na zaopatřování chudých hradila obec několika způsoby. Z příjmu základního jmění určeného na zaopatřování chudých, odkazy, dědictvími, dary a příspěvky do fondu chudých, 1 % dávky z prodeje movitých a nemovitých věcí veřejnou dražbou (chudinské procento), pokutami a peněženými tresty uloženými obecním trestním senátem. Pokud tyto příjmy do fondu chudých nepostačovaly, byla obec povinna uhradit ze svých zdrojů prostředky na fungování fondu. Obecní zastupitelstvo každoročně schvalovalo zvláštní rozpočet chudinského fondu jako vedlejší rozpočet obecní, o jehož schodek se muselo postarat zařazením příslušné výdajové položky. Chudinský fond byl zvláštní právnickou osobou, jakožto zvláštní zařízení pro veřejnou chudinskou péči, který byl ve správě místní obce a jejích orgánů.⁴⁹⁷

Obecní zastupitelstvo v Jestřabí schválilo na svém zasedání dne 27. listopadu 1923 zřízení samostatného obecního chudinského fondu. Základním kapitálem se stalo 100 korun z obecní pokladny a byla na něj převedena i 4. československá státní půjčka, což byl prakticky převod rakouské válečné půjčky v hodnotě 4 000 korun.⁴⁹⁸ Do této doby fungoval farní chudinský fond v centru farnosti v sousední Štítné. V okamžiku schválení samostatného

⁴⁹⁷ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 228-236.

⁴⁹⁸ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 27. listopadu 1923.

obecního chudinského fondu moravským zemským výborem v Brně byly příjmy dosud plynoucí do farního chudinského fondu napříště přesunuty do nově vytvořeného obecního fondu.⁴⁹⁹ Do chudinského fondu se přispívalo výše zmíněným způsobem. Dále do něj přispívali nedobrovolně také ti, kdož se provinili proti veřejnému pořádku či spáchali nějaký drobný přestupek, přičemž se nejčastěji jednalo o krádež dřeva z obecního lesa či nedovolené pasení na obecním pozemku. Částka činila v průběhu 30. let zpravidla 10 Kč. Do obecního chudinského fondu se odváděl od roku 1931 také poplatek za překročení policejní hodiny.⁵⁰⁰

Obec měla ve své kompetenci také vykonávání místní policie ohledně chudých, zvláště aby zamezila žebrání. Obec vystavovala svým chudým občanům tzv. vysvědčení chudoby, a to pouze pro určitou potřebu, např. v důsledku nemoci.⁵⁰¹ To byl i případ Anny Florešová (čp. 18), která se dostala do existenčních potíží v důsledku nemoci, obec Jestřabí jí proto vysvědčení příslušnosti a chudoby vystavila.⁵⁰²

6.2.2. Chudinská podpora

Podrobněji se o jednotlivých chudinských kauzách v obci Jestřabí dozvídáme teprve po roce 1928, kdy došlo k nárůstu obecní úřední agendy a případy chudinství byly oproti minulosti zaznamenávány v protokolárních knihách z jednání obecní rady či zastupitelstva. Kupříkladu na jaře 1929 uspořádala obecní rada z nařízení okresního úřadu sbírku „*ve prospěch místních chudých na snížení bídy povstalé následkem dlouhotrvající zimy*“.⁵⁰³ Výnos sbírky byl poskytnut samoživitelce Rozarii Strnkové a jejím dětem. Obecní rada konstatovala, že se v této době množí žádosti o vystavování vysvědčení chudoby, přibývalo chudých a bezmocných.⁵⁰⁴

Obec musela za své chudé obecní příslušníky platit také nájemné, jakožto příspěvek na bydlení. V září 1933 schválilo obecní zastupitelstvo příspěvek na bydlení Františku Strnkovi ze Slavičína, příslušníku zdejší obce.⁵⁰⁵ V listopadu 1934 mu obec přispěla opět na nájem ve výši 20 Kč, jelikož dosud nebyla schopna opatřit pro něj v obci byt.⁵⁰⁶ To se v květnu 1933 týkalo také Josefa Eliáše a M. Strnkové, za které zaplatila obec nájem

⁴⁹⁹ **SOKA Zlín**, FÚ Štítná nad Vláří, Jestřabí 1892-1924, zřízení samostatného chudinského fondu, 1924 – odkazy pro chudinský fond v Jestřabí, inv. č. 101.

⁵⁰⁰ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 20. října 1931.

⁵⁰¹ **Flögel, J. (ed.)**: Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 237.

⁵⁰² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 30. července 1935.

⁵⁰³ Tamtéž, 10. března 1929.

⁵⁰⁴ Tamtéž, 10. a 17. března 1929.

⁵⁰⁵ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 10. září 1933.

⁵⁰⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 11. listopadu 1934.

ve výši 150 Kč ročně a navíc jim dala k dispozici „*zelničku*“, tedy zahrádku.⁵⁰⁷ Záhý obecní zastupitelstvo rozhodlo o chudinském zaopatření Josefa Eliáše, s tím, že se měl stravovat po jednotlivých domech a nocleh měl mít zajištěn v domě čp. 76.⁵⁰⁸ Od roku 1934 se obec snažila minimalizovat své náklady na sociální oblast, a to tím, že zamítala žádosti o chudinskou podporu.⁵⁰⁹

Počátkem roku 1934 si Rozárie Strnková stěžovala u okresního úřadu na to, že jí obec snížila sociální podporu na 40 Kč měsíčně. Obec se snažila obhájit tvrzením, že „*vzhledem k tomu, že sociální břemena na obec stále doléhají a že za dnešních poměrů obcí není nikterak možno podporu v pravidelných lhůtách jmenované zasílati*“.⁵¹⁰ Koncem roku 1934 však obec stále vyplácela své příslušnici Rozárii Strnkové z Brumova příspěvek ve výši 40 Kč měsíčně.⁵¹¹ V březnu 1934 se obrátil na obec obchodník Míča z Brumova, který žádal, aby zaplatila za svou příslušnici Rozárii Strnkovou obnos 60 Kč za nakoupené potraviny. Obec však tento účet neuznala s argumentem, že chudinskou podporu vyplácí přímo jmenované a ať se tedy obchodník obrátí na ni.⁵¹² Obec nakonec byla přinucena zmiňovaný dluh obchodníku Míčovi zaplatit, mezitím však od jara do podzimu 1934 vzrostl na 280 Kč.⁵¹³ Tento problém se stal chronickým, jelikož Rozárie Strnková stále svůj dluh u obchodníka Míči navyšovala, na podzim 1935 činil již 480 Kč. Obec ovšem nebyla schopna tyto pohledávky splácet v termínu a žádala o posečkání platby.⁵¹⁴ Množily se další stížnosti na nevyplácení podpory obcí. Obecní rada se obrátila v březnu 1934 na nadřízený úřad, aby vyšetřil v jaké výši pobírá František Strnka invalidní podporu.⁵¹⁵

Další z chudinských kauz byla záležitost Anny Hnilové (čp. 81). Na podzim 1935 jí obecní zastupitelstvo zrušilo podporu ve výši 10 Kč měsíčně a dodání jedné fůry palivového dřeva. Anna Hnilová byla vyjmuta z obecní podpory proto, že byla zařazena „*mezi kostelní chudé*“.⁵¹⁶ V srpnu 1936 rozhodlo zastupitelstvo o tom, že Anna Hnilová bude obcházet jednotlivé jestřabské domácnosti, přičemž zde měla pobýt vždy jeden den s tím, že jí zde měla být zajištěna denní strava a nocleh.⁵¹⁷ Bezmála o rok později rozhodlo zastupitelstvo o tom, že Anna Hnilová bude zaopatřena z obecních prostředků 300 Kč ročně.⁵¹⁸ Obecní

⁵⁰⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 28. května 1933.

⁵⁰⁸ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 29. června 1933.

⁵⁰⁹ Tamtéž, 4. února 1934.

⁵¹⁰ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 18. ledna 1934.

⁵¹¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 16. prosince 1934.

⁵¹² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 20. března 1934.

⁵¹³ Tamtéž, 11. listopadu 1934.

⁵¹⁴ Tamtéž, 31. října 1935.

⁵¹⁵ Tamtéž, 4. března 1934.

⁵¹⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 27. října 1935.

⁵¹⁷ Tamtéž, 30. srpna 1936.

⁵¹⁸ Tamtéž, 5. července 1937.

zastupitelstvo jednalo a zamítlo v lednu 1938 vymáhání této platby po jejím synovci Janu Šuráňovi (čp. 81).⁵¹⁹ Přesto však o tři týdny později byla obec nucena řešit vyhocenou situaci v domácnosti čp. 81, když Jan Šuráň vyhnal svoji tetu Annu Hnilovou z domova. Obec jeho jednání oznámila soudu ve Valašských Kloboukách.⁵²⁰ Nakonec mezi obcí a Janem Šuráněm došlo k dohodě, obec mu napříště vyplácela částku 700 Kč ročně, kterou použil na „zaopatření“ hmotných potřeb své tety.⁵²¹

V lednu 1931 rozhodlo obecní zastupitelstvo o tom, že obecní chudý Jan Šťastný má napříště chodit po jednotlivých domech a každý z občanů je mu povinen poskytovat jeden den stravu a nocleh, obec mu zakoupila příkrývku.⁵²² Jan Šťastný si o pár měsíců později podal žádost o přidělení státní starobní podpory.⁵²³ V dubnu 1935 byl obecní chudý Jan Šťastný dočasně umístěn na náklady obce u Františky Bařinkové (čp. 22), „na kratší dobu než bude učiněno jiné opatření“.⁵²⁴ Následně obec „opatřuje churavého“ Jana Šťastného tak, že je „dodán do nemocnice“, jelikož jej nebylo možné v obci při nemoci někde umístit.⁵²⁵ Obecní chudý Jan Šťastný zemřel na sklonku léta 1935.⁵²⁶ Teprve na jaře 1938 bylo vyhotoveno vyúčtování, z peněz po zemřelém obecním chudém byla vyplacena částka za ošetřování Františky Bařinkové (čp. 22), která se o něj na sklonku života starala, byly jí proplaceny náklady na pohřeb Jana Šťastného a zbylé peníze „za něj šly na mše svaté“.⁵²⁷

6.2.3. Další formy sociální péče

Pokud obec nebyla schopna úkoly sociální péče zajistit vlastními silami a pokud je nemohly obstarat ani vyšší svazky, měla obec spolupracovat s institucemi dobrovolné péče, které určitým způsobem sociální činnost obce doplňovaly či nahrazovaly. Přírozeným prostředím péče o dítě byla vlastní rodina. Kde tomu tak nebylo, nastupovala náhradní péče v pěstounské rodině nebo péče ústavní. Obci náležely povinnosti oznamovat Okresní péči o mládež informace o nemanželských dětech v obci.⁵²⁸ Krajním prostředkem bylo umístění dítěte v sirotčinci (útulku, dětském domově). V červnu 1931 požádala obec o přijetí M. Slámové na nadační místo v sirotčinci v Lukově u Holešova.⁵²⁹ Žádosti bylo vyhověno,

⁵¹⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 16. ledna 1938.

⁵²⁰ Tamtéž, 2. února 1938.

⁵²¹ Tamtéž, 8. května 1938.

⁵²² Tamtéž, 18. ledna 1931.

⁵²³ Tamtéž, 29. června 1931.

⁵²⁴ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 10. dubna 1935.

⁵²⁵ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 14. dubna 1935.

⁵²⁶ Tamtéž, 22. září 1935.

⁵²⁷ Tamtéž, 27. března 1938.

⁵²⁸ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 510-511.

⁵²⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 29. června 1931.

avšak přesto byla obec nucena na ni přispívat, za rok 1931 se jednalo o částku ve výši 750 korun.⁵³⁰ V srpnu 1938 bylo umístěno další nemanželské dítě v sirotčinci v Liptále u Vsetína za měsíční poplatek 30 Kč, přičemž vybavení a cestu hradil obecní chudinský fond.⁵³¹ Obecní rada měla pravomoc navrhnout poručníka nezletilé osoby. V lednu 1934 navrhla Jana Marka (čp. 89) jako poručníka za nezletilého Josefa Marka.⁵³² V červnu 1934 požádal generální poručník Okresní péče o mládež zdejší obec o umístění dítěte Elišky Markové v sirotčinci. Obec souhlasila, avšak si vyhradila, aby tak bylo učiněno bez jejích nákladů „*spojených s tímto umístěním a výchovou*“, a aby tyto výlohy platil otec Elišky, které obec udělila domovský list.⁵³³ V únoru 1938 přispěla obec na Květoslava Strnku částkou 25 Kč Okresní péči o mládež v Bratislavě.⁵³⁴

Ochrana matek a kojenců byla vnímána jako velmi důležitá, přičemž náležela spíše do zdravotní péče, avšak měla také významnou sociální povahu. V květnu 1931 obecní rada projednala záležitost Marie Markové, která se nacházela v zemském útulku pro matky s kojenci v Kuřimi. Obec žádala, aby byla dotyčná poslána do domovské obce, která by ji sama zaopatřila, jelikož nebyla schopna zajistit z obecních prostředků materiální zabezpečení, které činilo 30 Kč měsíčně.⁵³⁵ Přesto se na svém dalším jednání obecní rada usnesla, že Marii Markové poskytne jednorázově 289 Kč.⁵³⁶

Další formou péče bylo pravidelné odvádění příspěvků obce na sociální a zdravotní organizace. Na podzim 1922 navrhla okresní politická správa obci, aby odváděla na sociální potřeby veřejně zřízených institucí, na Československý červený kříž a Okresní péči o mládež odvod 1 korunu a 50 haléřů za občana. Obecní zastupitelstvo však tento návrh nepodpořilo s argumentem, že obec Jestřabí je chudá a nemůže si tudíž dovolit takový obnos odvádět.⁵³⁷ V červnu 1932 odmítla obec z důvodu finanční tísně přispět na sociální dům ve Valašských Kloboukách.⁵³⁸ Obec organizovala také sbírky na potřebné z jiných částí státu. Tak např. na pokyn okresního úřadu se v srpnu 1933 konala sbírka ve prospěch povodní postiženého obyvatelstva na Podkarpatské Rusi. Obec měla přispět částkou 10 Kč, ostatní občané pak podle svých možností.⁵³⁹

⁵³⁰ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 7. března 1932.

⁵³¹ Tamtéž, 23. srpna 1938.

⁵³² Tamtéž, 24. ledna 1934.

⁵³³ Tamtéž, 24. dubna 1934. **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 29. června 1934.

⁵³⁴ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 27. února 1938.

⁵³⁵ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 10. května 1931.

⁵³⁶ Advokátovi Josefu Bařinkovi z Valašských Klobouk pak za úspěšné vyřízení celé záležitosti 135 Kč. In: **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 25. května 1931.

⁵³⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 10. prosince 1922.

⁵³⁸ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 29. června 1932.

⁵³⁹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 13. srpna 1933.

Na podzim 1930 zřídila obec Jestřabí tříčlennou nouzovou komisi. Před Vánocemi rozdělovala obec poukázky z pomocné státní stravovací akce pro nezaměstnané a vánoční příspěvek pro děti nezaměstnaných.⁵⁴⁰ Od této chvíle rozdělovala poukázky ze státní stravovací akce pro nezaměstnané každý měsíc, což činili zmocnění členové obecní rady na základě návrhů zástupců dělnictva.⁵⁴¹ Např. v únoru 1931 byly rozděleny poukázky mezi 15 zdejších rodin.⁵⁴² Později byly tyto poukázky rozdělovány na návrh zástupce místní dělnické odborové organizace, jako např. v lednu 1932, kdy byly rozděleny mezi osm jestřabských rodin.⁵⁴³

V rámci péče o sociální potřeby dospělých měla obec pomáhat občanům v hmotné nouzi. Mezi nejzávažnější příčinu hmotné nouze patřila v první polovině 30. let 20. století nezaměstnanost. V rámci péče o nezaměstnané podle zákona č. 74/1930 Sb. organizovala obec na základě veřejného zájmu stavbu a úpravu veřejných silnic a cest, vodní či zalesňovací práce, čištění ulic, veřejných budov apod. Tyto nouzové práce byly podporovány finančně ministerstvem sociální péče, u kterého obec žádala o příspěvek.⁵⁴⁴ V lednu 1932 požádali zdejší nezaměstnaní obec, aby jim poskytla nouzové práce.⁵⁴⁵ V březnu podala obec žádost k ministerstvu sociální péče o příplatek na nouzovou práci pro nezaměstnané, kterou se stala oprava veřejných cest přes vesnici. Obec přispěla na tuto akci ze svého rozpočtu ve výši 3 000 Kč.⁵⁴⁶ V září 1932 se obec zavázala, že pro rok 1933 přispěje opět stejnou částkou k příspěvku ministerstva sociální péče.⁵⁴⁷ Okresní úřad výnosem z jara 1933 informoval obec o tom, že je možné za poukázky státní stravovací akce poskytnuté nezaměstnaným požadovat práci pro obec. Obecní rada se usnesla, že nezaměstnaní vykonají práci čištění lesních kultur. Obec na ni přispěla nezaměstnaným po 5 korunách mužům a po 3 korunách ženám za jeden stravovací lístek na dva dny. V rámci tohoto projektu nezaměstnaní opravili i plot u školy.⁵⁴⁸ Nezaměstnaní však požádali obec o větší přiděl poukázek a příplatků za jeden pracovní den, tedy aby dostali 5 korun za den nebo tři poukázky za dva dny, což obecní zastupitelstvo schválilo.⁵⁴⁹ Mezi 24. dubnem a 14. květnem 1933 bylo mezi 13 nezaměstnaných občanů rozděleno celkem 36 stravovacích poukázek.⁵⁵⁰ Další poukázky ze státní stravovací akce byly

⁵⁴⁰ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, zápisy z 5. října a 23. prosince 1930.

⁵⁴¹ Tamtéž, 24. ledna 1931.

⁵⁴² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 1. března 1931.

⁵⁴³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 21. ledna 1932.

⁵⁴⁴ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 515-516.

⁵⁴⁵ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 17. ledna 1932.

⁵⁴⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 20. března 1932.

⁵⁴⁷ Tamtéž, 2. září 1932.

⁵⁴⁸ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 20. března 1933.

⁵⁴⁹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 9. dubna 1933.

⁵⁵⁰ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 7. května 1933.

rozděleny v květnu 1933 se souhlasem členů stravovací komise podle následujícího klíče: svobodní nezaměstnaní získali po jedné poukázce, ženatí po dvou.⁵⁵¹

Před Vánocemi 1933 obec vyhlásila sbírku ve prospěch nezaměstnaných spoluobčanů, což vycházelo z nařízení nadřízeného orgánu. Obecní rada s touto akcí souhlasila a uspořádala sbírku po jednotlivých domech, které měli obcházet tři vybraní nezaměstnaní z řad občanů obce, ti se měli „*přičinit svým vlivem o úspěch této sbírky*“.⁵⁵² Na podzim 1934 vyzval okresní úřad obec, aby v rámci nouzových prací provedla regulaci potoka a úpravu obecní cesty. Obec si opět podala žádost k ministerstvu sociální péče o povolení příspěvku na zmírnění nezaměstnanosti.⁵⁵³ Nouzové práce byly však z rozpočtu na rok 1935 vyškrtnuty a odloženy s odůvodněním, že „*snad nějakým způsobem úhrada bude zajištěna*“.⁵⁵⁴ Počátkem roku 1935 poskytlo ministerstvo sociální péče a okresní úřad obci na nouzové práce pro nezaměstnané částku ve výši 5 000 Kč s tím, aby obec sama přispěla ze svého rozpočtu finančními prostředky na tyto práce. Obecní rada navrhla obecnímu zastupitelstvu uskutečnit opravu plotu a hráze u školy a náležitě využít nejen podpory ministerstva sociální péče, ale také peněz z kmenového jmění obce, které měly být uvolněny se souhlasem okresního úřadu.⁵⁵⁵ Mezi práce pro nezaměstnané za poukázky státní stravovací akce obec zařadila také „*čištění pasinku Nadjahčí*“.⁵⁵⁶ Dalším způsobem, jak zajistit práci pro nezaměstnané bylo zpracování dřeva v obecním lese „*Důbrava*“.⁵⁵⁷ Na podzim 1935 projednalo obecní zastupitelstvo žádost u ministerstva sociální péče v Praze a opět požádalo o příspěvek na nouzové práce pro nezaměstnané na následující rok, stejně jako v roce 1935 žádala obec o částku ve výši 5 000 Kč. Doručením žádosti k ministerstvu sociální péče byl pověřen senátor Jan Pechanec z Valašských Klobouk.⁵⁵⁸ Obec opět příspěvek získala a v průběhu roku 1936 nezaměstnaní provedli nouzové práce, úpravu obecní cesty a potoka protékající vesnicí.⁵⁵⁹

Obecní rada měla v kompetenci také doporučení státní starobní podpory ve výši 500 Kč pro své občany, což se týkalo zpravidla osob starších 60 let.⁵⁶⁰ To byl případ Františka Prachaře, který si v roce 1931 podal o tuto podporu žádost.⁵⁶¹ V lednu 1932 doporučila obecní rada žádost J. Strnky o státní starobní podporu k příznivému vyřízení a požádala obec

⁵⁵¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 28. května 1933.

⁵⁵² Tamtéž, 20. prosince 1933.

⁵⁵³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 26. října 1934.

⁵⁵⁴ Tamtéž, 30. prosince 1934.

⁵⁵⁵ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 20. února 1935.

⁵⁵⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 3. března 1935.

⁵⁵⁷ Tamtéž, 13. ledna 1935.

⁵⁵⁸ Tamtéž, 22. října 1935.

⁵⁵⁹ Tamtéž, 10. května 1936.

⁵⁶⁰ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 598-603.

⁵⁶¹ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 25. května 1931.

Slavičín jakožto obec bydliště, aby tuto záležitost také podporovala. Obec Jestřabí byla ochotna jmenovanému přispívat ke státní starobní podpoře 50 Kč ročně.⁵⁶²

6.3. Zdravotnictví

6.3.1. Zdravotní správa a povinnosti obce

Úkoly zdravotní péče připadaly do oboru tzv. zdravotní policie. Organizace zdravotnické služby byla provedena ve zdravotních obvodech, do kterých náleželo několik místních obcí. Zdravotní obvody zahrnovaly maximálně 6 000 obyvatel.⁵⁶³ Obec Jestřabí náležela do zdravotního obvodu lékaře v Brumově, ke kterému docházeli zdejší pacienti anebo je lékař podle potřeby navštěvoval v místě bydliště.⁵⁶⁴ Výkon úkonů zdravotní policie prováděli obvodní lékaři, porodní asistentky a lékárníci. Velká pozornost byla věnována péči o matky a kojence, školní mládeži, nakažlivým nemocem, tuberkulóze, pohlavním chorobám, či alkoholismu. Pokud nemohl být nemocný ošetřován v domácnosti nebo docházkou k lékaři, bylo nezbytné stálé lékařské ošetřování ve všeobecné veřejné nemocnici. Nemocnice na Moravě měly status obecních nebo zemských nemocnic. Ošetřovaný měl povinnost uhradit ošetrovací útraty, tuto povinnost měly také osoby s vyživovacími povinnostmi vůči ošetřovanému (rodiče, děti) nebo je hradily nemocenské pojišťovny.⁵⁶⁵

V oblasti zdravotnictví měla obec následující povinnosti: zajistit bezplatnou pomoc chudým rodičkám při porodu prostřednictvím porodních asistentek, zřídit izolační místnost pro umístění rodiček a nemocných osob, zaplatit předepsané léky pro chudé nemocné, vést soupis osob požívajících trvalého chudinského zaopatření. Pokud nebylo možné vhodně v obci ošetřit chudého nemocného, obec byla povinna jej dopravit do nemocnice. Obec byla nucena hradit nemocnici nutné výdaje za svého chudého příslušníka. Tyto povinnosti musela domovská obec plnit i tehdy, když neměla k dispozici dostatek prostředků.⁵⁶⁶

6.3.2. Ošetrovací útraty a podpora v nemoci

Obecní rada potvrzovala domovskou příslušnost svých ošetřovaných či hospitalizovaných občanů. Dále měla v kompetenci potvrzovat nemocniční protokoly

⁵⁶² SOkA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 17. ledna 1932.

⁵⁶³ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 787-788.

⁵⁶⁴ SOkA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 10. května 1925.

⁵⁶⁵ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 789-798.

⁵⁶⁶ Tamtéž, s. 229-232.

a povolovala platbu ošetrovacích útrat za své ošetřované příslušníky, které hradila v případě, když se ocitli v tíživé finanční situaci. Postup byl takový, že obec tyto své příslušníky prohlásila za nemajetné (vydala vysvědčení chudoby) za účelem platby ošetrovacích útrat, které také uhradila. Ve sledované obci se konkrétně o oblasti zdravotnictví dozvídáme stejně jako o oblasti chudinství teprve po nárůstu obecní úřední agendy po roce 1928.

Tak např. na podzim 1931 byla potvrzena domovská příslušnost a nemocniční protokol Františku Bartošovi, kterému obecní rada zároveň vydala vysvědčení chudoby, dotyčný byl ošetřován v zemské nemocnici v Uherském Hradišti. Totéž se týkalo také Milady Černíčkové ošetřené v nemocnici v Bratislavě.⁵⁶⁷ Ještě v průběhu podzimu 1931 o totéž požádalo dalších pět příslušníků obce Jestřabí.⁵⁶⁸ Obec byla pochopitelně povinna platit ošetrovací útraty i za ty své příslušníky, kteří měli sice v obci domovské právo, ale bydleli v jiné obci. To byl případ J. Bařinky z Bojkovic, který byl na jaře 1932 ošetřen v nemocnici v Brně.⁵⁶⁹ V červnu 1933 odmítla obec zaplatit zemskému úřadu 20 % nákladů za ošetrovací útraty v prostějovské nemocnici za A. Fojtíkovou, což obec zdůvodnila tím, že je přetížena chudinskými břemeny a současně jí nebyly známy majetkové poměry matky A. Fojtíkové. Obec proto žádala zemský úřad o zjištění otce a jeho majetkových poměrů.⁵⁷⁰ Obec tuto částku však musela nakonec přece jen zaplatit.⁵⁷¹

Dluh obce u okresní nemocenské pojišťovny za platby ošetrovacích útrat jejích příslušníků se v průběhu doby navyšoval a obec jej nebyla schopna splácet. Okresní nemocenská pojišťovna proto v červnu 1933 hrozila obci soudní exekucí obecního majetku. Nakonec však od tohoto kroku upustila,⁵⁷² a to za situace, kdy obecní rada požádala o snížení platby exekučního výměru o 50 %. Částku pak byla obec schopna zaplatit hotově a sporné strany se dohodly na splátkovém kalendáři. Obec měla okresní nemocenské pojišťovně splácet čtvrtletně 100 Kč po dobu tří let.⁵⁷³ V souvislosti s platbou ošetrovacích útrat se o platební schopnosti obce zajímala zemská nemocnice v Uherském Hradišti, která k tomuto účelu zaslala obci dotazník týkající se jejích majetkových poměrů.⁵⁷⁴ Po té zemský úřad srážel obci za dlužné ošetrovací útraty z přířelů dávky z přírůstku hodnoty.⁵⁷⁵

S přibývajícím finančními problémy se obec snažila být při platbě nemocničních útrat za své příslušníky nanejvýš obezřetná. V roce 1934 se rozhodla změnit praxi a dříve si ověřit

⁵⁶⁷ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 18. října 1931.

⁵⁶⁸ Tamtéž, 24. listopadu 1931.

⁵⁶⁹ Tamtéž, 10. června 1932.

⁵⁷⁰ Tamtéž, 15. června 1933.

⁵⁷¹ Tamtéž, 12. července 1933.

⁵⁷² **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 29. června 1933.

⁵⁷³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 21. května 1933.

⁵⁷⁴ Tamtéž, 14. listopadu 1933.

⁵⁷⁵ Tamtéž, 10. května 1934.

skutečné majetkové poměry hospitalizovaných, než zaplatí náklady za jejich ošetřování. V dubnu 1934 odpověděla obec nemocnici v Kroměříži, že domovskou příslušnost a vysvědčení chudoby pro ošetřovanou D. Markovou z Hrádku nemůže vystavit do té doby, dokud nebudou zjištěny skutečné majetkové poměry rodičů hospitalizované.⁵⁷⁶ Obec jí vystavila vysvědčení chudoby teprve v okamžiku, kdy bylo zjištěno, že její rodiče jsou zadlužení a nejsou s to schopni platit ošetřovací útraty.⁵⁷⁷ Dále se obec ohradila proti platbě ošetřovného za M. Markovou, která byla hospitalizována v Uherském Hradišti a namítala, že by tyto výlohy měla zaplatit tamní trestnice, která ji do nemocnice odeslala.⁵⁷⁸ Do záležitosti platby ošetřovacích výloh obcí se vložil i zemský úřad v Brně. Na základě jeho přípisu byla obec ochotna výdaje uhradit. To byl i případ A. Králíkové, která nebyla schopná sama ošetřovací výlohy zaplatit a bylo jí vystaveno vysvědčení nemajetnosti.⁵⁷⁹ Obecní rada potvrdila všeobecné veřejné nemocnici v Praze příslušnost a nemajetnost Emila Juřici, t.č. úředníka v Praze, s předpokladem že ošetřovací útraty nebude muset obec zaplatit, nýbrž je uhradí nemocenská pokladna.⁵⁸⁰

Obec poskytovala i podporu na cestovné do nemocnice, což se stalo v situaci, kdy nebyl J. Strnka přijat do vlaku na vysvědčení chudoby a obec byla nucena uhradit jeho cestu do zdravotnického zařízení.⁵⁸¹ Obec poskytovala svým občanům podporu v nemoci i v případech, když se léčili doma. Pouze však v případech finanční nouze občanů, což byl např. v prosinci 1933 případ J. Eliáše, který získal finanční pomoc ve výši 20 Kč, která měla pokrýt jeho náklady za měsíc prosinec. Zároveň mu obec vystavila vysvědčení chudoby.⁵⁸²

V září 1934 podala porodní asistentka Františka Běhuncíková ze Štítné žádost, aby jí obec vyplatila příspěvek ve výši 100 Kč, jakožto „*paušál za pomoc a léky poskytnuté zdejším chudým rodičkám*“.⁵⁸³

Kromě veřejných nemocnic zajišťovaly zdravotní péči také veřejné ústavy pro choromyslné a dále také ústavy zaopatřovacího rázu zvané chorobince, které poskytovaly péči lidem s tělesnými vadami, nezhojitelnými či chronickými chorobami. Náklady na vydržování chorobinců bylo hrazeno z vlastního jmění, nadací apod., přičemž 20 % nákladu musela hradit domovská obec ošetřovaného, jelikož umístění osoby do ústavu

⁵⁷⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 15. dubna 1934.

⁵⁷⁷ Tamtéž, 9. června 1934.

⁵⁷⁸ Tamtéž, 15. dubna 1934.

⁵⁷⁹ Tamtéž, 24. dubna 1934.

⁵⁸⁰ Tamtéž, 11. listopadu 1934.

⁵⁸¹ Tamtéž, 27. ledna 1935.

⁵⁸² Tamtéž, 5. prosince 1933.

⁵⁸³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 2. září 1934.

spadalo do sféry chudinského zaopatření. Chovance ústavů přijímal okresní výbor se souhlasem domovské obce.⁵⁸⁴

Podívejme se na případ nevidomého chlapce. Obecní rada povolila v červnu 1934 vyplatit zemskému ústavu nevidomých v Brně za nevidomého chlapce Jaroslava Slaběňáka (čp. 58) ošetřovné ve výši 300 Kč, přičemž žádala o povolení splácet částku ve splátkovém kalendáři.⁵⁸⁵ Za účelem bezplatného jízdného z ústavu domů obecní rada v září 1934 potvrdila nevidomému chlapci vysvědčení chudoby.⁵⁸⁶ Na jaře 1935 vznesla rada k ústavu nevidomých dotaz, jak dlouho zde bude Jaroslav Slaběňák vydržován na náklad obce, a zároveň žádala o slevu na platbu výloh.⁵⁸⁷ V létě rozhodla o zastavení plateb ošetřovacích útrat obcí a obecní zastupitelstvo ji záhy podpořilo.⁵⁸⁸ Obec v následujících měsících opakovaně zamítala platbu příspěvků ústavu za chlapce, a to i proti rozhodnutí zemského úřadu, přičemž argumentovala svými nedostatečnými finančními prostředky.⁵⁸⁹ V lednu 1936 se nakonec uvolila k zaplacení nedoplatků z předchozího období.⁵⁹⁰ V dubnu 1937 však obecní zastupitelstvo opět zamítlo žádost Anny Slaběňákové o příspěvek na pobyt syna Jaroslava v ústavu pro nevidomé v Brně.⁵⁹¹

V lednu 1936 ustavila obec místní výbor pro ochranné očkování dětí proti záškrtu. Devítičlenný výbor měl ve svých řadách obvodního lékaře Studeníka, řídícího učitele, starostu obce a další.⁵⁹² V březnu téhož roku přispěla obec na samaritánský kurz konaný ve Valašských Kloboukách, kterého se zúčastnilo pět zdejších mužů.⁵⁹³

⁵⁸⁴ **Flögel, J. (ed.):** Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 799.

⁵⁸⁵ **SOKA Zlín,** AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 9. června 1934.

⁵⁸⁶ Tamtéž, 16. září 1934.

⁵⁸⁷ Tamtéž, 21. března 1935.

⁵⁸⁸ **SOKA Zlín,** AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 30. července 1935. **SOKA Zlín,** AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 4. srpna 1935.

⁵⁸⁹ **SOKA Zlín,** AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 22. prosince 1935.

⁵⁹⁰ Tamtéž, 26. ledna 1936.

⁵⁹¹ Tamtéž, 4. dubna 1937.

⁵⁹² **SOKA Zlín,** AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 9. ledna 1936.

⁵⁹³ **SOKA Zlín,** AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 1. března 1936.

7. Kauza: spor obce a občana

7.1. Změna hranic katastru obce

Největším a nejdelším sporem mezi obcí Jestřabí a občanem byla kauza změny hranic obecního katastru, která probíhala bezmála 20 let. Její příběh se začal odvíjet již v roce 1909 a skončil teprve v roce 1926. Tento spor jednoho tvrdohlavého pasekáře a jedné malé obce se dostal až k C. k. správnímu soudnímu dvoru ve Vídni a ani po zamítavém verdiktu této nejvyšší soudní instance se dotyčný nevzdal. Konečné rozhodnutí muselo padnout tedy až o mnoho let později a rozhodla o něm na svém zasedání československá vláda.

Obecní hranice byly chráněny zákonem, jejich nedovolená změna byla sankcionována. Právní řád umožňoval provádět v obecním území změny, obce bylo možné slučovat i rozlučovat. Mohlo docházet ke změně obecních hranic, a to ke změně dobrovolné nebo nucené, dobrovolnou povoloval okresní výbor a okresní úřad prohlašoval, že nemá námitek. Nucenou povoloval zemský úřad. Spor o hranice obcí řešily politické úřady, jejich nálezy měly povahu deklaratorního aktu.⁵⁹⁴

Geneze: kauza před rokem 1918

V červenci 1909 se obrátil pasekář Josef Fagulec (čp. 110) s žádostí na obecní výbor o vypuštění svých pozemků z obvodu katastru obce Jestřabí a začleněním do katastru sousední obce Štítná. Obecní výbor v Jestřabí s přeložením hranice katastrů nesouhlasil, a to i z toho důvodu, že by se podle jeho názoru tímto případem vytvořil nebezpečný precedens a o totéž by žádali další tři pozemkoví vlastníci.⁵⁹⁵ Obecní výbor ve Štítné ovšem se změnou souhlasil a za Josefa Fagulce se postavil.⁵⁹⁶ K němu se připojil také pasekář Martin Kostka. Své stanovisko pasekáři i obec Štítná vyjádřili ve společném odůvodnění zaslaném okresnímu hejtmánství v Uherském Brodě s tím, že mají „*od pradávných časů pouze v obci štítné*“ obecní práva, ale pozemky leží v katastru obce Jestřabí. Pozemky tvoří jeden celek, avšak jsou rozděleny mezi dva katastry. Ty dříve náležely do katastru obce Štítná. Pasekáři dále píší, že do štítné obecní pokladny odvádějí domovní daň a na záležitostech obce Jestřabí nemají vůbec žádný zájem, proto navrhuje, aby jejich pozemky byly připojeny

⁵⁹⁴ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 292-293.

⁵⁹⁵ SOkA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 4. července 1909.

⁵⁹⁶ MZA, A9 MZV – obecní oddělení 1799-1929, Jestřabí a Štítná, s. o. V. Klobouky – spory o hranice, změna obecních hranic, 1909-1916, 1919-1926, inv. č. 2991 (3016), sign. V/6b-29, kart. 569, opis protokolu obecního výboru ve Štítné z 5. září 1909.

do štitenského katastru. Mají za to, že pozemkové daně nebudou překážkou, stejně tak i poloha pozemků ležících v těsném sousedství hranic se Štítnou. Obec Štítná se k žádosti pasekářů přidává proto, že na katastru obce Jestřabí u hranice svého katastru má také některé své pozemky. Obec i pasekáři očekávali, že okresní hejtmanství „*přikatastrování*“ pozemků do obce Štítná povolí.⁵⁹⁷ Podle názoru obecního výboru v Jestřabí však jednal pasekář Fagulec zjištěně, jelikož údajně v době stavby nové školy ve Štítné koncem 90. let 19. století přešel do jestřabského katastru, aby nemusel přispívat na tamní školu, a nyní, když se jedná o přístavbě školy v Jestřabí, se má v úmyslu opět navrátit do Štítné.⁵⁹⁸

Okresní úřad se za pasekáře a obec Štítnou nepostavil, proto se jmenovaní následně odvolali k Moravskému zemskému výboru do Brna (MZV), který však jejich žádosti nevyhověl. Podle sdělení MZV, které se opíralo o výklad zákona, mohla být změna hranic katastrů obcí uskutečněna pouze tehdy, pokud by s ní souhlasily obě obce. Celá kauza se následně dostala až k C. k. správnímu soudnímu dvoru ve Vídni, kam podali pasekáři Fagulec a Kostka spolu s obcí Štítnou odvolání proti rozhodnutí moravského zemského výboru. K veřejnému ústnímu slyšení došlo za účasti jednotlivých stran dne 29. prosince 1910, správní soudní dvůr stížnost obce Štítná a pasekářů jako neodůvodněnou zamítl.⁵⁹⁹

Pasekáři se nemínili vzdát. Od počátku roku 1912 znovu usilovali o připojení svých pozemků ke katastru Štítné. Ke dvěma stávajícím se připojil také Josef Strnad. Situace byla poměrně komplikovaná, pasekáři argumentovali, že podle sčítání lidu z roku 1911 a podle voleb náleží do Štítné. Obec Štítná zase argumentovala tím, že jejich domy stojí na katastru obce Jestřabí, i když dříve stály na katastru Štítné, jelikož po úpravě hranic katastrů v minulosti připadly do Jestřabí, ovšem nadále jim zůstala štitenská čísla popisná. Okresní úřad byl změně podle představ pasekářů nakloněn. Proto se obrátil na katastrální úřad, který mu poskytl ke kauze své vyjádření, načež se pasekáři zavázali, že budou hradit „*útraty spojené s provedením změny*“ v katastru.⁶⁰⁰

V roce 1913 se do záležitosti vložilo C. k. místodržitelství v Brně, které změnu hranic katastrů obcí podpořilo. Na to zemský výbor sdělil obci Jestřabí, že změnu bude projednávat teprve poté co s ní bude souhlasit obecní výbor. Obecní výbor sousední Štítné se opět stejně jako v roce 1909 jednohlasně usnesl na připojení sporných pozemků k obci Štítná. V lednu 1914 se kauza projednávala na schůzi zemského výboru v Brně, který změnu zamítl. Záhy

⁵⁹⁷ MZA, A9 MZV – obecní oddělení 1799-1929, Jestřabí a Štítná, s. o. V. Klobouky – spory o hranice, změna obecních hranic, 1909-1916, 1919-1926, inv. č. 2991 (3016), sign. V/6b-29, kart. 569, dopis pasekářů a obce Štítná okresnímu hejtmanství z 10. prosince 1909.

⁵⁹⁸ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 21. prosince 1910.

⁵⁹⁹ MZA, A9 MZV – obecní oddělení 1799-1929, Jestřabí a Štítná, s. o. V. Klobouky – spory o hranice, změna obecních hranic, 1909-1916, 1919-1926, inv. č. 2991 (3016), sign. V/6b-29, kart. 569.

⁶⁰⁰ Tamtéž.

se k celé věci vyjádřilo i místodržitelství v Brně, které zastávalo stanovisko, že by mělo být od změny upuštěno, jelikož je pouze v zájmu majitelů pozemků, ale z veřejných důvodů není nutná ani žádoucí, čímž se ztotožnilo s názorem zemského výboru. Pasekář Josef Fagulec se však se situací nehodlal nadále smířit a spolu se štítenským farářem a valašskoklobouckým děkanem P. Aloisem Filipem se proto obrátili na zemského a říšského poslance A. C. Stojana, s tím, aby vahou své osobnosti intervenoval u Moravského zemského výboru. Pasekář Josef Fagulec se v průběhu roku 1914 opakovaně dostavil k zemskému výboru do Brna, kde dokládal dokumenty z let 1844 a 1861, že jeho pozemky skutečně náležely ke katastru obce Štítná. V listopadu 1914 zahájil zemský výbor na opětovnou žádost účastníků nové šetření, avšak ji následně odložil s odůvodněním, že záležitost se bude projednávat „až pomínou mimořádné poměry válkou vyvolané“.⁶⁰¹

Kauza za první republiky

Bezprostředně po skončení světové války byl spor o změnu hranic znovu otevřen. Již dne 2. ledna 1919 se Moravský zemský výbor v Brně dotázal pasekáře Josefa Fagulce, zda dosud trvá na své žádosti. Ten se okamžitě dostavil k osobnímu jednání k MZV a opět požádal o projednávání změny hranic katastrů obcí. Pasekáři, kteří měli své pozemky na obou stranách katastrální hranice, opět usilovali o to, aby napříště náležely jejich pozemky výhradně do jedné z obou obcí. Chtěli se stát poplatníky pouze jedné obce – Štítné. Jednalo se především o platbu obecní a silniční přírážky. Obec Jestřábí nechtěla však takové řešení připustit a argumentovala tím, že bude poškozena nejen její obecní honitba, ale hospodářsky tím utrpí celá obec, která tak přijde o dávky a poplatky. Právě mezi pozemky pasekářů, kteří chtěli se svými pozemky přejít do štítenského katastru, ležel obecní les „Dúbrava“.⁶⁰²

V lednu 1920 se do kauzy vložilo ministerstvo vnitra v Praze. Josef Fagulec si totiž i u něj podal žádost, aby jeho pozemky v katastru obce Jestřábí byly z této obce vyloučeny a připojeny k obci Štítná. Ministerstvo vnitra následně požádalo moravský zemský výbor o jeho vyjádření a o zaslání starších spisů týkajících se této kauzy. Zemský výbor sdělil ministerstvu vnitra, že žádost Josefa Fagulce je oprávněná. V září 1920 žádají o změnu katastrálních hranic u zemského výboru již opět všichni tři pasekáři, resp. jejich synové, tedy Josef Fagulec (čp. 110a), Jan Strnad (čp. 110b) a František Kostka (čp. 132). V červnu 1921 ministerstvo vnitra žádá zemský výbor o vyjádření ke kauze, přičemž se samo vyjadřuje

⁶⁰¹ MZA, A9 MZV – obecní oddělení 1799-1929, Jestřábí a Štítná, s. o. V. Klobouky – spory o hranice, změna obecních hranic, 1909-1916, 1919-1926, inv. č. 2991 (3016), sign. V/6b-29, kart. 569.

⁶⁰² SOKA Zlín, AO Jestřábí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 2. dubna 1919.

pro změnu s tím, že bere v potaz argumenty obou stran: obec Jestřabí by se tímto krokem cítila finančně poškozena. Pasekáři uvádí hned několik protiargumentů: mají podíl na obecních statcích obce Štítná, platí zde kontribuce, mají zde poštu, školu, čísla popisná jsou štítnenská, na štítnenském obecním pasinku chovají své ovce, Jestřabí pasinky nemá a vedlo by to ke snížení daňové zátěže pasekářů, kteří musí odvádět daně do dvou obecních pokladen. Zemský výbor odpovídá ministerstvu vnitra s tím, že se změnou hranic souhlasí, ba nemá proti ní žádné námitky, žádost je tedy i podle něj odůvodněná. Dále MZV uvádí, že obec Jestřabí by ztrátou svého katastrálního území trčila 32 korun a 62 haléřů z přírážkové základny z celkového ročního výnosu 1 227 korun a 28 haléřů (1919) a po hospodářské stránce by tedy neměla být nijak ohrožena. Ministerstvo vnitra ve své vyhlášce ze dne 19. srpna 1921 č. 56 000/1921 uvádí, že vláda Československé republiky zamýšlí změnit hranice katastrů obcí Jestřabí a Štítná ve smyslu zákona § 1 z 18. března 1921 č. 117 Sb.⁶⁰³ Akta o vývoji kauzy v následujícím roce mlčí, je pravděpodobné, že se skutečně v této věci nic nedělo.

V létě 1922 byla kauza znovu otevřena, rozeběhlo se další kolo intenzivních jednání o odhraničení pasekářů od obce Jestřabí. V srpnu se uskutečnilo jednání přímo na sporných místech, tedy na katastrálních hranicích obou obcí. Dostavili se sem inženýři vyslaní státními úřady, členové obecního zastupitelstva a výše zmínění pasekáři. Při jednání ovšem nebyla zjištěna skutečná hranice mezi soukromými pozemky pasekářů a pozemky obce Jestřabí. Zastupitelstvo obce Jestřabí tedy žádalo, aby byla vyměřena skutečná hranice mezi obcí a pasekářem Fagulcem. Strnad je se svými pozemky úplně v katastru obce Jestřabí, přičemž by došlo k zaměnění 19 arů, což Strnad zamítl. Jednání bylo přerušeno.⁶⁰⁴ Při svém jednání v říjnu 1922 se obecní zastupitelstvo odvolalo na usnesení obecního výboru ze dne 2. dubna 1919, že odhraničením pasekářů by byla obec poškozena a znovu vyslovilo nesouhlas s touto akcí. Avšak podle zpráv, které se donesly do obce odhraničení dále probíhalo, a to bez vědomí obecních představitelů. Obecní zastupitelstvo se rozhodlo vyslat dva své členy k Moravskému zemskému výboru v Brně a k zemskému finančnímu ředitelství v Brně, kteří se měli na místě přesvědčit o tom, zda odhraničení skutečně nadále probíhá. A pokud ano, aby obec a zemský výbor zakročily a odhraničení zastavily v souladu se zákonem. A pokud bude obec přinucena souhlasit, ať Josef Fagulec zaplatí vyměření hranice mezi svými a obecními pozemky.⁶⁰⁵ Obecní zastupitelstvo na základě informací u obou výše zmíněných institucí ze dne 11. října 1922 podalo proti odhraničení pasekářů u ministerstva

⁶⁰³ MZA, A9 MZV – obecní oddělení 1799-1929, Jestřabí a Štítná, s. o. V. Klobouky – spory o hranice, změna obecních hranic, 1909-1916, 1919-1926, inv. č. 2991 (3016), sign. V/6b-29, kart. 569.

⁶⁰⁴ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 9. srpna 1922.

⁶⁰⁵ Tamtéž, 9. října 1922.

vnitra v Praze „*odpor*“.⁶⁰⁶ Koncem října podává obec „*odpor*“ také k moravskému zemskému finančnímu ředitelství s odůvodněním, že by byla obec Jestřabí poškozena finančně, přičemž by jednak přišla o část obecní přírážky a jednak 26 ha, o které se jedná leží uprostřed katastrální obce Jestřabí a není tedy možné ani měnit hranice katastrů obcí Štítná a Jestřabí.⁶⁰⁷

Dne 19. ledna 1923 celá kauza nakonec dospěla až do nejvyšších pater československé správy. Zabývala se jí na svém zasedání vláda Československé republiky, která povolila podle § 1 zákona č. 117 Sb. ze dne 18. března 1921 a ve znění zákona č. 406 Sb. z 21. prosince 1922 změnu hranic obcí Jestřabí a Štítná vyloučením dvou částí území z obvodu obce Jestřabí a jejich připojením k obvodu obce Štítná.⁶⁰⁸ Z provedených změn v katastrálních operátech, pozemkových knihách a mapách měli veškeré vzešlé náklady hradit státní správě pasekáři Josef Fagulec, Jan Strnad a František Kostka. Změna hranic katastrů obcí byla podmíněna dohodou mezi obcemi o majetkoprávních vztazích. Pokud by jí nebylo dosaženo, vyhradila si vláda ČSR další rozhodnutí. Již dne 13. listopadu 1922 povolilo ministerstvo financí svým výnosem, aby byla tato změna provedena v katastrálních operátech.⁶⁰⁹

Rozhodnutí vlády však narazilo na odpor obce Jestřabí, která stále nesouhlasila s odhraničením pasekářů. Na zasedání obecního zastupitelstva ze dne 18. března 1923 všech 11 přítomných členů, kromě starosty, který pro podjatost nemůže v této věci hlasovat, jednohlasně se změnou nesouhlasí a argumentuje tím, že obecní les by musel přejít do katastru Štítné a obec Jestřabí by tím pádem musela platit Štítné obecní přírážky.⁶¹⁰ Následně obec zplnomocňuje advokáta Spíška z Valašských Klobouk, aby u ministerstva vnitra a ministerstva financí vyšetřil, jak mohlo být provedeno odhraničení pasekářů bez vědomí obce a proti jejímu výslovnému odporu.⁶¹¹ V září 1923 jednalo obecní zastupitelstvo o přistoupení na dohodu s obcí Štítnou ohledně provedené změny katastrů obou obcí. Zastupitelstvo se však rozhodlo, že „*obec nebude se Štítnou o této věci jednat*“.⁶¹² Musel uběhnout další rok, mezitím se změnilo složení obecního zastupitelstva, aby byla obec

⁶⁰⁶ **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 13. října 1922.

⁶⁰⁷ Tamtéž, 29. října 1922.

⁶⁰⁸ Vláda Československé republiky tak rozhodla na základě novely zákona, kterou schválil senát o vládním návrhu zákona na své 147. schůzi dne 21. prosince 1922, č. 406 Sb. z. a n., kterým se změnilo ustanovení zákona ze dne 18. března 1921, čís. 117 Sb. z. a n., o zmocnění vlády k dalšímu slučování a rozlučování obcí, ke změně hranic obcí, okresů, žup a zemí, jakož i k potřebným opatřením s tím souvisejícím. In: Parlament České republiky: Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální knihovna. NS RČS 1920-1925, Senát, tisk 1541 [online]. Citováno dne 2. dubna 2010. Dostupný z WWW: http://www.psp.cz/eknih/1920ns/se/tisky/t1541_00.htm.

⁶⁰⁹ **MZA**, A9 MZV – obecní oddělení 1799-1929, Jestřabí a Štítná, s. o. V. Klobouky – spory o hranice, změna obecních hranic, 1909-1916, 1919-1926, inv. č. 2991 (3016), sign. V/6b-29, kart. 569, dopis MZV zaslaný okresnímu úřadu ze 17. února 1923.

⁶¹⁰ **SOkA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 18. března 1923.

⁶¹¹ Tamtéž, 12. dubna 1923.

⁶¹² Tamtéž, 16. září 1923.

Jestřabí ochotna se Štítnou zasednout k jednacímu stolu ohledně majetkoprávního vypořádání. Jestřabí požadovalo od Štítné jakožto odškodnění za odhraničení částku ve výši 3 000 Kč nebo závazek, že bude za pasekáře platit přírážky a dávky do pokladny obce Jestřabí. Obec Jestřabí argumentuje značným poškozením obce, zmenšením obvodu honitby, ze které do budoucna nebude užitek. Dále navrhuje zrušení zákona o odhraničení obcí, čímž tyto obce utrpí značnou škodu.⁶¹³

Na to obec Štítná nebyla ochotna přistoupit. Nadále tedy nebylo možné dosáhnout mezi obcemi dohody. Moravská zemská účtárna si proto zjistila finanční poměry obou obcí a zjistila, že hlavním zdrojem příjmů malé valašské obce Jestřabí je výnos z obecních přírážek k přímým státním daním a dávek. Provedenou změnou hranic katastrů obcí se tedy obci Jestřabí zmenšil daňový předpis a snížením daňové základny došlo k poškození obce, což vedlo ke zvyšování obecní přírážky a tedy k poškození jejích jednotlivých poplatníků. Zemská účtárna proto navrhla, aby obec Štítná zaplatila obci Jestřabí částku ve výši nejméně 1 500 Kč, která by byla poukázána na kmenové jmění obce Jestřabí, z jejíž úroků by obec hradila úbytek z výnosu obecních přírážek a dávek. I když pro obec Štítnou výše platby této náhrady nebyla problémem, nebyla ji ochotna zaplatit.⁶¹⁴

Rozhodnout opět musela nevyšší autorita v zemi, ministerská rada, tedy vláda ČSR. Ta na svém zasedání dne 17. září 1925 rozhodla o majetkovém vypořádání mezi obcemi Štítná a Jestřabí. Štítná byla povinna za část území, které bylo rozhodnutím vlády dne 19. ledna 1923 vyloučeno z obvodu obce Jestřabí a připojeno k obci Štítná, zaplatit náhradu ve výši 1 000 Kč. Obec Štítná se stále zdráhala obnos vyplatit, nereagovala na opakované výzvy zemského výboru. Konečně teprve v létě 1926 tento obnos obec Jestřabí získala a záhy jej uložila do Občanské záložny na vkladní knížku jakožto kmenové jmění obce.⁶¹⁵

Napjaté vztahy zejména mezi pasekářem Josefem Fagulcem a obcí Jestřabí se projevovaly i v pozdějších letech. V roce 1924 byl potrestán obcí „za honění a pasení přes *Dúbravu*“.⁶¹⁶ O několik měsíců později obec potrestala Josefa Fagulce za poškození obecní stromků v obecním lese a nařkla jej z posunutí vymezené hranice mezi jeho pozemky a obecními pozemky, která byla tvořena kamennými mezníky. Na to obec požádala moravský zemský výbor v Brně o vyslání geometra k vyměření sporné hranice mezi obcí a pasekářem

⁶¹³ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 16. září 1924. **SOKA Zlín**, AO Štítná nad Vlčí, Změna hranic obce, inv. č. 35.

⁶¹⁴ **MZA**, A9 MZV – obecní oddělení 1799-1929, Jestřabí a Štítná, s. o. V. Klobouky – spory o hranice, změna obecních hranic, 1909-1916, 1919-1926, inv. č. 2991 (3016), sign. V/6b-29, kart. 569.

⁶¹⁵ Tamtéž. **SOKA Zlín**, AO Štítná nad Vlčí, Změna hranic obce, inv. č. 35.

⁶¹⁶ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 16. září 1924.

Fagulcem.⁶¹⁷ V srpnu 1925 obec opět MZV žádala o vyslání zeměměřiče k vyměření hranic mezi spornými stranami v trati „Na nivách“ a „Důbrava“. Obec, která se snažila urovnat spor „smírnou cestou“, byla v takové nezáviděníhodné situaci, že si na vyhotovení mapy a parcelního protokolu musela vzít dokonce půjčku ve výši 1 500 Kč v Občanské záložně.⁶¹⁸

Spor měl ještě jednu rovinu, osobní, jelikož šel napříč rodinou Josefa Fagulce, který usiloval o převod svých pozemků od obce Jestřabí k obci Štítná. Totiž v době, kdy spor vrcholil, tedy v letech 1919-1923, byl starostou obce Jestřabí František Fojtík (čp. 6), který měl za manželku dceru pasekáře Josefa Fagulce. Vzhledem k tomu, že starosta obce byl spřízněn s druhou stranou, byl při projednávání této záležitosti vždy z jednání obecního zastupitelstva starosta obce vyloučen, jelikož hrozil odůvodněný střet zájmů a podjatost. Nevíme, jaké osobní stanovisko František Fojtík ke kauze zastával. Na jedné straně musel hájit zájmy obce, na straně druhé však na něj mohl jeho tchán Josef Fagulec i skrze svoji dceru vyvíjet určitý nátlak. Je však jisté, že mu v očích spoluobčanů tato kauza neprospěla, jelikož v následujících komunálních volbách, které se konaly na podzim 1923, nebyl kandidující František Fojtík zvolen dokonce ani do zastupitelstva obce Jestřabí.

⁶¹⁷ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 14. dubna 1925.

⁶¹⁸ Tamtéž, 15. srpna 1925.

8. Spolky a živnosti

8.1. Spolky a jejich role

Fungování spolků v obci bylo důležitou součástí společenského, kulturního, hospodářského i politického života. Angažovanost v této sféře znamenala často předstupeň k tomu, aby se dotyčný jedinec angažoval později i v komunální politice. Také členové obecních výborů se aktivně účastnili spolkového života, soudržnost představitelů obce se na společenských a kulturních akcích dokonce upevňovala. Nelze však jednoznačně říci, jestli ve sledované obci Jestřabí v období první republiky fungovaly nějaké spolky mající tuto funkci. U zrodu spolků stáli často lidé požívající v dané komunitě patřičné autority.⁶¹⁹ Obcím byla v oblasti spolkového práva přiznána velmi malá působnost. Obec mohla zakročit pouze tehdy, když byl při spolkové schůzi narušen klid a pořádek a na místě nebyl žádný jiný veřejný orgán, který by tak učinil. Na existenci a činnosti některých spolků měla obec důležitý zájem. Především se jednalo o sbor dobrovolných hasičů, který obstarával značnou část požární a bezpečnostní policie. Význam pro obec měly i okrašlovací a dobročinné spolky.⁶²⁰

8.1.1. Spolky v obci Jestřabí

V průběhu první republiky existovalo v obci Jestřabí několik společenských organizací. Ještě v roce 1924 zde podle Chytilova adresáře fungoval pouze jediný spolek, „*Jednota sv. Jana Nepomuckého k zbudování kaple*“.⁶²¹ „Jednota“ měla náboženský charakter. Byla založena již v roce 1902 štítnským duchovním správcem P. Aloisem Filipem, který se také postavil do jejího čela.⁶²² Úsilí „Jednoty“ bylo korunováno teprve v roce 1927, kdy byla nová zděná kaple slavnostně zasvěcena Neposkvrněné Panně Marii Svatohostýnské.⁶²³

⁶¹⁹ Fojtík, P.: Samospráva obce Jestřabí v letech 1850-1918, s. 24.

⁶²⁰ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 520.

⁶²¹ Chytil, A. (ed.): Chytilův úplný adresář Moravy a Slezska, s. 690.

⁶²² SOKA Zlín, FÚ Štítná nad Vláří, Kaple v Jestřabí: sbírky, postavení a zařízení kaple, povolení služeb Božích, inv. č. 13. Hrdina, Š.: Dějiny ř. k. farního kostela ve Štítná nad Vláří. L. P. 1787-1987, s. 14.

⁶²³ SOKA Zlín, FÚ Štítná nad Vláří, Kaple v Jestřabí: sbírky, postavení a zařízení kaple, povolení služeb Božích, inv. č. 13.

V obci Jestřabí dále působil profesně zaměřený hospodářsko-konfesijní spolek „*Místní družina katolických zemědělců*“, o níž nevíme nic bližšího.⁶²⁴ Je však zřejmé, že se jednalo o spolek, který byl pod vlivem Československé strany lidové. Ve spolkovém katastru nalézáme další stavovsky zaměřený zemědělský spolek – „*Domovinu domkařů a maloročníků v Jestřabí*“, která hájila hospodářské zájmy domkařů a maloročníků v obci. „Domovina“ působila pod kuratelou republikánské strany, a jako i na jiným místech také zde nahrazovala místní organizaci této strany.⁶²⁵ „Domovina“ byla v Jestřabí založena na jaře 1932, předsedou se stal Josef Šuráň. Také o „Domovině“ se nedozvídáme z dochovaných pramenů žádné bližší informace. Formálně byla zrušena Zemským národním výborem v Brně teprve po skončení 2. světové války v roce 1946.⁶²⁶ Roku 1929 bylo v Jestřabí založeno hospodářské družstvo „*Mlátící spolek*“, když si několik rolníků pořídilo mlátičku na obilí do společného vlastnictví.⁶²⁷

Jelikož v obci Jestřabí neexistoval v období první republiky hasičský sbor, přispívala obec hasičům ze sousední Štítné na jejich materiální potřeby.⁶²⁸ Hasičský sbor ze Štítné v případě nutnosti zasahoval v obci Jestřabí. Sbor dobrovolných hasičů zde vznikl formálně až v srpnu 1943, fungovat však začal teprve po roce 1945.⁶²⁹ V jarních měsících roku 1936 probíhal ve Valašských Kloboukách kurz školení samaritánů, který organizovala Hasičská župa a okresní výbor Československého červeného kříže (ČSČK). Kurzu se z obce Jestřabí zúčastnilo pět frekventantů, kteří měli po jeho absolvování povinnost poskytovat první pomoc zraněným osobám. Tímto byl dán základ ke vzniku místní skupiny „*Samaritánské služby*“. Na své potřeby si obstarávala prostředky organizací společenských podniků, jako např. tanečních zábav apod. Její členové ošetřovali drobná zranění občanů v domácnosti, hospodářství i na poli. Samaritánské služby pracovaly vždy při sboru dobrovolných hasičů, vzhledem k neexistenci hasičské organizace ve zdejší obci, byla tato služba podřízena spolku Československého červeného kříže ve Valašských Kloboukách. Samaritánská služba fungovala jako předstupeň založení místní pobočky ČSČK v Jestřabí roku 1953.⁶³⁰

⁶²⁴ V indexu ke spolkovému katastru je „Místní družina katolických zemědělců“ uvedena, avšak v samotném spolkovém katastru nikoli. In: **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Index ke spolkovému katastru 1920-1958, inv. č. 38, kart. 38, obec Jestřabí, čís. spol. rejstř. 67.

⁶²⁵ **Bartoš, J. – Trapl, M.:** Svobodný stát a okupace, s. 116.

⁶²⁶ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Index ke spolkovému katastru 1920-1958, inv. č. 38, kart. 38, obec Jestřabí, čís. spol. rejstř. 186. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Spolkový katastr 1920-1958, inv. č. 34, kart. 34.

⁶²⁷ **Kulka, J. – Zemek, M.:** Historický místopis Valašskokloboucka 1848-1960, s. 95.

⁶²⁸ **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 14. května 1924.

⁶²⁹ **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Index ke spolkovému katastru 1920-1958, inv. č. 38, kart. 38, obec Jestřabí, čís. spol. rejstř. 346. **SOKA Uherské Hradiště**, OkÚ Uherský Brod, Spolkový katastr 1920-1958, inv. č. 35, kart. 35.

⁶³⁰ **Sañák, J.:** Pamětní kniha místní skupiny Československého červeného kříže v Jestřabí, Samaritánská služba (1936), s. 1-4.

8.1.2. Společenské události a slavnosti

Společenský život v obci se ubíral svým vlastním tempem. Výroční zvyky a obřady hrály v této době v životě venkovského člověka ještě poměrně významnou roli, proto měl společenský život v průběhu roku své vrcholy (masopustní obchůzka, velikonoční tradice, svatojánské slavnosti, dožínky, mikulášská obchůzka, vánoční zvyky a obyčeje atd.). V lidském životě zase měly své významné místo přechodové rituály jako křty, svatby, či pohřby. Nesmíme rozhodně zapomínat na různé církevní svátky, které hrály svou roli v tomto religiózním regionu, a které se často kryly s výročními zvyky (Vánoce, Velikonoce, svatodušní svátky, Boží tělo, poutě atd.). Sama obec organizovala konání místní pouti, která se konala každoročně vždy 15. srpna ve svátek Nanebevzetí Panny Marie. Tak tomu bylo např. i v roce 1937, kdy obec nejen zajišťovala samotnou pouť, ale pořádala i pouťovou zábavu.⁶³¹ Také organizaci světských státních svátků po vzniku republiky zajišťovala obec. V rámci své komunity organizovala např. oslavy 28. října jakožto Dne svobody či oslavy narozenin prezidenta T. G. Masaryka. Často se tak dělo ve spolupráci s místní školou, resp. řídícím učitelem, jako např. v roce 1937, kdy se oslav Dne svobody zúčastnili zdejší občané spolu se „školními dítkami“.⁶³²

Výjimečnou událostí v obci v období první republiky byla návštěva prezidenta republiky. Ze zápisu ve školní i obecní kronice se můžeme dozvědět, jak taková slavnost probíhala a vypadala. „Dne 26. června 1924 zavítal na náš okres pan president Dr. Tomáš G. Masaryk a projel také naší vesnicí.“⁶³³ Na návsi v Jestřabí byla postavena slavobrána, domy byly vyzdobeny chvojím a prapory. Školní mládež i občané se odpoledne shromáždili na návsi u hlavní silnice, kde očekávali příjezd prezidenta Československé republiky. T. G. Masaryk „dojel po páté hodině v automobilu, doprovázen četnou družinou. Hudba zahrála národní hymny, školní děti mávaly prapory a všichni provolávali Sláva. Pan president jel volně zástupem a vlídně kynul všem občanům.“ Musela to být pro obyvatele Jestřabí emocemi nabitá chvíle, jelikož „mnohé oko se zarosilo dojetím“.⁶³⁴

⁶³¹ Vydání spojené s akcí bylo hrazeno z prodeje dřeva z obecního lesa. In: **SOKA Zlín**, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 8. srpna 1937.

⁶³² Tamtéž, 28. října 1937.

⁶³³ **SOKA Zlín**, NŠk Jestřabí, Pamětní kniha Národní školy v Jestřabí 1893-1936, inv. č. 102, nestr.

⁶³⁴ Tamtéž, nestr. **SOKA Zlín**, MNV Jestřabí, Pamětní kniha obce Jestřabí 1924-1976, inv. č. 245, s. 6-7.

8.2. Živnosti

Aby byl obraz komunálních struktur ucelený, je nezbytné jej doplnit o soukromou hospodářskou sféru. Obec spolupůsobila při výkonu živnostenské správy jako veřejnoprávní orgán. Poskytovala informace a podávala vyjádření požadovaná zákonem či živnostenským úřadem. Odpovídala na dotazy živnostenského úřadu o zachovalosti, spolehlivosti nebo bezúhonnosti žadatelů živnostenských koncesí. Dále vyšetřovala rodinné, výdělkové a majetkové poměry v živnostenskoprávním řízení. Také se vyjadřovala k žádostem o koncese.⁶³⁵ Např. v roce 1937 se obec Jestřabí vyjádřila k tomu, že nemá námitky v případě udělení koncese obchodníku Jaroslavu Saňákovi (čp. 50).⁶³⁶ Obec mohla také sama provozovat živnosti, jako veřejnoprávní orgán vykonávala tržní policii, požární či stavební atd.⁶³⁷

V průběhu první republiky provozovali v obci Jestřabí nadále svobodnou živnost tradiční kovář (Sláma čp. 39) a kolář (Hnilo čp. 51).⁶³⁸ Vznikaly nové živnosti, jiné zanikaly. Měnili se i majitelé koncesí. V roce 1921 prodal židovský hostinský Salomon Kulka místní hostinec v domě čp. 50 Františku Strnadovi ze Štítné. S prodejem souhlasilo i obecní zastupitelstvo.⁶³⁹ Do roku 1921 provozoval Kulka v témže domě obchod se smíšeným zbožím a držel také koncesi k prodeji pálených lihových nápojů v uzavřených láhvích. František Strnad rozšířil svou hostinskou a výčepnickou koncesi o přechovávání cizinců, podávání pokrmů, nálev piva a vína, nálev lihových nápojů, podávání kávy, čaje a čokolády a jiných teplých nápojů a občerstvení a měl také povoleno „*držení dovolených her*“. Manželka nového hostinského, Marie Strnadová, si v únoru 1921 v domě čp. 50 otevřela obchod se smíšeným zbožím s prodejem lihovin v uzavřených láhvích. V červnu 1923 „*složila*“ svou živnost se smíšeným zbožím Veronika Šťastná (čp. 34), vdova po Josefu Šťastném. Toho využil Josef Hnilo ze Štítné, který v prosinci 1923 vstoupil na zdejší trh, když si v hostinském domě čp. 50 otevřel „*obchod smíšeným zbožím, železem, prodej pálených lihovin v uzavřených láhvích*“, který zde provozoval do února 1926. V létě 1923 byla okresním úřadem v Uherském Brodě povolena řemeslná krejčovská živnost Františku Hladřovi (čp. 63). Další živnosti v obci Jestřabí vznikaly koncem 20. let 20. století. Na jaře 1927 bylo Josefu Hnilovi ze Štítné povoleno zřízení „*kroupařství a krámařství s vyloučením předmětů jich prodej je vázán na průkaz způsobilosti*“. V červnu následujícího roku bylo Janu Šuráňovi (čp. 7) povoleno

⁶³⁵ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 830-833.

⁶³⁶ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Protokolní kniha zastupitelstva obce Jestřabí (1928) 1930-1948, 28. října 1937.

⁶³⁷ Flögel, J. (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, s. 833.

⁶³⁸ SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, živnostenské rejstříky obcí 1894-1950, inv. č. 77.

⁶³⁹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 9. ledna 1921.

provozování živnosti „štetkařství a kartáčnictví s návštěvou výročních trhů“. Na podzim 1928 převzala obchod se smíšeným zbožím v domě čp. 56 Anna Škubníková, která si jej nechala v srpnu následujícího roku přepsat na své nové příjmení (Ovesná). Avšak v říjnu 1929 tuto živnost složila a vyřídila si novou, s názvem „obchod smíšeným zbožím a láhvovým pivem“, tentokrát s nově zapsanou provozovnou v domě čp. 23. Její další vyřízenou živností, kterou provozovala od srpna 1928 v domě čp. 56, byl „obchod cukrovím a sodovkou, stánek v poutích v Hrádku, Bohuslavicích, Štítné a Rokytnici, na stánku v poutích a posvícenských slavnostech“.⁶⁴⁰

Obecní zastupitelstvo se v lednu 1928 usneslo přenechat obecní hostinskou licenci žadateli Janu Šuráňovi, a to ihned, jakmile současný majitel hostince František Strnad, který v té době pobýval v USA, hostinec prodá. Jako protislužbu se měl žadatel o licenci zavázat, že poskytne na 40 let obecnímu úřadu místnost o rozměrech 3x4 metry k volnému používání. Otop, osvětlení a úklid obec měla obstarávat sama, závazek neměl být po dobu oněch 40 let zrušitelný žádnou ze stran.⁶⁴¹ Ještě v průběhu ledna 1928 požádal o povolení hostinské koncese František Hlad'o, přičemž mu obecní zastupitelstvo nemohlo koncesi přislíbit, jelikož byla rezervována pro Jana Šuráně, resp. pro nově projektovaný hostinec. Pokud by však Jan Šuráň licenci nezískal, nemělo obecní zastupitelstvo proti Františku Hlad'ovi žádné námítky.⁶⁴² František Strnad, dosavadní majitel hostince v domě čp. 50 nakonec hostinec prodal Františku Hlad'ovi, kterému byla udělena okresním úřadem hostinská licence. Hostinskou a výčepnickou koncesovanou živnost provozoval Hlad'o ve stejném rozsahu jako jeho předchůdce.⁶⁴³ Obecní rada dala novému majiteli podmínku, aby hostinská místnost vyhovovala zákonitým podmínkám a aby byla upravena pro pořádání divadelních představení, veřejných schůzí a odpovídala zdravotním předpisům.⁶⁴⁴

Po smrti Františka Hladi v únoru 1930 převzala hostinec vdova Marie Hlad'ová, která provozovala hostinec ve stejném rozsahu jako její zemřelý manžel. Počátkem roku 1932 se do hostinského domu čp. 50 přizemil Jaroslav Saňák ze Štítné. Ten si zde již koncem roku 1931 nechal zapsat svobodnou živnost „obchod smíšeným zbožím“.⁶⁴⁵ V té době měl Saňák další obchodnickou konkurenci, jelikož si v domě Jana Šuráně (čp. 67) otevřel pobočku Josef

⁶⁴⁰ SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, živnostenské rejstříky obcí 1919-1950, inv. č. 85.

⁶⁴¹ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Kniha protokolní 1903-1928, inv. č. 1, 8. ledna 1928.

⁶⁴² Tamtéž, 23. ledna 1928.

⁶⁴³ SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, živnostenské rejstříky obcí 1919-1950, inv. č. 85.

⁶⁴⁴ SOKA Zlín, AO Jestřabí, Zápis obecní rady 1928-1939, inv. č. 2, 1. července 1928.

⁶⁴⁵ SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod, živnostenské rejstříky obcí 1919-1950, inv. č. 85.

Janeček, obchodník ze Štítné.⁶⁴⁶ V roce 1930 bylo v Jestřabí 89 zemědělských hospodářství, kovárna, hospoda a dva obchody.⁶⁴⁷

Další svobodné živnosti vznikaly a zanikaly v průběhu 30. let. Josef Šuráň (čp. 21) si v době sklizně v roce 1931 zřídil živnost „mláčení obilí“. „*Trhovectví mléčnými výrobky*“ provozovala mezi lednem a zářím 1932 Marie Bártová ze Štítné v domě čp. 76. „*Trhovectví drůbeží, vejci a mléčnými výrobky*“, od ledna 1932 Josef Urban (čp. 69). Aloisie Urbanová, rodačka z Bratislavy, převzala na jaře 1932 v domě čp. 56 obchod se smíšeným zbožím, kde prodávala také pivo a lihoviny. Avšak v únoru následujícího roku tuto živnost „*dala do klidu*“. Františka Burešová (čp. 47) si v roce 1933 vyřídila živnostenský list na „*obchod drůbeží a krůtami*“. Na podzim 1936 získal Jaroslav Saňák (čp. 50) koncesi na „*výrobu chemicko-technických přípravků a kosmetických a dietetických výrobků...*“. V březnu 1938 mu byla udělena „*koncese k prodeji školních a modlitebních knih, kalendářů a obrazů svatých*“.⁶⁴⁸ V srpnu 1937 uzavřeli obchod se smíšeným zbožím v domě čp. 23 manželé Anna a Jan Ovesní.⁶⁴⁹ Na jaře 1938 si v témže domě otevírá obchod se smíšeným zbožím s prodejem piva a lihovin Ján Kiss.⁶⁵⁰

⁶⁴⁶ **Kubánek, P.:** Zlomky z historie obce Jestřabí, s. 22.

⁶⁴⁷ **Bartoš, J. – Schulz, J. – Trapl, M.:** Historický místopis Moravy a Slezska 1948-1960, s. 192.

⁶⁴⁸ **SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod,** živnostenské rejstříky obcí 1919-1950, inv. č. 85.

⁶⁴⁹ Manželé Anna a Jan Ovesní provozovali svůj obchod původně v domě čp. 56, v roce 1931 si ke stejnému účelu přestavěli dům č. 23, který byl na rozdíl od domu čp. 56 nacházejícím se na periferii na strategickém místě v centru obce. Hypotéku na novostavbu však v době hospodářské krize nedokázali manželé Ovesní splácet, proto jim byl dům čp. 23 zabaven v exekuci. V soudní dražbě jej koupil rolník Josef Saňák (čp. 24), který jej následně pronajal obchodníku Jánovi Kissovi. In: **Saňák, J.:** Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.

⁶⁵⁰ **SOKA Uherské Hradiště, OkÚ Uherský Brod,** živnostenské rejstříky obcí 1919-1950, inv. č. 85.

Závěr

V této práci jsem se snažil postihnout mnohotvárný celkový obraz společenské instituce – obce a její samosprávy v období první republiky na příkladu obce Jestřabí. Cílem bylo nahlédnout na proměnu, posun či vývoj této společenské instituce a její fungování.

Principy, legislativní rámec a fungování obecní samosprávy byly nastaveny ve druhé polovině 19. století, po jistých modifikacích fungovala obecní samospráva v meziválečném období demokratického státu obdobně.⁶⁵¹ Novelizace obecního zřízení z roku 1919 mechanismy fungování, organizaci, strukturu, pravomoci a činnost samosprávy měnila pouze do jisté míry, ne však zcela. Běžné každodenní úřadování obce v průběhu prvorepublikového dvacetiletí narůstalo, nejvýraznější kvantitativní i kvalitativní posun byl ve sledované obci zaznamenán v roce 1928. Zda to souviselo s obecnou tendencí nebo se jednalo jen o zdejší specifikum, nám není známo vzhledem k tomu, že to autor nemůže srovnat s jinými obcemi či městy. A to proto, že neexistuje prozatím žádná jiná studie, která by se touto problematikou zabývala. V rámci komparace prvorepublikové obecní samosprávy se samosprávou předchozího liberálního období vynikne především demokratizace volebního systému a nástup politických stran do venkovské komunální sféry. Na základě redefinice delegačního principu se do aktivního i pasivního volebního práva mohlo napříště zapojit mnohem větší množství obyvatelstva než v minulosti. Do obecní samosprávy se oproti minulosti dostávali lidé z nižších sociálních vrstev, v tomto případě domkaři a dělníci, kteří byli také voleni do dalších obecních orgánů a získávali zde praktické zkušenosti a osvojovali si určité dovednosti v oblasti řízení. V období první republiky, kdy i na komunální úrovni kvetlo politické stranictví, ve sledované obci působily vždy minimálně dvě politické strany či uskupení, které utvářely široké koalice ke společnému řízení obce a v zájmu obce byly schopny v komunální politice spolupracovat.

Jak již bylo výše řečeno, hlavní náplní práce představitelů komunální samosprávy byla starost o obecní hospodaření a svěřený obecní majetek. Obec Jestřabí se v průběhu první republiky neustále potýkala s finančními problémy. Její rozpočet byl po celou tuto dobu deficitní. Nebyla schopna ze svých omezených zdrojů zajistit dostatek finančních prostředků na své výdaje. Obecní jmění z něhož měla pokrývat své potřeby bylo malé a finanční síla poplatníků, kteří měli v případě nedostatku zdrojů povinnost přispívat na chod obce byla nízká. Proto si i na své běžné potřeby musela obec obstarávat půjčky. Pro neustálý nedostatek prostředků se nebyla schopna pouštět do větších investičních akcí. Za celé toto období

⁶⁵¹ **Macková, M.:** Obecní samospráva v kontextu českého regionálního bádání. In: **Fasora, L. – Hanuš, Jiří – Malíř, J. (eds.):** Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948, s. 108.

vybudovala pouze jedinou stavbu a to ještě sakrálního charakteru, která nepřinášela do obecní kasy žádný zisk. Po dlouhá léta se obec bránila investici do přestavby či novostavby školní budovy, problémy v této oblasti však byly mnohem staršího data. Investice do komunální infrastruktury, tedy do vodovodu, kanalizace, elektrifikace či zavedení telefonní přípojky se objevovaly pouze v úvahách obecních představitelů, nikdy v tomto období tuto úroveň nepřekročily a nesměřovaly k vlastní realizaci. Finanční potíže obce se neobjevily teprve v období první republiky, ale byly jako červená nit, která se táhla prakticky od vzniku svobodných obecních samospráv v polovině 19. století. Obec vstupovala do nového státu s novými perspektivami, reálné možnosti však byly omezené. Počátkem třicátých let se situace, která se v průběhu 20. let slibně vyvíjela, naprosto změnila. Obec tehdy musela v hospodářské sféře čelit nebývalým těžkostem. Zdá se, že po jejich překonání nastalo pomalé zlepšování.

V oblasti ochranných, sociálních a zdravotních funkcí měla obec velké množství pravomocí, ale také úkolů. Obstarávala agendu domovské příslušnosti a byly na ní delegovány další role. V období hospodářské krize bylo pro obec velmi náročné ji zvládnout. Vztah obce a jejích občanů prostupuje všemi částmi této práce. Obec byla v dobové legislativě definována jako samosprávná korporace spojující občany k účelnému uspokojování společných místních potřeb. Je zřejmé, že vztah občana k obci byl velmi blízký a vazby velmi úzké. V práci se protíná představa zákonodárce vs. společenská realita. Dobová legislativa vymezovala vzájemné povinnosti a práva občana a obce, zejména v oblasti hospodářské, ale také v politickém, kulturním, sociálním či společenském životě. V oblasti hospodářské byly povinnosti občana vůči obci velké (povinnosti poplatníka), naopak když občan upadl do existenčních potíží, bylo povinností obce se o něj postarat (chudinská oblast). Vztahy těchto subjektů, tedy obce a občana nebyly vždy harmonické a idylické, o čemž jsme se mohli přesvědčit u kauzy týkající se sporu občana a obce.

Otázky týkající se vazeb, práv a povinností, legislativy a reality ve vztahu mezi samosprávnou obcí a státem jsou taktéž opodstatněné. Obec byla vnímána jako jakýsi mikrokosmos státu. Na jedné straně samosprávný subjekt (samostatná působnost), na straně druhé jako nejnižší článek státní správy (přenesená působnost). Komunikace obce se státem se odehrávala skrze okresní politickou správu, která byla převodovou pákou státní moci ve vztahu k obci i k samotným občanům.

Pro život jednotlivce v mnoha oblastech měly význam společenské organizace. Vzhledem k tomu, že se nám v tomto případě dochovalo velmi málo archivních pramenů, které by mapovaly jejich činnost, je obtížné odpovědět na otázku, jakou roli hrálo ve sledované komunitě těch několik málo spolků, které se zde vyskytovaly. V průběhu první

republiky docházelo také k proměně sociální struktury obyvatelstva, i ve sledované obci přibývalo dělníků. Přesto zde byla zachována mnohem vyšší míra společenské kontinuity, komunita byla stále ještě velmi konzervativní. Proces modernizace byl velmi pomalý.

Prameny a literatura

a. Archivní prameny

Moravský zemský archiv v Brně:

Fond A9 Moravská zemský výbor v Brně – obecní oddělení 1799-1929.

Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Uherské Hradiště:

Fond Okresní školní výbor Uherský Brod 1870-1948.

Fond Okresní úřad Uherský Brod 1850-1945.

Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Zlín:

Fond Archiv obce Jestřabí 1828-1945.

Fond Archiv obce Štítná nad Vláří 1828-1945.

Fond Farní úřad římskokatolický Štítná nad Vláří 1787-1945.

Fond Místní národní výbor Jestřabí 1945-1976.

Fond Národní škola Jestřabí 1893-1953.

Fond Základní devítiletá škola Jestřabí 1953-1971.

b. Tištěné prameny

Flögel, Jaroslav (ed.): Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře. Praha 1931.

Hácha, Emil a kol. (ed.): Slovník veřejného práva československého. Svazek IV. S-T. Brno 1938.

Chytil, Alois (ed.): Chytilův úplný adresář Československé republiky. Svazek I. Morava a Slezsko. Praha 1924.

Weyr, František: Řád volení v obcích republiky Československé a novela k obecním zřízením. Brno 1919.

c. Ostatní prameny

Saňák, Jaroslav: Kronika Jestřabí. Svazek III. Rukopis, nedatováno.⁶⁵²

Saňák, Jaroslav: Kronika Jestřabí. Svazek IX. Strojopis, nedatováno.⁶⁵³

Saňák, Jaroslav: Pamětní kniha místní skupiny Československého červeného kříže v Jestřabí.⁶⁵⁴

Saňák, Jaroslav: Matrika obce Jestřabí a osady Kochavec.⁶⁵⁵

d. Literatura

Bartoš, Josef – Schulz, Jindřich – Trapl, Miloš: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960 (okresy Uherské Hradiště, Uherský Brod, Hodonín, Kyjov). VIII. svazek. Ostrava 1982.

Bartoš, Josef – Trapl, Miloš: Dějiny Moravy. Díl 4. Svobodný stát a okupace. Vlastivěda Moravská: země a lid: nová řada. Svazek 9. Muzejní a vlastivědná společnost. Brno 2004.

Březíková, Kamila: Archiv obce Jestřabí 1828-1945. Inventář. SOkA Zlín 1999.

Březíková, Kamila: Místní národní výbor Jestřabí 1945-1976. Inventář. SOkA Zlín 1999.

Fasora, Lukáš: Svobodný občan ve svobodné obci? Občanské elity a obecní samospráva města Brna 1851-1914. Brno 2007.

Fasora, Lukáš – Hanuš, Jiří – Malíř, Jiří (eds.): Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948. Brno 2006.

Fojtík, Petr: Samospráva obce Jestřabí v letech 1850-1918. In: Vlastivědné kapitoly z Valaškokloboucka. 1/2007. VII. ročník. Muzejní společnost a Městské muzeum. Valašské Klobouky 2007, s. 15-40.

Hlavačka, Milan: Zlatý věk české samosprávy. Samospráva a její vliv na hospodářský, sociální a intelektuální vývoj Čech 1862-1913. Praha 2006.

Hosák, Ladislav – Šrámek, Rudolf: Místní jména na Moravě a ve Slezsku I. A-L. Academia. Praha 1970.

Hrdina, Štěpán: Dějiny ř. k. farního kostela ve Štítná nad Vláří. L. P. 1787-1987. Štítná nad Vláří 1987.

Janák, Jan: Dějiny správy v českých zemích v letech 1848-1918 se soupisy pramenů a literatury. Praha 1987.

⁶⁵² Originál uložen u Jaroslava Saňáka ml., Jestřabí (čp. 108); kopie ve vlastnictví autora této práce.

⁶⁵³ Originál uložen u Jaroslava Saňáka ml., Jestřabí (čp. 108); kopie ve vlastnictví autora této práce.

⁶⁵⁴ Originál uložen u Jaroslava Saňáka ml., Jestřabí (čp. 108); kopie ve vlastnictví autora této práce.

⁶⁵⁵ Originál uložen u Jaroslava Saňáka ml., Jestřabí (čp. 108); kopie ve vlastnictví autora této práce.

- Janák, Jan – Hledíková, Zdeňka – Dobeš, Jan:** Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost. 2. vydání. Nakladatelství Lidové noviny. Praha 2005.
- Kladiwa, Pavel:** Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. Díl I. Vývoj legislativy. Filozofická fakulta Ostravské univerzity. Ostrava 2007.
- Kladiwa, Pavel (ed.):** Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. Díl II. 1. svazek. Muži z radnice. Filozofická fakulta Ostravské univerzity. Ostrava 2008.
- Kladiwa, Pavel (ed.):** Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. Díl II. 2. svazek. Finance a infrastruktura. Filozofická fakulta Ostravské univerzity. Ostrava 2009.
- Kladiwa, Pavel:** Obecní výbor Moravské Ostravy 1850-1913. Komunální samospráva průmyslového města a její představitelé. Ostrava 2004.
- Kubánek, Petr:** Zlomky z historie obce Jestřabí. Nakladatelství MAP. Štítná nad Vláří 1997.
- Kukulka, Josef – Zemek, Metoděj:** Historický místopis Valašskokloboucka 1848-1960. Nakladatelství UP. Olomouc 1974.
- Nečasová, Kamila:** Jestřabí. In: Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka. 1/2004. V. ročník. Muzejní společnost a Městské muzeum. Valašské Klobouky 2004, s. 21-27.
- Nekuda, Vladimír (ed.):** Zlínsko. Vlastivěda moravská. Svazek 64. Muzejní a vlastivědná společnost. Brno 1995.
- Peřinka, František Václav:** Val.-Klobucký okres. Vlastivěda moravská. II. Místopis Moravy. Č. 30. 2. vydání. Fotoreprint. Valašské Klobouky (2004).
- Pokluda, Zdeněk:** Tvrze na Zlínsku. In: Zlínsko od minulosti k současnosti. Sborník Státního okresního archivu ve Zlíně. Svazek 12. Státní okresní archiv Zlín 1993, s. 115-240.
- Pokludová, Andrea:** Obecní rada Opavy 1850-1912. Komunální samospráva zemského hlavního města a její reprezentanti. Slezské zemské muzeum. Opava 2007.
- Šuráň, Pavel – Fojtík, Petr:** Jestřabí 1503-2003. 500 let od první písemné zmínky. Obec Jestřabí. Jestřabí 2003.

e. Internetové zdroje

Parlament České republiky: Poslanecká sněmovna. Společná česko-slovenská digitální knihovna. NS RČS 1920-1925, Senát, tisk 1541 [online]. Citováno dne 2. dubna 2010. Dostupný z WWW: http://www.psp.cz/eknih/1920ns/se/tisky/t1541_00.htm.

Anotace diplomové práce

Jméno a příjmení: Petr Fojtík

Katedra: Historie FF UP Olomouc

Název práce:

Obec a její samospráva v období první Československé republiky na příkladu obce Jestřabí

Vedoucí práce: PhDr. Karel Podolský

Počet stran: 133

Počet textových příloh: 2

Počet obrazových příloh: 16

Klíčová slova: Obec, obecní samospráva, administrativa, obecní volby, obecní hospodaření a majetek, investice, sociální péče, zdravotnictví, společenská komunita.

Rok obhajoby: 2010

Resumé

Magisterská diplomová práce s názvem „Obec a její samospráva v období první Československé republiky na příkladu obce Jestřabí“ pojednává o fungování obecní samosprávy v malé obci na jihovýchodní Moravě v období meziválečného demokratického státu. Tato práce je inspirována do jisté míry pracemi „moravské školy“ zabývajícími se strukturálními dějinami industriální epochy. Je však specifická v tom ohledu, že se v ní autor pokouší výše uvedené aplikovat na konzervativní venkovskou komunitu s převažujícím agrárním charakterem. Dále je zde reflektována dobová legislativa a každodenní praxe fungování obecní samosprávy. Cílem práce je nahlédnout na proměnu, posun, vývoj či stagnaci společenské instituce – obce, obecní samosprávy a její fungování.

Seznam zkratek

AO – Archiv obce

ČSČK – Československý červený kříž

ČSD – Československá sociálně demokratická strana dělnická

ČSL – Československá stran lidová

ČSL-DD – Československá stran lidová – domkaři a dělníci

ČSL-R – Československá stran lidová – rolníci

FÚ – Farní úřad římskokatolický

inv.č. – inventární číslo

MNV – Místní národní výbor

MŠR – Místní školní rada

MZA – Moravský zemský archiv v Brně

MZV – Moravský zemský výbor

NEP – Nepolitická kandidátka

Nšk – Národní škola

OkÚ – Okresní úřad

OPS – Okresní politická správa

OR – obecní rada

OŠR – Okresní školní rada

OZ – obecní zastupitelstvo

REP – Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu

REP-D – Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu a Domovina

RMD – Rolníků, malorolníků a domkařů

RSD – Rolnická strana Domovina

SMD – Strana malorolníků a domkařů

SOkA – Státní okresní archiv

SR – Strana rolníků v Jestřabí

VKVK – Vlastivědné kapitoly z Valašskokloboucka

ZDŠ – Základní devítiletá škola

ZMS – Zlínsko od minulosti k současnosti

ZŠR – Zemská školní rada

Summary

This diploma work named „A municipality and its self-government in the period of the first Czechoslovak Republic; the municipality of Jestřábí being the example“ deals with the functioning of the municipal self-government in the small municipality in the south-eastern Moravia in the period of the interwar democratic state. This work is inspired to a certain extent by the works of „Moravian school“ dealing with structural history of the industrial era. The objective of the work is to analyze the social structure of the municipal communities, the structure and changing of their authorities and to compare the results of this analysis with the development of the constitution, parties, administrative system, industrial situation, social relationships and infrastructure.

This work is specific in the way the author tries to apply the above to the conservative provincial community with a prevalent agrarian character. Furthermore, the contemporary legislation and everyday practise of the self-government functioning is largely reflected. The objective of the work is to look at the changing, shift, the development or stagnation of a social institution – a municipality, municipal self-government and its functioning. The author deals with the mechanisms of functioning, organisations, structure, powers and activity of the self-government which stand out in the contemporary legislation and everyday municipal paperwork. The course of election, its results and analysis, the roles of the parties and their interest, a personal analysis of municipal authorities, their political, social, personal or age structure, personal discontinuity, territorial, intergenerational, social or political mobility are described. The authorities of municipal self-government concerned mainly about municipal economy and commended municipal possession. This is reflected in the part dealing with municipal economy, receipts and expenditures of the communal budget, the system and the method of its financing, whereas the author tries to review the trends of municipal economy. This is also associated with the question of municipal possession, its character and the expediency with which the municipal authorities treated with the possession. The indicator of economic development or stagnation is the view of investments in required constructions and communal infrastructure.

In the past the municipality had more powers, but also more responsibilities, which is shown in the part that deals with protective, social and health functions of municipality. Concerning the relationship with the citizens the municipality acted as an autonomous institution. The citizens concerned with their own business in terms of independent competency. The municipality also acted as the closest state institution to which the state delegated some of the powers. These both municipal competencies included everything that was immediately related to the interests of municipality and their citizens, each individual in his everyday economic, cultural, social or sociable life.

Textová příloha

Textová příloha č. 1 – Představitelé obecní samosprávy v letech 1919-1938 (1945)

Č.	Jméno zastupitele	původ	povolání	ročník	1919-1923		1923-1927		1927-1931		1931-1938		1938-1945		četnost v OZ	počet stran či uskupení
					post	strana	post	strana	post	strana	post	strana	post	strana		
1	Fojtík František čp. 6	Jestřabí	rolník	1886	S	SMD	x	-	x	-	x	-	x	-	1	1
2	Lukšík Jan čp. 3	Jestřabí	rolník	1866	Z	SMD	Náhr.	SMD	x	-	x	-	x	-	1	1
3	Šuráň Jan st. čp. 83	Jestřabí	rolník	1870	N	SMD	Z	SMD	x	-	x	-	x	-	2	1
4	Hlado Josef čp. 38	Jestřabí	dělník	1864	Z	SMD	x	-	x	-	x	-	x	-	1	1
5	Marek Josef čp. 30	Jestřabí	rolník	1882	Z	SMD	x	-	x	-	x	-	k	ČSL	1	2
6	Sláma Jan čp. 39	Jestřabí	kovář	1878	Z	SMD	Z	ČSL	x	-	x	-	x	-	2	2
7	Hýbl Josef st. čp. 2	Jestřabí	rolník	1878	Z	SMD	Z / S	SMD	x	-	x	-	x	-	2	1
8	Bartoš Josef čp. 11	Popov	rolník	1869	R	SMD	R	ČSL	Z	ČSL	Náhr.	ČSL-R	x	-	3	3 (2)
9	Sláma František čp. 29	Jestřabí	domkař	1872	Z	SMD	Z	SMD	R	REP-D	x	-	x	-	3	2
10	Šmotek Matouš čp. 52	Bohuslavice	rolník	1883	R	SMD	Z	SMD	Náhr.	REP-D	x	-	x	-	2	2
11	Urban František čp. 87	Jestřabí	rolník	1873	Z	SMD	Náhr. / Z	SMD	x	-	x	-	x	-	2	1
12	Žalek Jan čp. 47	Jestřabí	dělník	1892	Z	SMD	x	-	x	-	x	-	x	-	1	1
13	Marek Josef čp. 73	Jestřabí	rolník	1866	x	-	S / x	SMD	x	-	x	-	x	-	1	1
14	Bureš Josef čp. 59	Jestřabí	rolník	1884	x	-	N / Z	ČSL	x	-	Náhr.	ČSL-R	x	-	1	2 (1)
15	Pindák František čp. 86	Jestřabí	rolník	1883	x	-	R	SMD	Z	REP-D	x	-	x	-	2	2
16	Hlado František čp. 63	Jestřabí	krejčí	1891	x	-	Z	SMD	N	REP-D	Z	ČSL-DD	Z / x	ČSL	4	4 (3)
17	Hnilo Jan čp. 70	Jestřabí	rolník	1890	x	-	Z / N	ČSL	Náhr.	ČSL	Z / S	ČSL-R	Z	NEP	3	3 (2)
18	Hýbl Jan čp. 32	Jestřabí	rolník	1867	x	-	Z	ČSL	R / x	ČSL	x	-	x	-	2	1
19	Hýbl Josef čp. 79	Jestřabí	rolník	1892	x	-	Náhr.	SMD	x	-	x	-	Z	ČSL	1	2
20	Marek Jan čp. 36	Jestřabí	rolník	1895	x	-	Náhr.	ČSL	Z	ČSL	N	REP	x	-	2	2
21	Šuráň Josef čp. 10	Jestřabí	rolník	1900	x	-	x	-	S	ČSL	S / Z	ČSL-R	Z	ČSL	3	2 (1)
22	Králík Josef čp. 43	Jestřabí	domkař	1899	x	-	x	-	Z	ČSL	Náhr.	ČSL-DD	S	ČSL	2	2 (1)
23	Tomanek Jan čp. 42	Jestřabí	rolník	1900	x	-	x	-	Z / R	ČSL	Z	ČSL-R	R	ČSL	3	2 (1)
24	Šuráň Jan čp. 81	Jestřabí	rolník	1901	x	-	x	-	Z	REP-D	Náhr.	REP	x	-	1	2 (1)
25	Krůžela Josef čp. 44	Štítná	rolník	1896	x	-	x	-	Z	REP-D	x	-	x	-	1	1
26	Šuráň Jan ml. čp. 83	Jestřabí	rolník	1894	x	-	x	-	Z	ČSL	Z	ČSL-R	k	RMD	2	3 (2)
27	Králík František čp. 9	Jestřabí	rolník	1897	x	-	x	-	Náhr. / Z	ČSL	x	-	x	-	1	1
28	Sañák Josef čp. 24	Jestřabí	rolník	1898	x	-	x	-	Náhr.	ČSL	Z	REP	x	-	1	2

29	Bureš František čp. 7/47	Jestřabí	dělník	1893	x	-	x	-	Náhr.	REP-D	R	ČSD	x	-	1	2
30	Hnilo Jan čp. 92	Jestřabí	rolník	1901	x	-	x	-	Náhr.	REP-D	x	-	Z	RMD	1	2
31	Prekop Cyril čp. 77/69	Tuchyňa	dělník	1905	x	-	x	-	x	-	Z	ČSD	R	ČSD	2	1
32	Sláma Josef čp. 29	Jestřabí	tesař	1900	x	-	x	-	x	-	Z	REP	k	RMD	1	2
33	Hýbl Jan čp. 51	Jestřabí	domkař	1902	x	-	x	-	x	-	R	ČSL-DD	x	-	1	1
34	Froleš Josef čp. 18	Jestřabí	rolník	1874	x	-	x	-	x	-	Z	ČSL-R	x	-	1	1
35	Tomšů Josef čp. 57	Újezd	zedník	1896	x	-	x	-	x	-	Náhr.	ČSD	Z	ČSD	1	1
36	Václav Štěpančík čp. 71	Štítná	rolník	1893	x	-	x	-	x	-	x	-	Z	NEP	1	1
37	Hýbl Josef ml. čp. 2	Jestřabí	rolník	1906	x	-	x	-	x	-	x	-	N	NEP	1	1
38	Krůžela František čp. 19	Jestřabí	rolník	1907	x	-	x	-	x	-	x	-	Náhr. / Z	ČSL	1	1
39	Šuráň Josef čp. 21	Jestřabí	rolník	1905	x	-	x	-	x	-	x	-	Z	RMD	1	1
40	Černíček Josef čp. 66	Jestřabí	rolník	1883	x	-	Náhr.	SMD	x	-	x	-	k	RMD	0	2
41	Bařinka Josef čp. 31	Jestřabí	rolník	1874	x	-	Náhr.	ČSL	x	-	x	-	x	-	0	1
42	Bařinka František čp. 35	Štítná	rolník	1887	x	-	Náhr.	ČSL	Náhr.	ČSL	x	-	x	-	0	1
43	Kováč Karel čp. 75	Popov	dělník	1898	x	-	x	-	x	-	Náhr.	REP	k	ČSD	0	2
44	Fojtík Martin čp. 33	Jestřabí	rolník	1869	x	-	x	-	x	-	Náhr.	ČSL-R	x	-	0	1
45	Baklík Jan čp. 33	Bohuslavice	rolník	1908	x	-	x	-	x	-	x	-	k	NEP	0	1
46	Bařinka Jan čp. 31	Jestřabí	rolník	1909	x	-	x	-	x	-	x	-	k	ČSL	0	1
47	Vaněk František čp. 14	Popov	dělník	1901	x	-	x	-	x	-	x	-	k	ČSL	0	1
48	Eliáš František čp. 16	Jestřabí	rolník	1905	x	-	x	-	x	-	x	-	k	ČSL	0	1
49	Sába Jan čp. 62	Štítná	domkař	1909	x	-	x	-	x	-	x	-	k	ČSL	0	1
50	Králík Alois čp. 20	Jestřabí	rolník	1902	x	-	x	-	x	-	x	-	k	ČSL	0	1
51	Hlaďo Josef čp. 97	Jestřabí	dělník	1907	x	-	x	-	x	-	x	-	k	ČSD	0	1
52	Viener Ludvík čp. 72	Vídeň	zedník	1901	x	-	x	-	x	-	x	-	k	ČSD	0	1
53	Kohoutek Josef čp. 77	Zděchov	dělník	1902	x	-	x	-	x	-	x	-	k	ČSD	0	1
54	Zeulka Alois čp. 12	Nedašov	dělník	1895	x	-	x	-	x	-	x	-	k	ČSD	0	1
55	Urban Jan čp. 87	Jestřabí	rolník	1901	x	-	x	-	x	-	x	-	k	RMD	0	1
56	Lukšík Josef čp. 3	Jestřabí	domkař	1897	x	-	x	-	x	-	x	-	k	RMD	0	1
57	Fagulec František čp. 88	Štítná	rolník	1907	x	-	x	-	x	-	x	-	k	RMD	0	1

Legenda – posty: k – kandidát politické strany; N – náměstek starosty, člen představenstva obce; Náhr. – Náhradník; R – radní, člen představenstva obce; S – starosta obce; x – nebyl členem obecním výboru; Z – člen zastupitelstva obce.

Textová příloha č. 2 – Živnosti v obci Jestřabí v letech (1859) 1894-1945 (1953)⁶⁵⁶

Oznámení živnosti	Povolení živnosti ⁶⁵⁷	Držitel živnostenského listu (koncese), narození, příslušnost	Označení živnosti, adresa provozovny	Poznámka
Oddíl Aa – živnosti svobodné				
12/ ⁶⁵⁸ 1897	1/ 1898	Josef Škubník, nar. 1852, Štítná	- obchod ze smíšeným zbožím, ⁶⁵⁹ č. 56	
3/ 1898	4/ 1898	Salomon Kulka, * 1858	- obchod se smíšeným zbožím, ⁶⁶⁰ č. 50	
4/ 1899	5/ 1899	Josef Šťastný, * 1852, Jestřabí	- obchod smíšeným zbožím, kořalkou a pivem	
	1/ 1920	převzala vdova Veronika Šťastná	v uzavřených nádobách, č. 34,	6/ 1923 složeno
11/ 1900	11/ 1900	František Hnilo, * 1858, Jestřabí příslušnost tamtéž	- kolář, č. 51	
3/ 1901	3/ 1901	Jan Sláma, * 1878, Jestřabí příslušnost tamtéž	- kovář, č. 39,	5/ 1946 složeno
7/ 1901	7/ 1901	Josef Škubník, * 1852 příslušnost tamtéž	- prodej pálených lihových nápojů v uzavřených láhvích, č. 56,	6/ 1928 složeno
12/ 1901	12/ 1901	Samuel (Salomon) Kulka, * 1858 /Wacz. Podhrazy ?/, Uhry	- prodej pálených lihových nápojů v uzavřených láhvích, č. 50	

⁶⁵⁶ SOKA Uherské Hradiště, fond Okresní úřad Uherský Brod, živnostenské rejstříky obcí 1894-1950, inv. č. 77; SOKA Uherské Hradiště, fond Okresní úřad Uherský Brod, živnostenské rejstříky obcí 1919-1950, inv. č. 85.

⁶⁵⁷ Vydání živnostenského listu (koncese).

⁶⁵⁸ Uveden pouze měsíc, nikoliv přesný den oznámení a povolení živnosti.

⁶⁵⁹ Kurzívou je napsána doslovná citace zapsaného názvu živnosti v živnostenském rejstříku.

⁶⁶⁰ Překlad z němčiny.

Oznámení živnosti	Povolení živnosti	Držitel živnostenského listu (koncese) narození, příslušnost	Označení živnosti, adresa provozovny	Poznámka
2/ 1902	2/ 1902	Samuel Kulka, * 1858	- prodej piva v uzavřených láhvích, č. 50	
7/ 1902	7/ 1902	Josef Slaběňák, * 1873, Popov	- švec, č. 58	
1/ 1921	2/ 1921	Marie Strnadová, * 1893, Brumov příslušnost Štítná, ČS. R. ⁶⁶¹	- obchod smíšeným zbožím, prodej lihovin v uzavřených láhvích, č. 50	
12/ 1923	12/ 1923	Josef Hnilo, * 1892, Štítná příslušnost Štítná, ČS. R.	- obchod smíšeným zbožím, železem, prodej pálených lihovin v uzavřených láhvích, č. 50,	2/ 1926 složeno
4/ 1927	5/ 1927	Josef Hnilo, * 1889, Štítná příslušnost Štítná, ČS. R.	- kroupařství a krámařství s vyloučením předmětů jich prodej je vázán na průkaz způsobilosti	
6/ 1928	6/ 1928	Jan Šuráň, * 1906, Jestřabí příslušnost Jestřabí, ČS. R.	- štetkařství a kartáčnictví s návštěvou výročních trhů, č. 7, 4/ 1947 živnost dána do klidu, 9/ 1947 opět v provozu, 12/ 1948 do klidu, 4/ 1949 v provozu, 10/ 1952 do klidu, 2/ 1953 složeno, trvale nemocen	
8/ 1928	10/ 1928	Anna Škubníková, * 1899, Jestřabí příslušnost Jestřabí, ČS. R.	- obchod smíšeným zbožím, č. 56,	8/ 1929 složeno
8/ 1929	8/ 1929	Anna Ovesná, * 1899, Jestřabí příslušnost Jestřabí, ČS. R.	- obchod smíšeným zbožím, č. 56,	10/ 1929 složeno
8/ 1929	8/ 1929	Anna Ovesná, * 1899, Jestřabí příslušnost Jestřabí, ČS. R.	- obchod cukrovím a sodovkou, stánek v poutích v Hrádku, Bohuslavicích, Štítné a Rokytnici, na stánku v poutích a posvícenských slavnostech, č. 56	

⁶⁶¹ ČS. R. – Československá republika

Oznámení živnosti	Povolení živnosti	Držitel živnostenského listu (koncese) narození, příslušnost	Označení živnosti, adresa provozovny	Poznámka
9/ 1929	10/ 1929	Anna Ovesná, * 1899, Jestřabí příslušnost Jestřabí, ČS. R.	- <i>obchod smíšeným zbožím a láhvovým pivem</i> , č. 23, 8/ 1937 složeno	
8/ 1931	9/ 1931	Josef Šuráň, * 1905, Jestřabí příslušnost Jestřabí, ČS. R.	- <i>mláčení obilí</i> , č. 21,	4/ 1950 dáno do klidu
11/ 1931	12/ 1931	Jaroslav Saňák, * 1910, Štítná příslušnost Štítná, ČS. R.	- <i>obchod smíšeným zbožím</i> , č. 50,	4/ 1950 dáno do klidu 10/ 1950 zánik (zrušeno)
1/ 1932	1/ 1932	Marie Bártová, * 1902, Štítná příslušnost Malinky, okr. Vyškov, ČS. R.	- <i>trhovectví mléčnými výrobky</i> , č. 76,	9/ 1932 složeno
12/ 1931	1/ 1932	Josef Urban, * 1902, Štítná příslušnost Štítná, ČS. R.	- <i>trhovectví drůbeží, vejci a mléčnými výrobky</i> , č. 69	
3/ 1932	4/ 1932	Aloisie Urbanová, * 1906, Bratislava příslušnost Jestřabí, ČS. R.	- <i>obchod smíšeným zbožím, prodej piva a lihovin v uzavřených láhvích</i> , č. 56,	2/ 1933 do klidu
4/ 1933	7/ 1933	Františka Burešová, * 1902, Jestřabí příslušnost Jestřabí, ČS. R.	- <i>obchod drůbeží a krůtami</i> , č. 47	
8/ 1936	11/ 1936	Jaroslav Saňák, * 1910, Štítná příslušnost Štítná, ČS. R.	- <i>výroba chemicko-technických přípravků, kosmetických a dietických výrobků...</i> , č. 50	
2/ 1938	4/ 1938	Ján Kiss, * 1912, Hlohovec příslušnost Hlohovec, ČS. R.	- <i>obchod se smíšeným zbožím včetně prodeje piva a lihovin v láhvích podle zvyku obchodního uzavřených</i> , č. 23	2/ 1949 živnost dána do klidu, 5/ 1949 do provozu, 7/ 1949 do klidu, 2/ 1950 zrušeno (zánik)

Oznámení živnosti	Povolení živnosti	Držitel živnostenského listu (koncese) narození, příslušnost	Označení živnosti, adresa provozovny	Poznámka
4/ 1939	5/ 1939	Antonín Žáček, * 1909 příslušnost Dolní Lhota, okr. Holešov, ČS. R.	- <i>obchod smíšeným zbožím</i> , č. 96 40 ⁶⁶² /osada Kochavec/	
Oddíl Ab – živnosti řemeslné				
6/ 1923	8/ 1923	František Hlad'o, * 1891, Jestřabí příslušnost Jestřabí, ČS. R.	- <i>krejčovství</i> , č. 63	1/ 1933 složeno
Oddíl Ba – živnosti koncesované – hostinské a výčepnické				
9/ 1896	10/ 1896 1/ 1899	Anna Brož po úmrtí vlastnice převzal Salomon Kulka	- <i>hostinec</i> , č. 50	
2/ 1921	5/ 1921	František Strnad, * 1888, Štítná příslušnost Štítná, ČS. R.	- <i>a) přechovávání cizinců</i> <i>b) podávání pokrmů</i> <i>c) nálev piva a vína</i> <i>d) nálev lihových nápojů</i> <i>e) podávání kávy, čaje, čokolády a jiných teplých nápojů a občerstvení</i> <i>f) držení dovolených her</i> , č. 50	6/ 1928 složeno

⁶⁶² Číslo domu úředně upraveno 4. 11. 1939.

Oznámení živnosti	Povolení živnosti	Držitel živnostenského listu (koncese) narození, příslušnost	Označení živnosti, adresa provozovny	Poznámka
4/ 1928	6/ 1928	František Hlad'o, * 1879, Jestřabí příslušnost, Dubňany, okr. Hodonín	- a) <i>přechovávat cizince</i> b) <i>podávat pokrmy</i> c) <i>nálévat pivo, víno a víno ovocné</i> d) <i>nálévat pálené lihové nápoje</i> e) <i>podávat kávu, čaj, čokoládu a jiné teplé nápoje a občerstvení</i> f) <i>míti dovolené hry, č. 50</i>	5/ 1930 složeno
2/ 1930	5/ 1930	Marie Hlad'ová, * 1882, Tábor příslušnost, Dubňany, okr. Hodonín	- a) <i>podávat pokrmy</i> b) <i>nálévat pivo, víno a víno ovocné</i> c) <i>nálévat pálené lihové nápoje</i> d) <i>podávat kávu, čaj, čokoládu a jiné teplé nápoje a občerstvení</i> e) <i>a mítí dovolené hry, č. 50</i>	složeno 8/ 1951, začleněno do SKP ⁶⁶³ Brumov

Oddíl Bb – jiné koncesované živnosti

10/ 1937	3/ 1938	Jaroslav Saňák, * 1910, Štítná příslušnost Štítná, ČS. R.	- <i>koncese k prodeji školních a modlitebních knih, kalendářů a obrazů svatých, č. 50</i>
----------	---------	--	--

⁶⁶³ SKP – Sdružený komunální podnik

Obrazová příloha

Obr. č. 1 – Razítko obce Jestřabí s vyobrazením patrona obce sv. Jana Nepomuckého, používáno v první polovině 20. století

Repro: SOkA Zlín, MNV Jestřabí, Pamětní kniha obce Jestřabí 1924-1976, inv. č. 245

Obr. č. 2 – Zastupitelstvo obce Jestřabí v letech 1927-1931

Stojící zleva: Jan Marek čp. 36 (roč. 1895), Jan Šuráň čp. 83 (*1894), Josef Krůžela čp. 44 (*1896), Jan Šuráň čp. 81 (*1901), František Králík čp. 9 (*1897), obecní zřízenec Jan Šuráň čp. 7 (*1877). Sedící zleva: Josef Bartoš čp. 11 (*1869), radní Jan Tománek čp. 42 (*1900), náměstek starosty František Hlad'o čp. 63 (*1891), starosta obce Josef Šuráň čp. 10 (*1900), radní František Sláma čp. 29 (*1872), František Pind'ák čp. 86 (*1883) a Josef Králík čp. 43 (*1899). Zapůjčil Josef Šuráň, Jestřabí čp. 10.

Obr. č. 3 – Hospodáři na návsi – představitelé obecní samosprávy, kolem roku 1917

Zprava: Jan Fojtík čp. 49 (roč. 1889) - Josef Hýbl čp. 2 (*1906) – náměstek starosty obce v letech 1938-1945 - Jan Hýbl čp. 32 (*1902) - Jan Tománek čp. 42 (*1900) – radní v letech 1929-1931 a 1938-1945 - Jan Bureš čp. 59 (*1861) – starosta obce v letech 1912-1915, náměstek starosty obce v letech 1923-1927 a dlouholetý představitel obecní samosprávy - Jan Hnilo čp. 70 (*1890) – náměstek starosty obce v roce 1927 a starosta obce v letech 1935-1938 - František Šuráň čp. 81 (*1869) - Jan Marek čp. 36 (*1870) - Josef Šuráň čp. 10 (*1868) – starosta obce v letech 1909-1912, radní v letech 1897-1903 - Jan Hýbl čp. 32 (*1867) – starosta obce v letech 1903-1906, zástupce starosty v letech 1915-1919, dlouholetý radní (14 let) a dlouholetý představitel obecní samosprávy - Josef Floreš čp. 18 (*1874). Zapůjčil Josef Šuráň, Jestřabí čp. 10.

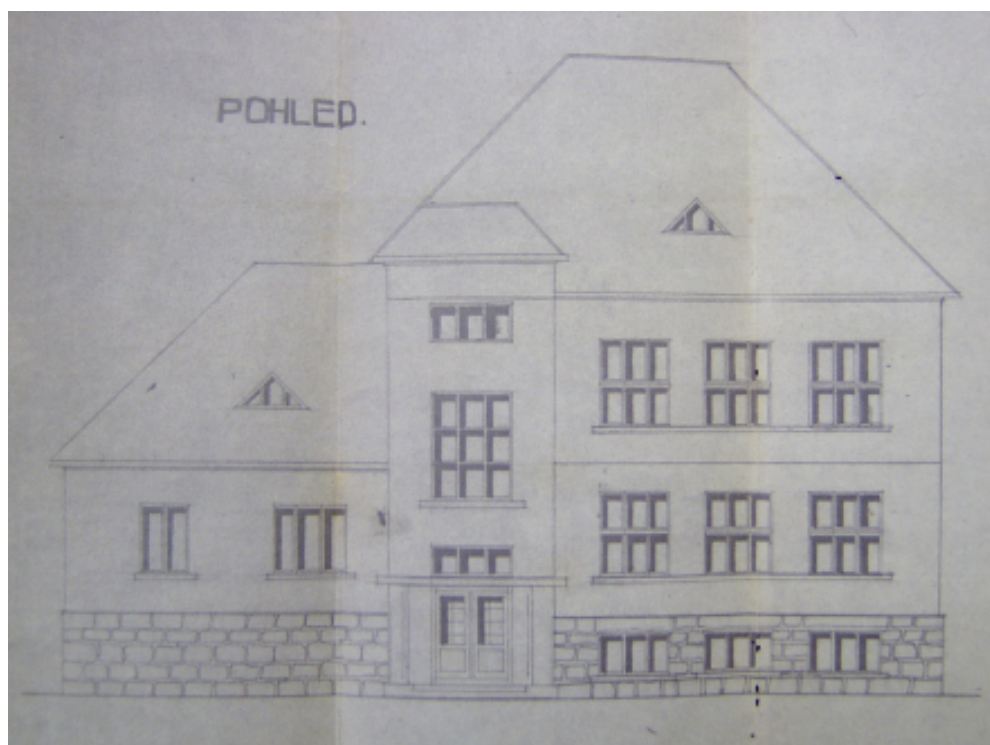
Obr. č. 4 – Jestřabí od čp. 10 (Šuráň) dolů vesnicí, asi 1917
Zapůjčil Josef Šuráň, Jestřabí čp. 10

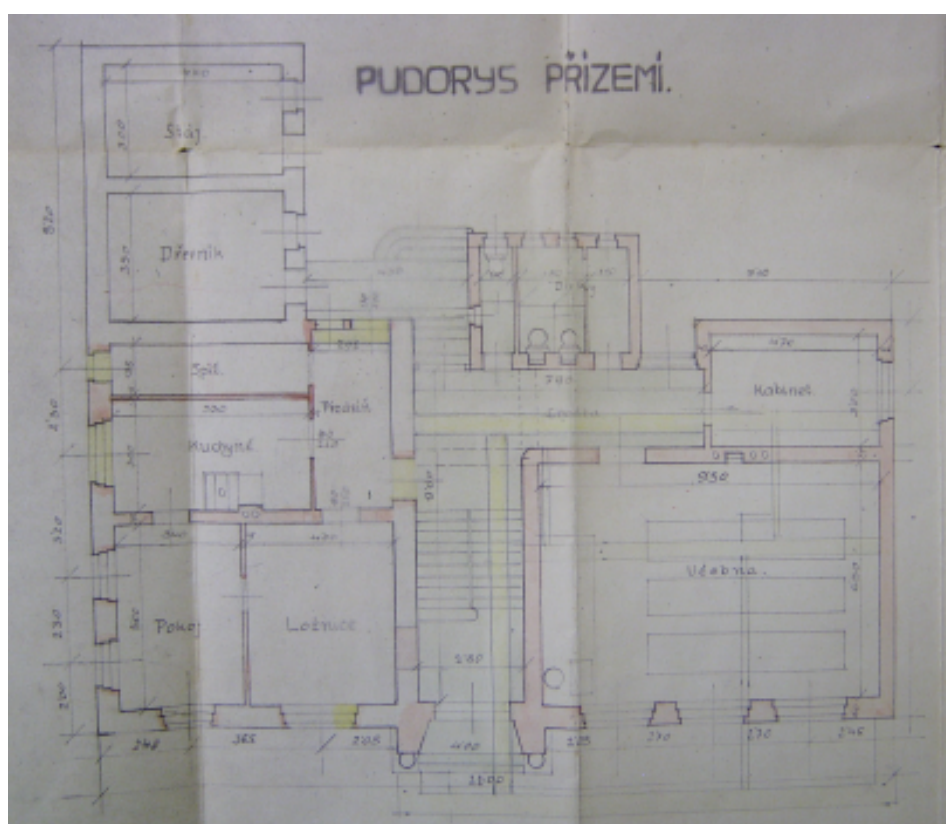
Obr. č. 5 – Jestřabí od čp. 10 (Šuráň) dolů vesnicí, asi 1917
Zapůjčil Josef Šuráň, Jestřabí čp. 10

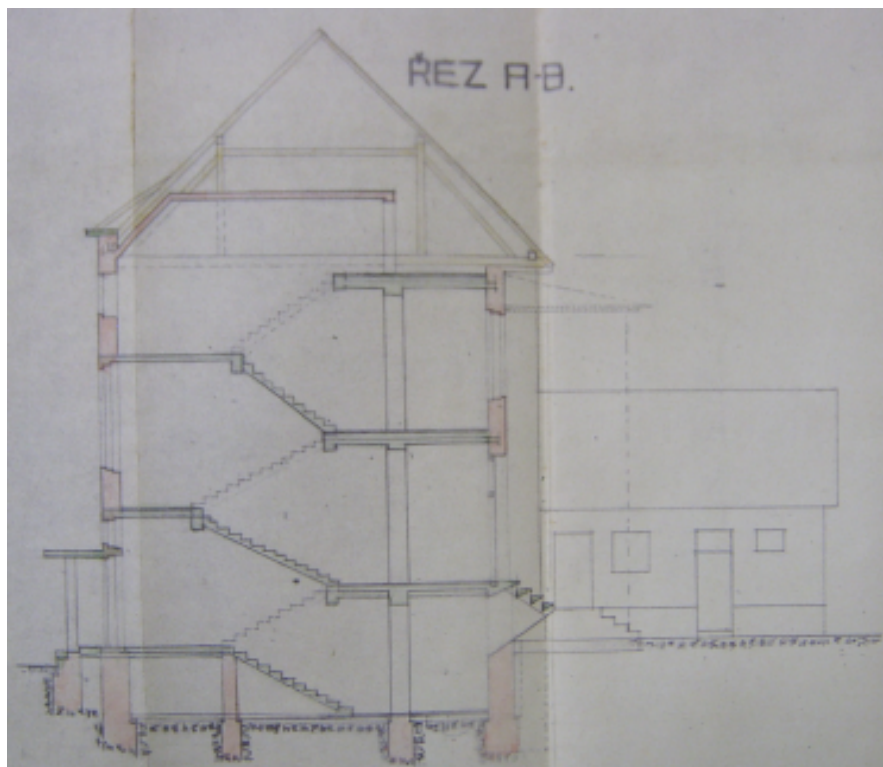
Obr. č. 6 – Obecná škola v Jestřabí (1949), postavena 1892-1893
Zapůjčil Josef Šabršula, Štítná nad Vláří

Obr. č. 7 – Nerealizovaný plán stavby školní budovy z roku 1930, celkový pohled
 Repro: SOKA Uherské Hradiště, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162

Obr. č. 8 – Nerealizovaný plán stavby školní budovy z roku 1930, půdorys přízemí
 Repro: SOKA Uherské Hradiště, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart. 162

Obr. č. 9 – Nerealizovaný plán stavby školní budovy z roku 1930, řez
Repro: SOkA Uherské Hradiště, OŠR Uherský Brod, Jestřabí: obecná škola, inv. č. 210, kart.
162

**Obr. č. 10 – Kaple Neposkvrněné Panny Marie Svatohostýnské v Jestřabí,
postavena 1922-1927**
Zapůjčil Pavel Fojtík (foto březen 2002)

Obr. č. 11 – Hostinec v Jestřabí, sídlo obecní kanceláře za první republiky
Zapůjčil Jaroslav Saňák, Jestřabí čp. 108

Obr. č. 12 – Obecní býk, 30. léta
Zapůjčil Josef Hýbl, Jestřabí čp. 32

Obr. č. 13 – Tesaři před domem čp. 52 (Šmotek), po roce 1920
Stojící v popředí zleva: Jan Machara čp. 53, Josef Hlad'o čp. 77 (*1882), Matouš Šmotek ml. čp. 52 (*1883), Jan Šmotek st. čp. 52. Zapůjčil František Tulpa, Jestřabí čp. 52

Obr. č. 14 – Dožínky v Jestřabí, druhá polovina 20. let
Zapůjčil Josef Hýbl, Jestřabí čp. 32

Obr. č. 15 – Stavění máje na návsi, 1928
Zapůjčil Jaroslav Saňák, Jestřabí čp. 108

Obr. č. 16 – Ničitelé alkoholu – mladí muži z Jestřabí, srpen 1925
Zapůjčil Josef Hýbl, Jestřabí čp. 32